

## **Štátna ochrana prírody Slovenskej republiky**



### **Program starostlivosti o Chránené vtáčie územie Horná Orava na roky 2017 – 2046**



**31. október 2016**

## Obsah

|                                                                                                                                                      |          |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------|
| Úvod .....                                                                                                                                           | 5        |
| <b>1. Základné údaje .....</b>                                                                                                                       | <b>5</b> |
| 1.1. Číslo podľa štátneho zoznamu .....                                                                                                              | 5        |
| 1.2. Príslušnosť k európskej sústave chránených území a územiám medzinárodného významu .....                                                         | 5        |
| 1.3. Kategória a názov územia .....                                                                                                                  | 6        |
| 1.4. Platný právny predpis o vyhlásení chráneného územia alebo medzinárodný doklad o zaradení lokality do sústavy území medzinárodného významu ..... | 6        |
| 1.5. Celková výmera chráneného územia .....                                                                                                          | 6        |
| 1.6. Súčasný stav predmetu ochrany .....                                                                                                             | 7        |
| 1.6.1. Prírodné pomery .....                                                                                                                         | 7        |
| 1.6.2. Stručný popis predmetu ochrany .....                                                                                                          | 16       |
| 1.6.3. Hodnotenie stavu predmetu ochrany, stanovenie priorít ochrany .....                                                                           | 17       |
| 1.6.3.1. Súčasný stav druhov .....                                                                                                                   | 17       |
| 1.6.3.1.1. Definovanie priaznivého stavu kuvička vrabčieho ( <i>Glaucidium passerinum</i> ) v Chránenom vtáčom území Horná Orava .....               | 17       |
| 1.6.3.1.2. Definovanie priaznivého stavu chrapkáča poľného ( <i>Crex crex</i> ) v Chránenom vtáčom území Horná Orava .....                           | 19       |
| 1.6.3.1.3. Definovanie priaznivého stavu d'ubníka trojprstého ( <i>Picoides tridactylus</i> ) v Chránenom vtáčom území Horná Orava .....             | 22       |
| 1.6.3.1.4. Definovanie priaznivého stavu hlucháňa hôrneho ( <i>Tetrao urogallus</i> ) v Chránenom vtáčom území Horná Orava .....                     | 24       |
| 1.6.3.1.5. Definovanie priaznivého stavu tetraova hoľniaka ( <i>Tetrao tetrix</i> ) v Chránenom vtáčom území Horná Orava .....                       | 27       |
| 1.6.3.1.6. Definovanie priaznivého stavu orla kriľavého ( <i>Aquila pomarina</i> ) v Chránenom vtáčom území Horná Orava .....                        | 29       |
| 1.6.3.1.7. Definovanie priaznivého stavu bociana bieleho ( <i>Ciconia ciconia</i> ) v Chránenom vtáčom území Horná Orava .....                       | 33       |
| 1.6.3.1.8. Definovanie priaznivého stavu bociana čierneho ( <i>Ciconia nigra</i> ) v Chránenom vtáčom území Horná Orava .....                        | 35       |
| 1.6.3.1.9. Definovanie priaznivého stavu včelára lesného ( <i>Pernis apivorus</i> ) v Chránenom vtáčom území Horná Orava .....                       | 38       |
| 1.6.3.1.10. Definovanie priaznivého stavu rybára riečného ( <i>Sterna hirundo</i> ) v Chránenom vtáčom území Horná Orava .....                       | 40       |
| 1.6.3.1.11. Definovanie priaznivého stavu kalužiaka červenonohého ( <i>Tringa totanus</i> ) v Chránenom vtáčom území Horná Orava .....               | 43       |
| 1.6.3.1.12. Definovanie priaznivého stavu strakoša obyčajného ( <i>Lanius collurio</i> ) v Chránenom vtáčom území Horná Orava .....                  | 45       |
| 1.6.3.1.13. Definovanie priaznivého stavu jariabka hôrneho ( <i>Bonasa bonasia</i> ) v Chránenom vtáčom území Horná Orava .....                      | 47       |
| 1.6.3.1.14. Definovanie priaznivého stavu pôtika kapcavého ( <i>Aegolius funereus</i> ) v Chránenom vtáčom území Horná Orava .....                   | 49       |
| 1.6.3.1.15. Definovanie priaznivého stavu tesára čierneho ( <i>Dryocopus martius</i> ) v Chránenom vtáčom území Horná Orava .....                    | 51       |
| 1.6.3.1.16. Definovanie priaznivého stavu žlny sivej ( <i>Picus canus</i> ) v Chránenom vtáčom území Horná Orava .....                               | 54       |
| 1.6.3.1.17. Definovanie priaznivého stavu rybárika riečného ( <i>Alcedo atthis</i> ) v Chránenom vtáčom území Horná Orava .....                      | 57       |
| 1.6.3.1.18. Definovanie priaznivého stavu lelka lesného ( <i>Caprimulgus europaeus</i> ) v Chránenom vtáčom území Horná Orava .....                  | 59       |
| 1.6.3.1.19. Definovanie priaznivého stavu výra skalného ( <i>Bubo bubo</i> ) v Chránenom vtáčom území Horná Orava .....                              | 61       |
| 1.6.3.1.20. Definovanie priaznivého stavu sovy dlhochvostej ( <i>Strix uralensis</i> ) v Chránenom vtáčom území Horná Orava .....                    | 64       |

|             |                                                                                                                                  |    |
|-------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----|
| 1.6.3.1.21. | Definovanie priaznivého stavu chriašťa bodkovaného ( <i>Porzana porzana</i> ) v Chránenom vtáčom území Horná Orava .....         | 66 |
| 1.6.3.1.22. | Definovanie priaznivého stavu orla skalného ( <i>Aquila chrysaetos</i> ) v Chránenom vtáčom území Horná Orava .....              | 68 |
| 1.6.3.1.23. | Definovanie priaznivého stavu chriašťa malého ( <i>Porzana parva</i> ) v Chránenom vtáčom území Horná Orava .....                | 71 |
| 1.6.3.1.24. | Definovanie priaznivého stavu prepelice poľnej ( <i>Coturnix coturnix</i> ) v Chránenom vtáčom území Horná Orava .....           | 72 |
| 1.6.3.1.25. | Definovanie priaznivého stavu žltouchvosta hôrneho ( <i>Phoenicurus phoenicurus</i> ) v Chránenom vtáčom území Horná Orava ..... | 74 |
| 1.6.3.1.26. | Definovanie priaznivého stavu strakoša veľkého ( <i>Lanius excubitor</i> ) v Chránenom vtáčom území Horná Orava .....            | 78 |
| 1.6.3.2.    | Stav druhov vtákov na ochranu ktorých sa vyhlasuje Chránené vtáčie územie Horná Orava a ich biotopov .....                       | 80 |
| 1.6.3.2.1.  | Kuvičok vrbčí ( <i>Glaucidium passerinum</i> ) .....                                                                             | 80 |
| 1.6.3.2.2.  | Chrapkáč poľný ( <i>Crex crex</i> ) .....                                                                                        | 80 |
| 1.6.3.2.3.  | Ďubník trojprstý ( <i>Picoides tridactylus</i> ) .....                                                                           | 80 |
| 1.6.3.2.4.  | Hlucháň hôrny ( <i>Tetrao urogallus</i> ) .....                                                                                  | 80 |
| 1.6.3.2.5.  | Tetrov hoľniak ( <i>Tetrao tetrix</i> ) .....                                                                                    | 81 |
| 1.6.3.2.6.  | Orol krikľavý ( <i>Aquila pomarina</i> ) .....                                                                                   | 81 |
| 1.6.3.2.7.  | Bocian biely ( <i>Ciconia ciconia</i> ) .....                                                                                    | 81 |
| 1.6.3.2.8.  | Bocian čierny ( <i>Ciconia nigra</i> ) .....                                                                                     | 81 |
| 1.6.3.2.9.  | Včelár lesný ( <i>Pernis apivorus</i> ) .....                                                                                    | 81 |
| 1.6.3.2.10. | Rybár riečny ( <i>Sterna hirundo</i> ) .....                                                                                     | 82 |
| 1.6.3.2.11. | Kalužiak červenonohý ( <i>Tringa totanus</i> ) .....                                                                             | 82 |
| 1.6.3.2.12. | Strakoš obyčajný ( <i>Lanius collurio</i> ) .....                                                                                | 82 |
| 1.6.3.2.13. | Jariabok hôrny ( <i>Bonasa bonasia</i> ) .....                                                                                   | 82 |
| 1.6.3.2.14. | Pôtik kapcavý ( <i>Aegolius funereus</i> ) .....                                                                                 | 82 |
| 1.6.3.2.15. | Tesár čierny ( <i>Dryocopus martius</i> ) .....                                                                                  | 82 |
| 1.6.3.2.16. | Žlna sivá ( <i>Picus canus</i> ) .....                                                                                           | 82 |
| 1.6.3.2.17. | Rybárik riečny ( <i>Alcedo atthis</i> ) .....                                                                                    | 83 |
| 1.6.3.2.18. | Lelek lesný ( <i>Caprimulgus europaeus</i> ) .....                                                                               | 83 |
| 1.6.3.2.19. | Výr skalný ( <i>Bubo bubo</i> ) .....                                                                                            | 83 |
| 1.6.3.2.20. | Sova dlhochvostá ( <i>Strix uralensis</i> ) .....                                                                                | 83 |
| 1.6.3.2.21. | Chriašť bodkovaný ( <i>Porzana porzana</i> ) .....                                                                               | 83 |
| 1.6.3.2.22. | Orol skalný ( <i>Aquila chrysaetos</i> ) .....                                                                                   | 84 |
| 1.6.3.2.23. | Chriašť malý ( <i>Porzana parva</i> ) .....                                                                                      | 84 |
| 1.6.3.2.24. | Prepelica poľná ( <i>Coturnix coturnix</i> ) .....                                                                               | 84 |
| 1.6.3.2.25. | Žltouchvost hôrny ( <i>Phoenicurus phoenicurus</i> ) .....                                                                       | 84 |
| 1.6.3.2.26. | Strakoš veľký ( <i>Lanius excubitor</i> ) .....                                                                                  | 84 |
| 1.6.3.3.    | Cieľový stav druhu, na ochranu ktorých sa vyhlasuje Chránené vtáčie územie Horná Orava .....                                     | 84 |
| 1.6.3.4.1.  | Cieľový stav druhu kuvičok vrbčí ( <i>Glaucidium passerinum</i> ) .....                                                          | 84 |
| 1.6.3.4.2.  | Cieľový stav druhu chrapkáč poľný ( <i>Crex crex</i> ) .....                                                                     | 85 |
| 1.6.3.4.3.  | Cieľový stav druhu ďubník trojprstý ( <i>Picoides tridactylus</i> ) .....                                                        | 85 |
| 1.6.3.4.4.  | Cieľový stav druhu hlucháň hôrny ( <i>Tetrao urogallus</i> ) .....                                                               | 85 |
| 1.6.3.4.5.  | Cieľový stav druhu tetrov hoľniak ( <i>Tetrao tetrix</i> ) .....                                                                 | 86 |
| 1.6.3.4.6.  | Cieľový stav druhu orol krikľavý ( <i>Aquila pomarina</i> ) .....                                                                | 86 |
| 1.6.3.4.7.  | Cieľový stav druhu bocian biely ( <i>Ciconia ciconia</i> ) .....                                                                 | 86 |
| 1.6.3.4.8.  | Cieľový stav druhu bocian čierny ( <i>Ciconia nigra</i> ) .....                                                                  | 86 |
| 1.6.3.4.9.  | Cieľový stav druhu včelár lesný ( <i>Pernis apivorus</i> ) .....                                                                 | 87 |
| 1.6.3.4.10. | Cieľový stav druhu rybár riečny ( <i>Sterna hirundo</i> ) .....                                                                  | 87 |
| 1.6.3.4.11. | Cieľový stav druhu kalužiak červenonohý ( <i>Tringa totanus</i> ) .....                                                          | 87 |
| 1.6.3.4.12. | Cieľový stav druhu strakoš obyčajný ( <i>Lanius collurio</i> ) .....                                                             | 87 |
| 1.6.3.4.13. | Cieľový stav druhu jariabok hôrny ( <i>Bonasa bonasia</i> ) .....                                                                | 88 |
| 1.6.3.4.14. | Cieľový stav druhu pôtik kapcavý ( <i>Aegolius funereus</i> ) .....                                                              | 88 |
| 1.6.3.4.15. | Cieľový stav druhu tesár čierny ( <i>Dryocopus martius</i> ) .....                                                               | 88 |

|             |                                                                                                             |     |
|-------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| 1.6.3.4.16. | Cieľový stav druhu žlna sivá ( <i>Picus canus</i> ) .....                                                   | 88  |
| 1.6.3.4.17. | Cieľový stav druhu rybárik riečny ( <i>Alcedo atthis</i> ) .....                                            | 88  |
| 1.6.3.4.18. | Cieľový stav druhu lelek lesný ( <i>Caprimulgus europaeus</i> ) .....                                       | 88  |
| 1.6.3.4.19. | Cieľový stav druhu výr skalný ( <i>Bubo bubo</i> ).....                                                     | 89  |
| 1.6.3.4.20. | Cieľový stav druhu sova dlhochvostá ( <i>Strix uralensis</i> ) .....                                        | 89  |
| 1.6.3.4.21. | Cieľový stav druhu chriašť bodkovaný ( <i>Porzana porzana</i> ) .....                                       | 89  |
| 1.6.3.4.22. | Cieľový stav druhu orol skalný ( <i>Aquila chrysaetos</i> ) .....                                           | 89  |
| 1.6.3.4.23. | Cieľový stav druhu chriašť malý ( <i>Porzana parva</i> ) .....                                              | 89  |
| 1.6.3.4.24. | Cieľový stav druhu prepelica poľná ( <i>Coturnix coturnix</i> ) .....                                       | 90  |
| 1.6.3.4.25. | Cieľový stav druhu žltouchvost hôrny ( <i>Phoenicurus phoenicurus</i> ) .....                               | 90  |
| 1.6.3.4.26. | Cieľový stav druhu strakoš veľký ( <i>Lanius excubitor</i> ) .....                                          | 90  |
| 1.6.3.4.    | Osobitné záujmy .....                                                                                       | 90  |
| 1.6.3.4.1.  | Osobitné záujmy u druhu kivička vrabčí ( <i>Glaucidium passerinum</i> ) .....                               | 90  |
| 1.6.3.4.2.  | Osobitné záujmy u druhu chrapkáč poľný ( <i>Crex crex</i> ) .....                                           | 90  |
| 1.6.3.4.3.  | Osobitné záujmy u druhu ďubník trojprstý ( <i>Picoides tridactylus</i> ) .....                              | 91  |
| 1.6.3.4.4.  | Osobitné záujmy u druhu hlucháň hôrny ( <i>Tetrao urogallus</i> ) .....                                     | 91  |
| 1.6.3.4.5.  | Osobitné záujmy u druhu tetrao holniak ( <i>Tetrao tetrix</i> ) .....                                       | 91  |
| 1.6.3.4.6.  | Osobitné záujmy u druhu orol kriľavý ( <i>Aquila pomarina</i> ) .....                                       | 92  |
| 1.6.3.4.7.  | Osobitné záujmy u druhu bocian biely ( <i>Ciconia ciconia</i> ) .....                                       | 92  |
| 1.6.3.4.8.  | Osobitné záujmy u druhu bocian čierny ( <i>Ciconia nigra</i> ) .....                                        | 92  |
| 1.6.3.4.9.  | Osobitné záujmy u druhu včelár lesný ( <i>Pernis apivorus</i> ) .....                                       | 93  |
| 1.6.3.4.10. | Osobitné záujmy u druhu rybár riečny ( <i>Sterna hirundo</i> ) .....                                        | 93  |
| 1.6.3.4.11. | Osobitné záujmy u druhu kalužiak červenonohý ( <i>Tringa totanus</i> ) .....                                | 93  |
| 1.6.3.4.12. | Osobitné záujmy u druhu strakoš obyčajný ( <i>Lanius collurio</i> ) .....                                   | 93  |
| 1.6.3.4.13. | Osobitné záujmy u druhu jariabok hôrny ( <i>Bonasa bonasia</i> ) .....                                      | 93  |
| 1.6.3.4.14. | Osobitné záujmy u druhu pôtik kapcavý ( <i>Aegolius funereus</i> ) .....                                    | 93  |
| 1.6.3.4.15. | Osobitné záujmy u druhu tesár čierny ( <i>Dryocopus martius</i> ) .....                                     | 94  |
| 1.6.3.4.16. | Osobitné záujmy u druhu žlna sivá ( <i>Picus canus</i> ) .....                                              | 94  |
| 1.6.3.4.17. | Osobitné záujmy u druhu rybárik riečny ( <i>Alcedo atthis</i> ) .....                                       | 94  |
| 1.6.3.4.18. | Osobitné záujmy u druhu lelek lesný ( <i>Caprimulgus europaeus</i> ) .....                                  | 94  |
| 1.6.3.4.19. | Osobitné záujmy u druhu výr skalný ( <i>Bubo bubo</i> ) .....                                               | 95  |
| 1.6.3.4.20. | Osobitné záujmy u druhu sova dlhochvostá ( <i>Strix uralensis</i> ) .....                                   | 95  |
| 1.6.3.4.21. | Osobitné záujmy u druhu chriašť bodkovaný ( <i>Porzana porzana</i> ) .....                                  | 95  |
| 1.6.3.4.22. | Osobitné záujmy u druhu orol skalný ( <i>Aquila chrysaetos</i> ) .....                                      | 95  |
| 1.6.3.4.23. | Osobitné záujmy u druhu chriašť malý ( <i>Porzana parva</i> ) .....                                         | 95  |
| 1.6.3.4.24. | Osobitné záujmy u druhu prepelica poľná ( <i>Coturnix coturnix</i> ) .....                                  | 95  |
| 1.6.3.4.25. | Osobitné záujmy u druhu žltouchvost hôrny ( <i>Phoenicurus phoenicurus</i> ) .....                          | 95  |
| 1.6.3.4.26. | Osobitné záujmy u druhu strakoš veľký ( <i>Lanius excubitor</i> ) .....                                     | 96  |
| 1.6.4.      | Hodnotenie ďalších osobitných záujmov ochrany prírody a krajiny v území .....                               | 96  |
| 1.7         | Výsledky kompletného zisťovania stavu lesa .....                                                            | 97  |
| <b>2.</b>   | <b>Socioekonomické pomery (využívanie územia a jeho okolia), pozitívne a negatívne faktory</b> .....        | 99  |
| 2.1         | Historický kontext.....                                                                                     | 99  |
| 2.2         | Stručný opis aktuálneho stavu.....                                                                          | 100 |
| 2.3         | Návrh zásad a opatrení využívania územia a jeho okolia z hľadiska cieľov ochrany .....                      | 103 |
| 2.3.1.      | Návrh zásad a opatrení pre druhy, na ochranu ktorých sa vyhlasuje Chránené vtáčie územie Horná Orava, ..... | 103 |
| 2.3.1.1.    | Návrh zásad a opatrení pre kivička vrabčieho ( <i>Glaucidium passerinum</i> ) .....                         | 103 |
| 2.3.1.2.    | Návrh zásad a opatrení pre chrapkáča poľného ( <i>Crex crex</i> ) .....                                     | 103 |
| 2.3.1.3.    | Návrh zásad a opatrení pre ďubníka trojprstého ( <i>Picoides tridactylus</i> ) .....                        | 103 |
| 2.3.1.4.    | Návrh zásad a opatrení pre hlucháňa hôrneho ( <i>Tetrao urogallus</i> ) .....                               | 104 |
| 2.3.1.5.    | Návrh zásad a opatrení pre tetrao holniaka ( <i>Tetrao tetrix</i> ) .....                                   | 104 |
| 2.3.1.6.    | Návrh zásad a opatrení pre orla kriľavého ( <i>Aquila pomarina</i> ) .....                                  | 105 |
| 2.3.1.7.    | Návrh zásad a opatrení pre bociana bieleho ( <i>Ciconia ciconia</i> ) .....                                 | 107 |
| 2.3.1.8.    | Návrh zásad a opatrení pre bociana čierneho ( <i>Ciconia nigra</i> ) .....                                  | 107 |
| 2.3.1.9.    | Návrh zásad a opatrení pre včelára lesného ( <i>Pernis apivorus</i> ) .....                                 | 107 |



|           |                                                                                                                                                                                  |            |
|-----------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------|
| 2.3.1.10. | Návrh zásad a opatrení pre rybára riečneho ( <i>Sterna hirundo</i> ) .....                                                                                                       | 108        |
| 2.3.1.11. | Návrh zásad opatrení pre kalužiaka červenonohého ( <i>Tringa totanus</i> ) .....                                                                                                 | 108        |
| 2.3.1.12. | Návrh zásad a opatrení pre strakoša obyčajného ( <i>Lanius collurio</i> ) .....                                                                                                  | 108        |
| 2.3.1.13. | Návrh zásad opatrení pre jariabka hôrneho ( <i>Bonasa bonasia</i> ) .....                                                                                                        | 109        |
| 2.3.1.14. | Návrh zásad a opatrení pre pôtika kapcavého ( <i>Aegolius funereus</i> ) .....                                                                                                   | 109        |
| 2.3.1.15. | Návrh zásad a opatrení pre tesára čierneho ( <i>Dryocopus martius</i> ) .....                                                                                                    | 109        |
| 2.3.1.16. | Návrh zásad a opatrení pre žlu sivú ( <i>Picus canus</i> ) .....                                                                                                                 | 109        |
| 2.3.1.17. | Návrh zásad a opatrení pre rybárika riečneho ( <i>Alcedo atthis</i> ) .....                                                                                                      | 109        |
| 2.3.1.18. | Návrh zásad a opatrení pre lelka lesného ( <i>Caprimulgus europaeus</i> ) .....                                                                                                  | 110        |
| 2.3.1.19. | Návrh zásad a opatrení pre výra skalného ( <i>Bubo bubo</i> ) .....                                                                                                              | 110        |
| 2.3.1.20. | Návrh zásad a opatrení pre sovu dlhochvostú ( <i>Strix uralensis</i> ) .....                                                                                                     | 110        |
| 2.3.1.21. | Návrh zásad a opatrení pre chriašťa bodkovaného ( <i>Porzana porzana</i> ) .....                                                                                                 | 110        |
| 2.3.1.22. | Návrh zásad a opatrení pre orla skalného ( <i>Aquila chrysaetos</i> ) .....                                                                                                      | 111        |
| 2.3.1.23. | Návrh zásad a opatrení pre chriašťa malého ( <i>Porzana parva</i> ) .....                                                                                                        | 111        |
| 2.3.1.24. | Návrh zásad a opatrení pre prepelicu poľnú ( <i>Coturnix coturnix</i> ) .....                                                                                                    | 111        |
| 2.3.1.25. | Návrh zásad a opatrení pre žltouchvosta hôrneho ( <i>Phoenicurus phoenicurus</i> ) .....                                                                                         | 112        |
| 2.3.1.26. | Návrh zásad a opatrení pre strakoša veľkého ( <i>Lanius excubitor</i> ) .....                                                                                                    | 112        |
| 2.3.2.    | Členenie územia na ekologicko-funkčné priestory (EFP) .....                                                                                                                      | 112        |
| 2.3.2.1.  | Návrh zásad opatrení v EFP1 – hniezdiská tetra holniaka .....                                                                                                                    | 113        |
| 2.3.2.2.  | Návrh zásad opatrení v EFP2 – hniezdiská hlucháňa hôrneho .....                                                                                                                  | 114        |
| 2.3.2.3.  | Návrh zásad opatrení v EFP3 – hniezdiská lesných druhov, dutinových hniezdičov a dravcov .....                                                                                   | 117        |
| 2.3.2.4.  | Návrh zásad opatrení v EFP4 – hniezdiská druhov poľnohospodárskej krajiny a loviská dravcov .....                                                                                | 119        |
| 2.3.2.5.  | Návrh zásad opatrení v EFP5 – hniezdiská vodného vtáctva .....                                                                                                                   | 120        |
| 2.3.2.6.  | Návrh zásad opatrení v EFP6 – loviská vodného vtáctva .....                                                                                                                      | 121        |
| <b>3.</b> | <b>Ciele starostlivosti a opatrenia na ich dosiahnutie</b> .....                                                                                                                 | <b>122</b> |
| 3.1       | Stanovenie dlhodobých cieľov starostlivosti v nadväznosti na ekologicko-funkčné priestory .....                                                                                  | 122        |
| 3.2       | Stanovenie operatívnych cieľov v nadväznosti na ekologicko-funkčné priestory .....                                                                                               | 129        |
| 3.3       | Rámcové plánovanie a modely hospodárenia pre lesné biotopy .....                                                                                                                 | 131        |
| 3.4       | Navrhované opatrenia, stanovenie harmonogramu ich plnenia, určenie subjektu zodpovedného za ich plnenie, stanovenie merateľných indikátorov ich plnenia .....                    | 135        |
| <b>4.</b> | <b>Spôsob vyhodnocovania plnenia programu starostlivosti</b> .....                                                                                                               | <b>150</b> |
| <b>5.</b> | <b>Použité podklady a zdroje informácií</b> .....                                                                                                                                | <b>173</b> |
| <b>6.</b> | <b>Prílohy</b> .....                                                                                                                                                             | <b>175</b> |
| 6.1.      | Mapa predmetu ochrany v Chránenom vtáčom území Horná Orava                                                                                                                       |            |
| 6.2.      | Mapa identifikácie vlastnícko - užívateľských vzťahov v Chránenom vtáčom území Horná Orava                                                                                       |            |
| 6.3.      | Mapa využitia územia Chráneného vtáčieho územia Horná Orava                                                                                                                      |            |
| 6.4.      | Mapa ekologicko-funkčných priestorov v Chránenom vtáčom území Horná Orava                                                                                                        |            |
| 6.5.      | Mapa zón Chránenej krajinej oblasti Horná Orava                                                                                                                                  |            |
| 6.6.      | Mapa navrhovaných opatrení starostlivosti na jednotlivých parcelách alebo jednotkách priestorového rozdelenia (JPRS, LPIS) Chráneného vtáčieho územia Horná Orava                |            |
| 6.7.      | Iná dokumentácia                                                                                                                                                                 |            |
| 6.7.1.    | Mapa prekryvu ekologicko - funkčných priestorov v Chránenom vtáčom území Horná Orava, zón Chránenej krajinej oblasti Horná Orava, území európskeho významu a ramsarských lokalít |            |
| 6.7.2.    | Mapa prekryvu ekologicko - funkčných priestorov v Chránenom vtáčom území Horná Orava a území podľa príloh vyhlášky MŽP SR č. 173/2005 Z. z.                                      |            |

## Úvod

Horná Orava patrí medzi rozlohou najväčšie chránené vtáčie územia Slovenska. Vďaka relatívnej zachovalosti lesných porastov i zvyškov tradičného obhospodarovania lúk a pasienkov sa tu dosiaľ zachovali podmienky pre život viacerých vtáčích druhov, ako napríklad hlucháňa hôrneho, chrapkáč poľného, jariabka hôrneho, orla krikľavého, prepelice poľnej, včelára lesného. Vybudovaním Vodnej nádrže Oravská priehrada v roku 1953 sa otvorili možnosti pre hniezdenie ďalších významných druhov, ako je kalužiak červenonohý, rybár riečny. Brehy Oravskej priehrady, ako aj zachovalé vodné toky, obýva rybárík riečny. Oravská priehrada a príľahlé mokrade ležiace na významnej migračnej ceste vtáctva Západnými Karpatami sa tak stali miestom odpočinku pre tisíce migrujúcich vtákov.

Chránené vtáčie územie Horná Orava bola vyhlásená v roku 2005 ako prvé chránené vtáčie územie na Slovensku a ako prvé má spracovaný a prerokovaný program starostlivosti ako základný dokument pre zabezpečenie starostlivosti na ďalších 30 rokov. V tomto dokumente sú stanovené ciele ochrany, ako aj opatrenia na ich dosiahnutie a vyčíslené finančné prostriedky a predpokladané zdroje financovania. Ciele a opatrenia vychádzajú z podrobného hodnotenia stavu 26 druhov vtáctva, ktoré sú predmetom ochrany Chráneného vtáčieho územia Horná Orava. Sú zoskupené rámcovo podľa ekologicko - funkčných priestorov so zameraním na určité druhy alebo ich skupiny tak, aby sa zabezpečil minimálne súčasný stav týchto druhov, resp. aby sa u druhov v nepriaznivom stave situácia zlepšila.

Prijatím programu starostlivosti sa nemení súčasný právny stav, ktorý je upravený podľa zákona č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny v znení neskorších predpisov, vo vyhláske Ministerstva životného prostredia SR č. 173/2005 Z. z., ktorou sa vyhlasuje Chránené vtáčie územie Horná Orava, ako aj v ďalších predpisoch na úseku ochrany prírody, starostlivosti o lesy, poľovníctva, rybárstva, územného plánovania a iných. Spresňujú sa však zásady využívania a stanovujú sa opatrenia na dosiahnutie cieľov ochrany vtáctva.

Týmito cieľmi je predovšetkým zachovanie súčasného stavu 2 druhov a zlepšenie stavu 21 druhov vtáctva. Kritická je situácia predovšetkým u druhov hlucháň hôrny, kalužiak červenonohý, tetrov hoľniak, ktoré bez realizácie primeraných opatrení uvedených v tomto dokumente v území nemajú možnosť prežitia. Naopak, pozitívnym príkladom sú druhy jariabok hôrny, orol skalný, sova dlhochvostá, tesár čierny, ktoré sú v území v dobrom stave aj vďaka primeranému hospodáreniu, ktoré zabezpečuje ich dlhodobú perspektívu prežitia v území.

Ciele a opatrenia programu starostlivosti boli v auguste 2016 prerokované s dotknutými subjektmi. Schválenie programu starostlivosti bude začiatkom pre systematickejšiu realizáciu opatrení a budú tiež vytvorené podmienky pre financovanie ochranárskych činností z Operačného programu Kvalita životného prostredia 2014 – 2020.

## 1. ZÁKLADNÉ ÚDAJE

### 1.1. Číslo podľa štátneho zoznamu:

Chránené vtáčie územie Horná Orava (ďalej „CHVÚ [Horná Orava](#)“) je evidované v štátnom zozname osobitne chránených častí prírody a krajiny **pod č. A/1**.

### 1.2. Príslušnosť k európskej sústave chránených území a územiami medzinárodného významu:

CHVÚ Horná Orava je **súčasťou európskej sústavy chránených území Natura 2000<sup>1</sup>** a prekrýva sa s 15 územiami európskeho významu (ich názvy sú uvedené v časti 1.6.4). Tieto lokality sú vymenované v prílohe rozhodnutia Komisie 2008/218/ES z 25. januára 2008, ktorým sa podľa smernice Rady 92/43/EHS prijíma prvý aktualizovaný zoznam lokalít európskeho významu v alpskom biogeografickom regióne a/alebo vykonávacieho rozhodnutia Komisie

<sup>1</sup> § 28 zákona 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny v znení neskorších predpisov

2013/722/EÚ zo 16. novembra 2012, ktorým sa prijíma šiesty aktualizovaný zoznam lokalít európskeho významu v alpskom biogeografickom regióne. Prekryv území európskeho významu s CHVÚ Horná Orava je 5,7 % (viď mapová príloha č. 6.7.1).

CHVÚ Horná Orava sa na 14,1 % pokrýva s ramsarskou lokalitou Mokrade Oravskej kotliny vymedzenou podľa Ramsarského dohovoru<sup>2</sup> (viď mapová príloha č. 6.7.1).

### 1.3. Kategória a názov územia

|               |                        |
|---------------|------------------------|
| Kód územia:   | SKCHVU008              |
| Kategória:    | chránené vtáčie územie |
| Názov územia: | <b>Horná Orava</b>     |

### 1.4. Platný právny predpis o vyhlásení chráneného územia alebo medzinárodný doklad o zaradení lokality do sústavy území medzinárodného významu

Vyhláška Ministerstva životného prostredia Slovenskej republiky č. 173/2005 Z. z., ktorou sa vyhlasuje Chránené vtáčie územie Horná Orava (ďalej len „**vyhláška MŽP SR č. 173/2005 Z. z.**“).

**Dňa 17. februára 1988** boli Mokrade Oravskej kotliny pod č. 933 zapísané do Zoznamu mokradí medzinárodného významu.

### 1.5. Celková výmera územia

Celková rozloha CHVÚ) Horná Orava stanovená vo vyhláške MŽP SR č. 173/2005 Z. z. je **58 738 ha**. Spracovávaná výmera na základe vrstvy GIS<sup>3</sup>, ktorú má k dispozícii Štátna ochrana prírody Slovenskej republiky (ďalej len „ŠOP SR“), je 59 087 ha. Po zápise CHVÚ do evidencie registra katastra nehnuteľností, na ktorom ŠOP SR pracuje, bude možné zosúladiť GIS vrstvu CHVÚ Horná Orava s parcelným stavom.

Výmera v členení podľa druhov pozemkov

| Druh pozemku                | Výmera v ha      | Podiel v %    |
|-----------------------------|------------------|---------------|
| orná pôda                   | 2 680,63         | 4,54          |
| záhrada                     | 29,61            | 0,05          |
| trvalé trávne porasty       | 16 419,61        | 27,79         |
| lesný pozemok               | 34 311,11        | 58,07         |
| vodná plocha                | 3 582,12         | 6,06          |
| zastavaná plocha a nádvorie | 874,86           | 1,48          |
| ostatná plocha              | 1 188,72         | 2,01          |
| <b>Spolu</b>                | <b>59 086,66</b> | <b>100,00</b> |

Výmery sú spracované podľa stavu katastra nehnuteľností k 1. máju 2015. Mapa využitia územia je v prílohe č. 6.3. Lesný pôdny fond (LPF) tvorí na 98,5 % porastová plocha a na 1,5 % lesné pozemky bez lesných porastov.

<sup>2</sup> Dohovor o mokradiach majúcich medzinárodný význam predovšetkým ako biotopy vodného vtáctva (Oznámenie Federálneho ministerstva zahraničných vecí č. 396/1990 Zb.)

<sup>3</sup> Geografický informačný systém

Členenie CHVÚ podľa plôch so zákazom vykonávania činností podľa vyhlášky MŽP SR č. 173/2005 Z. z. je zobrazené na mapovej prílohe č. 6.7.2. ide o:

- časť CHVÚ, kde je zakázané vykonávať činnosť podľa § 2 písm. c)<sup>4</sup> a písm. d)<sup>5</sup> o výmere 8 330,67 ha,
- časť CHVÚ, kde je zakázané vykonávať činnosť podľa § 2 písm. f)<sup>6</sup> o výmere 421,68 ha,
- časť CHVÚ, kde je zakázané vykonávať činnosť podľa § 2 písm. g)<sup>7</sup> o výmere 597,92 ha.

## 1.6. Súčasný stav predmetu ochrany

### 1.6.1. Prírodné pomery

#### Geografická poloha a vymedzenie územia

CHVÚ Horná Orava leží **v severnej časti Slovenskej republiky (SR)** v Žilinskom kraji, v okresoch Dolný Kubín, Námestovo a Tvrdošín. Nachádza sa severozápadne od Trstenej (cca 2 km) a severne od Dolného Kubína (cca 6,5 km). CHVÚ predstavuje rozsiahle územie, ktoré je zo severozápadu, severu a severovýchodu **ohraničené štátnou hranicou s Poľskom**. Do územia zasahujú **Oravské Beskydy, Podbeskydská brázda a Podbeskydská vrchovina s časťou Oravskej kotliny**, na západe okrajovo zasahuje **Kysucká vrchovina**. Západnú hranicu tvorí horský hrebeň Oravskej Magury západne od Oravskej Lesnej a východne od Zázrivej. Južná hranica prebieha približne severne od obcí Hruštín, Babín, Vasilov, Lokca, Oravská Jasenica a južným okrajom Oravskej priehrady až po Suchú Horu. Z územia sú **vyňaté intravilány 12 obcí a ich blízke okolie**: Bobrov, Breza, Klin, Krušetnica, Mútne, Námestovo, Oravská Polhora, Oravské Veselé, Rabča, Sihelné, Zakamenné, Zubrohlava. Súčasťou CHVÚ sú však intravilány obcí: Beňadovo, Lomná, Novoť, Oravská Lesná a Rabčice.

Územie CHVÚ je **dostupné cestnou sieťou**. Z juhu na sever prechádza cesta II/521 Oravský Podzámok – Oravská Polhora – hraničný prechod do Poľska. Krátkym úsekom cez juhovýchodnú časť CHVÚ vedie cesta I/59 Dolný Kubín – Trstená – hraničný prechod do Poľska. Obe cesty sa mimo CHVÚ napájajú na rýchlostnú cestu R3 Oravský Podzámok – Trstená. Západo-východným smerom je územie prístupné cestou II/520 Oravská Lesná – Oravská Jasenica – Tvrdošín. Železničný dopravný prístup Kľačany – Trstená končí cca 3 km od hraníc CHVÚ.

#### Klíma

Takmer celé CHVÚ je súčasťou **mierne chladného, veľmi vlhkého okrsku** s teplotou v júli medzi 12 až 16 °C. Najvyššie polohy Oravských Beskyd zasahujú do chladného horského, veľmi vlhkého okrsku s júlovou teplotou 10 – 12 °C. Podľa údajov z meteorologickej stanice Oravská Lesná, ležiacou priamo v CHVÚ, je **priemerná ročná teplota 10 °C**, januárová -5,6 °C. Júlové priemery teplôt dosahujú 12 – 14 °C. **Priemerný ročný úhrn zrážok sa pohybuje od 800 mm v Oravskej kotline, po 1200 mm vo vrcholových častiach** Oravských Beskyd. Priemerné júlové zrážky dosahujú 100 mm – 160 mm, januárové 50 – 80 mm. Absolútne denné maximum bolo 163,2 mm. Dní so snehovou prikrývkou je od menej ako 100 v Oravskej kotline až po 180 v najvyšších polohách Oravských Beskyd. **Priemerná výška snehovej pokrývky je 38,3 cm.**

<sup>4</sup> vykonávanie lesohospodárskej činnosti od 1. marca do 30. júna

<sup>5</sup> umiestnenie stavby s výnimkou lesnej cesty a zväžnice

<sup>6</sup> vchádzanie a státie s vodným skútom, motorovým člnom alebo iným motorovým plavidlom a plávajúcim zariadením

<sup>7</sup> vchádzanie a státie s plavidlom a plávajúcim zariadením



Južná časť CHVÚ patrí k silne inverzným polohám, centrálna časť k priemerne inverzným, smerom do vyšších polôh k mierne až málo inverzným polohám. Prevláda **západné prúdenie vzduchu o rýchlosti 3 – 4 m/s a severovýchodné 4 – 5 m/s.**

#### Geologické podmienky a formy reliéfu

V rámci regionálneho geologického členenia Slovenska (Vass 1988) je podstatná časť CHVÚ **súčasťou oblasti Flyšové pásmo**, podoblasti Magurský flyš, jednotiek Račiansky flyš, Západobystrický flyš a Oravskomagurský flyš. Najvýchodnejšia časť územia sa nachádza v oblasti **Vnútrohorské panvy a kotliny**, podoblasti Vnútornej kotliny a jednotky Oravská kotlina.

Podložie flyšovej časti CHVÚ tvorí krieda a paleogén vonkajších Karpát. Na juhu prevládajú **pieskovce, menej ílovce; hrubý flyš**, severnejšie sa striedajú **ílovce, pieskovce s glaukonitom, slieňovce a pieskovce, ílovce; tenkovrstvený flyš, červené ílovce**, lokálne na severovýchode aj drobové a arkózové muskovitické pieskovce, **drobnozrnné zlepenec**. Neogénne podložie Oravskej kotliny vo východnej časti CHVÚ tvoria **íly s lignitom, piesky a štrky**.

V nadloží prevažnej časti CHVÚ sú bližšie nerozlíšené predkvartérne sedimenty s nepravidielnym kvartérnym pokryvom svahovín, lokálne deluviálne sedimenty hlinité, hlinito-pieščité, hlinito-kamenité, pieščito-kamenité až balvanovité svahoviny a sutiny. Kvartérne nadložie východnej časti tvoria prevažne glaciáluviálne sedimenty, piesky, hrubé až balvanovité pieščitý štrky a bloky v terasách a kužeľoch, v okolí Oravskej priehrady aj fluviálne sedimenty pieskov a pieščitých štrkov v terasách bez pokryvu.

Územím v centrálnej časti prechádzajú **menšie zlomové línie**, prevažne v smere juhozápad – severovýchod a **krátke priečne zlomy**.

V rámci geomorfologického členenia SR (Mazúr, Lukniš 1986) patrí CHVÚ do Alpsko-himalájskej sústavy, podsústavy Karpaty, provincie Západné Karpaty, subprovincie **Vonkajšie Západné Karpaty**, oblasti Stredné Beskydy. CHVÚ tvoria celky **Oravské Beskydy** na severe, **Podbeskydská brázda** v centrálnej časti, **Podbeskydská vrchovina** na juhu, **Kysucká vrchovina** na západe, **Oravská Magura** na juhozápade. Juhovýchodná časť zasahuje do Podhôrno-magurskej geomorfologickej oblasti, celku **Oravská kotlina**.

Geomorfologické pomery charakterizujú prechodné **mierne vyzdvihnuté morfoštruktúry vrchovín a pahorkatín** – zlomovo-vrásové štruktúry flyšových Karpát. Prevažná časť územia má **reliéf kotlinových pahorkatín**, v centrálnej časti je reliéf sedimentových podvrchovín a pahorkatín, ktorý smerom na západ prechádza do nekrasovej planiny. Sever územia je morfológicky pestrejší. Oravské Beskydy majú hornatinový reliéf s prechodom do vysočinového podhôrneho až veľhorského hôľneho, glaciálu-hôľneho až glaciálneho reliéfu v masíve Pilska a Babej hory.

Z hľadiska výškovej členitosti ide o veľmi rôznorodé a členité územie. **Nadmorská výška kotliny sa pohybuje od 600 do 750 m.** V najvyšších polohách územie dosahuje až do **1557 m n. m. (Pilsko) a 1725 m n. m. (Babia hora).**

Z hľadiska súčasných morfológických procesov je územie CHVÚ značne nestabilné, prevažne so silnou náchylnosťou na zosúvanie, v kotline sa uvádza stredná náchylnosť. V rámci územia je evidovaný vysoký počet lokalít s **výskytom svahových deformácií**. Prevažná časť predstavuje potenciálne poruchy, časť sú stabilizované archívne aktivity a nachádza sa tu aj niekoľko plôch aktívnych zosuvov. Svahové poruchy sa viažu predovšetkým na svahy s výskytom mokrín a pramenísk. Nestabilné plochy dosahujú rôznu veľkosť až po niekoľko hektárov aj km<sup>2</sup>. Najväčšia koncentrácia týchto javov je v okolí Oravskej Lesnej, ďalej smerom na Novot', Beňadovo a Oravské Veselé, medzi Hruštínom, Lomnou a Krušetnicou, v okolí Námestova, Zubrohlavy a Rabče. Výrazné plošné geodynamické nestability sú zaznamenané aj na úpäti a svahoch, ale aj v hrebeňovej časti Oravských Beskyd. Potenciálna **vodná erózia je stredná až silná, v Oravskej kotline slabá.**

### Hydrologické pomery

Územie CHVÚ spadá do **hlavného povodia Váhu**. Ide o stredohorskú oblasť so snehovo-dažďovým typom režimu odtoku, akumuláciou v mesiacoch november – február, vysokou vodnatosťou v marci až máji, maximom v apríli a minimami v januári až februári a septembri až októbri.

CHVÚ odvodňujú pravostranné prítoky rieky Orava, ktorá tečie mimo riešeného územia ako pravostranný prítok Váhu. Orava vzniká sútokom Bielej a Čiernej Oravy. Kostru riečnej siete v rámci CHVÚ tvorí **Biela Orava**, ktorá tečie smerom zo západu na východ a zo severu priberá väčšie **prítoky Magurský potok, Juríkov potok, Klinianka, Mútňanka, Kýčera, Veselianka**, ktoré odvodňujú svahy Oravských Beskýd, pravostranne z juhu priberá Hruštínku. Do Oravskej priehrady ústia zo severu **Polhoranka, Čierna Orava, Hraničný Kriváň** a z východu **Jelešňa**.

Súčasťou CHVÚ je aj **umelá vodná plocha Oravská priehrada**, ktorá je vybudovaná na sútoku Bielej a Čiernej Oravy. Väčšie prirodzené vodné plochy sa v území nenachádzajú.

Celé územie CHVÚ patrí do hydrogeologického regiónu: paleogén povodia Bielej Oravy a neogén Oravskej kotliny s určujúcim typom puklinovej priepustnosti. Hydrogeologické pomery väčšiny územia charakterizuje **mierna prietočnosť a hydrogeologická produktivita**, lokálne, najmä v oblasti brázdy na severe, nízka. V najvyšších polohách sa uvádza vysoká produktivita.

V území leží viacero lokalít s prirodzenými **vývermi minerálnych vôd**. Najvýznamnejšie sú v lokalite Oravská Polhora – Slaná voda na úpätí Babej hory. Ide o alkalickú jódobrómovú minerálnu vodu s vysokým obsahom soli.

### Pôdy

V rámci CHVÚ **prevládajú dva pôdne typy – kambizeme** modálne kyslé, sprievodné kultizemné a **rankre**; zo zvetralín kyslých až neutrálnych hornín a kambizeme pseudoglejové nasýtené, **sprievodné pseudogleje** modálne a kultizemné, lokálne gleje; zo zvetralín rôznych hornín.

V kotlinovej časti CHVÚ sú zastúpené pseudogleje modálne kyslé až pseudogleje stagnoglejové, sprievodné pseudogleje organozemné a gleje; zo svahovín a proluviálnych sedimentov. Pre najvyššie polohy územia sú typické **podzoly** modálne a humusovo-železité, sprievodné podzoly organozemné, litozeme a rankre; z ľahších zvetralín kyslých hornín. V alúviách väčších tokov sa vyskytujú **fluvizeme** glejové, sprievodné gleje; z karbonátových a nekarbonátových aluviálnych sedimentov.

V území prevládajú **pôdy hlinitej a piesčito-hlinitej zrnitosti triedy**, bez skeletu, lokálne mierne kamenité. Pôdy sú prevažne strednej až vysokej retenčnej schopnosti a strednej priepustnosti, len v alúviu Bielej Oravy je schopnosť retencie malá, priepustnosť veľká. Pôdy majú vlhký režim.

### Flóra

Podľa fytogeografického členenia spadá územie CHVÚ Horná Orava do oblasti **západokarpatskej flóry** (*Carpaticum occidentale*), obvodu západobeskydskej flóry (*Beschidicum occidentale*), okresu Západné Beskydy. Územie predstavuje **pestrú mozaiku biotopov, ktoré tvoria stojaté a tečúce vody, rašelinné a slatinné biotopy, lúky a pasienky, komplexy lesov až po vysokohorské biotopy subalpínskeho a alpínskeho stupňa**.

V CHVÚ Horná Orava bolo v rámci prieskumov realizovaných v minulosti zaznamenaných spolu **viac ako 500 druhov vyšších rastlín** (inventarizačné prieskumy v maloplošných chránených územiach, mapovanie lúk a rašelinísk). Z **európsky významných druhov rastlín** sa tu vyskytuje, aj to veľmi vzácne, iba **1 druh: *Cypripedium calceolus* (črievičník papučkový)**, ktorý je druhom zaradeným do prílohy 5<sup>8</sup> vyhlášky Ministerstva životného prostredia

<sup>8</sup> Zoznam chránených rastlín a ich spoločenská hodnota

Slovenskej republiky č. 24/2003 Z. z., ktorou sa vykonáva zákon č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny v znení neskorších predpisov (ďalej len „**vyhláška MŽP SR č. 24/2003 Z. z.**“), príloha I<sup>9</sup> **Bernského dohovoru**<sup>10</sup> a príloha II<sup>11</sup> **smernice o biotopoch**<sup>12</sup>.

Podľa červeného zoznamu papradňorastov a semenných rastlín Slovenska (Feráková a kol. 2001) sa tu vyskytuje **129 druhov národného významu**, z toho 13 kriticky ohrozených druhov (CR), 33 ohrozených (EN), 49 zraniteľných (VU), 32 menej ohrozených (LR) a 2 údajovo nedostatočných druhov (DD). Medzi najohrozenejšie z nich patria *Rhynchospora alba* (ostroplod biely), *Lycopodiella inundata* (plavúniec zaplavovaný) a *Drosera anglica* (rosička anglická), pre ktoré boli spracované programy záchrany. Programy záchrany sú spracovávané aj pre ďalšie ohrozené druhy, a to *Carex chordorrhiza* (ostrica výbežkatá) a *Carex limosa* (ostrica barinná). Osobitnú pozornosť si zasluhuje tiež *Carex magellanica*, ktorej prvá lokalita výskytu v Západných Karpatoch bola potvrdená na Surdíkoch (Dítě, Pukajová 2003) a tiež *Carex pulicaris* (Kováčová 2002), ktorá má veľmi zriedkavý výskyt na Slovensku. Pozornosť si zasluhujú aj druhy červenej knihy vyšších rastlín (Čeřovský a kol. 1999):

- *Tillaea aquatica* (tilovka vodná) - vyskytuje sa na obnaženom dne Oravskej priehrady a
- *Cerastium alpinum* (rožec alpský) - má jedinú lokalitu výskytu na Slovensku na Babej hore.

Vzhľadom ku charakteru územia CHVÚ Horná Orava (menej výrazná členitosť, nízka pestrosť a úživnosť substrátu, obmedzené možnosti tvorby špecifických podmienok) patrí Horná Orava k územiám s **menším zastúpením endemitov** v rámci oblasti západokarpatskej flóry. Výskyt endemitov sa prakticky vzťahuje k vrcholovým polohám najvyšších hôr fyto geografického okresu Západné Beskydy s extrémnymi stanovištnými podmienkami:

- karpatské endemity: *Hylotelephium argutum* (rozchodníkovec ostrolistý - Pilsko, Babia hora), *Sempervivum montanum* (skalnica horská - Babia hora), *Campanula serrata* (zvonček hrubokoreňový), *Aconitum firmum* subsp. *firmum* (prilbica tuhá pravá),
- karpatské subendemity: *Dentaria glandulosa* (zubačka žliazkatá), *Leucanthemum rotundifolium* (margaréta okrúhloolistá - Babia hora, Minčol), *Epipactis helleborine* (kruštík širokolistý), *Festuca versicolor* subsp. *versicolor* (kostrava pestrá pravá - Babia hora),
- západokarpatský endemit : *Aconitum firmum* subsp. *moravicum* (prilbica tuhá moravská), *Soldanella carpatica* (soldanelka karpatská - Pilsko, Babia hora), *Hieracium rohacsense* (jastrabník roháčsky - Pilsko),
- endemit centrálnych pohorí Západných Karpát: *Saxifraga moschata* var. *dominii* (lomikameň pižmový Dominov) a
- západokarpatský subendemit: *Knautia kitaibelii* (chrastavec Kitaibelov - Zubrohlava, Slanica).

Na základe peľových analýz podľa Puchmajerovej (1942) a Rybníčka a Rybníčkovskej (2002) bola na miestach terajších oravských rašelinísk **v postglaciáli tundra s mnohými arktickými a subarktickými druhmi rastlín**. Po ústupe ľadovcov sa niektoré rastliny v širokej ekologickej amplitúde prispôbili a sú dnes bežnou súčasťou rašelinísk, slatín a močiarov. Iné ustúpili k severu a pokiaľ sa u nás zachovali, predstavujú arktické a subarktické elementy v našej flóre. Z oblastí južne od Arktídy sa sem takto pravdepodobne dostali niektoré boreálne rastliny, napr. *Ledum palustre*, *Andromeda polifolia*, *Listera cordata*, ktoré figurujú v našich zemepisných šírkach ako pravé glaciálne relikty.

<sup>9</sup> Prísne chránené druhy rastlín

<sup>10</sup> Dohovor o ochrane európskych voľne žijúcich druhov a prírodných stanovišť (oznámenie Ministerstva zahraničných vecí Slovenskej republiky č. 93/1998 Z.z.)

<sup>11</sup> druhy živočíchov a rastlín, o ktoré má Spoločenstvo záujem a ktorých ochrana si vyžaduje vyhlásenie osobitných území ochrany

<sup>12</sup> Smernica Rady 92/43/EHS z 21. mája 1992 o ochrane prirodzených biotopov a voľne žijúcich živočíchov a rastlín v platnom znení

K poznaniu nižších rastlín Hornej Oravy bolo v minulosti urobených niekoľko významných výskumných prác (Šmarda 1948, Jurko, Peciar 1959, Rybníček, Rybníčková 1972, Šoltés 2001). **Z druhov medzinárodného významu sa tu vyskytuje iba *Buxbaumia viridis***, ktorý je zaradený do prílohy 4 vyhlášky MŽP SR č. 24/2003 Z. z., prílohy I. Bernského dohovoru a do prílohy II. smernice o biotopoch. Do prílohy V<sup>13</sup> smernice o biotopoch je zaradený rod *Sphagnum*. Z Červeného zoznamu vzácných a ohrozených druhov Slovenska (Kubínska a kol. 2001) tu bol zaznamenaný kriticky ohrozený druh (CR) *Sphagnum platyphyllum*. Na Slovensku sú známe len 4 lokality tohto rašelinníka. Na Mútňanskom rašelinisku bol objavený druh - ***Sphagnum brevifolium*, ktorý tu má jedinú lokalitu výskytu na Slovensku.** Viaceré lokality vzácných druhov mapovaných v minulosti už zanikli, alebo ich výskyt nebol v súčasnosti potvrdený. Napr. reliktné druhy machorastov na Beňadovskom rašelinisku - *Calliergon trifarium*, *Scorpidium scorpioides*, *Meesia triquetra*, *Helodium blandowii*, *Bryum neodamense*.

### Fauna

Územie CHVÚ Horná Orava je súčasťou lesnej zóny palearktiskej oblasti. Podľa členenia Slovenska na živočíšne regióny (Čepelák 1980) je súčasťou vonkajšieho obvodu **Západných Karpát**, beskydský okrsok západný. Zo zoogeografického hľadiska môžeme vo faune hornej Oravy rozlíšiť tieto hlavné zložky: kozmopolitnú, holoarktiskú, palearktiskú, európsko-sibírsku, sibírsku, boreálnu, boreoalpínsku, sudeto-karpatskú a endemickú.

Ekologické faktory (abiotické a biotické), určujú životné podmienky pre faunu. Vzhľadom na ich rozdielne pôsobenie sú rôzne i životné podmienky v rozličných biotopoch, čo je určujúcim faktorom formovania živočíšnych spoločenstiev. Nižšie uvádzame stručný prehľad druhov suchozemských a vodných spoločenstiev územia CHVÚ Horná Orava, z ktorých viaceré sú chránenými druhmi zaradenými v **prílohe č. 4 a 6** vyhlášky MŽP SR č. 24/2003 Z. z., v **prílohe** smernice o biotopoch, **smernice o ochrane vtáctva**<sup>14</sup> a v **prílohách** medzinárodných dohôd na úseku ochrany prírody.

## **Fauna - SYSTEMATICKÝ PREHĽAD ŽIVOČÍCHOV**

### **BEZSTAVOVCE**

#### **Mollusca**

Rozborom malakofauny z náplavu Oravskej priehrady bolo v území získaných **58 druhov mäkkýšov**. Viaceré z nich patria medzi vzácné a ohrozené mäkkýše Slovenska (*Cochlicopa nitens*, *Vertigo antivertigo*, *Vertigo angustior*, *Armiger crista*, *Lymnaea auricularia*, *Valvata cristata*, *Anisus leucostomus*, *Gyraulus albus*, *Gyraulus laevis*).

#### **Odonata**

Početne zastúpené sú aj **vážky**, z ktorých bola zistená prítomnosť druhov *Lestes sponsa*, *Ischnura elegans*, *Libellula quadrimaculata*, *Sympetrum vulgatum*, *Sympetrum sanguineum*, *Anax imperator*, *Aeschna cyanea*, *Aeschna juncea*.

Počas odonatologického prieskumu rašelinísk Chránenej krajiny oblasti (ďalej len „CHKO“) Horná Orava bolo na 9 lokalitách zistených **24 druhov vážok, čo je 33,8 %** odonatofauny Slovenska (David 1996).

#### **Coleoptera**

<sup>13</sup> druhy rastlín, o ktoré má Spoločenstvo záujem a ktorých zber vo voľnej prírode a využívanie môže podliehať určitým regulačným opatreniam

<sup>14</sup> smernica Európskeho parlamentu a Rady 2009/147/ES z 30. novembra 2009 o ochrane voľne žijúceho vtáctva (kodifikované znenie)

**Chrobáky** Hornej Oravy nie sú dostatočne preskúmané. K vzácnym druhom patria niektoré sylvikolné druhy Babej hory a Pilska. Larvy viacerých vzácných chrobákov sa vyvíjajú v dreve starých, odumretých smrekov. Na Babej hore sú známe predovšetkým **fúzače** *Pachyta lamed*, *Cornumutilla quadrivittata* a *Tragosoma depsarium*. Na zachovalé pralesy s jedľou sa viaže aj **krasň** *Eurythyrea austriaca*.

### Lepidoptera

Podobne sú málo preskúmané aj **motýle**. K pomerne vzácnym patria niektoré druhy rašelinísk *Colias palaeno* ssp. *europome*, *Anarta myrtili*, *A. cordigera*, *Arichana mellanaria*, *Syngrapha microgamma*.

## STAVOVCE

### Amphibia

Zaznamenané boli nasledovné druhy **obojživelníkov**: *Rana temporaria*, *Rana arvalis*, *Rana kl. esculenta*, *Rana lessonae*, *Bufo bufo*, *Bufo viridis*, *Bombina variegata*, *Triturus alpestris*, *Triturus cristatus*, *Triturus montandoni*, *Triturus vulgaris*, *Salamandra salamandra*.

### Reptilia

Zistené boli druhy **plazov**: *Lacerta agilis*, *Zootoca vipera*, *Anguis fragilis*, *Natrix natrix*, *Vipera berus*.

### Aves

Na území CHVÚ bolo celkove **zistených 242 vtáčích druhov, čo predstavuje 66 % druhov avifauny Slovenska**. Z tohto počtu je **143 druhov hniezdiacich, čo predstavuje 60,8 %**. **75 druhov (32 %) sa tu vyskytuje počas ťahu a hibernácie** a 17 druhov sa tu vyskytlo len veľmi vzácné a náhodne. Prevládajú druhy, ktorých početnosť sa výrazne nemení (88 %). **U 28 druhov početnosť klesá a u 13 druhov početnosť stúpa**. Z toho možno usudzovať na pomerne vysokú stabilitu a zachovalosť krajiny a biotopov. V avifaune CHVÚ bolo zistených **9 druhov kriticky ohrozených, 51 druhov ohrozených a 17 druhov vzácných**. CHVÚ svojou polohou a stavom biotopov vytvára **možnosti a podmienky pre hniezdenie viacerých vzácných druhov vtákov** Slovenska ako orliak morský (*Haliaeetus albicilla*), kolibiarik sivozelený (*Phylloscopus trochiloides*), trasochvost žltohlavý (*Motacilla citreola*), močiarnica mekotavá (*Gallinago gallinago*), kačica chriplavka (*Anas strepera*), ľabtuška lúčna (*Anthus pratensis*), kalužiak červenonohý (*Tringa totanus*).

Vybudovaním vodnej nádrže Oravská priehrada sa tu vytvorili vhodné podmienky pre výskyt vodného a pri vode žijúceho vtáctva. **Vodná nádrž leží na významnej migračnej ceste vtáctva**, tiahnúceho Západnými Karpatmi z Poľska cez Oravu na juh a opačne. Rozsiahla vodná plocha a široké bahnité brehy nádrže pri nízkych hladinách atrahujú transmeantné vodné druhy, ktoré tu nachádzajú podmienky na odpočinok a regeneráciu síl i dostatok potravy. V porovnaní s výskytom vodných vtákov v Oravskej kotline v minulosti **zvýšila sa diverzita avifauny vybudovaním vodnej nádrže o 30 %**.

V CHVÚ Horná Orava bolo pozorovaných spolu **88 druhov vtákov, topicky a troficky viazaných na vodné prostredie**, z ktorých druhovo a kvantitatívne sú najpočetnejšie zúbkozobce (Anseriformes), bahniaky (Charadriiformes). Počas ťahu sa najpočetnejšie vyskytujú tieto druhy: chochlačka sivá (*Aythya ferina*), chochlačka vrkočatá (*Aythya fuligula*), lyska čierna (*Fulica atra*), hlaholka severská (*Bucephala clangula*), kačica chrapačka (*Anas querquedula*), potáпка chochlatá (*Podiceps cristatus*), volavka popolavá (*Ardea cinerea*), hus divá (*Anser anser*), kalužiak močiarny (*Tringa glareola*), kalužiak sivý (*Tringa nebularia*), kalužiak červenonohý (*Tringa totanus*). Zo vzácných druhov boli zistené druhy: potáпка malá (*Gavia stellata*), potáпка stredná (*Gavia arctica*), beluša veľká (*Egretta alba*), beluša malá (*Egretta garzeta*), čaplička vlastá (*Ardeola ralloides*), lyžičiar biely (*Platalea leucorodia*), ibisovec hnedý (*Plegadis falcinellus*), ľadovka dlhochvostá (*Clangula hyemalis*), žeriav popolavý (*Grus grus*),



orliak morský (*Haliaeetus albicilla*), kršiak rybár (*Pandion haliaeetus*), kulík zlatý (*Pluvialis apricaria*), brehárik ploskozobý (*Limicola falcinellus*), slávik modrák (*Luscinia svecica*).

Nidifikanty a pravdepodobné hniezdiče vodných vtákov vodnej nádrže Orava reprezentuje 32 druhov, čo tvorí 35 % sledovanej avifauny. K najpočetnejším a pravidelným hniezdičom v CHVÚ patrí kačica divá (*Anas platyrhynchos*), **strnádka trstinová** (*Emberiza schoeniclus*), čajka smeživá (*Larus ridibundus*), **čajka bielohlavá** (*Larus cachinnans*), rybár riečny (*Sterna hirundo*). V závislosti od stavu vodnej hladiny tu hniezdi kulík riečny (*Charadrius dubius*), močiarnica mekotavá (*Gallinago gallinago*), kalužiačik malý (*Actitis hypoleucos*), kalužiak červenonohý (*Tringa totanus*), cíbik chochlatý (*Vanellus vanellus*), trasochvost žltý (*Motacilla flava*) a trasochvost žltohlavý (*Motacilla citreola*).

### **Mammalia**

Cicavce patria medzi najviac známe a preskúmané živočíchy hornej Oravy. Osobitne boli sledované drobné zemné cicavce Babej hory a rašelinísk severnej Oravy. Z Babej hory je udávaných **14 druhov hmyzožravcov a hlodavcov**. Pozornosť si zasluhuje výskyt piskora vrchovského (*Sorex alpinus*), hrabáča tatranského (*Microtus tatricus*) a myšovky vrchovskej (*Sicista betulina*). Na siedmich rašeliniskách severnej Oravy bolo zistených 13 druhov. **Z ďalších cicavcov sa v území bežne vyskytuje kuna lesná** (*Martes martes*), kuna skalná (*Martes foina*), hranostaj čiernochvostý (*Mustela erminea*), **lasica myšožravá** (*Mustela nivalis*), **tchor tmavý** (*Putorius putorius*), **vydra riečna** (*Lutra lutra*), **jazvec lesný** (*Meles meles*). V posledných rokoch sa častejšie objavuje **psík medvedíkovitý** (*Nyctereutes procyonoides*). V roku 1995 sa riečke Jelešňa objavil **bobor vodný** (*Castor fiber*). Nehojná je **ondatra pižmová** (*Ondatra zibethica*). Kopytníky reprezentuje **srnec lesný** (*Capreolus capreolus*), **jeleň lesný** (*Cervus elaphus*), **diviak lesný** (*Sus scrofa*). V 90-tych rokoch sa tu vyskytoval **aj los mokrad'ový** (*Alces alces*). Z veľkých mäsožravcov je zistený **vlk dravý** (*Canis lupus*) a **medveď hnedý** (*Ursus arctos*). Pomerne vzácny je **rys ostrovid** (*Lynx lynx*). Početná je **líška hrdzavá** (*Vulpes vulpes*).

### **Vymedzenie a opis biotopov druhov**

Územie CHVÚ Horná Orava predstavuje **pestrú mozaiku biotopov** od spoločenstiev lesov a lúk až po vodné a rašeliniskové biotopy. Plošné rozloženie biotopov je podmienené predovšetkým abiotickými faktormi (nadmorská výška, geologický podklad, sklon, zrážky) a spôsobom využívania územia. Pri vymedzovaní biotopov sme vychádzali z existujúcich GIS-vrstiev a databáz (uvedené v časti 6.1.). Vzhľadom na rozľahlosť územia, stav podkladov a ciele ochrany (ochrana vtáctva, predovšetkým prioritných druhov) sme nevymedzovali osobitne každý biotop v zmysle Katalógu biotopov Slovenska (Stanová a Valachovič, 2002), ale vyčlenili sme nasledovné **skupiny biotopov** v zmysle prílohy č. 1 vyhlášky MŽP SR č. 24/2003 Z. z.

#### **Alpínska a subalpínska vegetácia (biotopy Al 1, Al 9, Tr 8 (časť), Kr 10)**

**420,22 ha      0,7 % výmery**

**Spoločenstvo alpínskych a subalpínskych lúk a holí** sa zachovalo nad pásmom kosodreviny vo vrcholovej časti Babej hory a Pilska v nadmorskej výške nad 1 400 m n.m. Typickými biotopmi sú tu kvetnaté vysokohorské a horské psicové porasty (biotopy Natura 2000 - 6230\*), spoločenstvá kríčkov v subalpínskom a alpínskom stupni (biotopy Natura 2000 - 4060), prerušené izolovanými porastami kosodreviny (biotopy Natura 2000 - 4070\*) a skupinami pieskovcových balvanov (vrcholová moréna) s bohatými kobercami lišajníkov. **Kosodrevina vytvára prechodnú zónu** medzi alpínskym pásmom ležiacim nad ňou a hypsometrickou hranicou lesa. V dolnej časti prenikajú do pásma kosodreviny zakrpatené jedince smreka a jarabiny. Charakteristickými druhmi týchto spoločenstiev sú napr. *Aphodius alpinus*, *Anthus spinoletta*, *Microtus tatricus*. Z európsky významných druhov vtákov sa v biotope vyskytuje *Tetrao urogallus*, *Bonasa bonasia*, v minulosti tiež *Tetrao tetrix*.

### **Horské smrečiny (biotopy Ls 9.1, Ls 9.2)**

**6 383,25 ha      10,9 % výmery**

Patria sem porasty **prírodných smrečín** horského a subalpínskeho stupňa - smrekové lesy čučoriedkové a smrekové lesy vysokobylinné (biotopy Natura 2000 - 9410). Smrekové lesy čučoriedkové predstavujú klimaticky podmienené zonálne smrečiny v najvyšších horských polohách (horná hranica lesa) s absolútnou prevahou smreka a častou prímесou jarabiny vtáče na silikátovom podloží s podzolovými pôdami. Smrekové lesy vysokobylinné predstavujú horské zonálne smrekové lesy na vlhších, troficky priaznivejších stanovištiach a stredne hlbokých humusových podzolochoch, humusových rendzinách a hnedých lesných pôdach. V stromovom poschodí je charakteristický javor horský, v bylinnej vrstve dominujú fyziognomicky nápadné nitrofilné byliny vysokého vzrastu. Patria tu **smrekové pralesy a málo narušené horské lesy na Babej hore, Pilsku a Paráči**. Veľké cicavce zastupuje *Cervus elaphus*, *Sus scrofa*, *Capreolus capreolus*. Z mäsožravcov je rozšírený: *Canis lupus*, *Vulpes vulpes*, *Ursus arctos* a vzácny je *Lynx lynx*. Z európsky významných vtákov sa v horských lesoch vyskytuje: *Tetrao urogallus*, *Bonasa bonasia*, *Glaucidium passerinum*, *Picoides tridactylus*, *Aegolius funereus*, *Dryocopus martius*, *Phoenicurus phoenicurus*.

### **Podmáčané až rašeliniskové smrekové a borovicové lesy (biotopy Ls 9.3, Ls 7.2, Ls 7.3)**

**933,93 ha      1,6 % výmery**

**Podmáčané smrekové lesy** (biotopy Natura 2000 - 9410c) sa vyskytujú na zamokrenej pôde v podhorskom vegetačnom stupni (oglejené pôdy s vysokou hladinou podzemnej vody). Porasty sú riedke, nerovnomerne zapojené až medzernaté. V bylinnom podraze sa vyskytujú vlhkomilné druhy znášajúce svetlo a ťažké, mokré, chladné, neprevzdušnené, kyslé pôdy, ako sú napr. mnohé druhy rašeliníkov rodu *Sphagnum* a ďalšie. Predstavujú typické lesné rašeliniská a sú rozšírené v Oravskej kotline (Sosnina, Surdíky) a na úpätí Oravských Beskýd (napr. Spálený grúnik, Tisovnica, Slaná voda).

**Brezové, borovicové a smrekové lesy na rašeliniskách** (biotopy Natura 2000 - 91D0\*) - rojovníkové boriny (zv. *Pino-Ledion*) vytvárajú krovinaté rašelinové spoločenstvá s vyvinutou stromovou etážou borovice a smreka. Sú vzrastovo edaficky podmienené rašelinnou pôdou, zaberajú relatívne suchšie polohy, kde je vplyv vzliňajúcej vody slabší a rašelinotvorný proces sa čiastočne spomaľuje. Charakteristický raz prostrediu dodávajú rašelinníky a porasty ploníka obyčajného (*Polytrichum commune*), ktorý vytvára vysoké vankúše. Tieto spoločenstvá predstavujú záverečné sukcesné štádium na vrchoviskových rašeliniskách nižších polôh. Susedia so smrekovými zamokrenými lesmi a často s nimi tvoria mozaikový komplex. Plošne sú rozšírené v Sosnine, Hladovských boroch a Surdíkoch.

Typická je fauna **hydrobiocenózy**. Z vážok sa vyskytuje *Aeschna juncea*, *Cordulia aenea*. Vtáčie spoločenstvá sú pomerne chudobné, zastúpené typickými lesnými druhmi ako *Lophophanes cristatus*, *Periparus ater*, *Certhia familiaris*, *Troglodytes troglodytes*, *Turdus philomelos*, *Regulus spp.*, *Anthus trivialis*, *Fringilla coelebs*. Drobné zemné cicavce reprezentuje *Sorex alpinus*, *Neomys fodiens*, *Microtus agrestis*, *Muscardinus avellanarius* a *Dryomys nitedula*. Z európsky významných druhov vtákov sa na rašeliniskách vyskytuje *Ciconia nigra*, *Glaucidium passerinum*, *Aegolius funereus*, *Picoides tridactylus*, *Haliaeetus albicilla*, *Pernis apivorus*, *Aquila pomarina*, *Lanius excubitor*, *Dryocopus martius*.

### **Ostatné lesy (biotopy Ls 8, Kr7, X2, sekundárne smrečiny, nelesná drevinová vegetácia)**

**26 703,35 ha      45,5 % výmery**

V rámci jednotky boli vyčlenené ostatné lesy, ktoré tvoria predovšetkým **sekundárne smrekové lesy s prímесou listnáčov**. Tieto porasty boli väčšinou umelo založené a majú čiastočne pozmenené drevinové zloženie. Mozaikovite sa vyskytujú fragmenty pôvodných lesov (jedľové bučiny, sutinové lesy). K tejto jednotke boli zaradené aj rozsiahlejšie **biotopy poľných**

**hôrrok a krovín** (brezovo-borovicové hájiky, trnkové a lieskové kroviny), ktoré sa charakterizujú ako hôrno-poľný biotop. Význačné sú aj **biotopy holín, rúbanísk a okrajov hôr**. V nelesnej drevinovej vegetácii sa vyskytuje viacero vzácných a európsky významných druhov vtákov: *Lanius collurio*, *Lanius excubitor*, *Carpodacus erythrinus*, *Tetrao tetrix*, *Bonasa bonasia*, *Glaucidium passerinum*, *Aegolius funereus*, *Strix uralensis*, *Aquila pomarina*, *Aquila chrysaetos*, *Pernis apivorus*, *Picus canus*, *Muscicapa striata*, *Picoides tridactylus*, *Streptopelia turtur*.

#### **Stojaté vody (biotop Vo1, Oravská priehrada, ostrovy)**

**3 188,85 ha**

**5,4 % výmery**

Jednotka je reprezentovaná predovšetkým plochou vodnej nádrže **Oravská priehrada**. Zaujímavé a hodnotné je zloženie **makrovegetácie brehov a pobrežného (litorálneho) pásma** vodnej nádrže, ktoré je závislé na výške vodnej hladiny v nádrži, ktorá v priebehu roka značne kolíše. Nachádzame tam spoločenstvá tr. *Isoëto-Nanojuncetea* (biotopy Natura 2000 - 3130) a spoločenstvá trstín a vysokých ostríc. Spoločenstvá makrofytov sú plošne rozšírené najmä v oblasti Zubrohlavského a Bobrovského zálivu. Jelešianskej zátoky a v severovýchodnej časti vodnej nádrže, kde sú dlhé plytké brehy. **Spoločenstvá trstín** nachádzame len ako malé fragmenty v ústí niektorých tokov (Polhoranka). Porasty makrofytov sú dôležitým biotopom pre faunu, najmä vodné vtáky a obojživelníky (Valachovič 2001). Vo vodnej nádrži sú situované aj dva ostrovy. **Nezalesnený Vtáčí ostrov** predstavuje významné útočisko a hniezdnu lokalitu pre vodné vtáctvo. **Slanický ostrov** je zalesnený (umelo založený zmiešaný porast) má skôr kultúrnohistorický význam. Zo živočíchov je významnou zložkou stojatých vôd ichtyofauna: *Cyprinus carpio*, *Alburnus alburnus*, *Rutilus rutilus*, *Leuciscus leuciscus*, *Leuciscus cephalus*, *Esox lucius*, *Perca fluviatilis*. Početné sú obojživelníky: *Rana lessonae*, *Rana temporaria*, *Bufo bufo*, *Bombina variegata*. Pestré sú vtáčie spoločenstvá: *Anas platyrhynchos*, *Anas querquedula*, *Podiceps cristatus*, *Bucephala clangula*, *Aythya fuligula*, *Aythya ferina*, *Tringa totanus*, *Tringa glareola*, *Actitis hypoleucos*, *Charadrius dubius*, *Larus ridibundus*, *Larus cachinnans*, *Sterna hirundo*. Z dravcov viazaných na stojaté vody sa tu vyskytuje *Haliaeetus albicilla*, *Pandion haliaetus*, *Circus aeruginosus*. Vodné cicavce reprezentuje *Lutra lutra*, *Ondatra zibethica*, *Castor fiber*. Európsky významné druhy vtákov reprezentuje *Ciconia nigra*, *Sterna hirundo*, *Tringa totanus*, *Alcedo atthis*, *Porzana porzana*, *Porzana parva*, *Riparia riparia*, *Larus canus*, *Anas querquedula*, *Anas strepera*, *Circus aeruginosus*.

#### **Podhorské vodné toky a ich brehové porasty (biotopy Vo4, Ls1.4, Br1, Br2, Br3, Br4)**

**530,57 ha**

**0,9 % výmery**

V rámci jednotky boli vyčlenené **spodné úseky hlavných prítokov** vodnej nádrže Orava a toku Biela Orava **spolu s brehovými porastami**. Najcennejšie biotopy predstavujú **horské toky a ich drevinová vegetácia** s myrikovkou nemeckou (biotopy Natura 2000 - 3230), ktoré vytvárajú menšie plochy na Mútnanke a Vonžovci. Pozdĺž niektorých tokov (najmä Jelešňa) sa nachádzajú **zachovalé podhorské a horské jelšové lužné lesy** (biotopy Natura 2000 - 91E0\* - podzv. *Alnion glutinoso-incanae*). Ichtyofauna vodných tokov je zastúpená druhmi: *Salmo trutta*, *Thymallus thymallus*, *Leuciscus leuciscus*, *Phoxinus phoxinus*, *Alburnus alburnus*. Z vtákov sa vyskytuje: *Alcedo atthis*, *Charadrius dubius*, *Actitis hypoleucos*, *Cinclus cinclus*, *Motacilla cinerea*. Cicavce reprezentuje *Lutra lutra*, *Castor fiber*, *Neomys fodiens*. Z európsky významných druhov vtákov sa vyskytuje *Ciconia nigra*, *Alcedo atthis*.

#### **Nelesné rašeliniská (biotopy Ra1, Ra2, Ra3, Ra4, Ra6)**

**379,89 ha**

**0,6 % výmery**

Do jednotky boli zaradené **aktívne a degradované vrchoviská** (biotopy Natura 2000 - 7110\*, 7120), **prechodné rašeliniská a trasoviská** (biotopy Natura 2000 - 7140), depresie na rašelinných substrátoch s *Rhynchospora alba* (biotopy Natura 2000 - 7150) a **slatiny** s vysokým obsahom báz (biotopy Natura 2000 - 7230). Rašeliniská predstavujú špecifický typ biotopu, ktorý

podmieňuje výskyt vzácných a ohrozených tyrfobiontných a tyrfofilných druhov rastlín a živočíchov. Rašeliniská sa v území vyskytujú iba **mozaikovite** a to najmä vo východnej časti Oravskej kotliny (oblasť Suchej Hory), na úpätí Oravských Beskýd (Tisovnica, Mútňanské rašelinisko) a v alúviách niektorých tokov (Beňadovské rašelinisko). Súčasné lokality predstavujú iba **zvyšky rozsiahlejších komplexov rašelinísk, ktoré boli zničené v dôsledku premeny na poľnohospodársku pôdu** (hlavne 60-te až 70-te roky), ťažbou rašeliny alebo zaplavením pri napúšťaní Oravskej priehrady (1953). Napriek tomu **Horná Orava patrí čo do rozsahu a pestrosti lesných a nelesných rašelinísk medzi tri najvýznamnejšie rašeliniskové oblasti** na Slovensku. Rašeliniská sa vyznačujú pestrosťou vzácných druhov bezstavovcov: *Syngrapha microgamma*, *Anarta myrtili*, *Gnaphosa microps*, *Colias palaeno ssp. europome*, *Leucorrhinia rubicunda*, *Leucorrhinia pectoralis*. Z obojživelníkov je zaujímavý výskyt *Rana lessonae*. Plazy reprezentuje *Zootoca vivipara*. Z vtákov viazaných na tieto biotopy sa vyskytuje: *Gallinago gallinago*, *Anthus pratensis*, *Saxicola rubetra*. Z cicavcov je známy výskyt *Sicista betulina*, *Microtus agrestis*, *Neomys fodiens*, *Neomys anomalus*. Z európsky významných druhov vtákov sa vyskytuje *Crex crex*, *Tetrao tetrix*, *Lanius collurio*, *Lanius excubitor*, *Saxicola torquata*.

#### **Polia, lúky a pasienky (Lk1, Lk2, Lk3, Lk5, Lk6, X5, X7)**

20 197,76 ha

34,4 %

Podstatnú časť územia tvorí intenzívne využívaná **poľnohospodárska krajina s rozsiahlymi plochami kosných lúk, pastvín a polí**. Tieto biotopy sú priamo závislé od spôsobu a intenzity obhospodarovania človekom. Medzi najvýznamnejšie biotopy s vysokou biologickou hodnotou patria **podhorské kosné lúky** (biotopy Natura 2000 - 6510) a **psicovo-psinčekové pasienky**. Lúky a pasienky svojou vysokou biodiverzitou vytvárajú ideálne prostredie pre pestrú paletu chránených druhov vtákov (napr. chrapkáč poľný). Tieto živočíšne spoločenstvá sú charakteristické cyklickými zmenami a sú podmienené otvorenosťou a prehľadnosťou terénu, lokálnym striedaním kultúr, druhovou stereotypnosťou a hospodárskymi zásahmi človeka do biocenóz. Typický je tu výskyt stepných druhov fauny, z vtákov napr. *Perdix perdix*, *Coturnix coturnix*, *Alauda arvensis*. Z obojživelníkov sú najpočetnejšie *Rana temporaria* a *Bufo bufo*. Z európsky významných druhov vtákov sa vyskytuje *Crex crex*, *Lanius collurio*, *Coturnix coturnix*, *Alauda arvensis*, *Saxicola torquata* a počas migrácie *Circus pygargus*. Z hľadiska výskytu niektorých druhov vtákov sú významné aj priestory ľudských sídiel – **intravilány obcí a rekreačná oblasť vodnej nádrže Oravská priehrada**. V zoocenózach sú dominantné synantropné a kozmopolitné druhy. Vzhľadom na charakter intravilánov a rekreačnej oblasti dochádza k premiešavaniu so živočíšnymi spoločenstvami hôr, polí a lúk. Typickými synantropnými druhmi vtákov sú napr. *Passer domesticus*, *Hirundo rustica*, *Delichon urbica*, *Ciconia ciconia*, z cicavcov napr. *Putorius putorius*, *Martes foina*.

#### **1.6.2. Stručný popis predmetu ochrany**

Účelom CHVÚ Horná Orava je **zachovanie biotopov druhov vtákov európskeho významu (ktoré sú predmetom ochrany CHVÚ) a zabezpečenie prežitia a rozmnožovania týchto druhov**. Horná Orava je jedným z piatich najvýznamnejších území na Slovensku pre hniezdenie druhov bocian biely (*Ciconia ciconia*), bocian čierny (*Ciconia nigra*), ďubník trojprstý (*Picoides tridactylus*), hlucháň hôrny (*Tetrao urogallus*), chrapkáč poľný (*Crex crex*), kalužiak červenonohý (*Tringa totanus*), kuvičok vrabčí (*Glaucidium passerinum*), orol krikľavý (*Aquila pomarina*) a tetrov hoľniak (*Tetrao tetrix*). Pravidelne tu hniezdi viac ako 1 % národnej populácie druhov: chriašť bodkovaný (*Porzana porzana*), chriašť malý (*Porzana parva*), jariabok hôrny (*Bonasa bonasia*), lelek lesný (*Caprimulgus europaeus*), orol skalný (*Aquila chrysaetos*), pôtik kapcavý (*Aegolius funereus*), prepelica poľná (*Coturnix coturnix*), rybár riečny (*Sterna hirundo*), rybárik riečny (*Alcedo atthis*), sova dlhochvostá (*Strix uralensis*), strakoš obyčajný (*Lanius*

*collurio*), strakoš veľký (*Lanius excubitor*), tesár čierny (*Dryocopus martius*), včelár lesný (*Pernis apivorus*), výr skalný (*Bubo bubo*), žlna sivá (*Picus canus*), žltouchvost lesný (*Phoenicurus phoenicurus*).

V čase vymedzovania sústavy CHVÚ na Slovensku bolo CHVÚ Horná Orava na Slovensku najvýznamnejším územím pre hniezdenie orla kriklavého a bociana čierneho. V CHVÚ Horná Orava bola v tom čase zistená aj druhá najvyššia početnosť kuvička vrabčieho a hlucháňa v rámci CHVÚ, kde boli tieto druhy predmetom ochrany. Tretia najvyššia početnosť v rámci CHVÚ bola zistená na Hornej Orave u chrapkáča poľného, tetrova hoľniaka a bociana bieleho a štvrtá najvyššia početnosť u dľubníka trojprstého a včelára lesného. CHVÚ Horná Orava tak **patrí pre niektoré predmety ochrany medzi najvýznamnejšie chránené vtáacie územia na Slovensku**. Mapa predmetov ochrany CHVÚ Horná Orava je v prílohe č. 6.1.

### 1.6.3. Hodnotenie stavu predmetu ochrany, stanovenie priorít ochrany

Pri zhodnotení stavu predmetu ochrany sa vychádzalo z hodnotenia priaznivého stavu druhov, ktoré sú predmetmi ochrany v jednotlivých CHVÚ najmä na základe údajov z **monitoringu z rokov 2010 – 2015**. Pre potreby hodnotenia stavu druhu je potrebné zohľadniť nielen stav populácie, ale aj biotopov a ohrození, preto sa pri hodnotení kritériá populácie, biotopov a ohrození uvádzajú v programe starostlivosti v celom rozsahu. Pre zhodnotenie naplňania programu starostlivosti bude potrebné merať zmeny stavu druhov tými istými kritériami ako bol hodnotený ich stav v roku 2010 – 2015. Len takéto meranie zabezpečí porovnateľné vyhodnotenie stavu pri neskoršom hodnotení. Z tohto dôvodu je nižšie v kapitole 1.6.3.1. uvedená **pre každý druh, ktorý je predmetom ochrany CHVÚ Horná Orava**. Stručné, súhrnné, celkové zhodnotenie stavu predmetov ochrany je uvedené v kapitole 1.6.3.2., stanovenie cieľových stavov druhov je uvedené v kapitole 1.6.3.3. a osobitných záujmov u dotknutých druhov v kapitole 1.6.3.4.

#### 1.6.3.1. Súčasný stav druhu

##### 1.6.3.1.1. *Definovanie priaznivého stavu kuvička vrabčieho (*Glaucidium passerinum*) v Chránenom vtáčom území Horná Orava*

##### **Rozšírenie, početnosť a charakteristika druhu:**

**Kuvičok vrabčí** je rozšírený v celej lesnatej časti územia s výnimkou listnatých brehových porastov Oravskej priehrady. Je to najhojnejšia sova na Hornej Orave. Zaznamenaný bol od najnižších polôh (smrekové porasty na úrovni Oravskej priehrady po hornú hranicu lesa. Hniezdnu početnosť možno odhadnúť na **200 - 250 párov**. V dôsledku vytvárania väčších holín v niektorých častiach CHVÚ (Bobrov, Námestovo, Oravská Polhora, Mútne) možno predpokladať **mierne klesajúci trend**. Akustickým monitoringom v posledných rokoch boli zistené značné fluktuácie. Počas zimného obdobia bol zaznamenaný aj mimo súvislého lesného prostredia v brehových porastoch vodných tokov.

##### **Hlavné biotopy výskytu druhu:**

Prevažne staršie smrekové alebo zmiešané lesy s dostatkom dutím. Vysoká frekvencia výskytu je najmä v lesoch tajgového alebo montánneho typu. Bežne zaznamenaný bol aj v starších smrekových monokultúrnych porastoch. V mladších porastoch alebo pri holinách sa vyskytuje, ak sú v blízkosti aspoň zvyšky starších lesných porastov.



**Definovanie stavu druhu kuvičok vrbčí (*Glaucidium passerinum*):**

| Kritéria hodnotenia |                                                                    | PRIAZNIVÝ STAV                                                                                                                                                                                    |                                                                                                                                                                                                    | NEPRIAZNIVÝ STAV                                                                                                                                                                               |
|---------------------|--------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                     |                                                                    | A – dobrý                                                                                                                                                                                         | B – priemerný                                                                                                                                                                                      | C – nepriaznivý                                                                                                                                                                                |
| Populácia           | 1.1. Veľkosť populácie                                             | V CHVÚ sa vyskytuje viac ako 200 párov                                                                                                                                                            | V CHVÚ sa vyskytuje 150-200 párov                                                                                                                                                                  | V CHVÚ sa vyskytuje do 150 párov                                                                                                                                                               |
|                     | 1.2. Populačný trend                                               | Populácia za obdobie 5 rokov rastie o minimálne 20 %                                                                                                                                              | Populácia za obdobie 5 rokov je stabilná, alebo kolíše do $\pm 20$ %                                                                                                                               | Populácia sa za obdobie 5 rokov klesá o vyše 20 %                                                                                                                                              |
|                     | 1.3. Veľkosť areálu                                                | Areál rozšírenia pokrýva viac ako 80 % lesných biotopov CHVÚ                                                                                                                                      | Areál rozšírenia pokrýva 50-80 % lesných biotopov CHVÚ                                                                                                                                             | Areál rozšírenia pokrýva menej ako 50 % lesných biotopov CHVÚ                                                                                                                                  |
|                     | 1.4. Areálový trend                                                | Počet obsadených hniezdných lokalít stúpa minimálne o 20 % za obdobie 5 rokov                                                                                                                     | Počet obsadených hniezdných lokalít je stabilný kolíše v rozsahu 20 % za obdobie 5 rokov                                                                                                           | Počet obsadených hniezdných lokalít klesá za obdobie 5 rokov o viac ako 20 %                                                                                                                   |
|                     | 1.5. Medzidruhovú interakcie                                       | Bezvýznamná kompetícia s inými druhmi využívajúcimi dutiny alebo s väčšími sovami ( <i>S. aluco</i> , <i>S. uralensis</i> )                                                                       | Lokálne významná kompetícia s inými druhmi využívajúcimi dutiny alebo s väčšími sovami ( <i>S. aluco</i> , <i>S. uralensis</i> )                                                                   | Veľmi významná kompetícia s inými druhmi využívajúcimi dutiny ( <i>Glis glis</i> , <i>S. europaea</i> alebo s väčšími sovami ( <i>S. aluco</i> , <i>S. uralensis</i> ))                        |
| Biotop              | 2.1. Hniezdny biotop                                               | Zastúpenie starších lesných porastov (nad 80 r.) vhodnej druhovej štruktúry (smrek borovica) je dostatočne zastúpené na celom území CHVÚ                                                          | Zastúpenie starších lesných porastov (nad 80 r.) vhodnej druhovej štruktúry (smrek, jedľa, buk) je dostatočne zastúpené na viac ako 50% výmery CHVÚ                                                | Zastúpenie starších lesných porastov (nad 80 r.) vhodnej druhovej štruktúry (smrek, jedľa, buk) je dostatočne zastúpené na menej ako polovici výmery CHVÚ                                      |
|                     | 2.2. Potravný biotop a biotopy dôležité počas zimovania            | Zastúpenie starších lesných porastov (nad 80 r.) vhodnej druhovej štruktúry (smrek borovica) je dostatočne zastúpené na celom území CHVÚ                                                          | Zastúpenie starších lesných porastov (nad 80 r.) vhodnej druhovej štruktúry (smrek, jedľa, buk) je dostatočne zastúpené na viac ako 50 % výmery CHVÚ                                               | Zastúpenie starších lesných porastov (nad 80 r.) vhodnej druhovej štruktúry (smrek, jedľa, buk) je dostatočne zastúpené na menej ako polovici výmery CHVÚ                                      |
|                     | 3.2. Stupeň ohrozenia druhu                                        | Menej ako 15 % je zasiahnutých výrubom drevín v hniezdnom období                                                                                                                                  | 15 až 30 % je zasiahnutých výrubom drevín v hniezdnom období                                                                                                                                       | Viac ako 30% je zasiahnutých výrubom drevín v hniezdnom období                                                                                                                                 |
| Ohrozenia           | 3.2. Stupeň ohrozenia hniezdného biotopu a biotopu počas zimovania | Stav na menej ako 20 % územia CHVÚ: staršie lesné porasty značne zasiahnuté ťažbou alebo kalamitami s odstraňovaním dutinových stromov, narastajú holiny, výskyt a zväčšovanie rozsiahlych mladín | Stav na 20 % až 50 % územia CHVÚ: staršie lesné porasty sú značne zasiahnuté ťažbou alebo kalamitami s odstraňovaním dutinových stromov, narastajú holiny, výskyt a zväčšovanie rozsiahlych mladín | Stav na prevažnej časti CHVÚ: staršie lesné porasty sú značne zasiahnuté ťažbou alebo kalamitami s odstraňovaním dutinových stromov, narastajú holiny, výskyt a zväčšovanie rozsiahlych mladín |

**Vyhodnotenie súčasného stavu (body):**

| Kritérium              |                                                                    | Stav | Váha parametra (0-3) | Dosiahnutá hodnota (Stav x váha) |
|------------------------|--------------------------------------------------------------------|------|----------------------|----------------------------------|
| Populácia              | 1.1. Veľkosť populácie                                             | 3    | 3                    | 9                                |
|                        | 1.2. Populačný trend                                               | 2    | 3                    | 6                                |
|                        | 1.3. Veľkosť areálu                                                | 3    | 2                    | 6                                |
|                        | 1.4. Areálový trend                                                | 2    | 2                    | 4                                |
|                        | 1.5. Medzidruhovú interakcie                                       | 3    | 1                    | 3                                |
| Biotop                 | 2.1. Hniezdny a potravný biotop                                    | 2    | 3                    | 6                                |
|                        | 2.2. Potravný biotop a biotopy dôležité počas zimovania            | 2    | 3                    | 6                                |
| Ohrozenia              | 3.1. Stupeň ohrozenia druhu                                        | 2    | 3                    | 6                                |
|                        | 3.2. Stupeň ohrozenia hniezdného biotopu a biotopu počas zimovania | 2    | 3                    | 6                                |
| Možný počet bodov      |                                                                    |      |                      | <b>69</b>                        |
| <b>Dosiahnuté body</b> |                                                                    |      |                      | <b>52</b>                        |

Body v rozsahu 1, 2, 3; Váha parametrov 1, 2, 3

Celkové vyhodnotenie (percentuálny podiel dosiahnutej hodnoty z možnej hodnoty): 75 %

|            |                      |                 |
|------------|----------------------|-----------------|
| A – dobrý  | <b>B – priemerný</b> | C – nepriaznivý |
| 100 – 78 % | 77 – 55 %            | 54 – 33 %       |
|            | <b>75 %</b>          |                 |

**Zhodnotenie:**

Na základe zadefinovaných kritérií hodnotenia bol kuvičok vrabčí (*Glaucidium passerinum*) zaradený v celkovom hodnotení do **priaznivého stavu B – priemerný s hodnotou 75 %**.

Hodnotenie bolo založené na monitoringu hniezdnej populácie v rokoch 2000 - 2015 sledovaním výskytu v hniezdnom období najmä zisťovaním tokajúcich samcov osobnými návštevami aj akustickým monitoringom.

Vzhľadom na menšiu významnosť u tohto druhu bola pridelená nižšia váha parametrom týkajúci sa areálu (všeobecne rozšírený na veľkej časti územia) a medzidruhovým interakciám (kompetičné druhy nie sú bežne rozšírené v tomto území).

Kuvičok vrabčí je najhojnejšou sovou CHVÚ Horná Orava, jeho početnosť sa javí ako dostatočná. Výrazné ubúdanie starších lesných porastov v dôsledku prírodných a antropických činiteľov však predstavuje určité zhoršenie hniezdných a potravných biotopov. Uvedené sa prejavilo najmä zmenšením hniezdných biotopov napríklad pri obci Bobrov alebo pri mestách Námestovo a Trstená.

**1.6.3.1.2. Definovanie priaznivého stavu chrapkáča poľného (*Crex crex*) v Chránenom vtáčom území Horná Orava**

**Rozšírenie, početnosť a charakteristika druhu:**

Biotopy **chrapkáča poľného** predstavujú bylinné porasty vyššie ako 20 cm (Danko a kol. 2002, Polák, Saxa 2005). V prípade Hornej Oravy sú to najmä extenzívne lúky často s prítomnosťou rozptýlených krovín alebo ruderálnej vegetácie. V jarnej obdobe preferuje chrapkáč rýchlo rastúcu vegetáciu, napríklad v okolí hnojísk. V menšej miere, ale pravidelne, sa vyskytuje na kultúrnych kosných lúkach, v lucerne alebo na mokradiach. Menej často sa vyskytuje aj v poliach (obilie, repka). Vyhýba sa pravidelne spásaným pasienkom. Rúbane, kde boli chrapkáče tiež zaznamenané, boli tvorené vyšším bylinným porastom s nezapojenou výsadbou mladých drevín.

**Hlavné biotopy druhu:**

Chrapkáč poľný je ako hniezdič rozšírený na celom území poľnohospodárskej krajiny CHVÚ. Zaznamenaný bol aj v bylinných zárastoch Oravskej priehrady a pravidelne aj na väčších rúbaniach v k. ú. Bobrov. V území zatiaľ nebol zistený len na holiach alebo nad hornou hranicou lesa. Početnosť druhu na území CHVÚ možno v súčasnosti odhadnúť na 100 – 130 chrapkajúcich samcov s miernym poklesom populácie o 20 – 30 %. Pomerne hojný výskyt bol zaznamenaný v okolí obcí Oravská Lesná, Sihelné (Za Mlynom), Oravská Polhora, Rabčice (časť pri št. hranici). Úbytok bol zistený v k. ú. Bobrov, Lokca, Trstená, Breza, čiastočne Oravská Lesná. Počas migrácie býva druh zaznamenaný, vzhľadom na skrytý spôsob života, len výnimočne a na rovnakých lokalitách ako v hniezdnom období.

**Definovanie stavu druhu chrapkáč poľný (*Crex crex*):**

| Kritéria hodnotenia |                                      | PRIAZNIVÝ STAV                                                                                                                                                |                                                                                                                                                         | NEPRIAZNIVÝ STAV                                                                                                                                          |
|---------------------|--------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                     |                                      | A – dobrý                                                                                                                                                     | B – priemerný                                                                                                                                           | C – nepriaznivý                                                                                                                                           |
| Populácia           | 1.1. Veľkosť populácie               | V CHVÚ sa vyskytuje viac ako 130 volajúcich samcov za obdobie 5 rokov                                                                                         | V CHVÚ sa vyskytuje 90-130 volajúcich samcov za obdobie 5 rokov                                                                                         | V CHVÚ sa vyskytuje do 90 volajúcich samcov za obdobie 5 rokov                                                                                            |
|                     | 1.2. Populačný trend                 | Populácia za obdobie 5 rokov rastie o minimálne 20 %                                                                                                          | Populácia za obdobie 5 rokov je stabilná s výkyvmi do $\pm 20$ %                                                                                        | Populácia za obdobie 5 rokov klesá o vyše 20 %                                                                                                            |
|                     | 1.3. Veľkosť areálu                  | Volajúce samce sú zaznamenané na viac ako 75 % PPF počas 5 rokov                                                                                              | Volajúce samce sú zaznamenané na 50-75 % PPF počas 5 rokov                                                                                              | Volajúce samce sú zaznamenané na menej ako 50-75 % PPF počas 5 rokov                                                                                      |
|                     | 1.4. Areálový trend                  | Počet miest s chrapkajúcimi samcami stúpa minimálne o 20 % za obdobie 5 rokov                                                                                 | Počet miest s chrapkajúcimi samcami je stabilný, prípadne kolíše v rozsahu 20 % za obdobie 5 rokov                                                      | Počet miest s chrapkajúcimi samcami klesá za obdobie 5 rokov o viac ako 20 %                                                                              |
| Biotop              | 2.1. Hniezdny a potravný biotop      | Poloprirodzené a prirodzené lúky kosené 1x ročne zaberajú viac ako 30 % PPF                                                                                   | Poloprirodzené a prirodzené lúky kosené 1x ročne zaberajú 20-30 % PPF                                                                                   | Poloprirodzené a prirodzené lúky kosené 1x ročne zaberajú menej ako 20 % PPF                                                                              |
|                     | 2.2. Hniezdny a potravný biotop      | Výmera trávnatých porastov v CHVÚ rastie o vyše 5 % za obdobie 5 rokov*1                                                                                      | Zmeny vo výmere trávnatých porastov v CHVÚ nepresahujú 5 % za obdobie 5 rokov*1                                                                         | Výmera trávnatých porastov v CHVÚ klesá o vyše 5 % za obdobie 5 rokov*1                                                                                   |
|                     | 2.3. Biotopy dôležité počas migrácie | Počas obdobia migrácie (august – september) tvorí rozsah nevykosených plôch alebo iných bylinných porastov vyšších ako 30 cm, viac ako 10 % otvorenej krajiny | Počas obdobia migrácie (august – september) tvorí rozsah nevykosených plôch alebo iných bylinných porastov vyšších ako 30 cm 5 – 10 % otvorenej krajiny | Počas obdobia migrácie (august – september) je rozsah nevykosených plôch alebo iných bylinných porastov vyšších ako 30 cm menej ako 5 % otvorenej krajiny |

| Ohrozenia | Kritéria hodnotenia                              | PRIAZNIVÝ STAV                                                                                                                              |                                                                                                                                     | NEPRIAZNIVÝ STAV                                                                                                              |
|-----------|--------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|           |                                                  | A – dobrý                                                                                                                                   | B – priemerný                                                                                                                       | C – nepriaznivý                                                                                                               |
|           | 3.1. Priame ohrozenie druhu                      | Viac ako 70 % lokalít je v čase hniezdenia (15.5. – 1.8.) bez agrotechnických a iných negatívnych zásahov, za obdobie 5 rokov* <sup>2</sup> | 45-70 % lokalít je v čase hniezdenia(15.5.— 1.8.) bez agrotechnických a iných negatívnych zásahov, za obdobie 5 rokov* <sup>2</sup> | Menej ako 45 % lokalít je v čase hniezdenia bez agrotechnických a iných negatívnych zásahov, za obdobie 5 rokov* <sup>2</sup> |
|           | 3.2. Priame ohrozenie druhu                      | Viac ako 75 % lúk v CHVÚ je kosených spôsobom od stredu k okrajom alebo pásmi                                                               | 50 - 75 % lúk v CHVÚ je kosených spôsobom od stredu k okrajom alebo pásmi                                                           | Menej ako 50 % lúk v CHVÚ je kosených od stredu k okrajom alebo pásmi                                                         |
|           | 3.3. Deštrukcia hniezdných a potravných biotopov | Stav biotopu sa na lokalitách nezhoršil za obdobie 5 rokov* <sup>3</sup>                                                                    | Stav biotopu sa zhoršil na menej ako 30 % lokalít za obdobie 5 rokov* <sup>3</sup>                                                  | Stav biotopu sa zhoršil na viac ako 30 % lokalít za obdobie 5 rokov* <sup>3</sup>                                             |

\*<sup>1</sup> Znižovanie výmery trávnatých porastov môže dôjsť zastavaním, rozoraním, zalesnením a pod. Je vhodné vychádzať z aktuálnych podkladov skutočného stavu napr. jednotiek LPIS (nie údajov podľa katastra, nakoľko stav katastra neodráža skutočný stav).

\*<sup>2</sup> Najmä kosenie, intenzívna pastva, mulčovanie, hnojenie a iná činnosť ktorá by mohla spôsobiť priame usmrtenie mláďat alebo dospelých jedincov.

\*<sup>3</sup> Zhoršenie stavu biotopu môže predstavovať: zalesnenie (prirodzené sukcesiou, alebo zámerné, zmena trvalých trávnych porastov (ďalej len „TTP“) na pasienok alebo ornú pôdu, zmena úhoru alebo prirodzenej lúky na intenzívne obhospodarovaný trávnatý porast, vyrovnanie medzí, odvodnenie a podobne. Naopak zlepšenie biotopu môže predstavovať premena časti ornej pôdy na trávnatý porast, zmena pasienka na kosnú lúku a podobne.

#### Vyhodnotenie súčasného stavu (body):

| Kritérium         |                                      | Stav | Váha parametra (0-3) | Dosiahnutá hodnota (Stav x váha) |
|-------------------|--------------------------------------|------|----------------------|----------------------------------|
| Populácia         | 1.1. Veľkosť populácie               | 2    | 3                    | 6                                |
|                   | 1.2. Populačný trend                 | 2    | 3                    | 6                                |
|                   | 1.3. Veľkosť areálu                  | 2    | 2                    | 4                                |
|                   | 1.4. Areálový trend                  | 2    | 2                    | 4                                |
| Biotop            | 2.1. Hniezdny a potravný biotop      | 2    | 3                    | 6                                |
|                   | 2.2. Hniezdny a potravný biotop      | 2    | 2                    | 4                                |
|                   | 2.3. Biotopy dôležité počas migrácie | 2    | 3                    | 6                                |
| Ohrozenia         | 3.1. Priame ohrozenie druhu          | 1    | 3                    | 3                                |
|                   | 3.2. Priame ohrozenie druhu          | 1    | 2                    | 2                                |
|                   | 3.3. Deštrukcia biotopov             | 2    | 3                    | 6                                |
| Možný počet bodov |                                      |      |                      | <b>78</b>                        |
| Dosiahnuté body   |                                      |      |                      | <b>47</b>                        |

Body v rozsahu 1, 2, 3; Váha parametrov 1, 2, 3

Celkové vyhodnotenie (percentuálny podiel dosiahnutej hodnoty z nožnej hodnoty): 60 %

| A – dobrý  | B – priemerný | C – nepriaznivý |
|------------|---------------|-----------------|
| 100 – 78 % | 77 – 55 %     | 54 – 33 %       |
| <b>60%</b> |               |                 |

### **Zhodnotenie:**

Na základe zadefinovaných kritérií hodnotenia bol chrapkáč poľný (*Crex crex*) zaradený v celkovom hodnotení do **priaznivého stavu B – priemerný s hodnotou 60 %**.

Hodnotenie bolo založené na monitoringu hniezdnej populácie v rokoch 2000 – 2015, sledovaním výskytu v hniezdnom období, najmä nočného mapovania volajúcich samcov (Ridzoň a kol. 2015, SOS/BirdLife Slovensko 2013) a sledovania stavu na lokalitách. Chrapkáč sa dostal k dolnej hranici hodnoty priaznivého stavu, čo svedčí o určitom ohrození. Prejavili sa mierne negatívne trendy v niektorých oblastiach, najmä v dôsledku zvýšenia pravidelnosti a aj opakovania kosieb, kedy sa začína kosiť skôr a viackrát počas vegetačného obdobia. V niektorých častiach (napr. Bobrov) sa celkove zvýšila intenzita poľnohospodárstva. Došlo k zmene niektorých trávnatých porastov na ornú pôdu, úhory boli pomulčované, čo sa odrazilo aj na klesajúcom stave chrapkáčov. K ďalším zmenám došlo v niektorých lokalitách, kedy došlo k obnoveniu pastvy dobytká a oviec. K úbytku vhodných biotopov došlo aj značnou výstavbou chat a rekreačných zariadení na viacerých lokalitách v Oravskej Lesnej. Dôležitým faktorom, ktorý dosahoval najnižšie hodnoty, je však priame ohrozenie jedincov pri kosbách. Kosenie od stredy, až na malé výnimky nie je podľa terénnych sledovaní takmer nikde aplikované. Zásahy do lokalít ohrozujúcich bezpečné hniezdenie a odrastenie mláďat sú veľmi časté. Posunutie kosieb mimo cielených dohôd s poľnohospodármi sa deje len prirodzenou formou ponechávania úhorov na menej prístupných miestach (mokrade, strže medze), čo pre dlhodobú ochranu nemusí byť postačujúce. Preto v prípade ďalšieho znižovania stavu chrapkáčov bude potrebné využiť tieto možnosti ochrany v zmysle zákona č. 543/2002 Z.z. o ochrane prírody a krajiny v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 543/2002 Z. z.“) a vyhlášky MŽP SR č. 173/2005 Z.z.

#### **1.6.3.1.3. Definovanie priaznivého stavu dúbniaka trojprstého (*Picoides tridactylus*) v Chránenom vtáčom území Horná Orava**

### **Rozšírenie, početnosť a charakteristika druhu:**

**Ďubník trojprstý** sa v CHVÚ Horná Orava vyskytuje takmer súvisle na celom území predovšetkým v starších ihličnatých lesoch (obvykle nad 80 rokov) od 605 m n. m. pri Oravskej priehrade (Za Jelešňou) až po hornú hranicu lesa na Babej hore a Pilsku (1400 - 1450 m n. m.). Preferuje predovšetkým staré prirodzené ale aj sekundárne ihličnaté a zmiešané lesy s výskytom mŕtvych a odumierajúcich stojacich stromov (najmä smreka). Charakteristická je jeho nerovnomerná distribúcia, kde na rozsiahlych plochách lesov s intenzívnou lesohospodárskou činnosťou je zriedkavý. Naopak v lesoch s výskytom smrekov napadnutých lykožrútom je výskyt pomerne častý a nezriedka z jedného stanovišťa možno zaznamenať teritoriálne správanie viacerých jedincov. Je to sedentárny druh, ktorý sa v mimohniezdnom období vyskytuje v širšom okolí hniezdísk. Početnosť druhu je odhadnutá na 120 – 180 párov, pričom jeho denzita je silne závislá na výskyte odumierajúcich smrekov. V posledných desaťročiach sa početnosť a distribúcia druhu v tomto území výrazne mení a ich hlavnou príčinou je zmena v dostupnosti potravy, ktorou je najmä podkôrny hmyz. Kým v minulosti (pred vyše 15 – 20 rokmi) bol výskyt mimo Oravských Beskýd a Oravskej Magury len ojedinelý (Demko 1995, Karaska & Kocian 1991, Ridzoň 2001), v súčasnosti patrí dúbník trojprstý v CHVÚ Horná Orava spolu s ďatľom veľkým a tesárom čiernym k najpočetnejším ďatľom (Karaska & Cichocki 2014). V súvislosti so zvýšeným odumieraním smrekových porastov kvôli narastajúcej populácii lykožrútov na jednej strane dochádza k zvýšeniu početnosti resp. rozšíreniu aj do nižších polôh. Na strane druhej sú rozsiahle plochy smrečín vyrúbané, a tak dochádza k likvidácii vhodných biotopov dúbniaka nezriedka aj v hniezdnom období. Celkove sa však početnosť a rozšírenie druhu v posledných rokoch zvýšilo. V súčasnosti, v súvislosti so stabilizáciou početnosti lykožrúta a čoraz väčším výrubom starých smrečín, sú náznaky na ubúdanie tohto ďatľa. Z dlhodobého hľadiska vďaka

zmene druhového zloženia drevín na väčšine lesov a výraznému zmenšeniu plochy starých lesných porastov možno očakávať zhoršenie stavu druhu v území.

**Definovanie stavu druhu d'ubník trojprstý (*Picoides tridactylus*):**

| Kritériá hodnotenia |                                          | PRIAZNIVÝ STAV                                                                                                                                          |                                                                                                                                                              | NEPRIAZNIVÝ STAV                                                                                                                                        |
|---------------------|------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                     |                                          | A – dobrý                                                                                                                                               | B – priemerný                                                                                                                                                | C – nepriaznivý                                                                                                                                         |
| populácia           | 1.1. Populačná hustota/veľkosť populácie | Populačná hustota na monitorovacích plochách > 1 pár/ km <sup>2</sup> hlavných biotopov, resp. >50 párov/100 km <sup>2</sup> územia s vhodným biotopom  | Populačná hustota na monitorovacích plochách 0,5 - 1 pár/ km <sup>2</sup> hlavných biotopov, resp. 20-50 párov/100 km <sup>2</sup> územia s vhodným biotopom | Populačná hustota na monitorovacích plochách <0,5 pár/ km <sup>2</sup> hlavných biotopov, resp. <20 párov/100 km <sup>2</sup> územia s vhodným biotopom |
|                     | 1.2. Populačný trend                     | početnosť druhu sa za 5 rokov na monitorovaných plochách zvýšila o vyše 5 %                                                                             | početnosť druhu bola za 5 rokov na monitorovaných plochách stabilná (tolerancia ±20 %)                                                                       | početnosť druhu za 5 rokov na monitorovaných plochách klesla o viac ako 20 %                                                                            |
|                     | 1.3. Veľkosť areálu                      | podiel lesných porastov so smrekom je minimálne 90 % výmery lesov v CHVÚ                                                                                | podiel lesných porastov so smrekom je 80 - 90 % výmery lesov v CHVÚ                                                                                          | podiel lesných porastov so smrekom je pod 80 % výmery lesov v CHVÚ                                                                                      |
|                     | 1.4. Areálový trend                      | výmera starých lesov (nad 80 rokov) so smrekom za 5 rokov narástla o vyše 5 % z celkovej výmery LPF v CHVÚ                                              | výmera starých lesov (nad 80 rokov) so smrekom za 5 rokov je stabilizovaná (tolerancia ±5 % z celkovej výmery LPF v CHVÚ)                                    | výmera starých lesov (nad 80 rokov) so smrekom za 5 rokov poklesla o vyše 5 % z celkovej výmery LPF v CHVÚ                                              |
| biotop              | 2.1. Hniezdny biotop                     | lesy vo veku nad 80 rokov so smrekom zaberajú vyše 90 % rozlohy lesov vo veku nad 80 rokov                                                              | lesy vo veku nad 80 rokov so smrekom zaberajú vyše 70 - 90 % rozlohy lesov vo veku nad 80 rokov                                                              | lesy vo veku nad 80 rokov so smrekom zaberajú maximálne 70 % rozlohy lesov vo veku nad 80 rokov                                                         |
|                     | 2.2. Potravný biotop                     | lesy vo veku nad 60 rokov so smrekom s podielom mŕtveho dreva v poraste nad 10 m <sup>3</sup> /ha zaberajú vyše 70 % rozlohy lesov vo veku nad 60 rokov | lesy vo veku nad 60 rokov so smrekom s podielom mŕtveho dreva v poraste nad 10 m <sup>3</sup> /ha zaberajú 50 - 70 % rozlohy lesov vo veku nad 60 rokov      | lesy vo veku nad 60 rokov so smrekom s podielom mŕtveho dreva v poraste nad 10 m <sup>3</sup> /ha zaberajú vyše 50 % rozlohy lesov vo veku nad 60 rokov |
|                     | 2.3. Biotop významný počas zimovania     | lesy vo veku nad 60 rokov so smrekom s podielom mŕtveho dreva v poraste nad 10 m <sup>3</sup> /ha zaberajú vyše 70 % rozlohy lesov vo veku nad 60 rokov | lesy vo veku nad 60 rokov so smrekom s podielom mŕtveho dreva v poraste nad 10 m <sup>3</sup> /ha zaberajú 50 - 70 % rozlohy lesov vo veku nad 60 rokov      | lesy vo veku nad 60 rokov so smrekom s podielom mŕtveho dreva v poraste nad 10 m <sup>3</sup> /ha zaberajú vyše 50 % rozlohy lesov vo veku nad 60 rokov |
| ohrozenia           | 3.1. Populácia                           | podiel lesov vo veku nad 80 rokov so smrekom za 5 rokov vzrástol o vyše 10 %                                                                            | podiel lesov vo veku nad 80 rokov so smrekom je za 5 rokov stabilný (tolerancia ±10 %)                                                                       | podiel lesov vo veku nad 80 rokov so smrekom za 5 rokov poklesol o vyše 10 %                                                                            |
|                     | 3.2. Biotop                              | podiel lesov vo veku nad 60 rokov so smrekom s objemom mŕtveho dreva v poraste nad 10 m <sup>3</sup> /ha za 5 rokov vzrástol o 5 %                      | podiel lesov vo veku nad 60 rokov so smrekom s objemom mŕtveho dreva v poraste nad 10 m <sup>3</sup> /ha je za 5 rokov stabilný (tolerancia ±10 %)           | podiel lesov vo veku nad 60 rokov so smrekom s objemom mŕtveho dreva v poraste nad 10 m <sup>3</sup> /ha za 5 rokov poklesol o vyše 10 %                |

**Vyhodnotenie súčasného stavu (body):**

| Kritérium |                                       | Stav | Váha parametra (0-3) | Dosiahnutá hodnota (Stav x váha) |
|-----------|---------------------------------------|------|----------------------|----------------------------------|
| Populácia | populačná hustota / veľkosť populácie | 3    | 3                    | 9                                |
|           | populačný trend                       | 2    | 3                    | 6                                |



|                                                   |                        |   |   |    |
|---------------------------------------------------|------------------------|---|---|----|
|                                                   | veľkosť areálu         | 2 | 2 | 4  |
|                                                   | areálový trend         | 2 | 2 | 4  |
| <b>Biotop</b>                                     | hniezdny biotop        | 2 | 3 | 6  |
|                                                   | potravný biotop        | 2 | 2 | 4  |
|                                                   | biotop počas zimovania | 2 | 1 | 2  |
| <b>Ohrozenia</b>                                  | Populácia              | 2 | 3 | 6  |
|                                                   | Biotop                 | 2 | 1 | 2  |
| Dosiahnutá hodnota spolu:                         |                        |   |   | 43 |
| Maximálna možná hodnota ( $\sum$ váh $\times$ 3): |                        |   |   | 60 |

Body v rozsahu 1, 2, 3; Váha parametrov 1, 2, 3

Celkové vyhodnotenie (percentuálny podiel dosiahnutej hodnoty z možnej hodnoty): 72 %

| <b>A</b> | <b>B</b>    | <b>C</b> |
|----------|-------------|----------|
| 100–78 % | 77–55 %     | 54–33 %  |
|          | <b>72 %</b> |          |

#### Zhodnotenie:

V súčasnosti možno hodnotiť stav druhu v CHVÚ Horná Orava ako **priaznivý – priemerný v kategórii B (72 %)**. Nasvedčuje tomu najmä stav lesov, kedy výrazne klesá podiel starých lesných porastov nad 80 rokov. Súčasne dochádza k intenzívnemu odstraňovaniu suchých alebo odumierajúcich smrekov, v rámci ochrany lesných porastov pred šírením a premnožením škodcov, častokrát aj v hniezdnom období. To má za následok úbytok vhodných hniezdných biotopov, zhoršovanie kvality potravných biotopov a znižovaniu úspešnosti hniezdenia. Z týchto príčin nedávno dobrý stav sa zhoršil a druh sa nachádza len v priemernom stave.

#### 1.6.3.1.4. Definovanie priaznivého stavu hlucháňa hôrneho (*Tetrao urogallus*) v Chránenom vtáčom území Horná Orava

##### Rozšírenie, početnosť a charakteristika druhu:

**Hlucháň hôrny** je v súčasnosti rozšírený len na menšej časti pôvodného areálu. Sú to najmä zachovalé lesné porasty vo vyšších polohách Oravských Beskýd (najmä Pilsko, Babia hora) a Oravskej Magury (napr. Kubínska hoľa, Paráč). Ale aj v týchto miestach sa areál rozšírenia zmenšil a fragmetoval. Ojedinelé záznamy o výskyte alebo pravdepodobné hniezdení hlucháňov existujú z Podbeskydskej vrchoviny a Oravskej kotliny. Početnosť sa dlhodobo znižuje a v súčasnosti ju možno odhadnúť len na 20 – 30 kohútov. Niektoré tokaniská zanikli a celkovo sa počet kohútov na tokaniskách znižuje pod kritickú úroveň.

##### Hlavné biotopy výskytu druhu:

Sú to predovšetkým staré rozvoľnené smrekové lesy v polohách nad 900 – 1000 m po hornú hranicu lesa. Dôležitou charakteristikou vhodných porastov je nižšia zapojenosť porastu (50 – 70 %), nižší počet stromov na 1 ha, v podraze prítomnosť čučoriedky. Prirodzené pralesovité lesy tvoria biotop najmä na Pílsku a Babej hore (často v územiach postihnutými kalamitou, s rozpadávajúcim sa lesným porastom, stojacimi suchármi). V iných častiach sú to aj pozmenené a hospodársky menej využívané lesné porasty spĺňajúce vyššie uvedené parametre (napr. Úšust, masív Paráča) s porastovými medzerami a jarabinou. Zaujímavým biotopom sú okraje holí s rozptýlenými skupinkami alebo solitérmi starších smrekov s podrastami čučoriedky,

ktoré v súčasnosti tvoria hlavný biotop najmä v zimnom a jarnom období v oblasti Oravskej Magury.

**Definovanie stavu druhu hlucháň hôrny (*Tetrao urogallus*):**

| Kritéria hodnotenia |                                                        | PRIAZNIVÝ STAV                                                                                                                                                                                                     |                                                                                                                                                                                                                                           | NEPRIAZNIVÝ STAV                                                                                                                                              |
|---------------------|--------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                     |                                                        | A – dobrý                                                                                                                                                                                                          | B – priemerný                                                                                                                                                                                                                             | C – nepriaznivý                                                                                                                                               |
| Populácia           | 1.1. Veľkosť populácie                                 | V CHVÚ sa vyskytuje viac ako 70 kohútov                                                                                                                                                                            | V CHVÚ sa vyskytuje 40-70 kohútov                                                                                                                                                                                                         | V CHVÚ sa vyskytuje do 40 kohútov                                                                                                                             |
|                     | 1.2. Populačný trend                                   | Populácia za obdobie 5 rokov rastie o minimálne 10 %                                                                                                                                                               | Populácia za obdobie 5 rokov je stabilná, alebo rastie do 10 %                                                                                                                                                                            | Populácia sa za obdobie 5 rokov klesá                                                                                                                         |
|                     | 1.3. Areálový trend                                    | Počet obsadených hniezdných lokalít stúpa minimálne o 10 % za obdobie 5 rokov                                                                                                                                      | Počet obsadených tokanísk je stabilný alebo stúpa do 10 % za obdobie 5 rokov                                                                                                                                                              | Počet obsadených tokanísk klesá za obdobie 5 rokov                                                                                                            |
|                     | 1.3. Trend v okolitých štátoch a územiach              | Početnosť populácie v Poľsku a v okolitých územiach na Slovensku stúpa o vyše 20 %                                                                                                                                 | Početnosť populácie v Poľsku a v okolitých územiach na Slovensku je stabilná alebo s miernymi výkyvmi do 20 %                                                                                                                             | Početnosť populácie v Poľsku a v okolitých územiach na Slovensku klesá o viac ako 20 %                                                                        |
| Biotop              | 2.1. Hniezdny biotop                                   | Staršie lesné porasty nad 80 rokov s nižšou zapojenosťou porastov (50-70%) v lokalitách výskytu sú celistvé a presahujú 200 ha                                                                                     | Staršie lesné porasty (nad 80 rokov) s nižšou zapojenosťou porastov (50-70%) v lokalitách výskytu sú celistvé a presahujú 100 ha                                                                                                          | Staršie lesné porasty (nad 80 rokov) s nižšou zapojenosťou porastov (50-70%) v lokalitách výskytu nie sú celistvé a nepresahujú 100 ha                        |
|                     | 2.2. Potravný biotop a biotopy dôležité počas migrácie | Zastúpenie starších lesných porastov (nad 80 r.) s porastmi čučoriedok dosahujúcich minimálne 30% pokryvnosti zaberajú na lokalitách výskytu viac ako 300 ha. Aplikácia chemických látok na lokalitách je vylúčená | Zastúpenie starších lesných porastov (nad 80 r.) s porastmi čučoriedok dosahujúcich minimálne 30 % pokryvnosti zaberajú na lokalitách výskytu viac ako 200 ha. Aplikácia chemických látok na lokalitách výskytu je len výnimočná a bodová | Zastúpenie starších lesných porastov (nad 80 r.) s porastmi čučoriedok dosahujúcich minimálne 30% pokryvnosti zaberajú na lokalitách výskytu menej ako 200 ha |
| Ohrozenia           | 3.1. Priame ohrozenie druhu                            | Menej ako 15 hniezdných lokalít je v čase toku a hniezdenia (1.3. - 1.7.) ovplyvnených lesotechnickými zásahmi alebo vyrušovaním                                                                                   | 15 až 30% hniezdných lokalít je v čase toku a hniezdenia (1.3. - 1.7.) ovplyvnených lesotechnickými zásahmi alebo vyrušovaním                                                                                                             | Viac ako 30% hniezdných lokalít je v čase toku a hniezdenia (1.3. - 1.7.) ovplyvnených lesotechnickými zásahmi alebo vyrušovaním                              |
|                     | 3.2. Deštrukcia hniezdných/ potravňných biotopov       | Viac ako 90 % lokalít zostalo za obdobie 5 rokov bez negatívnej zmeny biotopu                                                                                                                                      | 75-90 % lokalít zostalo za obdobie 5 rokov bez negatívnej zmeny biotopu                                                                                                                                                                   | Menej ako 75 % lokalít zostalo bez negatívnej zmeny biotopu                                                                                                   |
|                     | 3.3 Fragmentácia biotopu                               | Viac ako 90 % lokalít je vo vzdialenosti menšej ako 15 km od iných lokalít s vhodnými biotopmi                                                                                                                     | 60-90 % lokalít je vo vzdialenosti menšej ako 15 km od iných lokalít s vhodnými biotopmi                                                                                                                                                  | Menej ako 60 % lokalít je vo vzdialenosti menšej ako 15 km od iných lokalít s vhodnými biotopmi                                                               |

**Poznámka:** Za vhodný biotop možno považovať starší smrekový alebo zmiešaný porast nad 80 rokov so zapojenosťou 50 – 70 %, s pokryvnosťou čučoriedky min 30 %.

## Vyhodnotenie súčasného stavu (body):

| Kritérium         |                                                        | Stav | Váha parametra (0-3) | Dosiahnutá hodnota (Stav x váha) |
|-------------------|--------------------------------------------------------|------|----------------------|----------------------------------|
| Populácia         | 1.1. Veľkosť populácie                                 | 1    | 3                    | 3                                |
|                   | 1.2. Populačný trend                                   | 1    | 3                    | 3                                |
|                   | 1.3. Areálový trend                                    | 1    | 3                    | 3                                |
|                   | 1.4. Trend v okolitých štátoch a územiach              | 1    | 2                    | 2                                |
| Biotop            | 2.1. Hniezdny biotop                                   | 1    | 3                    | 3                                |
|                   | 2.2. Potravný biotop a biotopy dôležité počas migrácie | 2    | 3                    | 6                                |
| Ohrozenia         | 3.1. Priame ohrozenie druhu                            | 1    | 3                    | 3                                |
|                   | 3.2. Deštrukcia hniezdných a potravných biotopov       | 2    | 3                    | 6                                |
|                   | 2.3. Fragmentácia biotopu                              | 2    | 2                    | 4                                |
| Možný počet bodov |                                                        |      |                      | <b>75</b>                        |
| Dosiahnuté body   |                                                        |      |                      | <b>33</b>                        |

Body v rozsahu 1, 2, 3; Váha parametrov 1, 2, 3

Celkové vyhodnotenie (percentuálny podiel dosiahnutej hodnoty z možnej hodnoty): 44 %

|            |               |                 |
|------------|---------------|-----------------|
| A – dobrý  | B – priemerný | C – nepriaznivý |
| 100 – 78 % | 77 – 55 %     | 54 – 33 %       |
|            |               | <b>44 %</b>     |

**Zhodnotenie:**

Na základe zadefinovaných kritérií hodnotenia bol druh hlucháň hôrny (*Tetrao urogallus*) zaradený v celkovom hodnotení do **nepriaznivého stavu C s hodnotou 44 %**.

Hodnotenie bolo založené na monitoringu hniezdnej populácie v rokoch 2000 - 2013 sledovaním výskytu v hniezdnom období najmä zisťovaním prítomnosti na vhodných lokalitách podľa pobytových znakov v zimnom a hniezdnom období, menej tokajúcich samcov.

Aj v tomto území je hlucháň silne ubúdajúci druh, čo sa odrazilo aj na celkovom hodnotení. Ubúda jednak početnosť kohútov na lokalitách, jednak viaceré známe lokality sú v súčasnosti bez pobytových znakov. Dochádza k výraznej fragmentácii a ostrovčekovitému rozšíreniu. Dostatočne rozsiahle biotopy bez vyrušovania a lesotechnických zásahov sú len v oblasti Babej hory a Pilska, v ostatných častiach sú to len suboptimálne biotopy so zvyškami starších lesných porastov. Hlavným problémom je ubúdanie vhodných biotopov miznutím starých rozvoľnených porastov s dostatkom čučoriedky, ich nahrádzanie hustejšími monokultúrnymi mladinami s vysokým zapojením a takmer bez porastov čučoriedky. Pralesovité smrečiny sa zachovali takmer už len v A zóne na Pilsku a Babej hore. Druhým závažným ohrozením je aj vyrušovanie vplyvom lesotechnických činností, ale rastie aj vplyv neusmerneného mototurizmu v zimnom aj letnom období (terénne motocykle, snežné skútre). V niektorých častiach je pravdepodobný zvýšený vplyv predátorov, ktoré sú atrahované do týchto horských oblastí prikrmovaním (najmä diviacia zver).

### 1.6.3.1.5. Definovanie priaznivého stavu tetrova hoľniaka (*Tetrao tetrix*) v Chránenom vtáčom území Horná Orava

#### Rozšírenie, početnosť a charakteristika druhu:

Hlavné oblasti výskytu **tetrova hoľniaka** v súčasnosti predstavujú už len ostrovčeky z kedysi hojnejšieho rozšírenia. V súčasnosti sú len ojedinelé pozorovania z územia nad hornou hranicou lesa (Babia hora) respektíve umelo odlesnených plôch, napr. (Vasíľovská hoľa, Hruštínska hoľa, Kubínska hoľa). Na viacerých lokalitách, obsadených ešte v 90-tych rokoch 20 storočia v súčasnosti nebol zaznamenaný. Vymizol na lokalitách Goľanky pri Lomnej a Vaňovke, na Babej hore a Pilsku). Z kedysi takmer súvislého rozšírenia v Oravskej kotline ostali len lokality Páleniská pri obci Liesek, Rudné pri Suche Hore. Ojedinelé je pozorovanie na novej lokalite v časti Nové Zeme pri obci Bobrov. Početnosť sa za uplynulé obdobie výrazne znížila, na viacerých lokalitách úplne vymizol, na ostatných lokalitách silne ubudol a mimo Oravskej kotliny zväčša ide len o zistenie prítomnosti 1 – 2 jedincov. Tento klesajúci trend početnosti za uplynulých 10 – 15 rokov odhadnúť na 80 až 90 %. Celkovú početnosť možno odhadnúť už len na 5 – 10 jedincov a početnosti nad 4 – 5 jedincov sa vyskytujú už len na lokalite Páleniská. Prítomnosť poľských populácií v blízkosti hranice majú veľký význam pre udržanie druhu v tomto CHVÚ a prípadné šírenie druhov späť na Slovensko, avšak so silne klesajúcim populačným trendom aj na týchto lokalitách sa tieto možnosti znižujú (Ciach 2015).

#### Hlavné biotopy výskytu druhu:

Tetrov hoľniak obýval dva hlavné typy biotopov – územia nad hornou hranicou lesa, či už prirodzenou (Babia hora, Pilsko), alebo umelo vytvorenou (hole). Biotopy boli tvorené prevažne otvorenými travnými porastmi s rozptýlenými smrekmi alebo kosodrevinou. Druhú oblasť výskytu tvorila poľnohospodárska krajina s brezovo - borovicovými lesíkmi, rašeliniskami alebo vresoviskami. Ojedinele bol tetrov hoľniak zaznamenaný aj na väčších rúbaniach (pri obci Bobrov).

#### Definovanie stavu druhu tetrov hoľniak (*Tetrao tetrix*):

| Kritéria hodnotenia |                        | PRIAZNIVÝ STAV                                                                                                                                                               |                                                                                                                                                                        | NEPRIAZNIVÝ STAV                                                                                                                                 |
|---------------------|------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                     |                        | A – dobrý                                                                                                                                                                    | B – priemerný                                                                                                                                                          | C – nepriaznivý                                                                                                                                  |
| Populácia           | 1.1. Veľkosť populácie | V CHVÚ sa vyskytuje minimálne 25 tokajúcich samcov                                                                                                                           | V CHVÚ sa vyskytuje 15-25 tokajúcich samcov                                                                                                                            | V CHVÚ sa vyskytuje do 15 tokajúcich samcov                                                                                                      |
|                     | 1.2. Populačný trend   | Populácia za obdobie 5 rokov rastie o minimálne 20 %                                                                                                                         | Populácia za obdobie 5 rokov je stabilná, alebo kolíše do $\pm 20$ %                                                                                                   | Populácia sa za obdobie 5 rokov klesá o vyše 20 %                                                                                                |
|                     | 1.3. Areálový trend    | Počet obsadených hniezdnych lokalít stúpa minimálne o 20 % za obdobie 5 rokov                                                                                                | Počet obsadených hniezdnych lokalít je stabilný prípadne stúpa do 20 % za obdobie 5 rokov                                                                              | Počet obsadených hniezdnych lokalít klesá za obdobie 5 rokov                                                                                     |
| Biotop              | 2.1. Hniezdny biotop   | Vresové porasty, porasty ihličnanov a listnáčov (breza, jelša) sú dostupné a majú vhodnú štruktúru (riedke, prerušované voľnými časťami) na viac ako 75 % obsadených lokalít | Vresové porasty, porasty ihličnanov a listnáčov (breza, jelša) sú dostupné a majú vhodnú štruktúru (riedke, prerušované voľnými časťami) na 50-75 % obsadených lokalít | Vresové porasty, porasty ihličnanov a listnáčov (breza, jelša) chýbajú alebo nemajú vodnú štruktúru (príliš husté) na väčšine obsadených lokalít |
|                     | 2.2. Potravný biotop   | Plodonosné rastliny, dreviny a živočíšna potrava (hmyz mraveniská) sú dostatočne zastúpené na 75 % a viac lokalitách                                                         | Plodonosné rastliny, dreviny a živočíšna potrava (hmyz mraveniská) sú dostatočne zastúpené na väčšine lokalít                                                          | Plodonosné rastliny, dreviny a živočíšna potrava (hmyz mraveniská) nedostatočne zastúpené na väčšine lokalít                                     |

| Kritéria hodnotenia                | PRIAZNIVÝ STAV                                                                                                                                        |                                                                                                                                                                                          | NEPRIAZNIVÝ STAV                                                                                                                           |
|------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                    | A – dobrý                                                                                                                                             | B – priemerný                                                                                                                                                                            | C – nepriaznivý                                                                                                                            |
| 2.3. Biotopy dôležité na zimovanie | Dreviny (breza, jelša, smrek, jarabina, borovica) a poľnohospodárske kultúry (oziminy, strniská) bohato zastúpené na viac ako 75 % obsadených lokalít | Dreviny (breza, jelša, smrek, jarabina, borovica) a poľnohospodárske kultúry (oziminy, strniská) dostatočne zastúpené na väčšine obsadených lokalít                                      | Dreviny (breza, jelša, smrek, jarabina, borovica) a poľnohospodárske kultúry (oziminy, strniská) nedostatočne zastúpené na väčšine lokalít |
| Ohrozenia                          | 3.1. Stupeň ohrozenia druhu                                                                                                                           | Viac ako 75% lokalít nie je počas toku a hniezdenia vyrušovaná                                                                                                                           | Väčšina lokalít nie je počas toku a hniezdenia vyrušovaná                                                                                  |
|                                    | 3.2. Stupeň ohrozenia hniezdných biotopov a počas zimovania                                                                                           | Stav biotopov sa zlepšuje (udržiavajú sa primárne sukcesné štádia s nízkou intenzitou hospodárenia s rozptýlenými drevinami a krovínami, husté porasty sú preriedené) na väčšine lokalít | Stav biotopov sa zhoršuje (najmä zarastaním drevinami, zhusťovaním drevín, alebo vyššou intenzitou hospodárenia) na väčšine lokalít        |

#### Vyhodnotenie súčasného stavu (body):

| Kritérium         |                                   | Stav | Váha parametra (0-3) | Dosiahnutá hodnota (Stav x váha) |
|-------------------|-----------------------------------|------|----------------------|----------------------------------|
| Populácia         | 1.1. Veľkosť populácie            | 1    | 3                    | 3                                |
|                   | 1.2. Populačný trend              | 1    | 3                    | 3                                |
|                   | 1.3. Areálový trend               | 1    | 3                    | 3                                |
| Biotop            | 2.1. Hniezdny biotop              | 1    | 3                    | 3                                |
|                   | 2.2. Potravný biotop              | 2    | 2                    | 4                                |
|                   | 2.3 Biotop na zimovanie           | 2    | 2                    | 4                                |
| Ohrozenia         | 3.1. Ohrozenie druhu              | 2    | 3                    | 6                                |
|                   | 3.2. Ohrozenie hniezdného biotopu | 1    | 3                    | 3                                |
| Možný počet bodov |                                   |      |                      | <b>29</b>                        |
| Dosiahnuté body   |                                   |      |                      | <b>66</b>                        |

Body v rozsahu 1, 2, 3; Váha parametrov 1, 2, 3

Celkové vyhodnotenie (percentuálny podiel dosiahnutej hodnoty z možnej hodnoty): 44 %

| A – dobrý  | B – priemerný | C – nepriaznivý |
|------------|---------------|-----------------|
| 100 – 78 % | 77 – 55 %     | 54 – 33 %       |
|            |               | <b>44 %</b>     |

#### Zhodnotenie:

Na základe zadaných kritérií hodnotenia bol druh tetrov hoľniak (*Tetrao tetrix*) zaradený v celkovom hodnotení do **nepriaznivého stavu C s hodnotou 44 %**.

Hodnotenie bolo založené na monitoringu hniezdnej populácie v rokoch 2000 – 2015 sledovaním výskytu v hniezdnom období, najmä prostredníctvom pobytočných znakov.

V hodnotení bola priradená nižšia váha (t. j. hodnota 2) potravnému biotopu a biotopu na zimovanie, vzhľadom stálej ich dostupnosti v rôznych formách.

Ako hlavné faktory vedúce k zaradeniu druhu do nepriaznivého stavu je veľmi nízka početnosť s výrazne dlhodobou klesajúcim trendom početnosti - druh je prakticky na hranici vyhynutia v tomto CHVÚ. Významným predpokladaným dôvodom úbytku je zarastanie vhodných biotopov súvislou stromovou vegetáciou a chýbanie prvotných sukcesných štádií, ktoré ako prechodné stanovišťa sa bez vhodného obhospodarovania prirodzene môžu meniť. Takto zarástli alebo zarastajú časti niektorých lokalít nad hornou hranicou lesa (Pilsko, Babia hora, Kubínska hoľa), ale aj v pôvodne poľnohospodárskej krajine (Goľánky, Páleniská), prípadne z dlhodobého hľadiska aj lokality okolo Oravskej priehrady v súčasnosti s vyvinutým brehovým porastom. Preto by bolo vhodné zabezpečiť aj vhodnú štruktúru drevinných porastov, ktoré by mali byť redšie, viac otvorené s enklávami plochami trávnatých plôch, vresovísk alebo nezarastených rašelinísk, nadväzujúce na väčšie otvorené trávnaté plochy. Ďalším významným faktorom je intenzívne poľnohospodárstvo, najmä v Oravskej kotline, ktoré priamo nadväzuje na les, pričom chýbajú prechodné stanovišťa. V prípade niektorých lokalít pravdepodobne prispeli k úbytku aj prirodzení predátori, ktorí boli neprirodzene priťahovaní do blízkosti lokalít výskytu tetra v nadením mäsitou potravou. Napríklad pri tetrovej lokalite Poľany nad obcou Beňadovo boli pravidelne vyhadzované alebo ponúkané ako návnada zvyšky zabitého hovädzieho dobytku, ktoré lákali dlhodobu aj viac ako sto krkavcov a iných predátorov, čím mohlo dôjsť k väčšiemu vyrušovaniu a tlaku na zvyšky populácii tetrov. Vyrušovanie počas hniezdzenia a tokania na niektorých lokalitách je spôsobované jednak hospodárskymi činnosťami (poľnohospodárstvo, lesníctvo), ale aj športovými a rekreačnými aktivitami v súvislosti s lyžiarskymi strediskami a terénnymi vozidlami.

#### 1.6.3.1.6. Definovanie priaznivého stavu orla krikľavého (*Aquila pomarina*) v Chránenom vtáčom území Horná Orava

##### **Rozšírenie, početnosť a charakteristika druhu:**

V CHVÚ Horná Orava **orol krikľavý** obýva mozaikovitú hornatú krajinu tvorenú lesmi, lúkami, pasienkami, v malej miere poliami a podmáčanými plochami v nadmorskej výške od 600 do 950 m. Hniezdna populácia zaznamenala v posledných rokoch veľmi silný pokles, až o 40 % z pôvodného počtu 60 párov. Početnosť hniezdnej populácie orla krikľavého sa odhaduje v súčasnosti len na 31 – 41 párov.

Orol krikľavý je sťahovavým druhom, páry prilietajú na hniezdiská v CHVÚ prevažne v prvej dekáde apríla a na zimoviská v strednej a južnej Afrike odlietajú hlavne v druhej polovici septembra.

##### **Hlavné biotopy výskytu druhu:**

Hniezdny biotopom sú prevažne smrekové lesy, ale aj podmáčané smrekovo-borovicové lesy. Dôležitým predpokladom pre hniezdzenie je prítomnosť starších lesných porastov vo veku nad 80 rokov s vhodnou vertikálnou porastovou štruktúrou, umožňujúcou formovanie hlbokých korún, ktoré orlom poskytujú vhodné možnosti na stavbu hniezd. Vzácné využívajú hniezda, postavené inými druhmi (napr. *Buteo buteo*, *Accipiter gentilis*). Hniezda sú väčšinou umiestnené na smreku, zriedkavo na jedli a vzácné na borovici. Pri obnove lesných porastov, ktoré tvoria hniezdny biotop v CHVÚ, sa uplatňuje najmä podrastový hospodársky spôsob. Vo veľkej miere sa však vykonáva náhodná ťažba, ktorá má významný negatívny vplyv na stav hniezdného biotopu a ktorá sa výrazne prejavuje v niektorých častiach CHVÚ (napr. k. ú. Bobrov, Oravská Polhora, Trstená, Zubrohlava).

Potravný biotop tvoria predovšetkým trvalé trávne porasty (TTP), t.j. lúky, pasienky (28,5 % výmery CHVÚ), v menšej miere orná pôda (4,7 % z výmery CHVÚ). Na poľnohospodárskej pôde je častý výskyt mokradí (rašelinísk, mokrých lúk a pasienkov). Veľký význam v potravných teritóriách majú podmáčané lúky a nelesná drevinná vegetácia (napr. solitérne stromy, línie



stromov, stromoradia pozdĺž ciest, kroviny), ktorú orly s obľubou využívajú na sledovanie koristi alebo ako miesta na odpočinok.

Obhospodarovanie poľnohospodárskej pôdy v potravných biotopoch orlov má prevažne extenzívny charakter (lúky a pasienky), vo veľmi malej miere intenzívny charakter (orná pôda) a je výsledkom zamerania poľnohospodárskej výroby na chov hovädzieho dobytku menej oviec. Značná časť ornej pôdy predstavujú drobné políčka súkromne hospodáriacich roľníkov. Uvedený spôsob obhospodarovania pôdy má pozitívny vplyv na prežívanie koristi a jej dostupnosť pre orla kriľavého.

V potravných teritóriách párov sa nachádzajú konštrukcie elektrického vedenia veľmi vysokého napätia, ale najmä 22 kV elektrické vedenia, ktorých je viac ako 80 % z ich celkovej dĺžky v CHVÚ v súčasnosti už ošetrených chráničkami a oceľovou konzolou typu „Antibird“.

#### Existujúce a potenciálne hrozby:

- a) Degradácia a strata hniezdných biotopov
  - Nepriaznivý stav hniezdných biotopov zapríčinený zhoršovaním zdravotného stavu lesov a následnými výrazným zvýšením náhodných ťažieb vedúcich k deštrukcii vhodných hniezdných biotopov a permanentnému rušeniu na hniezdiskách
- b) Degradácia a strata potravných biotopov
  - opustenie poľnohospodárskej pôdy
  - likvidácia mokradí a rekultivácie nevyužívaných pozemkov
  - záber poľnohospodárskej pôdy výstavbou infraštruktúry
  - premena trvalých trávnych porastov na iný druh pozemku
- c) Vyrušovanie na hniezdných lokalitách
  - lesohospodárska činnosť vykonávaná počas hniezdneho obdobia v okolí hniezd (vykonávanie úmyselnej – t.j. výchovnej a obnovnej, mimoriadnej a náhodnej ťažby; sústreďovanie, preprava, uskladňovanie a odvoz dreva; spracovanie dreva – príprava palivového dreva, štiepkovanie; vjazd lesných mechanizmov, strojov a zariadení vrátane konského záprahu; výstavba, rekonštrukcia, údržba lesných ciest a zväžnic; vyžínacie a zalesňovacie práce, výstavba a údržba oplotenia; vykonávanie lesnícko - technických meliorácií; výkopové, stavebné a terénne práce iného charakteru)
- d) Priama mortalita
  - úhyny a zranenia na neošetrených úsekoch 22 kV elektrického vedenia
  - zastrely mláďat na hniezde a dospelých jedincov
  - aplikácia chemických prípravkov zo „Zoznamu zakázaných prípravkov pre chránené vtáčie územia“
- e) Všeobecné hrozby
  - neusmernený cestovný ruch a urbanizácia.

#### Definovanie stavu druhu orol kriľavý (*Aquila pomarina*):

| Kritéria hodnotenia |                        | PRIAZNIVÝ STAV                                                  |                                                                    | NEPRIAZNIVÝ STAV                                                      |
|---------------------|------------------------|-----------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------|
|                     |                        | A - dobrý                                                       | B - priemerný                                                      | C - nepriaznivý                                                       |
| Populácia           | 1.1. Veľkosť populácie | Viac ako 50 párov                                               | 40-50 párov                                                        | Menej ako 40 hniezdných párov                                         |
|                     | 1.2. Populačný trend   | Populácia rastúca o viac ako 20 % za obdobie 5 rokov            | Populácia je za obdobie 5 rokov stabilná alebo osciluje $\pm$ 20 % | Populácia je za obdobie 5 rokov klesajúca o viac ako 20 %             |
|                     | 1.3. Areálový trend    | Druh obýva 75-100 % vhodných biotopov v CHVÚ za obdobie 5 rokov | Druh obýva 50-75 % vhodných biotopov v CHVÚ za obdobie 5 rokov     | Druh obýva menej ako 50 % vhodných biotopov v CHVÚ za obdobie 5 rokov |

| Kritéria hodnotenia                             | PRIAZNIVÝ STAV                                                                     |                                                                                                                                                                                      | NEPRIAZNIVÝ STAV                                                                                                                                                                      |
|-------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                                 | A - dobrý                                                                          | B - priemerný                                                                                                                                                                        | C - nepriaznivý                                                                                                                                                                       |
| 1.4. Medzidruhovú interakcia                    | Denzita <i>Aquila chrysaetos</i> v CHVÚ je menej ako 0,4 páru/100 km <sup>2</sup>  | Denzita <i>Aquila chrysaetos</i> v CHVÚ je 0,4–0,6 páru/100 km <sup>2</sup>                                                                                                          | Denzita <i>Aquila chrysaetos</i> v CHVÚ je viac ako 0,6 páru/100 km <sup>2</sup>                                                                                                      |
| 1.5. Produktivita populácie                     | Priemerná hniezdna úspešnosť za obdobie 5 rokov je vyššia ako 0,8 juvenila/pár/rok | Priemerná hniezdna úspešnosť za obdobie 5 rokov je 0,6-0,8 juvenila/ pár/rok                                                                                                         | Priemerná hniezdna úspešnosť za obdobie 5 rokov je menšia ako 0,6 juvenila/pár/rok                                                                                                    |
| 1.6. Celistvosť hniezdného a potravného biotopu | Potravné teritóriá párov sa nachádzajú v CHVÚ u viac ako 90 % hniezdnej populácie  | Potravné teritóriá párov sa nachádzajú v CHVÚ u 70-90 % hniezdnej populácie                                                                                                          | Potravné teritóriá párov sa nachádzajú v CHVÚ u menej ako 70 % hniezdnej populácie                                                                                                    |
| Biotop                                          | 2.1. Hniezdny biotop                                                               | Podiel lesných porastov nad 60 rokov plošne nenarušených holinami po ťažbách je na ploche viac ako 70 % výmery LPF v CHVÚ                                                            | Podiel lesných porastov nad 60 rokov plošne nenarušených holinami po ťažbách je na ploche menej ako 40 % výmery LPF v CHVÚ                                                            |
|                                                 | 2.2. Potravný biotop                                                               | Podiel trvalých trávnych porastov, zamokrených plôch, zatravnenej ornej pôdy, ornej pôdy s viacročnými krmovinami a nelesnej drevinovej vegetácie je viac ako 70 % výmery PPF v CHVÚ | Podiel trvalých trávnych porastov, zamokrených plôch, zatravnenej ornej pôdy, ornej pôdy s viacročnými krmovinami a nelesnej drevinovej vegetácie je menej ako 40 % výmery PPF v CHVÚ |
|                                                 | 2.3. Biotopy dôležité počas migrácie                                               | Podiel trvalých trávnych porastov, zamokrených plôch, zatravnenej ornej pôdy, ornej pôdy s viacročnými krmovinami a nelesnej drevinovej vegetácie je viac ako 70 % výmery PPF v CHVÚ | Podiel trvalých trávnych porastov, zamokrených plôch, zatravnenej ornej pôdy, ornej pôdy s viacročnými krmovinami a nelesnej drevinovej vegetácie je menej ako 40 % výmery PPF v CHVÚ |
| Ohrozenie                                       | 3.1. Stupeň nepriameho ohrozenia populácie druhu                                   | Podiel obsadených hniezd zabezpečených vyhlásením ochranných zón okolo hniezd je viac ako 80 %.                                                                                      | Podiel obsadených hniezd zabezpečených vyhlásením ochranných zón okolo hniezd je menej ako 50 %.                                                                                      |

| Kritéria hodnotenia                                   | PRIAZNIVÝ STAV                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    | NEPRIAZNIVÝ STAV                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |
|-------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                                       | A - dobrý                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             | B - priemerný                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      | C - nepriaznivý                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |
| 3.2. Stupeň priameho ohrozenia populácie druhu        | Za obdobie 5 rokov nie sú známe úhyny následkom nelegálnej (napr. odstrelů a otravy) a/alebo inej činnosti. a/alebo v potravných teritóriách nedošlo k úhynom živočíchov v dôsledku nevhodného používania chemických prípravkov na ochranu poľnohospodárskych rastlín. a/alebo konštrukcie elektrických vedení sú ošetrené zábranami a výstražnými prvkami na vodičoch na ploche 70-100 % výmery CHVÚ | Za obdobie 5 rokov došlo ojedinele k úhynom následkom nelegálnej (napr. odstrelů a otravy) a/alebo inej činnosti. a/alebo v potravných teritóriách ojedinele došlo k úhynom živočíchov v dôsledku nevhodného používania chemických prípravkov na ochranu poľnohospodárskych rastlín. a/alebo konštrukcie elektrických vedení sú ošetrené zábranami a výstražnými prvkami na vodičoch na ploche 40-70 % výmery CHVÚ | Za obdobie 5 rokov dochádza pravidelne k úhynom následkom nelegálnej (napr. odstrelů a otravy) a/alebo inej činnosti. a/alebo v potravných teritóriách pravidelne dochádza k úhynom živočíchov v dôsledku nevhodného používania chemických prípravkov na ochranu poľnohospodárskych rastlín. a/alebo konštrukcie elektrických vedení sú ošetrené zábranami a výstražnými prvkami na vodičoch na ploche menej ako 40 % výmery CHVÚ |
| 3.3. Stupeň ohrozenia hniezdneho biotopu              | Za obdobie 5 rokov podiel lesných porastov nad 60 rokov plošne narušených ťažbami ostal nezmenený alebo sa zvýšil o menej ako 10 % ich výmery                                                                                                                                                                                                                                                         | Za obdobie 5 rokov podiel lesných porastov nad 60 rokov plošne narušených ťažbami sa zvýšil o 10-20 % ich výmery                                                                                                                                                                                                                                                                                                   | Za obdobie 5 rokov podiel lesných porastov nad 60 rokov plošne narušených ťažbami sa zvýšil o viac ako 20 % ich výmery                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |
| 3.4. Stupeň ohrozenia potravného a migračného biotopu | Za obdobie 5 rokov nebolo v CHVÚ zaznamenané zníženie výmery trvalých trávnych porastov, zamokrených plôch, zatravnenej ornej pôdy, ornej pôdy s viacročnými krmovinami.                                                                                                                                                                                                                              | Za obdobie 5 rokov bolo v CHVÚ na ploche menej ako 10% z výmery PPF zaznamenané zníženie výmery trvalých trávnych porastov a/alebo zamokrených plôch a/alebo zatravnenej ornej pôdy a/alebo ornej pôdy s viacročnými krmovinami.                                                                                                                                                                                   | Za obdobie 5 rokov bolo v CHVÚ na ploche viac ako 10% z výmery PPF zaznamenané zníženie výmery trvalých trávnych porastov a/alebo zamokrených plôch a/alebo zatravnenej ornej pôdy a/alebo ornej pôdy s viacročnými krmovinami.                                                                                                                                                                                                   |

**Vyhodnotenie súčasného stavu (body):**

| Kritérium |                                                 | Stav | Váha parametra (0-3) | Dosiahnutá hodnota (Stav x váha) |
|-----------|-------------------------------------------------|------|----------------------|----------------------------------|
| Populácia | 1.1. Veľkosť populácie                          | 1    | 3                    | 3                                |
|           | 1.2. Populačný trend                            | 1    | 3                    | 3                                |
|           | 1.3. Areálový trend                             | 2    | 1                    | 2                                |
|           | 1.4. Medzidruhová interakcia                    | 1    | 2                    | 2                                |
|           | 1.5. Produktivita populácie                     | 1    | 3                    | 3                                |
|           | 1.6. Celistvosť hniezdneho a potravného biotopu | 2    | 1                    | 2                                |
| Biotopy   | 2.1. Hniezdny biotop                            | 1    | 3                    | 3                                |
|           | 2.2. Potravný biotop                            | 3    | 3                    | 9                                |
|           | 2.3. Migračný biotop                            | 3    | 1                    | 3                                |
| Ohrozenia | 3.1. Nepriame ohrozenie populácie druhu         | 1    | 3                    | 3                                |
|           | 3.2. Priame ohrozenie populácie druhu           | 3    | 3                    | 9                                |
|           | 3.3. Ohrozenie hniezdneho biotopu               | 1    | 3                    | 3                                |
|           | 3.4. Ohrozenie potravného a migračného biotopu  | 1    | 2                    | 2                                |

|                           |           |
|---------------------------|-----------|
| <b>Počet bodov spolu:</b> | <b>93</b> |
| <b>Dosiahnutá hodnota</b> | <b>47</b> |

Body v rozsahu 1, 2, 3; Váha parametrov 1, 2, 3

Celkové vyhodnotenie (percentuálny podiel dosiahnutej hodnoty z možnej hodnoty): 51 %

| <b>A – dobrý</b> | <b>B – priemerný</b> | <b>C – nepriaznivý</b> |
|------------------|----------------------|------------------------|
| 100 – 78 %       | 77 – 55 %            | 54 – 33 %              |
|                  |                      | <b>51 %</b>            |

#### **Zhodnotenie:**

Dosiahnutá hodnota 47 bodov (**51 %**) **poukazuje na nepriaznivý stav** populácie orla krikľavého v CHVÚ Horná Orava, nepriaznivé hodnoty vykazujú o.i. populačné kritériá, že celková dosiahnutá hodnota sa nachádza na hornej hranici nepriaznivého stavu. Kritéria stavu potravných biotopov vykazujú dobré hodnoty, ktoré je potrebné v ďalšom období udržiavať, s čím súvisí podpora aktivít na extenzívny chov oviec a hovädzieho dobytku, správne obhospodarovanie kosných lúk a dokončiť ošetrovanie stĺpov 22 kV elektrických vedení v celom CHVÚ. Z hrozieb pre potravné a migračné biotopy je potrebné pozornosť upriamiť najmä na opustenie poľnohospodárskej pôdy, likvidáciu mokradí a záber poľnohospodárskej pôdy výstavbou.

I napriek dosiahnutej celkovej hodnote nepriaznivému stavu populácie je potrebné poznamenať, že nepriaznivý stav hniezdnych biotopov orla krikľavého zapríčinený zhoršovaním zdravotného stavu lesov a následnými výrazným zvýšením náhodných ťažieb vedúcich k deštrukcii vhodných hniezdnych biotopov a permanentnému rušeniu na hniezdiskách, je veľmi znepokojujúci. Pri takomto pokračujúcom trende môžeme v najbližších rokoch očakávať, že súčasný počet párov orla krikľavého v CHVÚ bude klesať. Je nevyhnutné vziať na vedomie skutočnosť, že populácia orla krikľavého, ako vrcholového predátora a dlhovekého živočicha, reaguje na negatívne zmeny prebiehajúce v jeho prostredí s určitým časovým oneskorením trvajúcim aj niekoľko rokov, preto v súčasnosti intenzívna lesohospodárska činnosť, je varovným signálom pre populáciu, ktorý treba začať zodpovedne riešiť už teraz.

#### *1.6.3.1.7. Definovanie priaznivého stavu bociana bieleho (*Ciconia ciconia*) v Chránenom vtáčom území Horná Orava*

#### **Rozšírenie, početnosť a charakteristika druhu:**

Hlavnými biotopmi **bociana bieleho** sú intravilány obcí s príľahlou poľnohospodárskou krajinou s rôznymi typmi mokradí (Danko et al. 2002, Polák a Saxa 2005). V regióne Hornej Oravy sú bociany ako hniezdiče viazané výlučne na intravilány obcí - neboli obsadené podložky ponúkané mimo zastavaného území obcí. Najväčšiu hniezdnu hustotu dosahujú bociany v povodí rieky Polhoranky, ktorej údolie je zväčša odlesnené s močiarimi, vlhkými lúkami a zvyškami rašelinísk na jej terasách. V niektorých iných častiach CHVÚ predstavujú potravné biotopy rôzne druhy lúk, pasienkov aj v relatívne suchších miestach.

Keďže z CHVÚ Horná Orava boli oproti vedeckému návrhu vyňaté zastavané územia obcí, tento druh má v súčasnosti len 3 hniezda priamo vo vlastnom území CHVÚ: v obciach Novot', Rabčice a na budove bývalej colnice v Trstenej. Tieto hniezdiská sú dlhodobo obsadzované bez výraznejších fluktuácií. Pokusy o zahniezdenie v CHVÚ boli zaznamenané v obci Oravská Lesná a Beňadovo. Ďalších 23 - 25 v súčasnosti pravidelne obsadzovaných hniezd je v obciach mimo CHVÚ. Tieto vtáky ale pravidelne zalietavajú za potravou do CHVÚ. Z dlhodobejšieho hľadiska (cca 30 rokov) sa bociany rozšírili aj do podhorských obcí. Celkovo sa početnosť zvyšovala do konca 90-tych rokov. V poslednom desaťročí sa početnosť obsadených

hniezd mierne znížila. V niektorých prípadoch došlo k opusteniu hniezdných lokalít zmenou podmienok v bezprostrednom okolí hniezd (výstavba nových budov resp. prestavba alebo zbúranie existujúcich objektov). V niektorých prípadoch dôvody opustenie hniezd sú nejasné.

**Definovanie stavu druhu bocian biely (*Ciconia ciconia*):**

| Kritéria hodnotenia |                         | PRIAZNIVÝ STAV                                                                                                                                                 |                                                                                                                    | NEPRIAZNIVÝ STAV                                                                                                                    |
|---------------------|-------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                     |                         | A – dobrý                                                                                                                                                      | B – priemerný                                                                                                      | C – nepriaznivý                                                                                                                     |
| Populácia           | 1.1. Veľkosť populácie  | V CHVÚ a v blízkom okolí (do 2 km) hniezdi viac ako 30 párov za obdobie 5 rokov                                                                                | V CHVÚ a v blízkom okolí (do 2 km) hniezdi 20-30 párov za obdobie 5 rokov                                          | V CHVÚ a v blízkom okolí (do 2 km) hniezdi menej ako 20 párov za obdobie 5 rokov                                                    |
|                     | 1.2. Populačný trend    | Populácia v CHVÚ a bezprostrednom okolí (do 2 km) za obdobie 5 rokov rastie o vyše 20 %                                                                        | Populácia v CHVÚ a bezprostrednom okolí (do 2 km) za obdobie 5 rokov je stabilná, alebo kolíše v rozsahu 20 %      | Populácia v CHVÚ a bezprostrednom okolí (do 2 km) za obdobie 5 rokov klesá o vyše 20 %                                              |
|                     | 1.3. Veľkosť areálu     | Vo vyše 90 % obcí v CHVÚ alebo v bezprostrednom okolí existuje obsadené aspoň jedno hniezdo počas obdobia 5 rokov                                              | V 70-90 % obcí v CHVÚ alebo v bezprostrednom okolí existuje obsadené aspoň jedno hniezdo počas obdobia 5 rokov     | V menej ako 70 % obcí v CHVÚ alebo v bezprostrednom okolí existuje obsadené aspoň jedno hniezdo počas obdobia 5 rokov               |
|                     | 1.4. Areálový trend     | Areál populácie v CHVÚ a bezprostrednom okolí do 2 km za obdobie 5 rokov rastie o vyše 20 %                                                                    | Areál populácie v CHVÚ a bezprostrednom okolí do 2 km za obdobie 5 rokov je stabilný alebo kolíše v rozsahu do 20% | Areál populácie v CHVÚ a bezprostrednom okolí do 2 km za obdobie 5 rokov klesá o vyše 20 %                                          |
|                     | 1.5. Hniezdna úspešnosť | Priemerne vyše 2 vyvedené mláďatá z obsadených hniezd za rok (hodnotiace obdobie 5 rokov)                                                                      | Priemerne 1-2 vyvedených mláďat z obsadených hniezd za rok (hodnotiace obdobie 5 rokov)                            | Priemerne menej ako 1 vyvedené mláďa z obsadených hniezd za rok (hodnotiace obdobie 5 rokov)                                        |
| Biotop              | 2.1. Hniezdny biotop    | Počet hniezd a vhodných hniezdných príležitostí stúpa v dôsledku cielenej ľudskej činnosti za obdobie 5 rokov                                                  | Počet aktívnych hniezd a vhodných hniezdných príležitostí (podložiek) je stabilný za obdobie 5 rokov               | Počet aktívnych hniezd a hniezdných príležitostí klesá v dôsledku ľudských zásahov za obdobie 5 rokov                               |
|                     | 2.2. Potravný biotop    | Rozsah vlhkých lúk, močiarov alebo rašelinísk je stabilný v okolí vyše 75 % hniezd                                                                             | Rozsah vlhkých lúk, močiarov alebo rašelinísk je stabilný v okolí 50 - 75 % hniezd                                 | Rozsah vlhkých lúk, močiarov alebo rašelinísk je stabilný alebo rastie v okolí menej ako 50 % hniezd                                |
|                     | 2.3. Migračné biotopy   | Výmera trávnatých porastov v CHVÚ rastie o vyše 5 % za 5 rokov                                                                                                 | Výmera trávnatých porastov v CHVÚ kolíše v rozsahu 5 % za 5 rokov                                                  | Výmera trávnatých porastov v CHVÚ klesá o vyše 5% za 5 rokov                                                                        |
| Ohrozenia           | 3.1. Populácia          | Zámerné zhadzovanie hniezd bez adekvátnych náhrad alebo prenasledovanie nie je zistené za 5 rokov                                                              | Zámerné zhadzovanie hniezd bez adekvátnych náhrad je ojedinelé (do 3 prípadov) za 5 rokov                          | Existuje zámerné zhadzovania bez adekvátnej náhrady vo vyše 3 prípadoch za 5 rokov                                                  |
|                     | 3.2. Hniezdny biotop    | Všetky problematické hniezda sú uspokojivo vyriešené (prekládka, podložky), ponúkajú sa nové hniezdne príležitosti (umelé hniezdne podložky a pod.) za 5 rokov | Problematické hniezda sú postupne uspokojivo riešené, počet hniezdných príležitostí je stabilný za 5 rokov         | Problematické hniezda (napr. na el. vedení, pri rekonštrukcii budov) nie sú riešené, počet hniezdných príležitostí klesá za 5 rokov |

**Vyhodnotenie súčasného stavu (body):**

| Kritérium              |                         | Stav | Váha parametra (0-3) | Dosiahnutá hodnota (Stav x váha) |
|------------------------|-------------------------|------|----------------------|----------------------------------|
| Populácia              | 1.1. Veľkosť populácie  | 2    | 3                    | 6                                |
|                        | 1.2. Populačný trend    | 2    | 3                    | 6                                |
|                        | 1.3. Veľkosť areálu     | 2    | 3                    | 6                                |
|                        | 1.4. Areálový trend     | 2    | 3                    | 6                                |
|                        | 1.5. Hniezdna úspešnosť | 2    | 3                    | 6                                |
| Biotop                 | 2.1. Hniezdny biotop    | 2    | 3                    | 6                                |
|                        | 2.2. Potravný biotop    | 1    | 3                    | 3                                |
|                        | 2.3. Migračné biotopy   | 2    | 2                    | 4                                |
| Ohrozenia              | 3.1. Populácia          | 3    | 2                    | 6                                |
|                        | 3.2. Hniezdny biotop    | 2    | 3                    | 6                                |
| Možný počet bodov      |                         |      |                      | <b>84</b>                        |
| <b>Dosiahnuté body</b> |                         |      |                      | <b>55</b>                        |

Body v rozsahu 1, 2, 3; Váha parametrov 1, 2, 3

Celkové vyhodnotenie (percentuálny podiel dosiahnutej hodnoty z možnej hodnoty): 65 %

|            |                      |                 |
|------------|----------------------|-----------------|
| A – dobrý  | <b>B – priemerný</b> | C – nepriaznivý |
| 100 – 78 % | <b>77 – 55 %</b>     | 54 – 33 %       |
|            | <b>65 %</b>          |                 |

#### Zhodnotenie:

Na základe zadefinovaných kritérií hodnotenia bol bocian biely zaradený v celkovom hodnotení do **priaznivého stavu B – priemerného s hodnotou 65 %**. Hodnotenie bolo založené na monitoringu hniezdnej populácie v rokoch 2002 – 2015 s presným sledovaním stavu obsadenosti hniezd, počtu vyletených mláďat (SOS/BirdLife Slovensko 2013) a odhadom rušivých a iných faktorov.

Bociany biele sú pomerne v dobrom stave v CHVÚ a okolí. Oproti minulým obdobiam však stavy nestúpajú a niektoré hniezda boli opustené (napr. Breza, Klin, Námestovo, Sihelné, Trstená), alebo je úspešnosť hniezdenia dlhodobo nízka. Niektoré hniezda boli zasiahnuté aj blízkou výstavbou rodinných domov a aj v prípade, že hniezdo zostalo zachované. Blízkosť stavby pravdepodobne mala negatívny vplyv na obsadenosť hniezd. Vážnym problémom je zánik potravných biotopov. Je to všeobecný úbytok lúk, pasienkov v dôsledku výstavby (napr. rodinných domov, infraštruktúry), zmenou ich využívania, napr. na ornú pôdu a pod. Veľmi významný negatívny vplyv má zánik mokradí najmä zasypávaním, lokálnym odvodnením, úpravou tokov a podobne. Tento trend je dlhodobý a svojim rozsahom závažný.

#### 1.6.3.1.8. Definovanie priaznivého stavu bociana čierneho (*Ciconia nigra*) v Chránenom vtáčom území Horná Orava

#### Rozšírenie, početnosť a charakteristika druhu:

Početnosť **bociana čierneho** (*Ciconia nigra*) bola v čase vymedzovania CHVÚ Horná Orava odhadnutá na 44 párov (Rybanič et al. 2003). V tomto období druh obýval fragmenty starších lesných porastov (Danko et al. 2002, Demko 1992, 1995, Karaska 1993, Ridzoň 2001, 2006). Tak isto sa nachádzal vo vyššej početnosti aj na území v oblasti Oravskej priehrady v Oravskej kotline (čo bolo dôvodom vymedzenia významného vtáčieho územia v tejto oblasti už

v r. 2000). Výskyt bociana v týchto biotopoch bol potvrdený na Hornej Orave aj aktuálnym monitoringom realizovaným ŠOP SR a monitoringom SOS/BirdLife Slovensko v rokoch 2010 – 2015 (SOS/BirdLife Slovensko 2013, www.vtaky.sk). V oblasti Oravskej kotliny však početnosť výrazne poklesla. Vo väčšine európskych krajín s výnimkou pobaltských republík pritom početnosť rastie, alebo je stabilná (BirdLife International 2004). Dôvody poklesu v Oravskej kotline zatiaľ nie sú veľmi jasné (Karaska in litt.). Jednou z príčin poklesu môže byť fragmentácia porastov, avšak na druhej strane druh ostal hniezdiť aj v iných oblastiach Hornej Oravy, ktoré sú rovnako fragmentované holorubmi ako územie Oravskej kotliny. Ďalším z faktorov môže byť zmena v prítomnosti viacerých druhov v území, ktoré obsadili rovnaké hniezdne teritória ako v minulosti obsadzovali bociany čierne (napríklad orliak morský). Z okolitých krajín (napr. Lotyšsko, Maďarsko a Nemecko) sú známe antagonistické vzťahy medzi bocianom čiernym a orliakom morským a prítomnosť tohto dravca mohla viesť k dislokácii hniezdných teritórií v kombinácii s inými faktormi, hlavne fragmentácia a odstraňovanie zostarných porastov (Danko et al. 2002).

Populácia bociana čierneho v CHVÚ Horná Orava zmapovaná na vynikajúcej úrovni. Veľkosť populácie v CHVÚ Horná Orava bola odhadnutá na 35 – 45 párov (Karaska in litt.).

#### Definovanie stavu druhu bocian čierny (*Ciconia nigra*):

| Kritériá hodnotenia |                                                     | PRIAZNIVÝ STAV                                                                                                                                                                   |                                                                                                                                                                                   | NEPRIAZNIVÝ STAV                                                                                                                                                                    |
|---------------------|-----------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                     |                                                     | A - dobrý                                                                                                                                                                        | B - priemerný                                                                                                                                                                     | C - nepriaznivý                                                                                                                                                                     |
| populácia           | 1.1. Veľkosť populácie                              | Populácia má 41 a viac obsadených teritórií                                                                                                                                      | Populácia má 21 – 40 obsadených teritórií                                                                                                                                         | Populácia má 20 a menej obsadených teritórií                                                                                                                                        |
|                     | 1.2. Populačný trend                                | Populácia má v období 5 rokov dlhodobý rastúci trend o vyše 20 %                                                                                                                 | Populácia je v období 5 rokov stabilná, alebo kolíše ( $\pm 20$ %)                                                                                                                | Populácia v období 5 rokov má klesajúci trend o vyše 20 %                                                                                                                           |
|                     | 1.3. Areálový trend                                 | Areál má dlhodobý rastúci trend (viac ako 20 %)                                                                                                                                  | Areál je stabilný, alebo kolíše ( $\pm 20$ %)                                                                                                                                     | Areál má dlhodobý klesajúci trend (o viac ako 20 %)                                                                                                                                 |
| biotop              | 2.1. Hniezdny biotop                                | Výmera lesov nad 80 r. veku je vyše 40 % z LPF v CHVÚ, ich distribúcia je rovnomerná, mladiny tvoria do 20 % porastov                                                            | Výmera lesov nad 80 r. veku je 20 – 40 % z LPF v CHVÚ, ich distribúcia je ostrovčekovitá a rovnomerne rozptýlená v území, mladiny tvoria 20 – 60 % porastov                       | Výmera lesov nad 80 r. veku je pod 20 % z LPF v CHVÚ, vyskytujú sa nerovnomerne, mladiny tvoria nad 60 % porastov                                                                   |
|                     | 2.2. Potravný biotop                                | Plocha lovisk s dostatkým zarybnených vhodných vodných tokov a mokradí narastá o viac ako 10 % za posledných 10 rokov, resp. podiel vodných plôch dosahuje vyše 3 % rozlohy CHVÚ | Plocha lovisk s dostatkým zarybnených vhodných vodných tokov a mokradí je stabilná ( $\pm 10$ %) za posledných 10 rokov, resp. podiel vodných plôch dosahuje 1 – 3 % rozlohy CHVÚ | Plocha lovisk s dostatkým zarybnených vhodných vodných tokov a mokradí klesá o viac ako 10 % za posledných 10 rokov, resp. podiel vodných plôch dosahuje menej ako 1 % rozlohy CHVÚ |
|                     | 2.3. Biotopy dôležité počas migrácie a translokácie | Miera znečistenia a vyrušovania na lokalitách mokradí klesá o viac ako 10 % za posledných 5 rokov                                                                                | Miera znečistenia a vyrušovania na lokalitách mokradí je stabilná ( $\pm 10$ %) za posledných 5 rokov                                                                             | Miera znečistenia a vyrušovania na lokalitách mokradí narastá o viac ako 10 % za posledných 5 rokov                                                                                 |
| ohrozenia           | 3.1. Stupeň ohrozenia druhu (vyrušovanie)           | Žiadny prípad zmareného hniezdenia v dôsledku lesohospodárskych prác alebo vyrušovania (turistika a pod.)                                                                        | Počet prípadov zmareného hniezdenia v dôsledku lesohospodárskych prác alebo vyrušovania (turistika a pod.) 1 až 3 za rok                                                          | Počet prípadov zmareného hniezdenia v dôsledku lesohospodárskych prác alebo vyrušovania (turistika a pod.) 4 a viac za rok                                                          |



| Kritériá hodnotenia                      | PRIAZNIVÝ STAV                                                                                                       |                                                                                        | NEPRIAZNIVÝ STAV                                                                                 |
|------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                          | A - dobrý                                                                                                            | B - priemerný                                                                          | C - nepriaznivý                                                                                  |
| 3.2. Stupeň ohrozenia hniezdného biotopu | Podiel starých porastov (nad 80 r. veku) rastie o viac ako 5 % za posledných 10 rokov                                | Podiel starých porastov (nad 80 r. veku) sa nemení ( $\pm 5$ %) za posledných 10 rokov | Podiel starých porastov (nad 80 r. veku) a výstavkov klesá o viac ako 5 % za posledných 10 rokov |
| 3.3. Stupeň ohrozenia potravného biotopu | Znečistenie a degradácia mokradí má klesajúci trend o viac ako 10 % za posledných 10 rokov (mokrade sa revitalizujú) | Znečistenie a degradácia mokradí je stabilná ( $\pm 10$ %) za posledných 10 rokov      | Znečistenie a degradácia mokradí má stúpajúci trend o viac ako 10 % za posledných 10 rokov       |
| 3.4. Stupeň ohrozenia migračného biotopu |                                                                                                                      |                                                                                        |                                                                                                  |

#### Vyhodnotenie súčasného stavu (body):

| Kritérium                                         |                                | Stav | Váha (0-3) | Dosiahnutá hodnota (Stav x váha) |
|---------------------------------------------------|--------------------------------|------|------------|----------------------------------|
| Populácia                                         | veľkosť populácie              | 2    | 2          | 4                                |
|                                                   | populačný trend                | 2    | 3          | 6                                |
|                                                   | areálový trend                 | 1    | 2          | 2                                |
| Biotop                                            | hniezdny biotop                | 2    | 3          | 6                                |
|                                                   | potravný biotop                | 3    | 3          | 9                                |
|                                                   | migračný a translokačný biotop | 2    | 1          | 2                                |
| Ohrozenia                                         | druh                           | 2    | 3          | 6                                |
|                                                   | hniezdny biotop                | 2    | 3          | 6                                |
|                                                   | potravný biotop                | 2    | 3          | 6                                |
|                                                   | migračný biotop                | 2    | 1          | 2                                |
| Dosiahnutá hodnota spolu:                         |                                |      |            | 49                               |
| Maximálna možná hodnota ( $\sum$ váh $\times$ 3): |                                |      |            | 72                               |

Body v rozsahu 1, 2, 3; Váha parametrov 1, 2, 3

Celkové vyhodnotenie (percentuálny podiel dosiahnutej hodnoty z možnej hodnoty): 68 %

|            |               |                 |
|------------|---------------|-----------------|
| A – dobrý  | B – priemerný | C – nepriaznivý |
| 100 – 78 % | 77 – 55 %     | 54 – 33 %       |
|            | <b>68 %</b>   |                 |

#### Zhodnotenie:

Na základe zadefinovaných kritérií hodnotenia bol bocian čierny v celkovom hodnotení zaradený do **priaznivého stavu B (priemerný) s hodnotou 68 %**.

V hodnotení hniezdného a potravných biotopov udávame priaznivý stav druhu v CHVÚ Horná Orava z nasledovných dôvodov:

- Celková veľkosť populácie bola zistená na úrovni 35 – 45 párov, priemerná hodnota teda 40 párov a teda pod limitom pre zaradenie do stavu A, preto je toto kritérium hodnotené stavom B (2 body);

- Populácia bociana čierneho oproti roku 2003 síce poklesla, avšak pokles predstavuje len 4 páry (t.j. 9 %) a nedosahuje tak limit poklesu 20 % potrebný pre zaradeniu tohto kritéria do stavu C;
- Vzhľadom k tomu, že areál má dlhodobý klesajúci trend a bocian čierny už opustil viaceré vhodné lokality z Oravskej kotliny a neobsadzovanie lokalít pokračuje, je kritérium areálového trendu hodnotené stavom C (1 bod);
- Kritérium hniezdneho biotopu je hodnotené stavom B (2 body), keďže podiel lesných porastov s vekom nad 80 rokov, v súčasnosti dosahuje v CHVÚ 28 % (podľa <http://gis.nlcsk.org/lqis/>) a tieto staršie porasty sú rovnomerne rozptýlené po celom CHVÚ;
- Kritérium potravného biotopu je hodnotené stavom A (3 body). Hoci sa stav rozsahu mokradí a potenciálnych lovísk nemení (teda kritérium podľa tohto by malo byť klasifikované ako B), celkový rozsah vodných plôch a mokradí, aj lovísk, t.j. potenciálnych lovísk je však jedným z najvyšších na Slovensku a dosahuje 4 % v celom CHVÚ, teda nad limitom pre zaradenie do stavu A;
- Kritérium biotopov dôležitých počas migrácie a translokácie je hodnotené stavom B (2 body), keďže miera znečistenia a vyrušovania za posledných 10 rokov na lokalitách mokradí (zastávkach bocianov čiernych na ťahu) je stabilná;
- Kritérium ohrozenia druhu je hodnotené stavom B (2 body), keďže v dôsledku lesohospodárskych prác a vyrušovania (napríklad aj fotografmi) dochádza len sporadicky k zmareniu hniezdenia. Tento počet však nie je vysoký a nedosahuje 4 páry ročne (t.j. 10 % populácie);
- Stupeň ohrozenia hniezdneho biotopu je hodnotený stavom B (2 body), keďže podiel starých lesných porastov nad 80 r. sa v CHVÚ Horná Orava (i keď existuje riziko jeho vážneho zhoršenia vzhľadom k rozpadu a intenzívnej ťažbe porastov pri Trstenej, Bobrove, Zubrohlave a Oravskej Polhore). Na väčšine územia sa zatiaľ nemení a nedosahuje tak nepriaznivé stavy ako napríklad v CHKO Kysuce, kde dochádza k veľkoplošným holorubom v dôsledku opatrení na zabránenie šírenia podkôrneho hmyzu;
- Stupeň ohrozenia potravného a migračného biotopu je hodnotený stavom B (2 body), keďže znečistenie a degradácia mokradí v území je pravdepodobne stabilná. Je predpoklad zlepšenia tohto kritéria v strednodobom horizonte v dôsledku budovania kanalizačných zberačov.

#### *1.6.3.1.9. Definovanie priaznivého stavu včelára lesného (Pernis apivorus) v Chránenom vtáčom území Horná Orava*

##### **Rozšírenie, početnosť a charakteristika druhu:**

V CHVÚ Horná Orava sa **včelár lesný** vyskytuje roztrúsene v lesných komplexoch od 600 m n. m. do cca 1000 m n. m. Obýva celé CHVÚ vo vhodnom prostredí. Ako hniezdil sa predpokladá v orografických celkoch Oravské Beskydy, Podbeskydská vrchovina, Podbeskydská brázda, Oravská Magura a Oravská kotlina. Vyskytuje sa najmä v mozaikovitej krajine s množstvom lúk a pasienkov s rozptýlenou zeleňou s dostatkem blanokrídleho hmyzu. Z hľadiska dostupnosti potravy má optimálne podmienky v Podbeskydskej vrchovine, okrajových nižších častiach Oravských Beskyd (najmä Polhoranská vrchovina) a okrajových častiach Oravskej Magury. Jeho hniezdenie je na niektorých miestach pravdepodobné aj v rozsiahlych podmäčianých lesoch Oravskej kotliny (Osadská, Za Jelešňou, Surdíky a Hladovské Bory). Naopak hniezdenie sa nepredpokladá v najvyšších častiach územia obvykle so súvislými smrekovými lesmi (najvyššie časti Oravskej Magury v masíve Paráča, Oravských Beskyd v masíve Babej hory a Pilska). Pre možnú zámenu s myšiakom hôrnym uniká často pozornosti, čo sa prejavuje aj na podhodnocovaní jeho abundancie. Početnosť druhu je odhadnutá na 20 - 40 párov s

predpokladaným stabilným stavom. Celkove je o tomto druhu pre jeho utajený a nenápadný spôsob života z CHVÚ Horná Orava málo relevantných údajov.

**Definovanie stavu včelára lesného (*Pernis apivorus*):**

| Kritériá hodnotenia |                                          | PRIAZNIVÝ STAV                                                                                                                                                             |                                                                                                                                                                                                                  | NEPRIAZNIVÝ STAV                                                                                                                                                                |
|---------------------|------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                     |                                          | A – dobrý                                                                                                                                                                  | B - priemerný                                                                                                                                                                                                    | C - nepriaznivý                                                                                                                                                                 |
| populácia           | 1.1. Veľkosť populácie                   | v CHVÚ je obsadených minimálne 30 hniezdných okrskov                                                                                                                       | v CHVÚ je obsadených 10 - 30 hniezdných okrskov                                                                                                                                                                  | v CHVÚ je obsadených do 10 hniezdných okrskov                                                                                                                                   |
|                     | 1.2. Populačný trend                     | Početnosť za 5 rokov vzrástla o vyše 20 %                                                                                                                                  | Početnosť je za 5 rokov stabilná (alebo na úrovni prirodzenej fluktuácie $\pm 20$ %)                                                                                                                             | Početnosť za 5 rokov zmenšila o vyše 20 %                                                                                                                                       |
|                     | 1.3. Areálový trend                      | Rozloha urbanizovaných plôch v CHVÚ za 5 rokov nestúpila o viac ako 10 % z ich rozlohy                                                                                     | Rozloha urbanizovaných plôch v CHVÚ za 5 rokov stúpila o 15 - 20 % z ich rozlohy                                                                                                                                 | Rozloha urbanizovaných plôch v CHVÚ za 5 rokov nestúpila o viac ako 20 % z ich rozlohy                                                                                          |
| biotop              | 2.1. Hniezdny biotop                     | Výmera lesných porastov nad 80 rokov je minimálne 20 % z celkovej výmery lesa v CHVÚ a ich rozmiestnenie je v území mozaikovité                                            | Výmera lesných porastov nad 80 rokov je 10 - 20 % z celkovej výmery lesa v CHVÚ a ich rozmiestnenie je v území nerovnomerné                                                                                      | Výmera lesných porastov nad 80 rokov je pod 10 % z celkovej výmery lesa v CHVÚ a ich rozmiestnenie je v území nerovnomerné                                                      |
|                     | 2.2. Potravný biotop                     | Výmera TTP je viac ako 90 % z celkovej výmery PPF v CHVÚ                                                                                                                   | Výmera TTP je 70 - 90 % z celkovej výmery PPF v CHVÚ                                                                                                                                                             | Výmera TTP je maximálne 70 % z celkovej výmery PPF v CHVÚ                                                                                                                       |
|                     | 2.3. Migračný biotop                     | Výmera TTP je viac ako 90 % z celkovej výmery PPF v CHVÚ                                                                                                                   | Výmera TTP je 70 - 90 % z celkovej výmery PPF v CHVÚ                                                                                                                                                             | Výmera TTP je maximálne 70 % z celkovej výmery PPF v CHVÚ                                                                                                                       |
| ohrozenia           | 3.1. Vyrušovanie na hniezdiskách         | Za 5 rokov nebolo zaznamenané porušenie ochranných pásiem okolo hniezd v hniezdnom období                                                                                  | Za 5 rokov bolo zaznamenaných max.5 prípadov vyrušovania počas hniezdovania ľudskými aktivitami a porušenie ochranných pásiem okolo hniezd                                                                       | Za 5 rokov bolo zaznamenaných viac ako 5 prípadov porušenia ochranných pásiem okolo hniezd lesohospodárskou činnosťou s prípadmi neúspešného hniezdovania z antropických príčin |
|                     | 3.2. Stupeň ohrozenia hniezdisk          | Za 5 rokov je výmera lesných porastov starších ako 80 rokov stabilná ( $\pm 5$ % z ich celkovej výmery)                                                                    | Za 5 rokov došlo k poklesu výmery lesných porastov starších ako 80 rokov maximálne o 10 % z ich celkovej výmery                                                                                                  | Za 5 rokov došlo k poklesu výmery lesných porastov starších ako 80 rokov o vyše 10 % z ich celkovej výmery                                                                      |
|                     | 3.3. Stupeň ohrozenia lovísk             | Výmera TTP za 5 rokov sa nemení (tolerancia $\pm 1$ %) zmenou na ornú pôdu alebo zastavaním do 5 % z ich celkovej výmery, na LPF a TTP sa nepoužívajú insekticídy          | Výmera TTP za 5 rokov poklesla zmenou na ornú pôdu alebo zastavaním o 2 – 10 % z ich celkovej výmery, na TTP sa používajú insekticídy nepravidelne a maximálne na 10 % výmery a na LPF sa insekticídy neaplikujú | Výmera TTP za 5 rokov poklesla zmenou na ornú pôdu alebo zastavaním o vyše 10 % z ich celkovej výmery, opakovaná aplikácia insekticídov na TTP a LPF                            |
|                     | 3.4. Stupeň ohrozenia migračného biotopu | Výmera TTP za 5 rokov poklesla sa nemení (tolerancia $\pm 1$ %) zmenou na ornú pôdu alebo zastavaním do 5 % z ich celkovej výmery, na LPF a TTP sa nepoužívajú insekticídy | Výmera TTP za 5 rokov poklesla zmenou na ornú pôdu alebo zastavaním o 2 - 10 % z ich celkovej výmery, na TTP sa používajú insekticídy nepravidelne a maximálne na 10 % výmery a na LPF sa insekticídy neaplikujú | Výmera TTP za 5 rokov poklesla zmenou na ornú pôdu alebo zastavaním o vyše 10 % z ich celkovej výmery, aplikácia insekticídov na TTP a LPF                                      |

## Vyhodnotenie súčasného stavu (body):

| Kritérium                                               |                                     | Stav | Váha parametra (0-3) | Dosiahnutá hodnota (Stav x váha) |
|---------------------------------------------------------|-------------------------------------|------|----------------------|----------------------------------|
| populácia                                               | veľkosť populácie                   | 3    | 3                    | 9                                |
|                                                         | populačný trend                     | 2    | 3                    | 6                                |
|                                                         | areálový trend                      | 3    | 2                    | 6                                |
| biotop                                                  | hniezdny biotop                     | 2    | 3                    | 6                                |
|                                                         | potravný biotop                     | 3    | 3                    | 9                                |
|                                                         | migračný biotop                     | 3    | 1                    | 3                                |
| ohrozenia                                               | vyrušovanie na hniezdiskách         | 2    | 2                    | 4                                |
|                                                         | stupeň ohrozenia hniezdísk          | 3    | 2                    | 6                                |
|                                                         | stupeň ohrozenia lovísk             | 3    | 2                    | 6                                |
|                                                         | stupeň ohrozenia migračného biotopu | 3    | 1                    | 3                                |
| Dosiahnutá hodnota spolu:                               |                                     |      |                      | 58                               |
| Maximálna možná hodnota ( $\sum \text{váh} \times 3$ ): |                                     |      |                      | 66                               |

Body v rozsahu 1, 2, 3; Váha parametrov 1, 2, 3

Celkové vyhodnotenie (percentuálny podiel dosiahnutej hodnoty z možnej hodnoty): 88 %

|                  |               |                 |
|------------------|---------------|-----------------|
| <b>A – dobrý</b> | B – priemerný | C – nepriaznivý |
| 100 – 78 %       | 77 – 55 %     | 54 – 33 %       |
| <b>88 %</b>      |               |                 |

**Zhodnotenie:**

Hodnotenie stavu druhu v CHVÚ Horná Orava bolo výrazne poznačené nedostatkom relevantných údajov. Z tohto dôvodu sme jeho stav hodnotili z nepriamych zdrojov informácií. Napríklad pre absenciu dohľadania obsadeného hniezda sme kritérium 3.1. „Vyrušovanie na hniezdiskách“ hodnotili nepriamo na základe situácie u ekologicky príbuzného druhu myšiaka hôrneho, pri ktorom predpokladáme rovnakú citlivosť na antropické vplyvy hlavne počas hniezdenia. Z tohto dôvodu možno zistený **priaznivý stav v kategórii „dobrý“ pokladať len za orientačný** a druhu je potrebné v budúcnosti venovať zvýšenú pozornosť (napr. dohľadávanie hniezd, faunistický a ekologický výskum apod.).

#### 1.6.3.1.10. Definovanie priaznivého stavu rybára riečneho (*Sterna hirundo*) v Chránenom vtáčom území Horná Orava

**Rozšírenie, početnosť a charakteristika druhu:**

V rámci CHVÚ Horná Orava hniezdi **rybár riečny** na vodnej nádrži Oravská priehrada, predovšetkým na Vtáčom ostrove pri Námestove. Ojedinele, pri poklese vodnej hladiny, hniezdi aj na iných miestach, ale hniezda bývajú často vyplavené pri zvýšení vodnej hladiny. Vtáčí ostrov na Oravskej priehrade má rozlohu približne 2 ha a pri nízkom stave vody býva úzkou šíjou spojený s vedľajším väčším Slanickým ostrovom. Približne polovica hniezdného ostrova bola pre nepravidelný a nedostatočný manažment zarastená náletovými drevinami. Pravidelný manažment sa realizuje od roku 2011. Pôvodne bol celý ostrov zalesnený, ale v polovici deväťdesiatych rokov minulého storočia došlo k jeho celoplošnému odlesneniu. Následne tu vznikla stála kolónia čajkovitých vtákov. Rybáre riečne hniezdia v CHVÚ Horná Orava v zmiešanej kolónii s čajkami smejivými a čajkami bieločnými, bez možnosti vytvoriť separovanú

kolóniu. Rybáre začínajú hniezdiť neskôr ako čajky, obsadzujú menej zarastené časti po obvode ostrova s nízkou vegetáciou, na náplavoch alebo obnaženom štrkovom povrchu. Hniezdna úspešnosť druhu je pomerne nízka, straty spôsobujú čajky bielo hlavé predáciou mláďat, vyrušovanie a vyplavenia hniezd pri vysokej vodnej hladine. V roku 2009 hniezdilo v území 35 párov, v roku 2010 hniezdilo 5 párov, v roku 2011 hniezdilo 10 párov, v roku 2012 hniezdilo 15 párov a v roku 2013 hniezdilo 10 párov rybárov. Potravné biotopy druhu sa nachádzajú priamo na vodnom diele. Korist' tvoria predovšetkým malé rybky. Pri migrácii sa rybáre riečne sústreďujú na Oravskej priehrade.

#### Definovanie stavu druhu rybár riečny (*Sterna hirundo*):

| Kritériá hodnotenia |                                                                   | PRIAZNIVÝ STAV                                                                                                                                                                                                            |                                                                                                                                                                                                                                                             | NEPRIAZNIVÝ STAV                                                                                                                                                                            |
|---------------------|-------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                     |                                                                   | A – dobrý                                                                                                                                                                                                                 | B - priemerný                                                                                                                                                                                                                                               | C - nepriaznivý                                                                                                                                                                             |
| populácia           | 1.1. veľkosť a hustota populácie                                  | V CHVÚ hniezdi minimálne 30 párov za obdobie posledných 5 rokov                                                                                                                                                           | V CHVÚ hniezdi 20 - 30 párov za obdobie posledných 5 rokov                                                                                                                                                                                                  | V CHVÚ hniezdi maximálne 20 párov za obdobie posledných 5 rokov                                                                                                                             |
|                     | 1.2. populačný trend                                              | Populácia má za posledných 5 rokov rastúci trend                                                                                                                                                                          | Populácia je v priebehu posledných 5 rokov stabilná, prípadne mierne kolíše ( $\pm 20\%$ )                                                                                                                                                                  | Populácia má za posledných 5 rokov klesajúci trend                                                                                                                                          |
|                     | 1.3. areálový trend                                               | Veľkosť plochy obsadenej rybármi na hniezdnom ostrove sa za posledných 5 rokov sa zväčšuje                                                                                                                                | Veľkosť plochy obsadenej rybármi na hniezdnom ostrove je posledných 5 rokov stabilná alebo kolíše ( $\pm 30\%$ )                                                                                                                                            | Veľkosť plochy obsadenej rybármi na hniezdnom ostrove za posledných 5 rokov sa znižuje o viac ako 30%                                                                                       |
| biotop              | 2.1. hniezdny biotop                                              | Celý hniezdny ostrov je vhodne manažovaný odstraňovaním vegetácie, s nízkou a riedkou vegetáciou                                                                                                                          | Minimálne 50 % plochy ostrova je vhodne manažovanej odstraňovaním vegetácie s nízkou a riedkou vegetáciou                                                                                                                                                   | Menej ako 50 % plochy hniezdného ostrova je vhodne manažovanej odstraňovaním vegetácie                                                                                                      |
|                     | 2.2. potravný biotop                                              | V blízkosti hniezdisk sú dostatočné potravné biotopy (do 3 km nachádza dostatok potravy) stojatých aj tečúcich vôd s dostatkom malých rybiek                                                                              | V blízkosti hniezdisk sú čiastočne obmedzené potravné biotopy (do 3 km nenachádza dostatok potravy) stojatých aj tečúcich vôd s dostatkom malých rybiek                                                                                                     | V blízkosti hniezdisk sa nenachádzajú dostatočné potravné biotopy (do 3 km nenachádza potravu a musí loviť na vzdialenejších loviskách) stojatých aj tečúcich vôd s dostatkom malých rybiek |
| ohrozenia           | 3.1. stupeň ohrozenia druhu (prenasledovanie, vyrušovanie)        | Počas hniezdného obdobia nedochádza k žiadnym rušivým vplyvom na hniezdisku, vstup do kolónie je eliminovaný, monitoring je uskutočňovaný z bezpečnej vzdialenosti, bez priameho vstupu do kolónie                        | Počas hniezdného obdobia dochádza k miernemu vyrušovaniu pri športovom rybolove, vodných športoch a rekreácii bez priameho ohrozovania hniezd, ako napríklad rybolov a rekreácia počas hniezdného obdobia v tesnej blízkosti ostrova alebo priamo v kolónii | Počas hniezdného obdobia dochádza k výrazným rušivým vplyvom, hniezdna kolónia je opakovane vyrušovaná pri športovom rybolove, vodných športoch a rekreácii                                 |
|                     | 3.2. stupeň ohrozenia druhu predáciou a medzidruhovou interakciou | Rybáre majú dostatok miesta na hniezdenie a nie sú vytláčané čajkami smejivými, na ostrove nehniezdia čajky bielo hlavé alebo hniezdia v dostatočnej vzdialenosti (30 metrov), aby nedochádzalo k predácii mláďat rybárov | Hniezdny ostrov je obsadený čajkami smejivými, znižuje sa hniezdna úspešnosť rybárov riečnych, na ostrove hniezdia čajky bielo hlavé, v malej miere dochádza k predácii mláďat rybárov                                                                      | Hniezdny ostrov je husto obsadený čajkami smejivými, na ostrove hniezdia v tesnej blízkosti rybárov čajky bielo hlavé, dochádza k predácii mláďat rybárov                                   |

| Kritériá hodnotenia                      | PRIAZNIVÝ STAV                                                                                                                                         |                                                                                                                                                                                    | NEPRIAZNIVÝ STAV                                                                                                                                                                                |
|------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                          | A – dobrý                                                                                                                                              | B - priemerný                                                                                                                                                                      | C - nepriaznivý                                                                                                                                                                                 |
| 3.3. stupeň ohrozenia hniezdného biotopu | Hniezdny ostrov nie je ohrozený nedostatočným manažmentom, hniezdny biotop rybárov nie ohrozený zaplavením pri vysokom stave vody v Oravskej priehrade | Menej ako 50 % plochy ostrova je ohrozeného nedostatočným manažmentom menej ako 50 % hniezdného biotopu druhu je ohrozený zaplavením pri vysokom stave vody raz za obdobie 5 rokov | Viac ako 50 % plochy hniezdného ostrova je ohrozeného nedostatočným manažmentom, viac ako 50 % hniezdného biotopu druhu je ohrozených zaplavením pri vysokom stave vody, raz za obdobie 5 rokov |

**Vyhodnotenie súčasného stavu (body):**

| Kritérium                                               |                                  | Stav | Váha parametra (0-3) | Dosiahnutá hodnota (Stav x váha) |
|---------------------------------------------------------|----------------------------------|------|----------------------|----------------------------------|
| populácia                                               | veľkosť a hustota populácie      | 1    | 3                    | 3                                |
|                                                         | populačný trend                  | 1    | 3                    | 3                                |
|                                                         | areálový trend                   | 1    | 2                    | 2                                |
| biotop                                                  | hniezdny biotop                  | 2    | 3                    | 6                                |
|                                                         | potravný biotop                  | 3    | 3                    | 9                                |
| ohrozenie                                               | stupeň ohrozenia druhu           | 2    | 3                    | 6                                |
|                                                         | stupeň ohrozenia druhu predáciou | 1    | 3                    | 3                                |
|                                                         | stupeň ohrozenia biotopu         | 1    | 3                    | 3                                |
| Dosiahnutá hodnota spolu:                               |                                  |      |                      | 35                               |
| Maximálna možná hodnota ( $\sum \text{váh} \times 3$ ): |                                  |      |                      | 69                               |

Body v rozsahu 1, 2, 3; Váha parametrov 1, 2, 3

Celkové vyhodnotenie (percentuálny podiel dosiahnutej hodnoty z možnej hodnoty): 51%

| A – dobrý | B – priemerný | C – nepriaznivý |
|-----------|---------------|-----------------|
| 100–78 %  | 77–55 %       | 54–33 %         |
|           |               | <b>51 %</b>     |

**Zhodnotenie:**

Na základe zadefinovaných kritérií hodnotenia bol druh rybár riečny zaradený v celkovom hodnotení do **nepriaznivého stavu C s hodnotou 51 %**. Udržanie hniezdnej populácie druhu je podmienené pravidelným intenzívnym manažmentom hniezdného biotopu, na ktorom je závislý. Do roku 2011 bol takýto manažment vykonávaný nepravidelne alebo v nedostatočnom rozsahu. Porasty náletových drevín zaberali polovicu rozlohy ostrova a zmenšovali plochu vhodného hniezdného biotopu nielen rybárov riečnych, ale aj početnej populácie čajok smeživých a bielohlavých, ktoré následne vytlačali rybáre, prípadne predovali mláďatá rybárov. Pri absencii vhodného manažmentu sa dá v budúcnosti očakávať ďalší pokles hniezdnej populácie rybárov riečnych v území. V rámci CHVÚ Horná Orava dochádza k vyrušovaniu vtákov športovými rybármi a rekreantmi, ktorí vstupujú na ostrov alebo sa pohybujú v jeho tesnom okolí. Pokles hniezdnej populácie rybárov riečnych by v budúcnosti mohlo spôsobiť zintenzívnenie vyrušovania v súvislosti so športovým rybolovom a rekreáciou. Hladina vody v Oravskej priehrade kolíše až o niekoľko metrov. Takéto zvýšenie hladiny spolu s veterným počasím má devastujúce účinky na nižšie umiestnené hniezda rybárov riečnych na ostrove.

### 1.6.3.1.11. Definovanie priaznivého stavu kalužiaka červenonohého (*Tringa totanus*) v Chránenom vtáčom území Horná Orava

#### Rozšírenie, početnosť a charakteristika druhu:

Hniezdny výskyt **kalužiaka červenonohého** je viazaný na Oravskú kotlinu a v súčasnosti takmer výlučne na zátopovú oblasť Oravskej priehrady. Hniezdi najmä na severných brehoch Oravskej priehrady (najmä záliv Michalovka, zubrohľavský a bobrovský záliv, Kráľoviny, Osadská, ústie Čiernej Oravy, nábrežie pod Námestovom). Ich početnosť je však vo veľkej miere ovplyvnená výškou hladiny Oravskej priehrady. Najvyššiu početnosť dosahujú pri nízkych hladinách, kedy sa obnažia široké bahňité alebo trávnaté brehy, polostrovy a ostrovy. Pravidelnou hniezdnou lokalitou je aj Vtáčí ostrov, v prípade nižšej hladiny aj spojnice medzi Vtáčim a Slanickým ostrovom. Celková početnosť v CHVÚ je odhadovaná na 4 – 15 párov s veľkými fluktuáciami v závislosti od výšky vodnej hladiny.

V minulosti sa predpokladalo hniezdenie aj na zaplavovaných a podmáčaných pasienkoch a poľných mlákach v Bobrove pri Kozákovke. V súčasnosti však toto hniezdisko zaniklo v dôsledku prechodu na kosné lúky, obnovu odvodnenia a rozoranie časti lokality.

Kalužiaky červenonohé sa ako hniezdiče v malom počte (1 - 2 páry) vyskytovali alebo vyskytujú aj mimo, ale v bezprostrednej blízkosti CHVÚ Horná Orava - na ruderalnej štrkovej lúke pod obcou Klin (pri rieke Polhoranka) a na trávinatej ploche s malými mokraďami (mlákami) v areáli závodu Punch Campus Námestovo, spol. s r.o.

#### Hlavné biotopy výskytu druhu:

Hlavný biotop predstavujú brehy Oravskej priehrady, kde obsadzujú širšie brehy často bahňité len so sporadickou kratšou bylinnou vegetáciou, často prestúpenou menšími vodnými alebo bahňitými plôškami. Snažia sa vyhýbať miestam s krovitou alebo stromovou vegetáciou. V prípade nedostatku biotopov vplyvom zvýšenej vodnej hladiny využívajú aj okraje krovinných zárastov. Biotopy na Vtáčom ostrove predstavujú prevažne vyššie bylinné zárasty, nižšia alebo sporadická vegetácia je tu len ostrovčekovite a po okrajoch ostrova. V súvislosti s vykonávaným manažmentom možno očakávať zlepšenie podmienok aj pre tento druh. V čase nízkych hladín Oravskej priehrady využívali kalužiaky v hniezdnom období aj bahňité a rašelinné ostrovy a polostrovy, prípadne aj štrkové kopy na hranici s CHVÚ pri Námestove. Nízkostrávnaté podmáčané pasienky alebo trávnaté plochy už ako vhodné biotopy pre tento druh v CHVÚ Horná Orava zmizli. Nedostatočnou náhradou by mohli byť poľné mláky na ornej pôde.

#### Definovanie stavu druhu kalužiak červenonohý (*Tringa totanus*):

| Kritéria hodnotenia |                        | PRIAZNIVÝ STAV                                                        |                                                                                    | NEPRIAZNIVÝ STAV                                                 |
|---------------------|------------------------|-----------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------|
|                     |                        | A – dobrý                                                             | B – priemerný                                                                      | C – nepriaznivý                                                  |
| Populácia           | 1.1. Veľkosť populácie | v CHVÚ hniezdi vyše 12 párov                                          | v CHVÚ hniezdi 7 - 12 párov                                                        | v CHVÚ hniezdi do 7 párov                                        |
|                     | 1.2. Populačný trend   | populácia za obdobie 5 rokov mierne rastie o vyše 20 %                | populácia za obdobie 5 rokov je stabilná, alebo kolíše do 20 %                     | populácia za obdobie 5 rokov klesá o vyše 20 %                   |
|                     | 1.3. Veľkosť areálu    | vyše 5 každoročne obsadených hniezdných lokalít počas 5 rokov         | 3-5 každoročne obsadených hniezdných lokalít počas 5 rokov                         | menej ako 3 každoročne obsadené hniezdne lokality počas 5 rokov  |
|                     | 1.4. Areálový trend    | počet obsadených hniezdných lokalít stúpa minimálne o 20 % za 5 rokov | počet obsadených hniezdných lokalít je stabilný s osciláciou $\pm 20$ % za 5 rokov | počet obsadených hniezdných lokalít klesá o vyše 20 % za 5 rokov |

| Kritéria hodnotenia |                                      | PRIAZNIVÝ STAV                                                                                                                                                               |                                                                                                                                | NEPRIAZNIVÝ STAV                                                                                                                                                                                                        |
|---------------------|--------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                     |                                      | A – dobrý                                                                                                                                                                    | B – priemerný                                                                                                                  | C – nepriaznivý                                                                                                                                                                                                         |
| Biotop              | 2.1. Hniezdny a potravný biotop      | hladina Oravskej priehrady počas hniezdného obdobia nestúpa o viac ako 20 cm, kóta hladiny je pod 590 m.n.m., existuje aspoň jedna hniezdna lokalita mimo Oravskej priehrady | hladina Oravskej priehrady počas hniezdného obdobia nestúpa alebo výkyvy výšky hladiny do 50 cm, kóta hladiny je pod 595 m.    | hladina Oravskej priehrady je počas hniezdného obdobia (1.4. - 30.6.) vysoká nad kótu 595 m.n. m, výkyvy výšky hladiny sú nad 50cm, alebo lokality sú viac ako 2 roky suché, zarastajúce náletom vyšších bylín a krovín |
|                     | 2.2. Potravný biotop                 | ako pri hniezdnom biotope počas obdobia hniezdenia a ako pri migračnom biotope počas obdobia migrácie                                                                        | ako pri hniezdnom biotope počas obdobia hniezdenia a ako pri migračnom biotope počas obdobia migrácie                          | ako pri hniezdnom biotope počas obdobia hniezdenia a ako pri migračnom biotope počas obdobia migrácie                                                                                                                   |
|                     | 2.3. Biotopy dôležité počas migrácie | počas migračného obdobia 1.7. - 1.10. je výška hladiny Oravskej priehrady minimálne 40 dní pod kótou 590 m.n.m. (medián za 5 rokov)                                          | počas migračného obdobia 1.7. - 1.10. je výška hladiny aspoň 20 - 40 dní pod kótou 590 m.n.m. (medián za 5 rokov)              | počas migračného obdobia 1.7. - 1.10. je výška hladiny menej ako 20 dní pod kótou 590 m.n.m. (medián za 5 rokov)                                                                                                        |
| Ohrozenia           | 3.1. Priame ohrozenie druhu          | hniezdiská sú bez vyrušovania, alebo len so sporadickým vyrušovaním (menej ako 2 týždenne)                                                                                   | väčšina hniezdísk je bez viacnásobného vyrušovania, alebo je vyrušovanie len sporadické (2-6 týždenne a zároveň max. 2x denne) | na väčšine hniezdísk počas hniezdného obdobia (1.4. – 30.6.) dochádza k viacnásobnému vyrušovaniu (každý deň, vyše 2 denne)                                                                                             |
|                     | 3.2. Ohrozenie hniezdných biotopov   | na hniezdiskách je vhodný vodný režim a stav biotopu umožňuje vyhniezdenie takmer všetkých párov                                                                             | na hniezdiskách je vhodný vodný režim a stav biotopu umožňuje vyhniezdenie väčšiny párov                                       | na vyše polovici hniezdísk nie je vhodný vodný režim* a stav biotopu neumožňuje vyhniezdenie väčšiny párov                                                                                                              |

\* **Vhodný vodný režim** – zatopenie lokalít mimo hniezdného a migračného obdobia, pokles vodnej hladiny na stanovené kóty hladiny do začiatku hniezdného obdobia a počas migrácií

#### Vyhodnotenie súčasného stavu (body):

| Kritérium         |                                   | Stav | Váha parametra (0-3) | Dosiahnutá hodnota (Stav x váha) |
|-------------------|-----------------------------------|------|----------------------|----------------------------------|
| Populácia         | 1.1. Veľkosť populácie            | 1    | 3                    | 3                                |
|                   | 1.2. Populačný trend              | 1    | 3                    | 3                                |
|                   | 1.3. Veľkosť areálu               | 2    | 2                    | 4                                |
|                   | 1.4. Areálový trend               | 1    | 2                    | 2                                |
| Biotop            | 2.1. Hniezdny biotop              | 1    | 3                    | 3                                |
|                   | 2.2. Potravný biotop              | 2    | 2                    | 4                                |
|                   | 2.3. Migračný biotop              | 2    | 2                    | 4                                |
| Ohrozenia         | 3.1. Ohrozenie druhu              | 2    | 3                    | 6                                |
|                   | 3.2. Ohrozenie hniezdného biotopu | 2    | 3                    | 6                                |
| Možný počet bodov |                                   |      |                      | <b>69</b>                        |
| Dosiahnuté body   |                                   |      |                      | <b>35</b>                        |

Body v rozsahu 1, 2, 3; Váha parametrov 1, 2, 3

Celkové vyhodnotenie (percentuálny podiel dosiahnutej hodnoty z možnej hodnoty): 51 %



| A – dobrý  | B – priemerný | C – nepriaznivý |
|------------|---------------|-----------------|
| 100 – 78 % | 77 – 55 %     | 54 – 33 %       |
|            |               | <b>51 %</b>     |

**Zhodnotenie:**

Na základe zadefinovaných kritérií hodnotenia bol druh kalužiak červenonohý (*Tringa totanus*) zaradený v celkovom hodnotení do **nepriaznivého stavu C s hodnotou 51 %**.

Hodnotenie bolo založené na monitoringu hniezdnej populácie v rokoch 2002 - 2015 sledovaním výskytu v hniezdnom období so správaním nasvedčujúcim hniezdeniu (tok, varovné hlasy, zdržiavanie na lokalite). Hniezda dohľadávané neboli.

V hodnotení bola priradená nižšia váha (t.j. hodnota 2) potravnému biotopu, nakoľko kalužiaky sú značne pohyblivé a dokážu sa účinne premiestňovať pri prípadnom vyrušení alebo za zdrojom potravy v rámci lokality. Parametrom areálu bola priradená tiež nižšia hodnota, nakoľko možnosti rozširovania areálu sú v značnej miere obmedzené biotopovými nárokmi druhu a nepredpokladá sa preto výraznejšie šírenie v tomto CHVÚ.

Ako hlavné faktory vedúce k zaradeniu druhu do nepriaznivého stavu je vysoká rozkolísanosť početnosti a pomerne nízky počet pravidelne hniezdiacich párov. Tento stav môže byť krátkodobo prerušený náhlym zvýšením počtu párov aj na nových lokalitách pri náhodnom vhodnom vodnom režime Oravskej priehrady. Väčšinu sledovaného obdobia však prevažovala buď vysoká hladina alebo silné oscilácie výšky hladiny v období hniezdenia. Významným faktorom pozitívne ovplyvňujúci najmä stav hniezdných lokalít je manažment Vtáčieho ostrova, ktoré je stabilným pravidelným hniezdiskom 1 - 2 párov. Ďalší faktor predstavujúci priame ohrozenie je vyrušovanie na hniezdiskách (mimo Vtáčieho ostrova) najmä v súvislosti so športovým rybárstvom. Ako už bolo uvedené, jedna lokalita mimo zátopovej oblasti Oravskej priehrady zanikla v dôsledku obnovy meliorácií, zmeny pasienka na kosnú lúku a z časti premenou na ornú pôdu. Pri vytvorení obdobnej lokality je pravdepodobné, že by bola opäť obsadená týmto druhom, o čom svedčí zahniezdenie 2 párov v trávnom podmáčanom poraste v areáli závodu Punch Campus Námestovo, spol. s r.o.

#### 1.6.3.1.12. Definovanie priaznivého stavu strakoša obyčajného (*Lanius collurio*) v Chránenom vtáčom území Horná Orava

**Rozšírenie, početnosť a charakteristika druhu:**

V CHVÚ sa odhaduje výskyt 700 – 800 hniezdných párov **strakoša obyčajného**, čo predstavuje 0,78 % slovenskej hniezdnej populácie druhu (65 000 – 130 000). V CHVÚ bol zaznamenaný mierny pokles populácie o 20 – 50 %, pravdepodobne spôsobený zmenou a poškodzovaním biotopov (odstraňovanie poľných remízok a krovín).

Priemerná hustota populácie druhu v CHVÚ je 0,48 párov/10 ha. Hniezdne páry sú rovnomerne rozptýlené v poľnohospodárskej krajine.

**Hlavné biotopy druhu:**

Biotopom sú polootvorené nelesné krovinné formácie s trnitými krami a solitérne stromy v teplých a suchých polohách, extenzívne obhospodarované, opustené a zarastajúce suché pasienky, lúky, krovité medze, remízky, okraje redších listnatých lesov, staré sady, vinice, záhrady a parky. Hlavné biotopy strakošov červenochrbtých sa nachádzajú v Oravskej kotline, Podbeskydskej brázde a Podbeskydskej vrchovine. Druh sa vyhýba súvislým lesným porastom Oravských Beskyd. Typickým prostredím strakoša obyčajného sú polootvorené nelesné krovinné formácie s trnitými krami a solitérne stromy v teplých a suchých polohách. Extenzívne obhospodarované, opustené a zarastajúce suché pasienky, lúky, krovité medze, remízky, okraje redších lesov. Výmera hlavných biotopov v CHVÚ je 19 955,14 ha

Biotopy strakoša obyčajného sa v CHVÚ Horná Orava vyskytujú hlavne na polootvorených nelesných krovinatých plochách, ako aj v blízkosti solitérnych stromov v centrálnej časti CHVÚ (v Podbeskydskej brázde, Podbeskydskej vrchovine ako aj Oravskej kotline). Napriek tomu, že rozloha biotopu je dostatočne veľká a stabilná, pre dlhodobé prežívanie populácie strakoša obyčajného, jeho kvalita sa za posledné roky zhoršila. Príčinou je o dstraňovanie krovín a solitérnych stromov, rušenie, pričom často dochádza nielen k poškodeniu, ale aj k zániku vhodných biotopov.

**Definovanie stavu druhu strakoš obyčajný (*Lanius collurio*):**

| Kritériá hodnotenia |                                          | PRIAZNIVÝ STAV                                                                                                                      |                                                                                                                                                                                   | NEPRIAZNIVÝ STAV                                                                                                                    |
|---------------------|------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                     |                                          | A – dobrý                                                                                                                           | B – priemerný                                                                                                                                                                     | C – nepriaznivý                                                                                                                     |
| populácia           | 1.1. Veľkosť populácie                   | V území hniezdi vyše 700 párov                                                                                                      | V území hniezdi 600 - 700 párov                                                                                                                                                   | V území hniezdi menej ako 600 párov                                                                                                 |
|                     | 1.2. Populačný trend                     | Za 5 rokov populácia narástla o vyše 20 %                                                                                           | Za 5 rokov je populácia stabilná s osciláciou $\pm 20$ %                                                                                                                          | Za 5 rokov populácia poklesla o vyše 20 %                                                                                           |
|                     | 1.3. Veľkosť areálu                      | Druh je rozšírený na viac ako 80 % PPF                                                                                              | Druh je rozšírený na 50 - 80 % rozlohy PPF                                                                                                                                        | Druh je rozšírený na menej ako 50 % rozlohy PPF                                                                                     |
|                     | 1.4. Areálový trend                      | Hniezdny areál sa v posledných 5 rokoch zväčšuje.                                                                                   | Hniezdny areál je v posledných 5 rokoch stabilný, príp. s miernymi výkyvmi (do $\pm 20$ %)                                                                                        | Hniezdny areál sa v posledných 5 rokoch znižuje                                                                                     |
| biotop              | 2.1. Hniezdny biotop                     | Väčšie krovité formácie, extenzívne pasienky a lúky s dostatkom trnitých krov, zarastajúce lúky a pasienky na viac ako 50 % PPF     | Menšie krovité formácie, extenzívne pasienky a lúky s menšou ponukou krov len na okrajoch lesov, remízok, medzí popri cestách                                                     | Okraje intenzívne poľnohospodársky a lesnícky využívané plochy                                                                      |
|                     | 2.2. Potravný biotop                     | Trávnatá vegetácia na vhodných biotopoch s dostatkom trnitých krov a hmyzu bez chemizácie sa vyskytujú na vyše 50 % PPF             | Trávnatá vegetácia na vhodných biotopoch s dostatkom trnitých krov a hmyzu bez chemizácie sa vyskytujú na 30-50 % PPF                                                             | Trávnatá vegetácia na vhodných biotopoch s dostatkom trnitých krov a hmyzu bez chemizácie sa vyskytujú na menej ako 30 % PPF        |
| ohrozenie           | 3.1. Stupeň ohrozenia druhu              | V hniezdnom období nedochádza k žiadnym negatívnym antropickým vplyvom na hniezdiskách, druh nie je ohrozovaný zástrelom a odchytom | V hniezdnom období dochádza k nevýznamným antropickým vplyvom bez úmyslu priameho ohrozovania hniezd, druh nie je ohrozovaný zástrelom a odchytom na hniezdiskách alebo loviskách | Intenzívne a úmyselné vyrušovanie na hniezdiskách s dopadom na úspešnosť hniezdenia (zástrel, odchyt)                               |
|                     | 3.2. Stupeň ohrozenia hniezdného biotopu | Hniezdiská bez negatívnych antropických vplyvov na stav biotopu počas celého roka                                                   | Hniezdiská počas hniezdného obdobia bez negatívnych antropických vplyvov, zásahy v ostatnom období bez zásadných vplyvov na stav biotopov                                         | Hniezdiská sú výrazne ohrozované antropickou činnosťou, dochádza k likvidácii hniezdného biotopu (napr. výruby, vypaľovanie krovín) |

**Vyhodnotenie súčasného stavu (body):**

| Kritérium         |                                   | Stav | Váha parametra (0-3) | Dosiahnutá hodnota (Stav x váha) |
|-------------------|-----------------------------------|------|----------------------|----------------------------------|
| populácia         | 1.1. Veľkosť populácie            | 3    | 3                    | 9                                |
|                   | 1.2. Populačný trend              | 1    | 3                    | 3                                |
|                   | 1.3. Veľkosť areálu               | 3    | 2                    | 6                                |
|                   | 1.4. Areálový trend               | 2    | 2                    | 4                                |
| biotop            | 2.1. Hniezdny biotop              | 3    | 3                    | 9                                |
|                   | 2.2. Potravný biotop              | 3    | 2                    | 6                                |
| ohrozenia         | 3.1. Ohrozenie druhu              | 3    | 1                    | 3                                |
|                   | 3.2. Ohrozenie hniezdného biotopu | 2    | 3                    | 6                                |
| Možný počet bodov |                                   |      |                      | 57                               |
| Dosiahnuté body   |                                   |      |                      | 46                               |

Body v rozsahu 1, 2, 3; Váha parametrov 1, 2, 3

Celkové vyhodnotenie (percentuálny podiel dosiahnutej hodnoty z možnej hodnoty): 81 %

| A – dobrý   | B – priemerný | C – nepriaznivý |
|-------------|---------------|-----------------|
| 100 – 78%   | 77 – 55%      | 54 – 33%        |
| <b>81 %</b> |               |                 |

**Zhodnotenie:**

Na základe zadefinovaných kritérií hodnotenia bol druh strakoš obyčajný zaradený v celkovom hodnotení **do dobrého priaznivého stavu s hodnotou 81 %**. Všetky stanovené kritéria boli vyhodnotené v dobrom alebo priemernom stave až na populačný trend, ktorý sa javí ako klesajúci o vyše 20 %. Môže to byť spôsobené jednak miernym zhoršením stavu biotopov, ale aj negatívnymi vplyvmi na zimoviskách a počas migrácií.

*1.6.3.1.13. Definovanie priaznivého stavu jariabka hôrneho (Bonasa bonasia) v Chránenom vtáčom území Horná Orava*

**Rozšírenie, početnosť a charakteristika druhu:**

V CHVÚ sa odhaduje 250 - 300 párov **jariabka hôrneho**, čo predstavuje 8,1 % slovenskej hniezdnej populácie druhu (3 000 – 5 000). Populácia druhu v CHVÚ Horná Orava predstavuje viac ako 1 % národnej populácie. Ide o stabilnú populáciu s maximálnou zmenou  $\pm 20$  %, hustota populácie sa pohybuje v optimálnych biotopoch od 0,48 párov/10 ha po 0,96 párov/10 ha. Jariabok hôrny je rovnomerne rozptýlený. Najväčšia hustota bola zistená v lokalite Golánky medzi Vaňovkou a Lomnou.

**Hlavné biotopy druhu:**

Biotopom sú ihličnaté, zmiešané i listnaté lesy v stredných a vyšších horských polohách. Výskyt liesky, brezy, jelše ako aj rôznych bobuľonosných kríkov predstavuje jednu zo základných charakteristík biotopu tohto vtáčieho druhu. Druh preferuje hraničné línie medzi porastami so zárastom pionierskych drevín. V CHVÚ je najpočetnejší v Podbeskydskej vrchovine, zriedkavý je v Oravskej kotline.

Typickým prostredím jariabka hôrneho sú ihličnaté, zmiešané i listnaté lesy v stredných a vyšších horských polohách. Výskyt liesky, brezy, jelše ako aj rôznych bobuľovitých kríkov

predstavuje jednu zo základných charakteristík biotopu tohto vtáčieho druhu. Druh preferuje hraničné línie medzi porastmi s porastom pionierskych drevín.

Výmera hlavných biotopov v CHVÚ je 28 053,17 ha. biotopy jariabka hôrneho sa v rámci CHVÚ vyskytujú takmer po celom území, v Oravských Beskydách, Podbeskydskej vrchovine, Podbeskydskej brázde a v Oravskej Magure. Zriedkavejšie sa biotopy nachádzajú vo východnej časti CHVÚ v Oravskej kotline. Rozloha i kvalita biotopov je z hľadiska prežívania populácie jariabka vyhovujúca a stabilná.

#### Definovanie stavu druhu jariabok hôrny (*Bonasa bonasia*):

| Kritériá hodnotenia |                                          | PRIAZNIVÝ STAV                                                                                                                                              |                                                                                                                                                         | NEPRIAZNIVÝ STAV                                                                                                                                               |
|---------------------|------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                     |                                          | A - dobrý                                                                                                                                                   | B - priemerný                                                                                                                                           | C - nepriaznivý                                                                                                                                                |
| populácia           | 1.1. Veľkosť populácie/populačná hustota | Populačná hustota je vyššie 0,5 páru/10 ha vertikálne výrazne diferencovaných lesných porastov                                                              | Populačná hustota 0,2–0,3 páru/10 ha vertikálne výrazne diferencovaných lesných porastov                                                                | Populačná hustota (na väčších územiach) menej ako 0,2 párov/10 ha vertikálne výrazne diferencovaných lesných porastov                                          |
|                     | 1.2. Populačný trend za 10 rokov         | Populácia stúpa o vyše 20 %                                                                                                                                 | Populácia je stabilná alebo s miernymi výkyvmi (do 20 %)                                                                                                | Pokles populácie o vyše 20 %                                                                                                                                   |
|                     | 1.3. Areálový trend za 5 rokov           | Areál sa zväčšuje o viac ako 20 %                                                                                                                           | Areál je stabilný, prípadne oscilácia (do 20 %)                                                                                                         | Areál sa zmenšuje o viac ako 10 %                                                                                                                              |
| biotop              | 2.1. Hniezdny a potravný biotop          | Lesné porasty s vhodnou vekovo-druhovo-priestorovou štruktúrou v lokalitách výskytu sú celistvé a presahujú 50 ha                                           | Lesné porasty s vhodnou vekovo-druhovo-priestorovou štruktúrou v lokalitách výskytu sú celistvé na ploche 25-50 ha                                      | Lesné porasty s vhodnou vekovo-druhovo-priestorovou štruktúrou v lokalitách výskytu nie sú celistvé a nepresahujú 25 ha                                        |
| ohrozenia           | 3.1. Hniezdny a potravný biotop          | Vyššie 90 % hniezdných a potravných biotopov ostáva do budúceho roka bez negatívnej zmeny (zmeny rôznorodosti vekovo-druhovo-priestorovej štruktúry drevín) | 75-90 % hniezdných a potravných biotopov ostáva do budúceho roka bez negatívnej zmeny (zmeny rôznorodosti vekovo-druhovo-priestorovej štruktúry drevín) | Menej ako 75 % hniezdných a potravných biotopov ostáva do budúceho roka bez negatívnej zmeny (zmeny rôznorodosti vekovo-druhovo-priestorovej štruktúry drevín) |

Body v rozsahu 1, 2, 3; Váha parametrov 1, 2, 3

#### Vyhodnotenie súčasného stavu (body):

| Kritérium                                               |                            | Stav | Váha parametra (0-3) | Dosiahnutá hodnota (Stav x váha) |
|---------------------------------------------------------|----------------------------|------|----------------------|----------------------------------|
| populácia                                               | veľkosť populácie          | 3    | 3                    | 9                                |
|                                                         | populačný trend            | 2    | 3                    | 6                                |
|                                                         | areálový trend             | 2    | 3                    | 6                                |
| biotop                                                  | hniezdny a potravný biotop | 3    | 3                    | 9                                |
| ohrozenie                                               | hniezdny a potravný biotop | 2    | 3                    | 6                                |
| Dosiahnutá hodnota spolu:                               |                            |      |                      | 36                               |
| Maximálna možná hodnota ( $\sum \text{váh} \times 3$ ): |                            |      |                      | 45                               |

Body v rozsahu 1, 2, 3; Váha parametrov 1, 2, 3

Celkové vyhodnotenie (percentuálny podiel dosiahnutej hodnoty z možnej hodnoty): 80 %

| A – dobrý   | B – priemerný | C – nepriaznivý |
|-------------|---------------|-----------------|
| 100 – 78 %  | 77 – 55 %     | 54 – 33 %       |
| <b>80 %</b> |               |                 |

#### Zhodnotenie:

Na základe zadefinovaných kritérií v celkovom hodnotení je jariabok hôrny v CHVÚ Horná Orava v **stave A - priaznivom dobrom s hodnotou 80 %** maximálnej možnej bodovej hodnoty stavu.

#### 1.6.3.1.14. Definovanie priaznivého stavu pôtika kapcavého (*Aegolius funereus*) v Chránenom vtáčom území Horná Orava

##### Rozšírenie, početnosť a charakteristika druhu:

V CHVÚ sa odhaduje 100 – 110 párov **pôtika kapcavého**, čo predstavuje až 20 % slovenskej hniezdnej populácie druhu (400 – 600). Populácia druhu v CHVÚ Horná Orava predstavuje výrazne viac ako 1% národnej populácie, navyše je stabilná, s maximálnou zmenou  $\pm 20\%$  a hustotou populácie 0,3 párov/100 ha. Najvyššia hustota bola zistená v Oravskej Magure (Kubínska hoľa, Paráč). Rozptyl jedincov v území je nepravidelný, významne závislý od vhodnosti biotopov.

##### Hlavné biotopy druhu:

Druh sa vyskytuje v horských ihličnatých a zmiešaných lesoch od 600 m n. m. po hornú hranicu lesa (až 1 600 m n.m.), vzáčne aj v bučinách so skupinami smrekov. Početnejší je v Oravskej Magure (Kubínska hoľa, Paráč) a v Oravských Beskydách, t. j. vo vyšších pohoriach. Vzáčne sa vyskytuje aj v bučinách s úplne malými skupinami smrekov.

Výmera hlavných biotopov v CHVÚ je 28 053,17 ha.

Rozloha biotopov je ešte pravdepodobne dostatočne veľká na prežívanie druhu, ale za posledné roky klesá. Aj kvalita biotopu sa zhoršila predovšetkým v dôsledku vetrových a podkôrníkových kalamít sa výrazne mení charakter a štruktúra lesa, dochádza k výrubu starých porastov s hniezdnymi možnosťami pôtika kapcavého. Z dôvodu riešenia kalamitnej situácie (spracovanie kalamity) sú lesné porasty zaťažované rušením a zhoršovaním kvality biotopov pri lesopestebných prácach (pohyb, hluk, chémia, imisie atď.).

##### Definovanie stavu druhu pôtik kapcavý (*Aegolius funereus*):

| Kritériá hodnotenia |                                              | Priaznivý stav                                                                          |                                                                        | Nepriaznivý stav                                                    |
|---------------------|----------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------|
|                     |                                              | A - dobrý                                                                               | B - priemerný                                                          | C - nepriaznivý                                                     |
| populácia           | 1.1. Veľkosť populácie/<br>populačná hustota | V CHVÚ vyše 110 hniezdných teritórií                                                    | V CHVÚ 80-110 hniezdných teritórií                                     | V CHVÚ menej ako 80 hniezdných teritórií                            |
|                     | 1.2. Populačný trend                         | V CHVÚ populačný nárast o vyše 20 %, na skúmaných plochách populačný nárast o vyše 20 % | V CHVÚ stabilný trend resp. na skúmaných plochách s osciláciou do 20 % | V CHVÚ pokles o vyše 20 %, na skúmaných plochách pokles o vyše 20 % |
|                     | 1.3. Veľkosť areálu                          | Veľkosť areálu v CHVÚ je 30 % lesného pôdneho fondu (LPF)                               | Veľkosť areálu v CHVÚ je 20 - 25 % LPF                                 | Veľkosť areálu v CHVÚ je menej ako 20 % LPF                         |

|           |                                               |                                                                                                                                                  |                                                                                                                         |                                                                                                                         |
|-----------|-----------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|           | 1.4. Areálový trend                           | Rozloha smrekových a zmiešaných lesov nad 80 rokov sa nemení                                                                                     | Rozloha lesov nad 80 rokov sa za 5 rokov znížila o 10 %                                                                 | Rozloha lesov nad 80 rokov sa za 5 rokov znížila o vyše 10 %                                                            |
| biotop    | 2.1. Hniezdny biotop                          | Ihličnaté alebo zmiešané lesy nad 80 rokov zaberajú minimálne 30 % z plochy lesov CHVÚ                                                           | Výskyt starých porastov vhodnej druhovej a vekovej štruktúry s dutinami po tesároch čiernych zaberá 25 % LPF            | Starý lesný porast je na 20 % LPF v CHVÚ                                                                                |
|           | 2.2. Potravný biotop                          | Do 1 km od hniezda, resp. v lovnom areáli sú otvorené plochy (lúky a rúbane) v optimálnej rozlohe 20 %                                           | Výskyt odlesnených plôch, rúbání a mladín je okolo 10 % v okruhu 1 km od hniezda                                        | Prevažujú súvislé lesné porasty, alebo prevládajú veľké odlesnené plochy a mladiny                                      |
|           | 2.3. Biotopy dôležité počas zimovania         |                                                                                                                                                  |                                                                                                                         |                                                                                                                         |
| ohrozenia | 3.1. Stupeň ohrozenia druhu                   | Menej ako 20 % areálu rozšírenia v CHVÚ podlieha stresovým faktorom (napr. ťažba, vyrušovanie, stavebné práce, lyžiarske strediská, cesty, hluk) | 20-30 % areálu podlieha stresovým faktorom (napr. ťažba, vyrušovanie, stavebné práce, lyžiarske strediská, cesty, hluk) | 30-50 % areálu podlieha stresovým faktorom (napr. ťažba, vyrušovanie, stavebné práce, lyžiarske strediská, cesty, hluk) |
|           | 3.2. Stupeň ohrozenia hniezdného biotopu      | Podiel lesov vo veku nad 60 rokov za 5 rokov vzrástol o 5 %                                                                                      | Podiel lesov vo veku nad 60 rokov sa za posledných 5 rokov nemenil                                                      | Podiel lesov vo veku nad 60 rokov sa za 5 rokov zmenšil o 10 %                                                          |
|           | 3.3. Stupeň ohrozenia biotopu počas zimovania |                                                                                                                                                  |                                                                                                                         |                                                                                                                         |

**Vyhodnotenie súčasného stavu (body):**

| Kritérium                                                               |                                 | Stav | Váha parametra (0-3) | Dosiahnutá hodnota (Stav x váha) |
|-------------------------------------------------------------------------|---------------------------------|------|----------------------|----------------------------------|
| populácia                                                               | veľkosť populácie               | 2    | 3                    | 6                                |
|                                                                         | populačný trend                 | 2    | 3                    | 6                                |
|                                                                         | veľkosť areálu                  | 3    | 3                    | 9                                |
|                                                                         | areálový trend                  | 2    | 3                    | 6                                |
| biotop                                                                  | hniezdny biotop                 | 3    | 3                    | 9                                |
|                                                                         | potravný biotop                 | 2    | 3                    | 6                                |
|                                                                         | biotopy zimovania               | 2    | 3                    | 6                                |
| ohrozenia                                                               | druhu                           | 2    | 3                    | 6                                |
|                                                                         | hniezdného biotopu              | 2    | 3                    | 6                                |
|                                                                         | migračného a zimujúceho biotopu | 2    | 3                    | 6                                |
| <b>Dosiahnutá hodnota spolu:</b>                                        |                                 |      |                      | 66                               |
| <b>Maximálna možná hodnota (<math>\sum \text{váh} \times 3</math>):</b> |                                 |      |                      | 90                               |

Body v rozsahu 1, 2, 3; Váha parametrov 1, 2, 3

Celkové vyhodnotenie (percentuálny podiel dosiahnutej hodnoty z možnej hodnoty): 73 %

| A – dobrý  | B – priemerný | C – nepriaznivý |
|------------|---------------|-----------------|
| 100 – 78 % | 77 – 55%      | 54 – 33%        |
|            | <b>73 %</b>   |                 |

#### Zhodnotenie:

Na základe zadefinovaných kritérií v celkovom hodnotení je pôtik kapcavý v území CHVÚ Horná Orava v **stave B - priaznivom priemernom s hodnotou 73 %** maximálnej možnej bodovej hodnoty stavu. Nepriaznivo sa prejavili najmä vplyvy na biotopy v dôsledku ubúdania starších lesných porastov a vplyvy súvisiace s lesným hospodárením (spracovanie kalamít, ťažba a pod.).

#### 1.6.3.1.15. Definovanie priaznivého stavu tesára čierneho (*Dryocopus martius*) v Chránenom vtáčom území Horná Orava

##### Rozšírenie, početnosť a charakteristika druhu:

**Tesár čierny** patrí medzi relatívne bežné vtáky, rovnomerne rozptýlene v celom území v CHVÚ. Jeho populácia v CHVÚ Horná Orava bola v roku 2003 odhadnutá na 90 párov (Rybanič et al. 2003). Oproti minulosti sa v podstate nezmenili biotopy, ktoré druh preferuje ako hniezdič. V období vymedzovania sústavy chránených vtáčích území druh obýval predovšetkým staršie lesné porasty, resp. ich fragmenty (Danko et al. 2002, Demko 1992, 1995, Ridzoň 2001, 2006). Výskyt bol potvrdený na Hornej Orave aj aktuálnym monitoringom, ktorý realizovala ŠOP SR v rámci projektu ŠF Vtáky I alebo monitoringom SOS/BirdLife Slovensko v rokoch 2010 – 2013 ([www.vtaky.sk](http://www.vtaky.sk)).

Výskyt tohto druhu je v súčasnosti zaznamenaný rozptýlene po celom území CHVÚ Horná Orava predovšetkým v oblastiach so zastúpením väčších lesných komplexov vyššieho veku (nad 80 rokov). Pre ilustráciu uvádzame niektoré lokality výskytu: z oblasti Úšustu, Vysokej Magury, doliny Novej rieky, Lesňanskej hole, Paráča, Magury Lomná, Kubínskej hole, Novoťskej ráztoky, Pilská, Babej hory, Za Jelešňou, medzi Námestovom a Spálenou, v Pekelnej a ďalších lokalitách. Spolu je v súčasnosti dostupných 110 údajov o výskyte tesára čierneho predstavujúcich kumulatívne 121 jedincov v CHVÚ Horná Orava.

Pri analýze dostupných údajov, po odstránení duplicitných pozorovaní a po odhadnutí početnosti na malej časti územia, ktorá nebola zmapovaná (len 30 % teritórií celkovej populácie v CHVÚ), je stav odhadnutý na 80 – 100 párov. Populácia sa tak udržiava na približne rovnakej úrovni ako v predchádzajúcej dekáde (Rybanič et al. 2003). Vzhľadom k tomu, že v súčasnosti je tempo fragmentácie lesných porastov v CHVÚ Horná Orava nižšie ako v iných územiach na Slovensku, napríklad Kysuce a Nízke Tatry (Hansen et al. 2013) nedochádza tak k markantnému poklesu populácie. Tesár čierny nie je hniezdnym biotopom viazaný na prírodné dutiny, keďže páry si vydlabávajú dutiny samostatne (Hudec 1983), preto sú pre tento druh vhodné na hniezdenie aj o niečo mladšie lesy ako pre iné druhy naviazané ekologicky na vekovo staršie dreviny (mucháriky alebo žltouchvosty). Zastúpenie porastov vo veku nad 80 rokov v CHVÚ Horná Orava je v súčasnosti dostatočné. Je potrebné aj zdôrazniť, že tesár má najväčšie hniezdne teritórium zo všetkých našich d'atľov (rádovo km<sup>2</sup>). Tak isto nie je až tak citlivý na fragmentáciu lesných porastov. Naopak jeho antipredačná stratégia (pri kune) posúva jeho hniezdne dutiny na okraj porastových stien.

**Definovanie stavu druhu tesár čierny (*Dryocopus martius*):**

| Kritériá hodnotenia |                                                       | PRIAZNIVÝ STAV                                                                                                                         |                                                                                                                                                                             | NEPRIAZNIVÝ STAV                                                                                                                                                        |
|---------------------|-------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                     |                                                       | A – dobrý                                                                                                                              | B – priemerný                                                                                                                                                               | C – nepriaznivý                                                                                                                                                         |
| populácia           | 1.1. Populačná hustota                                | Populačná hustota >0,3 obsadených teritórií/km <sup>2</sup> hlavných biotopov, resp. >10 obsadených teritórií /100 km <sup>2</sup> LPF | Populačná hustota 0,1 – 0,3 obsadených teritórií /km <sup>2</sup> hlavných biotopov, resp. 1-10 obsadených teritórií /100 km <sup>2</sup> LPF                               | Populačná hustota <0,1 obsadených teritórií /km <sup>2</sup> hlavných biotopov, resp. <1 obsadených teritórií /100 km <sup>2</sup> LPF                                  |
|                     | 1.2. Populačný trend                                  | Populácia resp. populačná hustota je progresívna, stúpa o viac ako 20 % za obdobie 5 rokov                                             | Populácia resp. populačná hustota je za obdobie 5 rokov stabilná na úrovni prirodzenej fluktuácie so zmenami $\pm 20$ %                                                     | Populácia resp. populačná hustota klesá o viac ako 20 % za obdobie 5 rokov                                                                                              |
|                     | 1.3. Veľkosť areálu                                   | Viac ako 80 % kvadrátov DFS alebo kvadrátov 10x10 km v CHVÚ                                                                            | 60 – 80 % kvadrátov DFS alebo kvadrátov 10x10 km v CHVÚ                                                                                                                     | Menej ako 60 % kvadrátov DFS alebo kvadrátov 10x10 km v CHVÚ                                                                                                            |
|                     | 1.4. Areálový trend                                   | Areál sa za obdobie 5 rokov zväčšuje o viac ako 20 % alebo zahŕňa všetky kvadráty v CHVÚ bež ďalšej možnosti zväčšenia areálu          | Areál je za obdobie 5 rokov stabilný s osciláciou do $\pm 20$ % ak areál nezahŕňa všetky kvadráty v CHVÚ                                                                    | Areál sa za obdobie 5 rokov znižuje o viac ako 20 %                                                                                                                     |
| biotop              | 2.1. Hniezdny biotop                                  | Lesné porasty vo veku nad 80 rokov tvoria minimálne 20 % z výmery LPF v CHVÚ.                                                          | Lesné porasty nachádzajúce sa v CHVÚ tvoria v podiele 5 – 20 % porasty staršie ako 80 rokov.                                                                                | Lesné porasty vo veku nad 80 rokov tvoria maximálne 5 % z výmery LPF v CHVÚ                                                                                             |
|                     | 2.2. Potravný biotop a biotop významný počas migrácie | Viac ako polovica hniezdných a potravných teritórií je umiestnená v súvislých lesných porastoch s vekom nad 80 rokov a zakmenením 0,6. | Viac ako polovica hniezdných a potravných teritórií je umiestnená v lesných porastoch s vekom nad 80 rokov a fragmentovaných prevažne lesnými porastmi do 10 rokov vrátane. | Viac ako polovica hniezdných a potravných teritórií je umiestnená v lesných porastoch do 80 rokov alebo fragmentovaných prevažne lesnými porastmi vo veku nad 10 rokov. |
| ohrozenia           | 3.1. Populácia                                        | Nie je cielene prenasledovaný a žiadne hniezdenie nie je zmarené neúmyselným vyrušovaním.                                              | Nie je cielene prenasledovaný a zároveň sú zaznamenané viaceré prípady pri ktorých bolo hniezdenie zmarené vyrušovaním alebo lesohospodárskymi prácami.                     | Druh je cielene prenasledovaný a zároveň sú zaznamenané viaceré prípady pri ktorých bolo hniezdenie zmarené vyrušovaním alebo lesohospodárskymi prácami.                |
|                     | 3.2. Biotop                                           | Žiadna fragmentácia alebo devastácia biotopov na hniezdiskách                                                                          | Lokálna fragmentácia biotopov na hniezdiskách.                                                                                                                              | Veľkoplošné odlesnenie bez ponechávania starších stromov na dožitie a veľkoplošná devastácia biotopov na hniezdiskách.                                                  |

**Vyhodnotenie súčasného stavu (body):**

| Kritérium |                                  | Stav | Váha parametra (0-3) | Dosiahnutá hodnota (Stav x váha) |
|-----------|----------------------------------|------|----------------------|----------------------------------|
| populácia | pop. hustota / veľkosť populácie | 3    | 3                    | 9                                |
|           | populačný trend                  | 2    | 3                    | 6                                |
|           | veľkosť areálu                   | 3    | 2                    | 6                                |
|           | areálový trend                   | 3    | 2                    | 6                                |



|                                                         |                                   |   |   |    |
|---------------------------------------------------------|-----------------------------------|---|---|----|
| biotop                                                  | hniezdny biotop                   | 3 | 3 | 9  |
|                                                         | potravný a biotop počas zimovania | 2 | 2 | 4  |
| ohrozenia                                               | Populácia                         | 3 | 3 | 9  |
|                                                         | Biotop                            | 2 | 1 | 2  |
| Dosiahnutá hodnota spolu:                               |                                   |   |   | 51 |
| Maximálna možná hodnota ( $\sum \text{váh} \times 3$ ): |                                   |   |   | 57 |

Body v rozsahu 1, 2, 3; Váha parametrov 1, 2, 3

Celkové vyhodnotenie (percentuálny podiel dosiahnutej hodnoty z možnej hodnoty): 89 %

| A – dobrý   | B – priemerný | C – nepriaznivý |
|-------------|---------------|-----------------|
| 100 – 78 %  | 77 – 55 %     | 54 – 33 %       |
| <b>89 %</b> |               |                 |

### Zhodnotenie:

Na základe zadefinovaných kritérií hodnotenia bol tesár čierny v území CHVÚ Horná Orava zaradený v celkovom hodnotení do **priaznivého stavu A s hodnotou 89 %**. V hodnotení hniezdného a potravných biotopov je priaznivý stav druhu v CHVÚ Horná Orava z nasledovných dôvodov:

- Populačná hustota druhu v celom CHVÚ (teda na území s vhodným biotopom ako celku) dnes dosahuje 90 párov čo predstavuje 15,3 teritórií/100 km<sup>2</sup>. Je tak nad limitom, ktoré je pre zaradenie do stavu A (3 body) 10 teritórií/100 km<sup>2</sup>. Takisto populačná hustota v hlavných biotopoch (starších lesoch) dosahuje viac ako 0,3 teritórií /km<sup>2</sup>, keďže hustota populácie prerášaná len na celkovú rozlohu lesných porastov v CHVÚ Horná Orava dosahuje dnes 0,26 teritórií/km<sup>2</sup>. Z týchto porastov viac ako polovica nedosahuje vek 80 rokov (<http://gis.nlc.sk.org/lgis/>), preto celková denzita v optimálnych biotopoch bude pravdepodobne vyššia a presiahne tak limit 0,3 obsadených teritórií /km<sup>2</sup>;
- Kritérium populačného trendu je hodnotené stavom B (2 body), keďže od posledného vyhodnotenia populácie (rok 2003), bola veľkosť populácie odhadnutá v CHVÚ Horná Orava na 90 párov nedošlo k výrazným výkyvom vo veľkosti populácie. Populácia je v súčasnosti stabilná a je v odhadovaná na 80 – 100 párov. Populácia tak spadá do limitov stavu B pre kritérium populačného trendu;
- Kritérium veľkosti areálu je hodnotené stavom A (3 body), keďže v súčasnosti je druh zistený ako hniezdič vo všetkých kvadrátoch sústavy Databanky fauny Slovenska;
- Kritérium areálového trendu je hodnotené stavom A (3 body), keďže druh sa vyskytuje vo všetkých kvadrátoch Databanky fauny Slovenska v CHVÚ Horná Orava, dosiahol tak limity rastu areálového trendu a je rozptýlene rozšírený v celom CHVÚ;
- Kritérium hniezdného biotopu je klasifikované ako stav A (3 body), keďže v súčasnosti v lesných porastoch v CHVÚ podľa (<http://gis.nlc.sk.org/lgis/>) majú porasty staršie ako 80 rokov zastúpenie viac ako 20 %. V celom okrese Námestovo je dnes zastúpenie porastov starších ako 80 rokov 28,3 % a spĺňa tak kritéria pre zaradenie do stavu A;
- Kritérium potravný biotop a biotop významný počas migrácie je hodnotený stavom B (2 body), keďže väčšina hniezdných teritórií sa v súčasnosti nenachádza v starších redších porastoch (nad 80 rokov so zakmenením pod 0,6) teda v optimálnom hniezdnom biotope ale vo fragmentovaných hospodárskych lesoch vo veku prevažne nad 80 rokov, ktoré sú priľahlé rúbaniam s dostatkom mravenísk;

- Kritérium ohrozenia – populácia je hodnotená stavom A (3 body), keďže druh nie je nijako priamo prenasledovaný v CHVÚ Horná Orava, ale ani na Slovensku vôbec, a navyše nie sú z CHVÚ Horná Orava známe žiadne zdokumentované prípady, kedy by došlo vyrušovaním alebo lesohospodárskymi prácami ku zmareniu hniezdzenia. V súčasnosti nie je populácia priamo ohrozovaná negatívnymi aktivitami v CHVÚ Horná Orava;
- Kritérium ohrozenia – biotop na hniezdiskách je hodnotený stavom B (2 body). Viaceré pôvodné hniezdiská v lesných porastoch sú ohrozené pokračujúcou ťažbou (Úšust, Lomnianska priehyba, okolie Námestova a Bobrova), keďže porasty sa nachádzajú v v rubnom veku a dá sa predpokladať ich ťažba. Jedná sa však iba o lokálne vplyvy, ktoré súvisia s bežným obhospodarovaním lesa, tak isto nejde o veľkoplošné holoruby, ako sú zaznamenané v niektorých iných územiach Slovenska (napr. Kysuce, Nízke Tatry, Spišská Magura a Levočské vrchy), ktoré pre tento druh môžu predstavovať väčšie riziko.

Stav hniezdnej populácie v CHVÚ Horná Orava sa nevymyká údajom zisteným na národnej úrovni, resp. v Európe ako celku, kde populačný trend je hodnotený ako stabilný (BirdLife 2004), dokonca v niektorých krajinách ako rastúci, čo súvisí predovšetkým s celkovým nárastom plochy lesa v týchto krajinách.

Opatrenia na udržanie stavu tohto druhu v samotnom CHVÚ Horná Orava by mali byť zamerané na to, aby sa minimálne udržal, prípade zlepšil manažment lesných biotopov v súčasnosti. To znamená ponechávať dostatočne veľké plochy lesov vyššieho veku, ktoré slúžia ako hlavné biotopy bez zásadnejšej fragmentácie. Zároveň na ostatných biotopoch vykonávať obnovu lesných porastov tak, aby na jednej strane ostal dostatok lesných porastov dostatočného veku (80 rokov a viac) a aj dostatok plôch kde môže druh nachádzať potravu. Zachovanie dostatočne veľkej populácie tohto druhu je dôležité aj pre ostatné dutinové hniezdiče (pôtik kapcavý, kvičok vrabčí a spevavce), preto by sa uchovaniu jeho priaznivého stavu mala venovať špeciálna pozornosť.

#### *1.6.3.1.16. Definovanie priaznivého stavu žlny sivej (Picus canus) v Chránenom vtáčom území Horná Orava*

##### **Rozšírenie, početnosť a charakteristika druhu:**

Početnosť populácie **žlny sivej** v CHVÚ sa odhaduje na 20 – 30 hniezdných párov a predstavuje 1,1 – 1,7 % slovenskej hniezdnej populácie druhu (1 500 – 2 000). Populácia druhu v CHVÚ Horná Orava tak predstavuje viac ako 1 % národnej populácie.

Populácie v CHVÚ má však mierny klesajúci trend – o 20-50 %. Hustota populácie je 0,37 párov/100 ha, najvyššia hustota bola zistená v oblasti jedľobučin a zmiešaných porastov Oravských Beskýd (Pálenica, Beskydok, Úšust) a v brehových porastoch vodných tokov (Jelešňa). Rozptyl jedincov v území je nepravidelný, významne závislý od vhodnosti biotopov .

##### **Hlavné biotopy druhu:**

Biotopom žlny sivej sú listnaté a zmiešané lesy s dominanciou listnáčov, najmä staré a štruktúrne rozmanité porasty, lesné okraje, priľahlé nelesné plochy a brehové porasty bohaté na výskyt mravenísk. Početnejšie sa vyskytuje v oblasti Oravských Beskýd (Beskydok, Pálenica, Minčol, Jelešňa, Sliepcianka).

Výmera hlavných biotopov v CHVÚ je 5 069,9 ha, vyskytujú sa v oblasti Oravských Beskýd (Beskydok, Pálenica, Minčol, Jalovec, Hladké pole, Úšust), Oravskej Magure a Oravskej kotline (Jelešňa, Liščák). Napriek tomu, že rozloha biotopu je dostatočne veľká a stabilná pre dlhodobé prežívanie populácie žlny sivej, jeho kvalita sa za posledné roky zhoršila - v dôsledku vetrových a podkôrníkových kalamít sa výrazne mení charakter a štruktúra lesa, dochádza k výrubu starých porastov s hniezdnymi možnosťami žlny sivej. Z dôvodu riešenia kalamitnej situácie (spracovanie kalamity) sú lesné porasty zaťažované rušením a zhoršovaním kvality

biotopov pri spracovaní lesnej kalamity (pohyb, hluk, chémia, imisie atď.). Ďalším negatívom je zníženie počtu mravenísk v posledných rokoch.

**Definovanie stavu druhu žlna sivá (*Picus canus*):**

| Kritériá hodnotenia | PRIAZNIVÝ STAV                           |                                                                                                                                                                                                                                                                     | NEPRIAZNIVÝ STAV                                                                                                                                                                                                                                                     |
|---------------------|------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                     | A – dobrý                                | B – priemerný                                                                                                                                                                                                                                                       | C – nepriaznivý                                                                                                                                                                                                                                                      |
| populácia           | 1.1. Populačná hustota                   | Populačná hustota > 5,8 párov /100 km <sup>2</sup> v CHVÚ za obdobie 5 rokov                                                                                                                                                                                        | Populačná hustota 3,5 – 5,8 párov /100km <sup>2</sup> v CHVÚ za obdobie 5 rokov                                                                                                                                                                                      |
|                     | 1.2. Populačný trend                     | Početnosť je progresívna, v CHVÚ zahŕňa o viac ako 20 % nových párov v období 5 rokov                                                                                                                                                                               | Početnosť je stabilná na úrovni fluktuácie so zmenami $\pm 20$ %                                                                                                                                                                                                     |
|                     | 1.3. Veľkosť areálu                      | V rámci CHVÚ mimo zastavaných území obcí sa nachádzajú nesúvislé, diferencované listnaté a zmiešané lesy na ploche min. 20 % veľkosti CHVÚ, z lesných porastov predstavujú lesy veku nad 80 r. 20 %                                                                 | V rámci CHVÚ mimo zastavaných území obcí sa nachádzajú nesúvislé, diferencované listnaté a zmiešané lesy na ploche min. 10 - 20 % veľkosti CHVÚ, z lesných porastov predstavujú lesy veku nad 80 r. 12 - 19 %                                                        |
|                     | 1.4. Kvalitatívna charakteristika areálu | Objem odumierajúcich a/alebo mŕtvych stromov, ležiacej tenčiny a ležiacej hrubiny v lesných porastoch predstavuje viac ako 10 m <sup>3</sup> /ha, v CHVÚ sa nachádzajú obhospodarované nelesné plochy roztrúsene pri lesných porastoch na celkovej ploche 30 - 40 % | Objem odumierajúcich a/alebo mŕtvych stromov, ležiacej tenčiny a ležiacej hrubiny v lesných porastoch predstavuje 5 - 10 m <sup>3</sup> /ha, v CHVÚ sa nachádzajú obhospodarované nelesné plochy roztrúsene pri lesných porastoch na celkovej ploche 20 - 29 %       |
|                     | 1.5. Areálový trend                      | V priebehu 5 rokov celková plocha listnatých a zmiešaných lesov v CHVÚ sa zväčšuje                                                                                                                                                                                  | V priebehu 5 rokov sa celková plocha listnatých a zmiešaných lesov v CHVÚ je stabilná                                                                                                                                                                                |
|                     | 1.6. Trend kvality areálu                | Objem odumierajúcich a/alebo mŕtvych stromov, ležiacej tenčiny a ležiacej hrubiny v lesných porastoch sa nezmenšuje pod 15 m <sup>3</sup> /ha alebo stúpa, podiel nelesných plôch sa nemení oproti optimu (30 - 40 %)                                               | Objem odumierajúcich a/alebo mŕtvych stromov, ležiacej tenčiny a ležiacej hrubiny v lesných porastoch neklesá pod 10 m <sup>3</sup> /ha, podiel nelesných plôch sa nezmenšuje pod 20 %                                                                               |
| biotop              | 2.1. Hniezdny biotop                     | Porast nesúvislého, diferencovaného listnatého alebo zmiešaného lesa o ploche 200 ha/teritórium, ktorého súčasťou sú lesy vo veku nad. 80 r. v pomere 20 %, s výskytom min. 20 ks odumierajúcich, oslabených a/alebo mŕtvych stromov vhodných na vytváranie dutín   | Porast nesúvislého, diferencovaného listnatého alebo zmiešaného lesa o ploche 200 ha/teritórium, ktorého súčasťou sú lesy vo veku nad. 80 r. v pomere 12-19 %, s výskytom 10 - 20 ks odumierajúcich, oslabených a/alebo mŕtvych stromov vhodných na vytváranie dutín |
|                     | 2.2. Potravný biotop                     | Nelesné plochy v rámci CHVÚ na rozlohe 30 – 40 %                                                                                                                                                                                                                    | Nelesné plochy v rámci CHVÚ na rozlohe 20 - 29 %                                                                                                                                                                                                                     |

|           |                                      |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |
|-----------|--------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|           | 2.3. Biotop významný počas zimovania | Porast diferencovaného listnatého alebo zmiešaného lesa o ploche väčšej ako 200 ha/teritórium, ktorého súčasťou sú lesy vo veku nad 80 r. v pomere 20 %, objem odumierajúcich a/alebo mŕtvych stromov, pňov, ležiacej tenčiny a ležiacej hrubiny v lesných porastov predstavuje viac ako 10 m <sup>3</sup> /ha, v biotope sa nachádzajú v pomere 30 – 40 % nelesné plochy | Porast diferencovaného listnatého alebo zmiešaného lesa o ploche väčšej ako 200 ha/teritórium, ktorého súčasťou sú lesy vo veku nad 80 r. v pomere 12 - 19 %, objem odumierajúcich a/alebo mŕtvych stromov, pňov, ležiacej tenčiny a ležiacej hrubiny v lesných porastov predstavuje 5 -10 m <sup>3</sup> /ha, v biotope sa nachádzajú v pomere 20 - 29 % nelesné plochy                 | Porast diferencovaného listnatého alebo zmiešaného lesa o ploche väčšej ako 200 ha/teritórium, ktorého súčasťou sú lesy vo veku nad 80 r. v pomere menšom ako 12 %, objem odumierajúcich a/alebo mŕtvych stromov, pňov, ležiacej tenčiny a ležiacej hrubiny v lesných porastov predstavuje menej ako 5 m <sup>3</sup> /ha, v biotope sa nachádzajú v pomere menej ako 20 % nelesné plochy |
| ohrozenia | 3.1. Populácia                       | Na lesnom pôdnom fonde nedochádza k ťažbe v hniezdnom období (15.4. – 31.7.), iné hospodárenie v lesoch je vykonávané celoročne.                                                                                                                                                                                                                                          | Na lesnom pôdnom fonde dochádza k ťažbe do 15.5. a od 1.8. kalendárneho roka, pričom pri prevádzaní ťažby v jarnej aspekto sú v porastoch ponechávané stromy s obsadenými dutinami, iné hospodárenie v lesoch je vykonávané celoročne                                                                                                                                                    | Na lesnom pôdnom fonde dochádza k ťažbe a inému hospodáreniu v lesoch počas celého roka, dochádza k výrubu stromov s dutinami, v jarnej aspekto aj s obsadenými dutinami.                                                                                                                                                                                                                 |
|           | 3.2. Biotop                          | V CHVÚ nedochádza v listnatých a zmiešaných porastoch k veľkoplošnému ani maloplošnému holorubnému hospodárskemu spôsobu, v lesných porastoch sa zachovávajú lesy vo veku nad 30 r. v pomere 20 %, resp. ich podiel sa zvyšuje, v lesných porastoch sa ponecháva min. 20 odumierajúcich, oslabených a/alebo mŕtvych stromov na 100 ha vhodných na vytváranie dutín        | V CHVÚ nedochádza v listnatých a zmiešaných porastoch k veľkoplošnému holorubnému hospodárskemu spôsobu, dochádza ale k maloplošnému holorubnému hospodárskemu spôsobu, v lesných porastoch sa zachovávajú lesy vo veku nad 80 r. v pomere 12 - 20 %, v lesných porastoch sa ponecháva 12 - 20 odumierajúcich, oslabených a/alebo mŕtvych stromov na 100 ha vhodných na vytváranie dutín | V CHVÚ dochádza v listnatých a zmiešaných porastoch k veľkoplošnému a/aj maloplošnému holorubnému hospodárskemu spôsobu, v lesných porastoch sa zachovávajú lesy vo veku nad 80 r. v pomere menšom ako 12 %, v lesných porastoch sa ponecháva menej ako 12 odumierajúcich, oslabených a/alebo mŕtvych stromov na 100 ha vhodných na vytváranie dutín                                      |

#### Vyhodnotenie súčasného stavu (body):

| Kritérium |                                     | Stav | Váha parametra (0-3) | Dosiahnutá hodnota (Stav x váha) |
|-----------|-------------------------------------|------|----------------------|----------------------------------|
| populácia | pop. hustota / veľkosť populácie    | 2    | 3                    | 6                                |
|           | populačný trend                     | 2    | 3                    | 6                                |
|           | veľkosť areálu                      | 2    | 2                    | 4                                |
|           | kvalitatívna charakteristika areálu | 2    | 2                    | 4                                |
|           | areálový trend                      | 3    | 2                    | 6                                |
|           | trend kvality areálu                | 2    | 2                    | 4                                |
| biotop    | hniezdny biotop                     | 2    | 3                    | 6                                |
|           | potravný biotop                     | 3    | 2                    | 6                                |
|           | biotop počas zimovania              | 2    | 1                    | 2                                |

|                                                         |           |   |   |    |
|---------------------------------------------------------|-----------|---|---|----|
| ohrozenia                                               | populácia | 1 | 3 | 3  |
|                                                         | biotop    | 1 | 1 | 1  |
| Dosiahnutá hodnota spolu:                               |           |   |   | 48 |
| Maximálna možná hodnota ( $\sum \text{váh} \times 3$ ): |           |   |   | 72 |

Body v rozsahu 1, 2, 3; Váha parametrov 1, 2, 3

Celkové vyhodnotenie (percentuálny podiel dosiahnutej hodnoty z možnej hodnoty): 67 %

| A – dobrý  | B – priemerný | C – nepriaznivý |
|------------|---------------|-----------------|
| 100 – 78 % | 77 – 55 %     | 54 – 33 %       |
|            | <b>67 %</b>   |                 |

#### Zhodnotenie:

Populácia **žlny sivej** sa vsúčasnosti v CHVÚ Horná Orava nachádza v **priemernom priaznivom stave (B) – 67 %**. Vzhľadom na prevažný charakter lesných porastov (prevažne smrekové monokultúry) sa limitujúcim faktorom javí najmä nedostatok vhodných biotopov, je tiež ohrozovaná stratou hniezdných možností, výrubom dutinových stromov s obsadenými dutinami, dokonca s mláďatami v dutinách.

#### 1.6.3.1.17. Definovanie priaznivého stavu rybárika riečneho (*Alcedo atthis*) v Chránenom vtáčom území Horná Orava

##### Rozšírenie, početnosť a charakteristika druhu

Početnosť populácie **rybárika riečneho** v CHVÚ sa odhaduje na 10 - 20 párov, čo predstavuje až 1 – 2 % slovenskej hniezdnej populácie druhu (700-1300), t. j. populácia druhu v CHVÚ Horná Orava predstavuje viac ako 1 % národnej populácie. Časť populácie nie je v súčasnosti v CHVÚ zahrnutá v dôsledku vylúčenia intravilánov a okolia z CHVÚ. Jedná sa o populáciu, ktorá bola pôvodne zahrnutá do vedeckého návrhu, preto pokles populácie oproti vedeckému návrhu je spôsobený predovšetkým vylúčením týchto hniezdisk, a nie reálnym poklesom stavu druhu.

Populácia druhu je stabilná s maximálnou zmenou  $\pm 20$  % a hustotou 0,6 – 2,1 páru/10 km vodných tokov a brehov Oravskej priehrady. Najväčšia hustota je na Oravskej priehrade a dolných úsekoch riek ústiach do Oravskej priehrady - 2,1 párov/10 km.

##### Hlavné biotopy druhu

Druh obýva tečúce i stojaté vodné biotopy s dostatkom malých rybiek a so zachovalými kolmými časťami brehov, napr. v meandroch riek a potokov, v meandroch riek obýva kolmé časti brehov. Hlavnými oblasťami výskytu rybárika riečneho sú brehové časti Oravskej priehrady, rieka Biela Orava, Polhoranka a Jelešňa.

Výmera hlavných biotopov v CHVÚ je 3 311,82, v vyskytujú sa pozdĺž vodných tokov (Biela Orava, Polhoranka, Jelešňa, Mútňanka). Hlavnými biotopmi výskytu rybárika riečneho sú brehové časti Oravskej priehrady, rieky Biela Orava, Polhoranka, Rabčický potok, Mútňanka a Jelešňa.

Rozloha ako aj kvalita biotopu sú pravdepodobne vyhovujúce pre dlhodobé prežívanie populácie druhu, ale v posledných rokoch sa zhoršili - negatívnou antropickou činnosťou, akou je ničenie ich biotopov (kolmých stien) úpravami brehov riek a ťažbou riečneho materiálu, znižovanie potravinových možností úbytkom rýb v tokoch.

**Definovanie stavu druhu rybárik čierny (*Alcedo atthis*):**

| Kritériá hodnotenia |                                       | PRIAZNIVÝ STAV                                                                                                                                                                                                                |                                                                                                                                                                                                                          | NEPRIAZNIVÝ STAV                                                                                                                                                              |
|---------------------|---------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                     |                                       | A –dobrý                                                                                                                                                                                                                      | B –priemerný                                                                                                                                                                                                             | C –nepriaznivý                                                                                                                                                                |
| populácia           | 1.1. Veľkosť populácie                | Nad 20 párov                                                                                                                                                                                                                  | 10 - 20 párov                                                                                                                                                                                                            | Pod 10 párov                                                                                                                                                                  |
|                     | 1.2. Populačný trend                  | Početnosť za 5 rokov stúpla o viac ako 20 %                                                                                                                                                                                   | Populácia je za 5 rokov stabilná, alebo stavy kolíšu v rozmedzí do 20 %                                                                                                                                                  | Pokles populácie za 5 rokov o vyše 20 %                                                                                                                                       |
|                     | 1.4. Areálový trend                   | Druh hniezdi na 80 – 100 % vodných biotopov                                                                                                                                                                                   | Druh hniezdi na 60-80 % vodných biotopov                                                                                                                                                                                 | Druh hniezdi pod 60 % vodných biotopov                                                                                                                                        |
| biotop              | 2.1. Hniezdny biotop                  | Kolmé brehy na 80 - 100 % vodných tokov                                                                                                                                                                                       | Kolmé brehy na 60 - 80 % vodných tokov                                                                                                                                                                                   | Kolmé brehy na menej ako 60 % vodných tokov                                                                                                                                   |
|                     | 2.2. Potravný biotop                  | Vodné toky dobre zarybnené, prevažnú väčšinu roka vhodné ako potravné zdroje, neznečisťované, na vyše 80 %                                                                                                                    | Vodné toky dobre zarybnené, prevažnú väčšinu roka vhodné ako potravné zdroje, neznečisťované, na 60 - 80 %                                                                                                               | Vodné toky s nízkou diverzitou a početnosťou rýb, znečisťované spláškami a toxickými odpadmi na                                                                               |
|                     | 2.3. Biotopy dôležité počas zimovania | Vodné toky v zime nezamrzajúce celoplošne na viac ako 80 % plochy povodia                                                                                                                                                     | Vodné toky v zime nezamrzajúce celoplošne, na 60 - 80 % plochy povodia                                                                                                                                                   | Vodné toky v zime zamrzajúce celoplošne na viac ako 80 % plochy povodia                                                                                                       |
| ohrozenia           | 3.1. Priame ohrozenie druhu           | V hniezdnom teritóriu nedochádza k vyrušovaniu (úpravy brehov vodných tokov, ťažba, rybárstvo, rekreačné aktivity) v hniezdnom období v miere ohrozujúcej inkubáciu a odchov mláďat.                                          | V hniezdnom teritóriu dochádza k obmedzenému vyrušovaniu (rybárstvo, rekreačné aktivity) v hniezdnom období v miere bezprostredne neohrozujúcej inkubáciu a odchov mláďat                                                | V hniezdnom teritóriu dochádza k vyrušovaniu (úpravy brehov vodných tokov, ťažba, rybárstvo, rekreačné aktivity) v miere bezprostredne ohrozujúcej inkubáciu a odchov mláďat, |
|                     | 3.2. Hniezdny biotop                  | Bez negatívnych antropických vplyvov na hniezdny biotop (úbytok vhodných brehových stien- úprava brehov vodných tokov, výrub stromovej a krovitej pobrežnej vegetácie, rekreačné aktivity) na viac ako 80 % vhodných biotopov | Bez negatívnych antropických vplyvov na hniezdny biotop (úbytok vhodných brehových stien- úprava brehov vodných tokov, výrub stromovej a krovitej pobrežnej vegetácie, rekreačné aktivity) na 60- 80 % vhodných biotopov | Úprava brehov vodných tokov-úbytok vhodných brehových stien, výrub stromovej a krovitej pobrežnej vegetácie, rekreačné aktivity na viac ako 60 % vhodných biotopov            |
|                     | 3.3. Potravný biotop                  | Potravné teritória na viac ako 80 % vodných tokov sú bez znečisťovania vody                                                                                                                                                   | Potravné teritória na 60-80 % vodných tokov sú znečisťované, avšak neohrozujúce diverzitu ani početnosť rýb                                                                                                              | Potravné teritória až na 60 % vodných tokov sú znečistené tak, že znečistenie vody ohrozuje diverzitu aj početnosť rýb                                                        |

**Vyhodnotenie súčasného stavu (body):**

| Kritérium |                   | Stav | Váha parametra (0-3) | Dosiahnutá hodnota (Stav x váha) |
|-----------|-------------------|------|----------------------|----------------------------------|
| populácia | veľkosť populácie | 2    | 3                    | 6                                |
|           | populačný trend   | 2    | 3                    | 6                                |
|           | areálový trend    | 1    | 3                    | 3                                |

|                                                   |                                 |   |   |           |
|---------------------------------------------------|---------------------------------|---|---|-----------|
| biotop                                            | hniezdny biotop                 | 2 | 3 | 6         |
|                                                   | potravný biotop                 | 2 | 3 | 6         |
|                                                   | biotop dôležitý počas zimovania | 2 | 3 | 6         |
| ohrozenia                                         | druhu                           | 2 | 3 | 6         |
|                                                   | hniezdného biotopu              | 2 | 3 | 6         |
|                                                   | potravného biotopu              | 2 | 3 | 6         |
| Dosiahnutá hodnota spolu:                         |                                 |   |   | <b>51</b> |
| Maximálna možná hodnota ( $\sum$ váh $\times$ 3): |                                 |   |   | 81        |

Body v rozsahu 1, 2, 3; Váha parametrov 1, 2, 3

Celkové vyhodnotenie (percentuálny podiel dosiahnutej hodnoty z možnej hodnoty): 63 %

| A – dobrý  | B – priemerný | C – nepriaznivý |
|------------|---------------|-----------------|
| 100 – 78 % | 77 – 55 %     | 54 – 33 %       |
|            | <b>63%</b>    |                 |

#### Zhodnotenie:

Na základe zadefinovaných kritérií v celkovom hodnotení je druh rybárik riečny v území CHVÚ Horná Orava **v stave B - priaznivom priemernom, s hodnotou 63 %** maximálnej možnej bodovej hodnoty stavu. Limitujúcim faktorom sú najmä úpravy vodných tokov a ťažba riečnych materiálov.

#### 1.6.3.1.18. Definovanie priaznivého stavu leleka lesného (*Caprimulgus europaeus*) v Chránenom vtáčom území Horná Orava

##### Rozšírenie, početnosť a charakteristika druhu:

**Lelek lesný** bol v CHVÚ Horná Orava zaznamenaný len jednotlivo, v súčasnosti existuje 6 záznamov z územia. Trend populácie v území je neistý, pokles oproti vedeckému návrhu však môže byť spôsobený globálnym poklesom populácie. Na celom území CHVÚ sa vyskytujú len jednotlivé páry.

##### Hlavné biotopy druhu:

Rozptýlene a skôr náhodne sa vyskytuje v nižšie položených lesných oblastiach CHVÚ Horná Orava, predovšetkým na teplých stráňach s rúbaňami a jednotlivými ponechanými solitérnymi stromami.

Rozloha aj kvalita biotopu sú pravdepodobne vyhovujúce pre dlhodobé prežívanie populácie druhu, v porovnaní s obdobnými biotopmi v iných územiach.

##### Definovanie stavu druhu lelek lesný (*Caprimulgus europaeus*):

| Kritériá hodnotenia |                                          | PRIAZNIVÝ STAV                                                  |                                                                                                          | NEPRIAZNIVÝ STAV                                        |
|---------------------|------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------|
|                     |                                          | A – dobrý                                                       | B – priemerný                                                                                            | C – nepriaznivý                                         |
| populácia           | 1.1. Populačná hustota/veľkosť populácie | V CHVÚ hniezdi viac ako 5 párov                                 | V CHVÚ hniezdi 2-5 párov                                                                                 | V CHVÚ hniezdi menej ako 2 páry                         |
|                     | 1.2. Populačný trend                     | Hustota populácie vzrastá z dlhodobejšieho hľadiska o 10 – 20 % | Hustota populácie je z dlhodobejšieho hľadiska stabilná, s krátkodobými výkyvmi do 20 % stavu početnosti | Hustota populácie sa z dlhodobejšieho hľadiska znižuje. |

|           | 1.3. Veľkosť areálu                            | Druh sa vyskytuje na viac ako 20 % územia CHVÚ                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 | Druh sa vyskytuje na 10 - 20 % územia CHVÚ                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         | Druh sa vyskytuje na menej ako 10 % územia CHVÚ                                                                                                                                                                                                                                                                       |
|-----------|------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|           | 1.4. Areálový trend                            | Areál druhu sa v danom území zväčšuje; vhodné biotopy sú obsadzované hniezdiacimi párami pravidelne po viacero rokov                                                                                                                                                                                                                                                                                           | Areál druhu je v danom území z dlhodobejšieho hľadiska stabilný, prípadne s menšími krátkodobými výkyvmi; vhodné biotopy sú obsadzované hniezdiacimi párami pravidelne po viacero rokov                                                                                                                                                                            | Areál druhu sa v danom území zmenšuje; hniezdiacimi párami nie sú pravidelne obsadzované ani vhodné biotopy                                                                                                                                                                                                           |
| biotop    | 2.1. Hniezdny biotop                           | Prevažne zmiešané alebo ihličnaté lesy s nesúvislým korunovým zápojom prerušované čistinami; okraje redších lesov a ich stret s bezlesnou krajinou s výskytom krovín; v nižších nadmorských výškach územia staršie porasty borín                                                                                                                                                                               | Lesy s nesúvislým korunovým zápojom s rúbaniskami a lesné okraje; v nižších nadmorských výškach územia porasty borín                                                                                                                                                                                                                                               | Lesy mladšieho veku so súvislým korunovým zápojom bez stretov s otvorenou krajinou alebo rúbaniskami; prevaha smrekových monokultúr aj v nižších častiach územia                                                                                                                                                      |
|           | 2.2. Potravný biotop a významný počas migrácie | Prevažne zmiešané alebo ihličnaté lesy s nesúvislým korunovým zápojom prerušované čistinami; okraje redších lesov a ich stret s bezlesnou krajinou s výskytom krovín; prostredia nezaťažené chemickými postrekmi znižujúcimi diverzitu hmyzu                                                                                                                                                                   | Lesy s nesúvislým korunovým zápojom s rúbaniskami a lesné okraje; prostredia len málo zaťažené chemickými postrekmi znižujúcimi diverzitu hmyzu                                                                                                                                                                                                                    | Lesy mladšieho veku so súvislým korunovým zápojom bez stretov s otvorenou krajinou alebo rúbaniskami; prostredia vo väčšej miere zaťažené chemickými postrekmi znižujúcimi diverzitu hmyzu.                                                                                                                           |
| ohrozenia | 3.1. Populácia                                 | Druh nie je prenasledovaný; počas obdobia hniezdenia nie je na hniezdiskách vyrušovaný lesohospodárskou činnosťou a zberom lesných plodov; potravná základňa nie je degradovaná aplikáciou chemických postrekov                                                                                                                                                                                                | Druh nie je priamo prenasledovaný a počas obdobia hniezdenia je na hniezdiskách v menšej miere vyrušovaný občasnou lesohospodárskou činnosťou; potravná základňa nie je degradovaná aplikáciou chemických postrekov                                                                                                                                                | Druh nie je prenasledovaný ale počas obdobia hniezdenia je vyrušovaný sústavnou alebo dlhodobou lesohospodárskou činnosťou; potravná základňa je degradovaná aplikáciou chemických postrekov                                                                                                                          |
|           | 3.2. Biotop                                    | Zachovávanie a zvyšovanie podielu vhodných hniezdných biotopov v celej rozlohe daného územia; najmä v nižších nadmorských výškach CHVÚ pri strete s otvorenou krajinou zachovávanie (prípadne zvyšovanie podielu) ihličnatých porastov s nesúvislým korunovým zápojom, najmä zachovaných borín; vylúčenie používania chemických prostriedkov znižujúcich diverzitu hmyzu, a tým potravnú základňu daného druhu | Zachovávanie podielu vhodných hniezdných biotopov v celej rozlohe daného územia; najmä v nižších nadmorských výškach pri strete s otvorenou krajinou zachovávanie ihličnatých porastov s nesúvislým korunovým zápojom, najmä zachovaných borín; len sporadické používanie chemických prostriedkov znižujúcich diverzitu hmyzu a tým potravnú základňu daného druhu | Znižovanie podielu vhodných hniezdných biotopov v celej rozlohe daného územia; najmä v nižších nadmorských výškach pri strete s otvorenou krajinou znižovanie podielu riedkych ihličnatých porastov, najmä borín; používanie chemických prostriedkov znižujúcich diverzitu hmyzu a tým potravnú základňu daného druhu |



**Vyhodnotenie súčasného stavu (body):**

| Kritérium                                         |                                  | Stav | Váha parametra (0-3) | Dosiahnutá hodnota (Stav x váha) |
|---------------------------------------------------|----------------------------------|------|----------------------|----------------------------------|
| populácia                                         | pop. hustota / veľkosť populácie | 1    | 3                    | 3                                |
|                                                   | populačný trend                  | 2    | 3                    | 6                                |
|                                                   | veľkosť areálu                   | 1    | 2                    | 2                                |
|                                                   | areálový trend                   | 1    | 2                    | 2                                |
| biotop                                            | hniezdny biotop                  | 1    | 3                    | 3                                |
|                                                   | potravný a migračný biotop       | 2    | 2                    | 4                                |
| ohrozenia                                         | populácia                        | 2    | 3                    | 6                                |
|                                                   | biotop                           | 2    | 2                    | 4                                |
| Dosiahnutá hodnota spolu:                         |                                  |      |                      | 30                               |
| Maximálna možná hodnota ( $\sum$ váh $\times$ 3): |                                  |      |                      | 60                               |

Body v rozsahu 1, 2, 3; Váha parametrov 1, 2, 3

Celkové vyhodnotenie (percentuálny podiel dosiahnutej hodnoty z možnej hodnoty): 50 %

|            |               |                 |
|------------|---------------|-----------------|
| A – dobrý  | B – priemerný | C – nepriaznivý |
| 100 – 78 % | 77 – 55 %     | 54 – 33 %       |
|            |               | <b>50 %</b>     |

**Zhodnotenie:**

Na základe zadefinovaných kritérií hodnotenia bol druh lelek lesný v území CHVÚ Horná Orava zaradený v celkovom hodnotení **do stavu C – nepriaznivý stav s hodnotou 50 %**. Uvedený stav odráža skutočnosť minimálneho výskytu lelka v území, ktorý možno predpokladať na základe náhodných údajov o tomto druhu.

#### 1.6.3.1.19. Definovanie priaznivého stavu výra skalného (*Bubo bubo*) v Chránenom vtáčom území Horná Orava

**Rozšírenie, početnosť a charakteristika druhu:**

**Výr skalný** patrí medzi najvzácnejšie a menej početné druhy sov v CHVÚ Horná Orava. Jeho populácia v CHVÚ Horná Orava bola v roku 2003 odhadnutá na 17 párov (Rybanič et al. 2003) a i keď oproti minulosti sa v podstate nezmenili biotopy, ktoré druh preferuje ako hniezdič, jeho početnosť poklesla. V období vymedzovania sústavy chránených vtáčích území druh obýval predovšetkým kameňolomy, alebo staršie lesné porasty na strmých stráňach (Danko et al. 2002, Demko 1992, 1995, Ridzoň 2001, 2006). Výskyt bol potvrdený na Hornej Orave aj aktuálnym monitoringom, ktorý realizovala ŠOP SR a monitoringom SOS/BirdLife Slovensko v rokoch 2010 – 2013, ale početnosť významne poklesla (SOS/BirdLife 2013, www.vtaky.sk).

Záznamov výra skalného z CHVÚ je v súčasnosti veľmi málo. Na lokalitách, kde sa vyskytoval v minulosti, v súčasnosti chýba. Mnohé návštevy, ktoré boli zamerané na dohľadanie prítomnosti druhu skončili bez pozitívneho výsledku (Jaňák 2012, Murín 2012a, Suchánek 2012). Uvádzaní autori skontrolovali minimálne 15 lokalít v CHVÚ Horná Orava a prítomnosť druhu sa im podarilo potvrdiť len na 2 lokalitách. Prvou lokalitou je kameňolom v Oravskej Jasenici, kde druh pravidelne hniezdi a je tam opakovane zaznamenaný (Demko 2013a, b, Hucík 2012). Druhou lokalitou je Čmeľka v Zákamennom (Murín 2012b), ktorú ako lokalitu na Strakovom vrchu

spomína v minulosti už Demko (1992, 1995) a z okolia existujú záznamy aj zo zimného obdobia (Ridzoň 2006).

Vzhľadom k rozsahu monitoringu, ktorý bol realizovaný v rámci projektov, ako aj analýzy ďalších dostupných údajov, možno povedať, že pozornosti mohli uniknúť len ojedinelé páry hniezdiace v CHVÚ Horná Orava, preto veľkosť populácie v súčasnosti odhadujeme na 2 – 5 párov.

Výra sa nepodarilo v súčasnosti ani na základe akustického monitoringu realizovaného v roku 2013 potvrdiť na lokalitách Hladovka – Červený potok, Sihelné - Sihelniansky hrádok, Oravská Jasenica - Bredov, Oravská Jasenica - Havraňá, Breza - Príkra, Krušetnica - Kýčera, Lomná – Puchelov mlyn, Novot' – Malý kopec (Demko in verb., Holma in verb.).

#### Definovanie stavu druhu výr skalný (*Bubo bubo*):

| Kritériá hodnotenia | PRIAZNIVÝ STAV                           |                                                                                                                                                                                      | NEPRIAZNIVÝ STAV                                                                                                                                                                                    |
|---------------------|------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                     | A – dobrý                                | B – priemerný                                                                                                                                                                        | C – nepriaznivý                                                                                                                                                                                     |
| populácia           | 1.1. Veľkosť populácie                   | Populácia má viac ako 17 obsadených teritórií                                                                                                                                        | Populácia má menej ako 10 obsadených teritórií                                                                                                                                                      |
|                     | 1.2. Populačný trend                     | Populácia rastie minimálne o 2 nové teritória za 5 rokov                                                                                                                             | Populácia má klesajúci trend                                                                                                                                                                        |
|                     | 1.3. Areálový trend                      | Areál sa zväčšuje minimálne o 20 %                                                                                                                                                   | Areál sa zmenšuje o vvyše 20 %                                                                                                                                                                      |
| biotop              | 2.1. Hniezdny biotop                     | Dostatok nerušených skalných útvarov alebo starých lesných porastov na strmých svahoch v blízkosti otvorenej krajiny                                                                 | Skalné útvary alebo staré lesné porasty na strmých svahoch v blízkosti otvorenej krajiny, často v blízkosti intravilánov alebo rekreačných zariadení                                                |
|                     | 2.2. Potravný biotop                     | Obmedzený počet skalných útvarov alebo starých lesných porastov na strmých svahoch v blízkosti otvorenej krajiny, v blízkosti intravilánov alebo rekreačných zariadení               | Členitá poľnohospodárska krajina s prevahou trvalých trávnych porastov                                                                                                                              |
|                     | 2.3. Zimoviská                           | Polnohospodárska krajina s malým podielom ornej pôdy s významným zastúpením rozptýlenej zelene                                                                                       | Polnohospodárska krajina s malým podielom rozptýlenej zelene a vysokým zastúpením ornej pôdy (často osiatej vysokými kultúrami - obilie, kukurica)                                                  |
| ohrozenia           | 3.1. Stupeň vyrušovania na hniezdiskách  | Vyrušovanie je nízke, nepravidelné a krátkodobé (len málo znateľné chodníky, neprítomné odpadky, bez známok po kladení ohňa)                                                         | Vyrušovanie je intenzívne a dlhodobé so stúpajúcim trendom (silne vyšľapané chodníky, množstvo odpadkov, časté kladenie ohňa)                                                                       |
|                     | 3.2. stupeň ohrozenia hniezdného biotopu | Hniezdny biotop bez alebo len s nepatrným vplyvom na jeho kvantitu a kvalitu (počet a plocha skalných útvarov alebo rozsah starých rúbaní na strmých svahoch sa nemení alebo rastie) | Hniezdny biotop s významným a silnejším vplyvom na jeho rozsah a kvalitu (rozširovanie ťažby kameňa, urbanizácia, zalesňovanie, rozsiahle holoruby)                                                 |
|                     | 3.3. Stupeň ohrozenia potravného biotopu | Polnohospodárska krajina s miernymi intenzifikačnými vplyvmi ako rekultivácie, meliorácie, pozemná aplikácia pesticídov, zvyšovanie výmery ornej pôdy a pod.)                        | Polnohospodárska krajina s výraznými intenzifikačnými vplyvmi ako rekultivácie, meliorácie, zalesňovanie, letecká aplikácia pesticídov, zvyšovanie výmery ornej pôdy zasahujúcimi na väčšinu územia |

| Kritériá hodnotenia                           | PRIAZNIVÝ STAV                                                                     |                                                                                                             | NEPRIAZNIVÝ STAV                                                                                          |
|-----------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                               | A – dobrý                                                                          | B – priemerný                                                                                               | C – nepriaznivý                                                                                           |
| 3.4. Stupeň ohrozenia nadzemnou sieťou vedení | Územie bez alebo len s nepatrným zastúpením nadzemných vedení (telefón, elektrina) | Územie s malým zastúpením nadzemných vedení (telefón, elektrina) trasovanými najmä lesmi alebo intravilánmi | Územie s výrazným zastúpením nadzemných vedení (telefón, elektrina) trasovanými často v otvorenej krajine |

#### Vyhodnotenie súčasného stavu (body):

| Kritérium                                               |                                   | Stav | Váha parametra (0-3) | Dosiahnutá hodnota (Stav x váha) |
|---------------------------------------------------------|-----------------------------------|------|----------------------|----------------------------------|
| populácia                                               | veľkosť populácie                 | 1    | 3                    | 3                                |
|                                                         | populačný trend                   | 1    | 3                    | 3                                |
|                                                         | areálový trend                    | 1    | 2                    | 2                                |
| biotop                                                  | hniezdny biotop                   | 2    | 3                    | 6                                |
|                                                         | potravný biotop                   | 3    | 2                    | 6                                |
|                                                         | biotopy zimovania                 | 3    | 1                    | 3                                |
| ohrozenia                                               | vyrušovanie na hniezdiskách       | 2    | 3                    | 6                                |
|                                                         | ohrozenia hniezdného biotopu      | 2    | 3                    | 6                                |
|                                                         | ohrozenia potravného biotopu      | 3    | 2                    | 6                                |
|                                                         | ohrozenia nadzemnou sieťou vedení | 2    | 3                    | 6                                |
| Dosiahnutá hodnota spolu:                               |                                   |      |                      | 47                               |
| Maximálna možná hodnota ( $\sum \text{váh} \times 3$ ): |                                   |      |                      | 75                               |

Body v rozsahu 1, 2, 3; Váha parametrov 1, 2, 3

Celkové vyhodnotenie (percentuálny podiel dosiahnutej hodnoty z možnej hodnoty): 63 %

| A – dobrý  | B – priemerný | C – nepriaznivý |
|------------|---------------|-----------------|
| 100 – 78 % | 77 – 55 %     | 54 – 33 %       |
|            | <b>63 %</b>   |                 |

#### Zhodnotenie:

Na základe zadefinovaných kritérií hodnotenia bol druh výr skalný v CHVÚ Horná Orava zaradený v celkovom hodnotení **stavu B priaznivý priemerný s hodnotou 63 %**.

V hodnotení hniezdného a potravných biotopov je priaznivý stav druhu v CHVÚ Horná Orava z nasledovných dôvodov:

- Celková veľkosť populácie bola zistená na úrovni 2 páry a celkový odhad pre roky 2012 a 2013 bol stanovený na úrovni 2 – 5 párov ak sa zahnie možnosť, že niekoľko jednotlivých párov nebolo zmapovaných;
- Vzhľadom ku zmenšeniu populácie o minimálne 71 % oproti stavu v roku 2003 je toto kritérium zaradené do stavu C;
- Vzhľadom ku zmenšeniu areálu o približne 12 – 15 hniezdných lokalít, a teda aj zodpovedajúcemu zmenšeniu areálu je toto kritérium zaradené do stavu C;
- Vzhľadom k tomu, že hniezdny biotop sa oproti minulosti nezmenil a v CHVÚ Horná Orava je stále možné nájsť skalné útvary (neaktívne kameňolomy), staré lesné porasty na strmých svahoch v blízkosti otvorenej krajiny, často aj v blízkosti intravilánov alebo rekreačných zariadení. Hniezdne podmienky pre tento druh v CHVÚ Horná Orava síce nie sú optimálne (hlavne čo sa dostatku skalných útvarov týka), ale nachádzajú sa stále na viacerých v minulosti obsadených miestach ako kameňolomy alebo staré lesné a riedke porasty s vývratmi a miestami bez vegetácie na strmých stráňach;

- Kritérium potravného biotopu a aj samostatne zimovísk je radené do stavu A (3 body), keďže v CHVÚ Horná Orava stále prevažuje členitá poľnohospodárska krajina s prevahou trvalých trávnych porastov (na rozdiel od mnohých iných území na Slovensku) a poskytuje tak dostatočné potravné možnosti pre úspešné hniezdenie a prezimovanie výra skalného v území.
- Kritérium vyrušovania na hniezdiskách je hodnotené stavom B (2 body). Síce v prípade známej hniezdnej lokality na Čmeľke (Strakov vrch) k vyrušovaniu v období hniezdenia prakticky nedochádza, avšak v prípade hniezdiska v kameňolome pri Oravskej Jasenici je situácia opačná a to obzvlášť v dôsledku zväčšovania intravilánu obce Oravská Jasenica, a teda aj zväčšovaniu frekvencie návštev v tejto lokalite;
- Stupeň ohrozenia hniezdného biotopu je hodnotený stavom B (2 body) vzhľadom k tomu, že počet dostupných skalných útvarov (kameňolomov) a vhodných lesných porastoch na strmých svahoch sa nemení;
- Stupeň ohrozenia potravného biotopu je hodnotený stavom A (3 body) vzhľadom k tomu, že v okolí súčasných hniezdísk a v minulosti známych nedochádza k významnej intenzifikácii hospodárenia, a takmer nedochádza k rozorávaniu trávnych porastov;
- Vzhľadom k relatívne malému počtu elektrických vedení (v prevažnej miere 22 kV) v okolí hniezdísk (aj známych z minulosti), alebo ich takmer úplnej absencii je toto kritérium hodnotené stavom B (2 body).

#### 1.6.3.1.20. Definovanie priaznivého stavu sovy dlhochvostej (*Strix uralensis*) v Chránenom vtáčom území Horná Orava

##### Rozšírenie, početnosť a charakteristika druhu:

Napriek výskumom v minulosti nebola **sova dlhochvostá** v CHVÚ zistená. Preto možno predpokladať, že ide o druh šíriaci sa na tomto území. Tokajúce jedince alebo hniezdiace páry boli zistené najmä v Oravskej Magure, v Oravských Beskydách, Podbeskydskej vrchovine, ale aj v Oravskej kotline. Trend populácie je stúpajúci a celkovú početnosť v tomto území možno odhadnúť na 15 - 20 párov. Počas zimného obdobia bola zaznamenaná aj v blízkosti intravilánov obcí alebo pri cestách.

##### Hlavné biotopy výskytu druhu:

Prevažne staršie smrekové alebo zmiešané lesy s bukom a jedľou s mozaikou starších porastov a rúbaní, často v blízkosti otvorených plôch (hole). Hniezdenie bolo zaznamenané aj v listnatom brehovom poraste Oravskej priehrady. Hniezdne lokality boli zaznamenané od takmer hladiny Oravskej priehrady (605 m.n.m) po horské lesy s nadmorskou výškou 1 200 m.n.m (Oravská Magura, Oravské Beskydy).

##### Definovanie stavu sova dlhochvostá (*Strix uralensis*)

| Kritéria hodnotenia |                        | PRIAZNIVÝ STAV                                                                          |                                                                                  | NEPRIAZNIVÝ STAV                                                                         |
|---------------------|------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------|
|                     |                        | A – dobrý                                                                               | B – priemerný                                                                    | C – nepriaznivý                                                                          |
| Populácia           | 1.1. Veľkosť populácie | V CHVÚ sa vyskytuje viac ako 20 hniezdných párov                                        | V CHVÚ sa vyskytuje 15-20 hniezdných párov                                       | V CHVÚ sa vyskytuje do 15 hniezdných párov                                               |
|                     | 1.2. Populačný trend   | Populácia za obdobie 5 rokov rastie o minimálne 20%                                     | Populácia za obdobie 5 rokov je stabilná, alebo kolíše do $\pm 20\%$             | Populácia sa za obdobie 5 rokov klesá o vyše 20%                                         |
|                     | 1.3. Veľkosť areálu    | Hniezdenie je pravdepodobné alebo dokázané vo viac ako 75% lesných hospodárskych celkov | Hniezdenie je pravdepodobné alebo dokázané v 50-75% lesných hospodárskych celkov | Hniezdenie je pravdepodobné alebo dokázané na menej ako 50% lesných hospodárskych celkov |

| Kritéria hodnotenia |                                                                    | PRIAZNIVÝ STAV                                                                                                                                                                                                  |                                                                                                                                                                                                              | NEPRIAZNIVÝ STAV                                                                                                                                                                                            |
|---------------------|--------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                     |                                                                    | A – dobrý                                                                                                                                                                                                       | B – priemerný                                                                                                                                                                                                | C – nepriaznivý                                                                                                                                                                                             |
|                     | 1.4. Areálový trend                                                | Počet obsadených hniezdných lokalít stúpa minimálne o 20 % za 5 rokov                                                                                                                                           | Počet obsadených hniezdných lokalít je stabilný kolíše do $\pm 20\%$ za 5 rokov                                                                                                                              | Počet obsadených hniezdných lokalít klesá za obdobie 5 rokov o vyše 20%                                                                                                                                     |
| Biotop              | 2.1. Hniezdny biotop                                               | Lesné porasty nad 80 r. vhodnej druhovej štruktúry (smrek, buk jedľa) pokrývajú minimálne 30% LPF                                                                                                               | Lesné porasty nad 80 r. vhodnej druhovej štruktúry (smrek, buk jedľa) pokrývajú minimálne 15-30% LPF.                                                                                                        | Lesné porasty nad 80 r. vhodnej druhovej štruktúry (smrek, buk jedľa) pokrývajú menej ako 15% LPF                                                                                                           |
|                     | 2.2. Potravný biotop                                               | Lesné porasty nad 80 r. vhodnej druhovej štruktúry (smrek, buk jedľa) pokrývajú minimálne 30% LPF                                                                                                               | Lesné porasty nad 80 r. vhodnej druhovej štruktúry (smrek, buk jedľa) pokrývajú minimálne 15-30% LPF                                                                                                         | Lesné porasty nad 80 r. vhodnej druhovej štruktúry (smrek, buk jedľa) pokrývajú menej ako 15% LPF                                                                                                           |
| Ohrozenia           | 3.1. Stupeň ohrozenia druhu                                        | Menej ako 15% známych hniezdných lokalít je zasiahnutých výrubom drevín v hniezdnom období                                                                                                                      | 15 až 30% hniezdných známych hniezdných lokalít je zasiahnutých výrubom drevín v hniezdnom období.                                                                                                           | Viac ako 30% hniezdných známych hniezdných lokalít je zasiahnutých výrubom drevín v hniezdnom období                                                                                                        |
|                     | 3.2. Stupeň ohrozenia hniezdného biotopu a biotopu počas zimovania | Stav na menej ako 20% územia CHVÚ: staršie lesné porasty sú značne zasiahnuté ťažbou alebo kalamitami s odstraňovaním dutinových stromov, narastajú holiny, výskyt a zväčšovanie porastov mladších ako 40 rokov | Stav na 20% až 50% územia CHVÚ: staršie lesné porasty sú značne zasiahnuté ťažbou alebo kalamitami s odstraňovaním dutinových stromov, narastajú holiny, výskyt a zväčšovanie porastov mladších ako 40 rokov | Stav na prevažnej časti CHVÚ: staršie lesné porasty sú značne zasiahnuté ťažbou alebo kalamitami s odstraňovaním dutinových stromov, narastajú holiny, výskyt a zväčšovanie porastov mladších ako 40 rokov. |

**Vyhodnotenie súčasného stavu (body):**

| Kritérium         |                                                                    | Stav | Váha parametra (0-3) | Dosiahnutá hodnota (Stav x váha) |
|-------------------|--------------------------------------------------------------------|------|----------------------|----------------------------------|
| Populácia         | 1.1. Veľkosť populácie                                             | 2    | 3                    | 6                                |
|                   | 1.2. Populačný trend                                               | 2    | 3                    | 6                                |
|                   | 1.3. Areál                                                         | 3    | 3                    | 9                                |
|                   | 1.4. Areálový trend                                                | 3    | 3                    | 9                                |
| Biotop            | 2.1. Hniezdny biotop                                               | 3    | 2                    | 6                                |
|                   | 2.1. Potravný biotop                                               | 2    | 3                    | 6                                |
| Ohrozenia         | 3.1. Stupeň ohrozenia druhu                                        | 1    | 3                    | 3                                |
|                   | 3.2. Stupeň ohrozenia hniezdného biotopu a biotopu počas zimovania | 2    | 3                    | 6                                |
| Možný počet bodov |                                                                    |      |                      | <b>69</b>                        |
| Dosiahnuté body   |                                                                    |      |                      | <b>51</b>                        |

Body v rozsahu 1, 2, 3; Váha parametrov 1, 2, 3

Celkové vyhodnotenie (percentuálny podiel dosiahnutej hodnoty z možnej hodnoty): 74 %

|             |               |                 |
|-------------|---------------|-----------------|
| A – dobrý   | B – priemerný | C – nepriaznivý |
| 100 – 78 %  | 77 – 55 %     | 54 – 33 %       |
| <b>74 %</b> |               |                 |

**Zhodnotenie:**

Na základe zadefinovaných kritérií hodnotenia bol druh sova dlhochvostá zaradený v celkovom hodnotení do **priaznivého stavu B – priemerný s hodnotou 74 %**.

Hodnotenie bolo založené na monitoringu hniezdnej populácie v rokoch 2000 - 2013 sledovaním výskytu v hniezdnom období najmä zisťovaním tokajúcich samcov osobnými návštevami aj akustickým monitoringom.

Sova dlhochvostá je šíriaci sa druh v tomto území. Jej predpokladaná početnosť zatiaľ nie je vysoká, ale je badateľný stúpajúci trend. Ohrozenie predstavuje najmä ubúdanie starších lesných porastov v dôsledku prírodných antropických činiteľov, čo môže spôsobiť ubúdanie vhodných prirodzených hniezdných príležitostí a zníženie dostupnosti potravy. Úspešne však prijíma búdky, čo predstavuje možné riešenie problému. Možné ohrozenie predstavujú aj lesnícke práce na hniezdných lokalitách.

1.6.3.1.21. *Definovanie priaznivého stavu chriašťa bodkovaného (Porzana porzana) v Chránenom vtáčom území Horná Orava*

**Rozšírenie, početnosť a charakteristika druhu:**

V CHVÚ sa odhaduje výskyt 0 – 1 hniezdného páru **chriašťa bodkovaného**, čo predstavuje menej ako 1 % slovenskej hniezdnej populácie druhu (60 - 200) a bol zaznamenaný výrazný pokles populácie o viac ako o 50 %. Hustota populácie na Oravskej priehrade predstavuje 1 pár/25 ha ostricových porastov.

**Hlavné biotopy výskytu druhu:**

Biotopom chriašťa bodkovaného sú plytké močiare okraje rybníkov, vodných nádrží a melioračných kanálov s porastmi ostríc, chrastnice a trstiny. Vzácnnejšie obýva malé periodické mokrade a zamokrené lúky. V CHVÚ Horná Orava druh hniezdi v ostricových porastoch Oravskej priehrady (Zubrohľavský záliv), hniezdený výskyt bol pozorovaný v jednom prípade na rašelinisku Poľanový kriváň. Počas migrácie sa jedince vyskytujú početnejšie na severovýchodných brehoch Oravskej priehrady.

Výmera hlavných biotopov v CHVÚ je 3 209,94 ha. Biotopy chriašťa bodkovaného sa vyskytujú v pobrežných ostricových porastoch Oravskej priehrady (Zubrohľavský záliv). Napriek tomu, že rozloha biotopu je dostatočne veľká a stabilná pre dlhodobé prežívanie druhu, početnosť chriašťa bodkovaného sa znížila. Príčinou je veľké kolísanie vodnej hladiny Oravskej priehrady, zaplavovanie a sukcesia (zazemňovanie, zarastanie vrbami) biotopov.

**Definovanie stavu druhu chriašťa bodkovaného (Porzana porzana):**

| Kritériá hodnotenia | PRIAZNIVÝ STAV         |                                                                 | NEPRIAZNIVÝ STAV                                                                     |
|---------------------|------------------------|-----------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------|
|                     | A - dobrý              | B - priemerný                                                   | C - nepriaznivý                                                                      |
| populácia           | 1.1. Veľkosť populácie | V priemere viac ako 4 volajúce samce za posledných 5 rokov      | V priemere 2 - 4 volajúce samce za posledných 5 rokov                                |
|                     | 1.2. Populačný trend   | Populácia na lokalite za posledných 5 rokov stúpala o vyše 20 % | Populácia je posledných 5 rokov stabilná alebo mierne kolíše do $\pm 20 \%$          |
|                     |                        |                                                                 | V priemere menej ako 2 volajúce samce za posledných 5 rokov                          |
|                     |                        |                                                                 | Trend populácie na lokalite je klesajúci (priemerne vyše 20 % za posledných 5 rokov) |

|                  |                                             |                                                                                                                                                                                                |                                                                                                                                                                                                                                |                                                                                                                                                                                                    |
|------------------|---------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <b>biotop</b>    | 2.1.<br>Hniezdny biotop                     | Plytké močiare a podmáčané lúky na viac ako 100 ha územia, so stabilnou vodnou hladinou.                                                                                                       | Plytké močiare s mierne kolísajúcou výškou vodnej hladiny (do 10 cm) v priebehu hniezdného obdobia s porastmi ostríc, pálky a trstiny na rozlohe 50-100 ha. Do 10 % hniezdných biotopov v priebehu hniezdného obdobia vysychá. | Vysychajúce hniezdne biotopy na vyše 10 % rozlohy vhodných hniezdných biotopov v období jún - august, výrazné kolísanie vodnej hladiny počas hniezdného obdobia (nad 20 cm).                       |
|                  | 2.2.<br>Biotopy dôležité počas migrácie     | Plytké močiare a porasty močiarnych rastlín, obnažené bahnité plochy celkovo na rozlohe aspoň 30 % vhodných biotopov (pobrežie Oravskej priehrady).                                            | Plytké močiare a porasty močiarnych rastlín, obnažené bahnité plochy celkovo na rozlohe aspoň 10-20 % vhodných biotopov (pobrežie Oravskej priehrady).                                                                         | Plytké močiare a porasty močiarnych rastlín, obnažené bahnité plochy celkovo na rozlohe menej ako 10 % vhodných biotopov (pobrežie Oravskej priehrady).                                            |
| <b>ohrozenia</b> | 3.1.<br>Stupeň ohrozenia druhu              | Menej ako 20 % vhodných biotopov (pobrežie Oravskej priehrady) podlieha stresovým faktorom, vysychanie, kosba, vypaľovanie, porastov močiarnych rastlín.                                       | 20-50 % vhodných biotopov (pobrežie Oravskej priehrady) podlieha stresovým faktorom, vysychanie, kosba, vypaľovanie, porastov močiarnych rastlín.                                                                              | Viac ako 50 % vhodných biotopov (pobrežie Oravskej priehrady) podlieha stresovým faktorom, vysychanie, kosba, vypaľovanie, porastov močiarnych rastlín.                                            |
|                  | 3.2.<br>Stupeň ohrozenia hniezdného biotopu | Do 20 % vhodných biotopov (pobrežie Oravskej priehrady) je ohrozené nevhodným vodným režimom (kolísanie výšky vodnej hladiny o vyše 20 cm) a stresovými faktormi.                              | 20-50 % vhodných biotopov je ohrozených nevhodným vodným režimom (kolísanie výšky vodnej hladiny o vyše 20 cm).                                                                                                                | Viac ako 50 % vhodných biotopov územia je ohrozených nevhodným vodným režimom (kolísanie výšky vodnej hladiny o vyše 20 cm) a stresovými faktormi.                                                 |
|                  | 3.4.<br>Stupeň ohrozenia migračného biotopu | Plytké močiare a porasty močiarnych rastlín, obnažené bahnité plochy celkovo na rozlohe aspoň 30% ha vhodných biotopov (pobrežie Oravskej priehrady) a bez stresových faktorov počas migrácie. | Plytké močiare a porasty močiarnych rastlín, obnažené bahnité plochy celkovo na rozlohe aspoň 10-20% ha vhodných biotopov (pobrežie Oravskej priehrady) a bez stresových faktorov počas migrácie.                              | Plytké močiare a porasty močiarnych rastlín, obnažené bahnité plochy celkovo na rozlohe menej ako 10% ha vhodných biotopov (pobrežie Oravskej priehrady) a bez stresových faktorov počas migrácie. |

**Vyhodnotenie súčasného stavu (body):**

| Kritérium        |                   | Stav | Váha parametra (0-3) | Dosiahnutá hodnota (Stav x váha) |
|------------------|-------------------|------|----------------------|----------------------------------|
| <b>populácia</b> | veľkosť populácie | 1    | 3                    | 3                                |
|                  | populačný trend   | 1    | 2                    | 2                                |
| <b>biotop</b>    | hniezdny biotop   | 1    | 3                    | 3                                |
|                  | biotopy migrácie  | 3    | 1                    | 3                                |

|                                                         |                                 |   |   |    |
|---------------------------------------------------------|---------------------------------|---|---|----|
| ohrozenie                                               | druhu                           | 3 | 1 | 3  |
|                                                         | hniezdneho biotopu              | 1 | 3 | 3  |
|                                                         | migračného a zimujúceho biotopu | 3 | 2 | 6  |
| Dosiahnutá hodnota spolu:                               |                                 |   |   | 23 |
| Maximálna možná hodnota ( $\sum \text{váh} \times 3$ ): |                                 |   |   | 45 |

Body v rozsahu 1, 2, 3; Váha parametrov 1, 2, 3

Celkové vyhodnotenie (percentuálny podiel dosiahnutej hodnoty z možnej hodnoty): 51 %

| A – dobrý | B – priemerný | C – nepriaznivý |
|-----------|---------------|-----------------|
| 100–78 %  | 77–55 %       | 54–33 %         |
|           |               | <b>51%</b>      |

#### Zhodnotenie:

Na základe zadefinovaných kritérií hodnotenia bol druh chriaštel' bodkovaný v území CHVÚ Horná Orava v celkovom hodnotení zaradený do **stavu C nepriaznivý stav s hodnotou 51 %**. Táto skutočnosť odráža pokles početnosti populácie, ktorý spôsobený viacerými činiteľmi. Predpokladá sa, že určitým miestnym negatívnym vplyvom by mohlo byť silné kolísanie vodnej hladiny Oravskej priehrady aj počas hniezdneho obdobia a zarastanie brehov krovínami.

#### 1.6.3.1.22. Definovanie priaznivého stavu orla skalného (*Aquila chrysaetos*) v Chránenom vtáčom území Horná Orava

#### Rozšírenie, početnosť a charakteristika druhu:

**Orol skalný** v CHVÚ Horná Orava hniezdi v podhorských a horských oblastiach spravidla od nadmorskej výšky 750 m n. m. Hniezdenie bolo v tomto území opakovane dokázané v Podbeskydskej vrchovine. Predpokladá sa aj v Oravských Beskydách a Oravskej Magure. Obýva zvyčajne väčšie lesné komplexy, v ktorých vyhľadáva málo antropicky vyrušované staršie lesné porasty (často jedľovo - smrekové) neďaleko lovísk, ktoré tvorí otvorená poľnohospodárska krajina, zastúpená rozľahlými pasienkami a extenzívne využívanými lúkami. Potravné teritórium jedného páru je veľké a v závislosti na dostupnosti potravy a charaktere krajiny dosahuje aj okolo 100 km<sup>2</sup>. Hniezdo býva umiestnené na starších stromoch (smrek, jedľa) v starších obvykle viacetážových lesných porastoch. Početnosť orla skalného v CHVÚ sa pohybuje na úrovni 4 - 6 hniezdných párov. Hniezdiská sú dlhodobu stabilné. Orly však môžu nepravidelne hniezda meniť aj vyše 1 km od seba v závislosti od podmienok na začiatku hniezdenia (napr. stav hniezdneho porastu, vyrušovanie človekom a pod.). Okrem párov priamo hniezdiacich v tomto území tu zasahujú loviská ďalších 1 - 2 párov.

#### Definovanie stavu druhu orol skalný (*Aquila chrysaetos*):

| Kritériá hodnotenia |                        | PRIAZNIVÝ STAV                                                                                 |                                                                                                     | NEPRIAZNIVÝ STAV                                                                              |
|---------------------|------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------|
|                     |                        | A – dobrý                                                                                      | B – priemerný                                                                                       | C – nepriaznivý                                                                               |
| populácia           | 1.1. Veľkosť populácie | V CHVÚ hniezdi minimálne 7 párov                                                               | V CHVÚ hniezdi 4 - 6 párov                                                                          | V CHVÚ hniezdia maximálne 3 páry                                                              |
|                     | 1.2. Populačný trend   | Populácia za 5 rokov stúpala o viac ako 2 páry                                                 | Populácia je za 5 rokov stabilná ( $\pm 1$ pár)                                                     | Populácia za 5 rokov poklesla o minimálne 2 páry                                              |
|                     | 1.3. Veľkosť areálu    | Územia nevhodné pre druh (urbanizované priestory) nezaberajú viac ako 5 % celkovej výmery CHVÚ | Územia nevhodné pre druh (urbanizované priestory) nezaberajú viac ako 5 - 10 % celkovej výmery CHVÚ | Územia nevhodné pre druh (urbanizované priestory) zaberajú viac ako 10 % celkovej výmery CHVÚ |



| Kritériá hodnotenia     | PRIAZNIVÝ STAV                                                                                 |                                                                                                                                                   | NEPRIAZNIVÝ STAV                                                                                                                                      |
|-------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                         | A – dobrý                                                                                      | B – priemerný                                                                                                                                     | C – nepriaznivý                                                                                                                                       |
| 1.4. Areálový trend     | Rozloha urbanizovaných plôch v CHVÚ za 5 rokov nestúpala o vyše 10 % z ich rozlohy             | Rozloha urbanizovaných plôch v CHVÚ za 5 rokov stúpala o 15 - 20 % z ich rozlohy                                                                  | Rozloha urbanizovaných plôch v CHVÚ za 5 rokov nestúpala o vyše 20 % z ich rozlohy                                                                    |
| 1.5. Hniezdna úspešnosť | Priemerná hniezdna úspešnosť za 5 rokov je > 0,6 mláďaťa/ hniezdny pár so započatým hniezdením | Priemerná hniezdna úspešnosť za 5 rokov je 0,4 - 0,6 vyleteného mláďaťa/ hniezdny pár so započatým hniezdením                                     | Priemerná hniezdna úspešnosť za 5 rokov je < 0,4 vyleteného mláďaťa/ hniezdny pár so započatým hniezdením                                             |
| biotop                  | 2.1. Hniezdny biotop                                                                           | Výmera lesných porastov nad 80 rokov je minimálne 20 % z celkovej výmery lesa v CHVÚ a ich rozmiestnenie je v území mozaikovité                   | Výmera lesných porastov nad 80 rokov je pod 10 % z celkovej výmery lesa v CHVÚ a ich rozmiestnenie je v území sústredené na 1 – 2 lokality            |
|                         | 2.2. Potravný biotop                                                                           | V poľnohospodárskej krajine zaberajú TTP vyše 90 % z celkovej výmery PPF v CHVÚ                                                                   | V poľnohospodárskej krajine zaberajú TTP pod 50 % z celkovej výmery PPF v CHVÚ                                                                        |
|                         | 2.3. Biotopy dôležité počas zimovania                                                          | V poľnohospodárskej krajine zaberajú TTP vyše 90 % z celkovej výmery PPF v CHVÚ                                                                   | V poľnohospodárskej krajine zaberajú TTP pod 50 % z celkovej výmery PPF v CHVÚ                                                                        |
| ohrozenia               | 3.1. Nepriame ohrozenie druhu                                                                  | Minimálne 75 % všetkých stĺpov 22 kV vzdušného elektrického vedenia v CHVÚ je chránených proti úhynu vtákov                                       | Pod 40 % všetkých stĺpov 22 kV vzdušného elektrického vedenia v CHVÚ je chránených proti úhynu vtákov                                                 |
|                         | 3.2. Priame ohrozenie druhu                                                                    | Za 5 rokov neboli zaznamenané žiadne prípady priameho prenasledovania človekom (vyberanie mláďat alebo vajec, odstrel, trávenie, odchyt do želez) | Za 5 rokov bolo zaznamenaných viac ako 3 prípady priameho prenasledovania človekom (vyberanie mláďat alebo vajec, odstrel, trávenie, odchyt do želez) |
|                         | 3.3. Ohrozenie hniezdných biotopov                                                             | Za 5 rokov je výmera lesných porastov starších ako 80 rokov stabilná ( $\pm 5\%$ z ich celkovej výmery)                                           | Za 5 rokov došlo k poklesu výmery lesných porastov starších ako 80 rokov maximálne o 20 % z ich celkovej výmery                                       |
|                         | 3.4. Ohrozenie potravných biotopov                                                             | Výmera TTP za 5 rokov poklesla kvôli zarastaniu náletom drevín, zmenou na ornú pôdu alebo zastavaním do 5 % z ich celkovej výmery                 | Výmera TTP za 5 rokov poklesla kvôli zarastaniu náletom drevín, zmenou na ornú pôdu alebo zastavaním o vyše 10 % z ich celkovej výmery                |
|                         | 3.5. Ohrozenia migračného biotopu / biotopu počas zimovania                                    | Výmera TTP za 5 rokov poklesla kvôli zarastaniu náletom drevín, zmenou na ornú pôdu alebo zastavaním do 5 % z ich celkovej výmery                 | Výmera TTP za 5 rokov poklesla kvôli zarastaniu náletom drevín, zmenou na ornú pôdu alebo zastavaním o vyše 10 % z ich celkovej výmery                |

**Vyhodnotenie súčasného stavu (body):**

| Kritérium |                   | Stav | Váha parametra (0-3) | Dosiahnutá hodnota (Stav x váha) |
|-----------|-------------------|------|----------------------|----------------------------------|
| populácia | veľkosť populácie | 2    | 3                    | 6                                |
|           | populačný trend   | 2    | 3                    | 6                                |
|           | veľkosť areálu    | 3    | 2                    | 6                                |

|                                                   |                                    |   |   |    |
|---------------------------------------------------|------------------------------------|---|---|----|
|                                                   | areálový trend                     | 3 | 2 | 6  |
|                                                   | hniezdna úspešnosť                 | 3 | 2 | 6  |
| biotop                                            | hniezdny biotop                    | 2 | 3 | 6  |
|                                                   | potravný biotop                    | 3 | 3 | 9  |
|                                                   | biotopy počas zimovania            | 2 | 1 | 2  |
| ohrozenia                                         | nepriame ohrozenia druhu           | 1 | 1 | 1  |
|                                                   | priame ohrozenia druhu             | 3 | 3 | 9  |
|                                                   | hniezdny biotop                    | 2 | 3 | 6  |
|                                                   | potravný biotop                    | 3 | 1 | 3  |
|                                                   | biotopy počas migrácie a zimovania | 3 | 1 | 3  |
| Dosiahnutá hodnota spolu:                         |                                    |   |   | 69 |
| Maximálna možná hodnota ( $\sum$ váh $\times$ 3): |                                    |   |   | 84 |

Body v rozsahu 1, 2, 3; Váha parametrov 1, 2, 3

Celkové vyhodnotenie (percentuálny podiel dosiahnutej hodnoty z možnej hodnoty): 82 %

|             |               |                 |
|-------------|---------------|-----------------|
| A – dobrý   | B – priemerný | C – nepriaznivý |
| 100 - 78 %  | 77 - 55 %     | 54 - 33 %       |
| <b>82 %</b> |               |                 |

#### Zhodnotenie:

Početnosť orlov skalných v CHVÚ Horná Orava bola hodnotená skôr ako stabilná, aj keď nie je vylúčený nárast v posledných 10 - 15 rokoch. Pravdepodobnou príčinou je dostatočná úživnosť revírov. Z tohto dôvodu je stav druhu v kategórii populačnej skôr **priaznivý - dobrý**. Stav hniezdného prostredia sa najmä pre zvýšenú ťažbu v starších lesoch z dlhodobého hľadiska (15 – 20 rokov) zhoršil. K zhoršeniu stavu lovísk došlo najmä kvôli urbanizácii a zarastaniu náletom. No celkovo je pre zachovalosť poľnohospodárskej krajiny (minimálna urbanizácia, pestrá diverzifikovaná krajina s minimom ornej pôdy) stav lovísk pomerne priaznivý. Za hlavné ohrozenia sa pokladá najmä intenzívna ťažba starých lesných porastov vhodných na hniezdenie a celkovo intenzívna lesohospodárska činnosť (vyrušovanie, likvidácia hniezdísk).

#### 1.6.3.1.23. Definovanie priaznivého stavu chriašťa malého (*Porzana parva*) v Chránenom vtáčom území Horná Orava

##### Rozšírenie, početnosť a charakteristika druhu:

Veľkosť populácie **chriašťa malého** v CHVÚ sa odhaduje v súčasnosti na 0 - 1 hniezdného páru, čo predstavuje 0,9 % slovenskej hniezdnej populácie druhu (70-150 párov). Populácia druhu v CHVÚ Horná Orava teda predstavuje menej ako 1 % národnej populácie a nie je splnené kritérium pre uchovanie druhu ako predmetu ochrany.

Trend populácie v CHVÚ je stabilný, s maximálnou zmenou do 20 %. Vzhľadom na ojedinelý výskyt nie je možné stanoviť hustotu populácie druhu ani rozptyl jedincov.

##### Hlavné biotopy výskytu druhu:

Biotopom sú okraje stojatých vôd (rybníky, vodné nádrže) a rozsiahlejšie močiare z porastmi trstiny, pálky a ostrice. Podstatná je trvalá prítomnosť vodnej hladiny. Počas migrácie jedince ťahnu dolinami riek.

V CHVÚ Horná Orava bol pozorovaný druh v lokalite Grúniky pod Zubrohlovou a na Oravskej priehrade (Zubrohľavská a Bobrovská zátoka, Vtáčí ostrov). Výmera hlavných biotopov v CHVÚ je 3 209,94 ha. Napriek tomu, že rozloha biotopu je dostatočne veľká a stabilná pre

dlhodobé prežívanie druhu, početnosť druhu sa v území znížila v dôsledku veľkého kolísania vodnej hladiny Oravskej priehrady a sukcesie (zazemňovanie) a zarastania jedinej lokality výskytu.

**Definovanie stavu druhu chriašť malý (*Porzana parva*):**

| Kritériá hodnotenia |                                         | PRIAZNIVÝ STAV                                                                                                                                                                                  |                                                                                                                                                                                            | NEPRIAZNIVÝ STAV                                                                                                                                                                               |
|---------------------|-----------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                     |                                         | A – dobrý                                                                                                                                                                                       | B – priemerný                                                                                                                                                                              | C – nepriaznivý                                                                                                                                                                                |
| populácia           | 1.1 veľkosť populácie                   | Viac ako 5 obsadených teritórií za obdobie 5 rokov                                                                                                                                              | 2 - 5 obsadených teritórií za obdobie 5 rokov                                                                                                                                              | Menej ako 2 obsadené teritória za obdobie 5 rokov                                                                                                                                              |
|                     | 1.2 populačný trend                     | Veľkosť populácie za obdobie 5 rokov stúpala o vyše 20 %                                                                                                                                        | Populácia je za obdobie 5 rokov stabilná, príp. mierne kolíše ( $\pm 20\%$ )                                                                                                               | Populácia za obdobie 5 rokov klesla o vyše 20 %                                                                                                                                                |
|                     | 1.3 veľkosť areálu                      | Druh obsadzuje minimálne 50 % potenciálne vhodných lokalít CHVÚ za obdobie 5 rokov                                                                                                              | Druh obsadzuje 30 – 50 % potenciálne vhodných lokalít za obdobie 5 rokov                                                                                                                   | Druh obsadzuje menej ako 30 % potenciálnych lokalít za obdobie 5 rokov                                                                                                                         |
|                     | 1.4 areálový trend                      | Za obdobie 5 rokov druh obsadil minimálne 2 nových lokalít                                                                                                                                      | Za obdobie 5 rokov obsadzuje druh rovnaký počet lokalít, príp. tento počet medziročne mierne kolíše                                                                                        | Za obdobie 5 rokov sa počet obsadených lokalít zmenšil o vyše 2                                                                                                                                |
| biotop              | 2.1 hniezdny biotop                     | V hniezdných biotopoch sa celoročne udržiava vhodný vodný režim (mokrade nevysychajú počas celého roka, stabilná výška vodnej hladiny).                                                         | Hniezdne biotopy majú dostatok vody počas hniezdného obdobia (vysychajú až po 1.7., vodná hladina mierne kolíše)                                                                           | Hladina vody v močiaroch výrazne kolíše a lokality vysychajú aj počas hniezdného obdobia .                                                                                                     |
|                     | 2.2 potravný biotop                     | V potravných biotopoch sa celoročne udržiava vhodný vodný režim (mokrade nevysychajú počas celého roka), a tým aj vhodná vegetačná štruktúra                                                    | Potravné biotopy majú dostatok vody a vhodnú vegetačnú štruktúru počas hniezdného obdobia (vysychajú až po 1.7.)                                                                           | Hladina vody v močiaroch výrazne kolíše a lokality vysychajú aj počas hniezdného obdobia čím sa znižuje dostupnosť potravy                                                                     |
| ohrozenie           | 3.1 stupeň ohrozenia druhu              | Menej ako 20 % hniezdisk podlieha stresovým faktorom – rybolov                                                                                                                                  | 20 - 50 % hniezdisk podlieha stresovým faktorom – rybolov                                                                                                                                  | Viac ako 50 % hniezdisk podlieha stresovým faktorom – rybolov, pastva                                                                                                                          |
|                     | 3.2 stupeň ohrozenia hniezdného biotopu | Menej ako 10 % lokalít je ohrozených odvodňovaním, zasypávaním močiarov, vypaľovaním brehových porastov, kosením, necitlivou úpravou brehov v hniezdnom období a kolísaním výšky vodnej hladiny | 10 – 30 % lokalít je ohrozených odvodňovaním, zasypávaním močiarov, vypaľovaním brehových porastov, kosením, necitlivou úpravou brehov v hniezdnom období a kolísaním výšky vodnej hladiny | Viac ako 30 % lokalít je ohrozených odvodňovaním, zasypávaním močiarov, vypaľovaním brehových porastov, kosením, necitlivou úpravou brehov v hniezdnom období a kolísaním výšky vodnej hladiny |

**Vyhodnotenie súčasného stavu (body):**

| Kritérium                                         |                                   | Stav | Váha parametra (0-3) | Dosiahnutá hodnota (Stav x váha) |
|---------------------------------------------------|-----------------------------------|------|----------------------|----------------------------------|
| populácia                                         | 1.1. Veľkosť populácie            | 1    | 3                    | 3                                |
|                                                   | 1.2. Populačný trend              | 2    | 3                    | 6                                |
|                                                   | 1.3. Veľkosť areálu               | 1    | 2                    | 2                                |
|                                                   | 1.4. Areálový trend               | 2    | 3                    | 6                                |
| biotop                                            | 2.1. Hniezdny biotop              | 1    | 3                    | 3                                |
|                                                   | 2.2. Potravný biotop              | 2    | 2                    | 4                                |
| ohrozenia                                         | 3.1. Ohrozenie druhu              | 2    | 3                    | 6                                |
|                                                   | 3.2. Ohrozenie hniezdného biotopu | 1    | 3                    | 3                                |
| Dosiahnutá hodnota spolu                          |                                   |      |                      | 33                               |
| Maximálna možná hodnota ( $\sum$ váh $\times$ 3): |                                   |      |                      | <b>66</b>                        |

\*Bodová hodnota stavu: A = 3 body, B = 2 body, C = 1 bod

Celkové vyhodnotenie (percentuálny podiel dosiahnutej hodnoty z nožnej hodnoty): **50%**

| A – dobrý  | B – priemerný | C – nepriaznivý |
|------------|---------------|-----------------|
| 100 – 78 % | 77 – 55 %     | 54 – 33 %       |
|            |               | <b>50%</b>      |

**Zhodnotenie:**

Na základe zadefinovaných kritérií hodnotenia bol druh chriaštel' malý v území CHVÚ Horná Orava zaradený v celkovom hodnotení **do stavu C – nepriaznivý stav s hodnotou 50 %**. Uvedený stav odráža skutočnosť minimálneho výskytu tohto druhu v území.

*1.6.3.1.24. Definovanie priaznivého stavu prepelice poľnej (Coturnix coturnix) v Chránenom vtáčom území Horná Orava*

**Rozšírenie, početnosť a charakteristika druhu:**

**Prepelica poľná** sa v CHVÚ vyskytuje v počte minimálne 200 – 400 hniezdných párov, čo predstavuje až 7,5 % slovenskej hniezdnej populácie druhu (2 000 – 6 000). Populácia druhu v CHVÚ Horná Orava tak je výrazne viac ako 1% národnej populácie. Ide o stabilnú populáciu s priemernou zmenou  $\pm 20\%$ , u tohto druhu sú známe výraznejšie oscilácie početnosti. Priemerná hustota populácie je 0,22 párov/10 ha, najvyššia bola zistená v Oravskej kotline a Podbeskydskej brázde. Rozptyl jedincov v území je nepravidelný.

**Hlavné biotopy výskytu druhu:**

Biotopom je otvorená poľnohospodárska krajina: obilné alebo ďatelinové polia, okopaniny, lúky a pasienky. Ruderálne zárasty okolo ciest a medzí. Vyskytuje sa od nížin, cez podhorské a horské lúky, vzáčne po hole a nad hornou hranicou lesa.

Výmera hlavných biotopov v CHVÚ je 19 955 ha. Biotopy prepelice poľnej sa nachádzajú rovnomerne na celom území CHVÚ okrem Oravských Beskýd, predovšetkým však v Oravskej kotline a Podbeskydskej brázde. Rozloha i kvalita biotopu sú ešte pravdepodobne dostatočne veľké pre prežívanie druhu, ale za posledné roky sa zhoršujú. K výraznejším zmenám

a poškodeniam biotopov prepelice poľnej dochádza zmenou kultúr, zmenou spôsobu obhospodarovania (zmena lúk na pasienky), odstraňovaním bylinných zárastov a trávnatých plôch popri mediach poľných cestách akomunikáciách, na ornej pôde zase zmenou kultúr obilnín v prospech kukurice a repke olejnej a celkovou intenzifikáciou poľnohospodárstva.

**Definovanie stavu druhu prepelica poľná (*Coturnix coturnix*):**

| Kritériá hodnotenia |                                                            | PRIAZNIVÝ STAV                                                                                                                                          |                                                                                                                                      | NEPRIAZNIVÝ STAV                                                                     |
|---------------------|------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------|
|                     |                                                            | A – dobrý                                                                                                                                               | B – priemerný                                                                                                                        | C – nepriaznivý                                                                      |
| populácia           | 1.1. Veľkosť populácie / populačná hustota                 | Odhad populácie > 400 volajúcich samcov                                                                                                                 | Odhad populácie 200-400 volajúcich samcov                                                                                            | Odhad populácie < 200 volajúcich samcov                                              |
|                     |                                                            | Populačná hustota Priemerne viac ako 2 samce/1 km línie poľnohospodárskej krajiny                                                                       | Populačná hustota Priemerne 0,5-2 samca/1 km línie poľnohospodárskej krajiny                                                         | Populačná hustota priemerne menej ako 0,5 samca/1 km línie poľnohospodárskej krajiny |
|                     | 1.2. Populačný trend                                       | Priemerný stabilný viacročný nárast populácie o výše 30 % (alebo je stabilná a dosahuje trvale dobrý stav vo veľkosti populácie a v populačnej hustote) | Populácia je stabilná alebo s miernymi výkyvmi (do 30 %) a nedosahuje trvale dobrý stav vo veľkosti populácie a v populačnej hustote | Dlhodrvajúci viacročný pokles populácie o výše 30 %                                  |
|                     | 1.3. Areálový trend                                        | Areál sa zväčšuje alebo dosahuje viac ako 80 % PPF v CHVÚ                                                                                               | Areál je stabilný a je v rozsahu 50-80 % PPF v CHVÚ                                                                                  | Areál sa zmenšuje o viac ako 10 % a nedosahuje 50 % PPF v CHVÚ                       |
| biotop              | 2.1. Hniezdny a potravný biotop                            | Rozloha mozaikovitej poľnohospodárskej krajiny rastie o viac ako 15 %                                                                                   | Rozloha mozaikovitej poľnohospodárskej krajiny ostáva stabilná alebo mierne rastie (do 15 %)                                         | Rozloha mozaikovitej poľnohospodárskej krajiny klesá                                 |
|                     | 2.2. Biotopy dôležité počas migrácie                       | Minimálne 5 % výmery PPF ostáva ako úhory                                                                                                               | Minimálne 2-5 % výmery PPF ostáva ako úhory                                                                                          | Menej ako 2 % ostáva ako úhor                                                        |
| ohrozenia           | 3.1. Priame ohrozenie druhu (prenasledovanie, vyrušovanie) | Viac ako 75 % lokalít je v čase hniezdenia bez negatívnych agrotechnických zásahov                                                                      | 50-75 % lokalít je v čase hniezdenia bez negatívnych agrotechnických zásahov                                                         | Menej ako 50 % lokalít je v čase hniezdenia bez negatívnych agrotechnických zásahov  |
|                     | 3.2. Deštrukcia hniezdných a potravných biotopov           | Viac ako 85 % lokalít ostáva do budúceho roka bez negatívnej zmeny užívania                                                                             | 60 - 85 % lokalít ostáva do budúceho roka bez negatívnej zmeny užívania                                                              | Menej ako 60 % lokalít ostáva do budúceho roka bez negatívnej zmeny užívania         |

**Vyhodnotenie súčasného stavu (body):**

| Kritérium |                            | Stav | Váha parametra (0-3) | Dosiahnutá hodnota (Stav x váha) |
|-----------|----------------------------|------|----------------------|----------------------------------|
| populácia | veľkosť populácie          | 2    | 2                    | 4                                |
|           | hustota populácie          | 2    | 3                    | 6                                |
|           | populačný trend            | 2    | 3                    | 6                                |
|           | areálový trend             | 3    | 2                    | 6                                |
| biotop    | hniezdny a potravný biotop | 2    | 2                    | 4                                |
|           | migračný biotop            | 2    | 2                    | 4                                |

|                                                         |                                        |   |   |    |
|---------------------------------------------------------|----------------------------------------|---|---|----|
| ohrozenia                                               | priame ohrozenia                       | 1 | 3 | 3  |
|                                                         | deštrukcia hniezdných a potr. biotopov | 3 | 3 | 9  |
| Dosiahnutá hodnota spolu:                               |                                        |   |   | 42 |
| Maximálna možná hodnota ( $\sum \text{váh} \times 3$ ): |                                        |   |   | 60 |

Body v rozsahu 1, 2, 3; Váha parametrov 1, 2, 3

Celkové vyhodnotenie (percentuálny podiel dosiahnutej hodnoty z možnej hodnoty): 70%

| A – dobrý  | B – priemerný | C – nepriaznivý |
|------------|---------------|-----------------|
| 100 – 78 % | 77 – 55 %     | 54 – 33 %       |
|            | 70 %          |                 |

#### Zhodnotenie:

Na základe zadefinovaných kritérií hodnotenia bol druh prepelica poľná zaradený v celkovom hodnotení **do priaznivého stavu B – priemerný s hodnotou 70 %**. Prejavili sa mierne negatívne trendy v niektorých oblastiach, najmä v dôsledku zvýšenia pravidelnosti a opakovania kosieb, kedy sa začína kosiť skôr a viackrát počas vegetačného obdobia. V niektorých častiach (napr. Bobrov) sa aj zvýšila intenzita poľnohospodárstva, došlo k zmene niektorých trávnatých porastov na ornú pôdu, úhory boli pomulčované a pribudlo pestovanie nových plodín kukurice a repky olejnej.

#### 1.6.3.1.25. Definovanie priaznivého stavu žltouchvosta hôrneho (*Phoenicurus phoenicurus*) v Chránenom vtáčom území Horná Orava

##### Rozšírenie, početnosť a charakteristika druhu:

**Žltouchvosť hôrny** patrí medzi vzácnejšie druhy spevavcov hniezdiacich v CHVÚ Horná Orava. Ani v minulosti nepatril medzi najbežnejšie druhy. Jeho populácia v CHVÚ Horná Orava bola v roku 2003 odhadnutá len na 150 párov (Rybanič et al. 2003). V tom období hniezdil rozptýlene a nehojne v starších preriedených lesných porastoch (Danko et al. 2002). Takýmito lokalitami boli napríklad jedľobučiny v oblasti Priehyby pri obci Lomná, alebo fragmenty starých porastov v okolí vrcholu Úšust (Ridzoň 2001, 2006), ale aj na iných lokalitách na Hornej Orave (napr. pralesové smrečiny v masíve Pilska, Karaska in litt.). Okrem toho žltouchvosť hôrny rozptýlene hniezdil aj v záhradách niektorých obcí, napríklad v Oravskej Lesnej, Lomnej, Novoti (Demko 1992, 1995, Karaska in litt.). V súčasnosti sa však jeho výskyt obmedzuje takmer výlučne len na intravilány obcí, hlavne záhrady (napr. Zákamenné, Oravská Lesná a Oravská Polhora). V týchto lokalitách bol potvrdený monitoringom realizovaným v rámci ŠF Vtáky, alebo monitoringom SOS/BirdLife Slovensko (Demko 2013). Z pôvodných hniezdných lokalít však takmer úplne absentujú hniezdne výskyty v lesných porastoch. V posledných rokoch bol zaznamenaný iba jeden prípad v Zubrohlavskej zátoke (Jaňák 2012), potvrdený však nebol a iné relevantné záznamy sú z tejto lokality len počas migrácie (Trnka 2011). Vzhľadom k týmto zmenám v početnosti a takmer úplnej absencii hniezdných výskytov v lesných porastoch je tak v súčasnosti stav jeho populácie odhadovaný na 30 – 50 párov pre celé CHVÚ Horná Orava (Karaska in litt.). Predpokladáme, že úbytok môže byť čiastočne spôsobený fragmentáciou biotopov, keďže v CHVÚ Horná Orava naďalej pokračuje zánik starších rozvoľnenejších lesných porastov, ktoré sú vhodným biotopom pre žltouchvosta hôrneho (Hansen et al. 2013). Takýto typ biotopov v CHVÚ nie je plošne rozšírený, preto aj zánik niekoľkých sa odzrkadlí na početnosti druhu (prípady zániku biotopov na Priehybe v Lomnej). Tempo fragmentácie je však v CHVÚ oveľa

nižšie ako v iných územiach na Slovensku, napríklad v CHKO Kysuce alebo CHVÚ Nízke Tatry (Hansen et al. 2013). Primárnou príčinou poklesu teda nebude zánik hniezdných alebo potravných biotopov na Hornej Orave (ale ani na Slovensku). Vzhľadom k pokračujúcemu poklesu populácie vo viacerých krajinách západnej Európy (BirdLife International 2004) je tak situácia obdobná ako u nás. Je možné predpokladať, že jej príčiny ležia skôr na zimoviskách v subsaharskej Afrike, kde prebieha veľmi intenzívne odlesňovanie (Hansen et al. 2013) a paralelne aj nelegálny lov migrujúceho vtáctva (predovšetkým Blízky Východ).

**Definovanie stavu druhu žltouchvost hôrny (*Phoenicurus phoenicurus*):**

| Kritériá hodnotenia |                                                       | PRIAZNIVÝ STAV                                                                                                                                                                                                          |                                                                                                                                                                                                         | NEPRIAZNIVÝ STAV                                                                                                                                                                                 |
|---------------------|-------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                     |                                                       | A – dobrý                                                                                                                                                                                                               | B – priemerný                                                                                                                                                                                           | C – nepriaznivý                                                                                                                                                                                  |
| populácia           | 1.1. Populačná hustota/veľkosť populácie              | Populačná hustota >5 HP/km <sup>2</sup> hlavných biotopov (staré riedke lesy, intravilány obcí s bohato zastúpenou stromovou zeleňou), resp. >10 HP/10 km <sup>2</sup> územia s vhodným biotopom.                       | Populačná hustota 1 – 5 HP/km <sup>2</sup> hlavných biotopov (staré riedke lesy, intravilány obcí s bohato zastúpenou stromovou zeleňou), resp. 1 – 10 HP/10 km <sup>2</sup> územia s vhodným biotopom. | Populačná hustota <1 HP/km <sup>2</sup> hlavných biotopov (staré riedke lesy, intravilány obcí s bohato zastúpenou stromovou zeleňou), resp. <1 HP/10 km <sup>2</sup> územia s vhodným biotopom. |
|                     | 1.2. Populačný trend                                  | Populácia resp. populačná hustota je progresívna, stúpa o viac ako 20 %.                                                                                                                                                | Populácia resp. populačná hustota je stabilná na úrovni prirodzenej fluktuácie so zmenami $\pm 20$ %.                                                                                                   | Populácia resp. populačná hustota klesá o viac ako 20 %                                                                                                                                          |
|                     | 1.3. Veľkosť areálu                                   | Viac ako 60 % kvadrátov DFS alebo kvadrátov 10x10 km.                                                                                                                                                                   | 40 – 60 % kvadrátov DFS alebo kvadrátov 10x10 km.                                                                                                                                                       | Menej ako 40 % kvadrátov DFS alebo kvadrátov 10x10 km.                                                                                                                                           |
|                     | 1.4. Areálový trend                                   | Areál sa zväčšuje o viac ako 20 %.                                                                                                                                                                                      | Areál je stabilný s osciláciou do $\pm 20$ %.                                                                                                                                                           | Areál sa znižuje o viac ako 20 %.                                                                                                                                                                |
| biotop              | 2.1. Hniezdny biotop                                  | Lesné porasty nachádzajúce sa v CHVÚ tvoria aspoň v podiele 15 % porasty staršie ako 100 rokov, z toho minimálne 30 % so zakmenením 0,6 a nižším a zároveň v intravilánoch obcí je dostatočne zastúpená stromová zeleň. | Lesné porasty nachádzajúce sa v CHVÚ tvoria v podiele 8 – 15 % porasty staršie ako 100 rokov alebo v intravilánoch obcí je dostatočne zastúpená stromová zeleň.                                         | Lesné porasty nachádzajúce sa v CHVÚ tvoria < 8 % porasty staršie ako 100 rokov a v intravilánoch obcí nie je dostatočne zastúpená stromová zeleň.                                               |
|                     | 2.2. Potravný biotop a biotop významný počas migrácie | Väčšina hniezdných a potravných teritórií je umiestnená v lesných porastoch s vekom nad 100 rokov a zakmenením 0,6 a nižším a v intravilánoch obcí s dostatočne zastúpenou stromovou zeleňou                            | Väčšina hniezdných a potravných teritórií je umiestnená v lesných porastoch a na ich okrajoch so zakmenením 0,6 – 0,8 alebo v intravilánoch obcí s dostatočne zastúpenou stromovou zeleňou.             | Väčšina hniezdných a potravných teritórií je umiestnená v lesných porastoch a na ich okrajoch so zakmenením 0,8 a vyšším alebo v intravilánoch obcí s nedostatočne zastúpenou stromovou zeleňou. |
| ohrozenia           | 3.1. Populácia                                        | Nie je cielene prenasledovaný na hniezdiskách, migrácii a žiadne hniezdenie nie je zmarené neúmyselným vyrušovaním                                                                                                      | Nie je cielene prenasledovaný na hniezdiskách, na migrácii a nevýznamná časť hniezdení (<10 %) je zmarená vyrušovaním                                                                                   | Druh je cielene prenasledovaný a to či na hniezdiskách, alebo migrácii a významná časť hniezdení je zmarená vyrušovaním                                                                          |
|                     | 3.2. Biotop                                           | Žiadna fragmentácia alebo devastácia biotopov na hniezdiskách                                                                                                                                                           | Lokálna fragmentácia biotopov na hniezdiskách.                                                                                                                                                          | Veľkoplošná fragmentácia a devastácia biotopov na hniezdiskách.                                                                                                                                  |

**Vyhodnotenie súčasného stavu (body):**

| Kritérium                                         |                                  | Stav | Váha parametra (0-3) | Dosiahnutá hodnota (Stav x váha) |
|---------------------------------------------------|----------------------------------|------|----------------------|----------------------------------|
| populácia                                         | pop. hustota / veľkosť populácie | 1    | 3                    | 3                                |
|                                                   | populačný trend                  | 1    | 3                    | 3                                |
|                                                   | veľkosť areálu                   | 2    | 2                    | 4                                |
|                                                   | areálový trend                   | 1    | 2                    | 2                                |
| biotop                                            | hniezdny biotop                  | 2    | 3                    | 6                                |
|                                                   | potravný biotop                  | 2    | 2                    | 4                                |
| ohrozenia                                         | Populácia                        | 2    | 3                    | 6                                |
|                                                   | Biotop                           | 2    | 1                    | 2                                |
| Dosiahnutá hodnota spolu:                         |                                  |      |                      | 30                               |
| Maximálna možná hodnota ( $\sum$ váh $\times$ 3): |                                  |      |                      | 57                               |

Body v rozsahu 1, 2, 3; Váha parametrov 1, 2, 3

Celkové vyhodnotenie (percentuálny podiel dosiahnutej hodnoty z možnej hodnoty): 53 %

|           |               |                 |
|-----------|---------------|-----------------|
| A – dobrý | B – priemerný | C – nepriaznivý |
| 100–78 %  | 77–55 %       | 54–33 %         |
|           |               | <b>53 %</b>     |

**Zhodnotenie:**

Na základe zadefinovaných kritérií hodnotenia bol druh žltouchvost hôrny v území CHVÚ Horná Orava zaradený v celkovom **hodnotení stavu C s hodnotou 53 % hodnotenia priaznivého stavu**. V hodnotení hniezdného a potravných biotopov je nepriaznivý stav druhu v CHVÚ Horná Orava z nasledovných dôvodov:

- Populačná hustota v hlavných biotopoch v lesných porastoch je v súčasnosti v území CHVÚ Horná Orava v podstate nemerateľná. V starších riedkych lesoch (optimálne pralesovitého charakteru) v súčasnosti existuje veľmi málo relevantných údajov získaných monitoringom v rámci projektov, alebo z iných publikovaných údajov. Existuje len jeden údaj o hniezdení, a to v Zubrohlavskom zálive (Jaňák 2012), všetky ostatné pochádzajú z migrácie, alebo mimo biotopov výskytu. Druh tak v podstate z lesných biotopov v území CHVÚ (staršie riedke lesy, lesné okraje a pod.) vymizol a denzita je tak dlhodobo hlboko pod hodnotou  $<1$  HP/km<sup>2</sup>. Predpokladáme, že časť jednotlivito prežívajúcich jedincov žltouchvosta hôrneho nemusela byť monitoringom zaznamenaná. Ich počet však je veľmi nízky a tak nedosahuje celkový odhadovaný počet pre CHVÚ Horná Orava v 2013 na úrovni 30 – 50 párov. Denzita sa nepriblíži k hodnotám  $<1$  párov/km<sup>2</sup> v lesných biotopov (to by museli ujsť pozornosti desiatky až stovky vtákov, čo pri pokrytí územia monitoringom v CHVÚ Horná Orava je v podstate vylúčené). V súčasnosti hniezdne páry prežívajú v území len v záhradách a parkoch, čo pri rozlohe územia CHVÚ Horná Orava 587 km<sup>2</sup> predstavuje celkovú denzitu 0,68 párov/10 km<sup>2</sup>, t.j. pod limitom  $<1$  párov/10 km<sup>2</sup>. Ani v intraviláne v Oravskej Lesnej, kde bola v minulosti v záhradách zistená najvyššia denzita a to až 5 párov/km<sup>2</sup>, v súčasnosti táto hodnota nie je dokázaná a maximálna denzita sa pohybuje na úrovni 2 – 3 párov/ km<sup>2</sup> (Demko in litt.). Oravská Lesná je pritom obcou, kde je v CHVÚ Horná Orava dlhodobo dokladovaná najvyššia denzita tohto druhu vôbec.



- Kritérium populačného trendu je hodnotené stavom C (1 bod), keďže od posledného vyhodnotenia populácie (rok 2003), bola veľkosť populácie odhadnutá v CHVÚ Horná Orava na 150 párov početnosť poklesla do roku 2013 na 30 – 50 párov (priemer 40 párov), t.j. pokles predstavuje 73 % za 10 rokov, niekoľkonásobne viac ako určuje limit 20 % pre stav C.
- Kritérium veľkosti areálu je hodnotené stavom B (2 body), keďže v súčasnosti je druh zistený len v šiestich kvadrátoch Databanky fauny Slovenska z 15, ktoré zasahujú do CHVÚ Horná Orava. Jedná sa o 40 % z celkového počtu kvadrátov a počet je tak na dolnej hranici limitu pre stav B. Obdobná situácia je aj pri hodnotení početnosti na kvadráty 10x10 km sústavy.
- Kritérium areálového trendu je hodnotené stavom C (1 bod), keďže druh rovnako ako ubudol a vymizol z viacerých kvadrátov Databanky fauny Slovenska. Pri poslednom hodnotení stavu areálu rozšírenia bol druh na území CHVÚ Horná Orava uvádzaný v 12 kvadrátoch, dnes to je už len 6, jedná sa teda o pokles 50 %, teda ide o výrazne vyššie zmenšenie areálu ako určuje limit 20 % pre zaradenie do stavu C. Rovnako by bol klasifikovaný pokles aj v prípade, že areálový trend bol hodnotený detailnejším gridom (t.j. nie sieťou Databanky fauny Slovenska, ale napríklad 1x1 km), keďže mnohé z hniezdných lokalít osídlených v minulosti boli opustené a hniezdiská v lesných porastoch druh v podstate opustil.
- Kritérium hniezdného biotopu je klasifikované ako stav B, keďže v súčasnosti v lesných porastoch v CHVÚ podľa lesníckeho geografického informačného systému (<http://gis.nlc.sk.org/lgis/>) nemajú porasty staršie ako 100 rokov zastúpenie viac ako 15 %. V celom okrese Námestovo to je dnes 9,6 %, obdobne ako sa hodnota 15 % nedosahuje ani v častiach CHVÚ ležiacich mimo okresu Námestovo. Hoci stromovej vegetácie je v intravilánoch (Oravská Lesná) dostatok, nie je súčasne splnená podmienka zastúpenia starších lesných porastov (viac ako 100 rokov), preto nemôže byť toto kritérium hodnotené stavom A. Nedosahuje tak kvalitu lesných porastov napríklad v okrese Dolný Kubín, kde je zastúpenie porastov nad 100 rokov 17,4 %, alebo v Lesnom hospodárskom celu Partizánske v CHVÚ Trábeč (19,2 %, kde je žltouchvost hôrny tiež predmetom ochrany). Zároveň nespadá zastúpenie porastov nad 100 rokov pod 8 %, teda do limitu C.
- Kritérium potravný biotop a biotop významný počas migrácie je hodnotený stavom B (2 body), keďže hniezdne teritória sa v súčasnosti nenachádzajú v starších redších porastoch (nad 100 rokov so zakmenením pod 0,6) ale iba v intravilánoch, kde však stále existuje dostatok vzrastlej stromovej zelene.
- Kritérium ohrozenia – populácia je hodnotená stavom B, hoci druh na Slovensku nie je nijako prenasledovaný a neboli zatiaľ zaznamenané žiadne prípady zmarenia hniezdenia spôsobené vyrušovaním či náhodnými návštevami alebo lesohospodárskmi prácami. Pravidelne bývajú zaznamenané jednotlivé prípady zastrelenia alebo ulovenia (do pascí) druhu v stredomorských krajinách (Libanon, Egypt, Cyprus, Malta a iné). Zatiaľ sa však jedná len o individuálne prípady (BirdLife Malta 2008). Je síce možné predpokladať, že počet nelegálne ulovených jedincov bude vyšší, stále nejde o cielené prenasledovanie tohto druhu. Ide skôr o ich náhodné ulovenie, ktoré je zamerané na spevavce ako celok. Preto je stav tohto kritéria hodnotený ako B, keďže nebude hlavným ohrozením podľa dnes známej intenzity, ktorá by mohla významnejšie prispieť k zmene stavu populácie.
- Kritérium ohrozenia – biotop na hniezdiskách je hodnotený stavom B. Viaceré pôvodné hniezdiská v lesných porastoch sú ohrozené pokračujúcou lesohospodárskou činnosťou (napr. lokality Úšust a Lomnianska priehyba). Ostávajúce fragmenty vhodných porastov sú už rozlohou veľmi malé pre hniezdenie žltouchvosta. Toto ohrozenie nie je celoplošné v CHVÚ, keďže v niektorých hniezdiskách sa kvalita biotopov výraznejšie nezmenila (Pilsko) a navyše zastúpenie stromovej zelene v intravilánoch ostáva takmer bez zmeny. Okrem ohrozenia na úrovni CHVÚ Horná Orava je však potrebné pri zhodnotení príčin negatívneho stavu populácie brať do úvahy aj ohrozenia biotopov na zimoviskách. Totiž aj pri zabezpečení

optimálneho manažmentu v CHVÚ Horná Orava je hlavným faktorom, ktorý nemožno veľmi ovplyvniť, kvalita biotopov na zimoviskách. Tú pritom letecké snímky a veľkoplošné hodnotenie (Hansen et al. 2013) preukazuje, že odlesňovanie nie je len maloplošné a lokálne, ale postihuje rozsiahle oblasti subsaharskej Afriky. V kombinácii s pokračujúcou dezertifikáciou a intenzifikáciou poľnohospodárstva v tejto oblasti tak tento vývoj predstavuje skutočnú hrozbu pre populácie žltouchvosta hôrneho.

Pokles hniezdnej populácie kopíruje obdobný vývoj vo viacerých západoeurópskych krajinách (BirdLife International 2004). Tento pokles je aj v CHVÚ Horná Orava a aj v iných územiach omnoho výraznejší ako strata biotopov (v percentuálnom vyjadrení). Existuje tak predpoklad, že tento pokles súvisí viac so stratou biotopov na zimoviskách, ktoré ležia v subsaharskej Afrike. V tejto oblasti je totiž úbytok lesných porastov veľmi výrazný a ich prírastok takmer žiadny (Hansen et al. 2013). Preto je možné očakávať ďalší pokles populácie tohto druhu, predovšetkým u populácií viazaných na pôvodné biotopy.

Opatrenia na zvrátenie stavu by teda mali byť zamerané aj na prijímanie a implementáciu medzinárodných dohôd, ktoré zvrátia úbytok biodiverzity nielen na Slovensku. V samotnom CHVÚ Horná Orava je potrebné vzhľadom k už nepriaznivému stavu druhu zabezpečiť, aby nedochádzalo k ďalšiemu zhoršovaniu a výraznej fragmentácii vhodných biotopov. Posledné fragmenty starých riedkych lesov, jedľobučin, jedľosmrečín by tak mali byť zachované a pri hospodárení v iných lesných porastoch by sa malo myslieť na špecifické topické nároky tohto druhu (lesné porasty s menším zápojom korún).

#### 1.6.3.1.26. Definovanie priaznivého stavu strakoša veľkého (*Lanius excubitor*) v Chránenom vtáčom území Horná Orava

##### Rozšírenie, početnosť a charakteristika druhu:

Hlavným biotopom **strakoša veľkého** je poľnohospodárska krajina s rozptýlenými stromami a vyššími krovinami (Danko et al. 2002, Polák a Saxa 2005). Sú to najmä lúky a pasienky, častejšie s úhormi, menej v oblastiach s väčšími blokmi ornej pôdy. Často sa vyskytuje na rašeliniskách a hniezdi aj na okrajoch lesa. Obľubuje najmä územia s výskytom rôznych mokradí najmä rašelinísk a vlhkých lúk.

Strakoš veľký je ako hniezdič sporadicky rozšírený na takmer celom území poľnohospodárskej krajiny CHVÚ. V posledných rokoch ako hniezdič vymizol v západnej časti CHVÚ (k. ú. Oravská Lesná, Zákamenné), aj napriek tomu, že v 80-tych a 90-tych rokoch 20. storočia, tam pravidelne hniezdil. Biotopy sa však výraznejšie nezmenili. Vyššia početnosť bola zase naopak zaznamenaná najmä vo východnej časti CHVÚ v oblasti Oravskej kotliny. Druh býva zaznamenaný počas migrácií v období bez súvislej snehovej pokrývky na celom území CHVÚ.

##### Definovanie stavu druhu strakoš veľký (*Lanius excubitor*)

| Kritéria hodnotenia |                        | PRIAZNIVÝ STAV                                                      |                                                                | NEPRIAZNIVÝ STAV                                               |
|---------------------|------------------------|---------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------|
|                     |                        | A – dobrý                                                           | B – priemerný                                                  | C – nepriaznivý                                                |
| Populácia           | 1.1. Veľkosť populácie | V CHVÚ sa vyskytuje viac ako 60 hniezdných párov za obdobie 5 rokov | V CHVÚ sa vyskytuje 40-60 hniezdných párov za obdobie 5 rokov  | V CHVÚ sa vyskytuje do 40 hniezdných párov, za obdobie 5 rokov |
|                     | 1.2. Populačný trend   | Populácia za obdobie 5 rokov rastie o minimálne 20 %                | Populácia za obdobie 5 rokov je stabilná, alebo kolíše do 10 % | Populácia sa za obdobie 5 rokov klesá o viac ako 10 %          |
|                     | 1.3. Veľkosť areálu    | Hniezdne lokality sa nachádzajú na viac ako 30 % PPF                | Hniezdne lokality sanachádzajú na 10 až 30 % PPF               | Hniezdne lokality sa nachádzajú na menej ako 10 % PPF          |

| Kritéria hodnotenia |                       | PRIAZNIVÝ STAV                                                                                                                     |                                                                                                                                                         | NEPRIAZNIVÝ STAV                                                                                                           |
|---------------------|-----------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                     |                       | A – dobrý                                                                                                                          | B – priemerný                                                                                                                                           | C – nepriaznivý                                                                                                            |
|                     | 1.4. Areálový trend   | Počet obsadených hniezdných lokalít stúpa minimálne o 20 % za obdobie 5 rokov                                                      | Počet obsadených hniezdných lokalít je stabilný, alebo kolíše v rozsahu do 20 % za obdobie 5 rokov                                                      | Počet obsadených hniezdných lokalít klesá za obdobie 5 rokov o viac ako 20 %                                               |
| Biotop              | 2.1. Hniezdny biotop  | Mozaikovitá poľnohospodárska krajina s rozptýlenou zeleňou pokrýva minimálne 50 % výmery PPF v CHVÚ                                | Mozaikovitá poľnohospodárska krajina s rozptýlenou zeleňou pokrýva 30-50 % výmery PPF v CHVÚ                                                            | Mozaikovitá poľnohospodárska krajina s rozptýlenou zeleňou pokrýva menej ako 30 % výmery PPF v CHVÚ                        |
|                     | 2.2. Potravný biotop  | Výmera TTP z celkovej rozlohy CHVÚ rastie o viac ako 10 % za 5 rokov                                                               | Výmera TTP z celkovej rozlohy CHVÚ kolíše v rozsahu do 10 % za obdobie 5 rokov                                                                          | Výmera TTP z celkovej rozlohy CHVÚ klesá o vyše 10 % za obdobie 5                                                          |
|                     | 2.3. Migračné biotopy | Ako potravý biotop                                                                                                                 | Ako potravý biotop                                                                                                                                      | Ako potravý biotop                                                                                                         |
| Ohrozenia           | 3.1. Populácia        | Na hniezdných lokalitách nebol zaznamenaný žiadny výrub stromov vhodných na hniezdenie za obdobie 5 rokov                          | Na hniezdných lokalitách nebol zaznamenaný výrub hniezdných stromov a žiadny výrub stromov vhodných na hniezdenie v hniezdnom období za obdobie 5 rokov | Na hniezdných lokalitách bol zaznamenaný výrub hniezdných stromov alebo výrub v hniezdnom období za obdobie 5 rokov        |
|                     | 3.2. Biotop           | Podiel mozaikovitej poľnohospodárskej krajiny s rozptýlenou zeleňou rastie o viac ako 10 % z celkovej výmery PPF v CHVÚ za 5 rokov | Podiel mozaikovitej poľnohospodárskej krajiny s rozptýlenou zeleňou je stabilný, s výkyvmi do 10 % z výmery PPF CHVÚ za 5 rokov                         | Podiel mozaikovitej poľnohospodárskej krajiny s rozptýlenou zeleňou sa znížil o viac ako 10 % výmery PPF v CHVÚ za 5 rokov |

#### Vyhodnotenie súčasného stavu (body):

| Kritérium         |                        | Stav | Váha parametra (0-3) | Dosiahnutá hodnota (Stav x váha) |
|-------------------|------------------------|------|----------------------|----------------------------------|
| populácia         | 1.1. Veľkosť populácie | 2    | 3                    | 6                                |
|                   | 1.2. Populačný trend   | 2    | 3                    | 6                                |
|                   | 1.3. Veľkosť areálu    | 2    | 2                    | 4                                |
|                   | 1.4. Areálový trend    | 2    | 2                    | 4                                |
| biotop            | 2.1. Hniezdny biotop   | 2    | 3                    | 6                                |
|                   | 2.2. Potravý biotop    | 2    | 2                    | 4                                |
|                   | 2.3. Migračný biotop   | 2    | 2                    | 4                                |
| ohrozenia         | 3.1. Populácia         | 3    | 2                    | 6                                |
|                   | 3.2. Biotop            | 2    | 3                    | 6                                |
| Možný počet bodov |                        |      |                      | <b>66</b>                        |
| Dosiahnuté body   |                        |      |                      | <b>46</b>                        |

Body v rozsahu 1, 2, 3; Váha parametrov 1, 2, 3

Celkové vyhodnotenie (percentuálny podiel dosiahnutej hodnoty z možnej hodnoty): 70 %

| A – dobrý  | B – priemerný | C – nepriaznivý |
|------------|---------------|-----------------|
| 100 – 78 % | 77 – 55 %     | 54 – 33 %       |
|            | <b>70 %</b>   |                 |

#### Zhodnotenie:

Na základe zadefinovaných kritérií hodnotenia bol druh strakoš veľký zaradený v celkovom hodnotení do **priaznivého stavu B – priemerný s hodnotou 70 %**.

Hodnotenie bolo založené na monitoringu hniezdnej populácie v rokoch 2000 - 2015 sledovaním výskytu v hniezdnom období (SOS/BirdLife Slovensko 2013).

Strakoš veľký dosiahol hornú hodnotu priemerného priaznivého stavu. Negatívne sa prejavila nižšia celková početnosť a mierny úbytok v západnej časti areálu z nie jasných príčin. V niektorých častiach (napr. Bobrov) sa zvýšila intenzita poľnohospodárstva, došlo k zmene niektorých trávnatých porastov na ornú pôdu, úhory boli pomulčované, niektoré dreviny a kroviny boli odstránené.

#### **1.6.3.2. Stav druhov vtákov, na ochranu ktorých sa vyhlasuje Chránené vtáčie územie Horná Orava a ich biotopov**

**Hodnotenie stavu vtákov** vychádza predovšetkým z monitoringu vtáctva a stavu ich populácie v CHVÚ v rokoch 2010-2012, ak nie je uvedené inak.

##### *1.6.3.2.1. Kuvičok vrabčí (Glaucidium passerinum)*

Stav veľkosti populácie kuvička vrabčieho sa podľa aktuálnej definície priaznivého stavu hodnotí stupňom A ako dobrý, priaznivý. V prípade populačného a areálového trendu je hodnotenie mierne horšie, a to na stupni B, stále však ako priemerný priaznivý stav. Menej pozitívne je hodnotenie biotopov. V prípade hniezdného biotopu je hodnotenie na stupni B ako priemerný priaznivý stav, rovnako v prípade potravného biotopu a biotopov dôležitých počas zimovania je stav biotopu v CHVÚ hodnotený stupňom B, t. j. ako priemerný priaznivý stav.

##### *1.6.3.2.2. Chrapkáč poľný (Crex crex)*

Stav veľkosti populácie, populačného a areálového trendu, veľkosti areálu, hniezdného a potravného biotopu a biotopov dôležitých počas migrácie chrapkáča poľného sa podľa aktuálnej definície priaznivého stavu hodnotí na stupni B, ako priemerný priaznivý stav.

##### *1.6.3.2.3. Ďubník trojprstý (Picoides tridactylus)*

Veľkosť populácie Ďubníka trojprstého je klasifikovaná na Hornej Orave stupňom A ako dobrý, priaznivý stav. V prípade populačného trendu, veľkosti areálu a areálového trendu je už hodnotenie klasifikované o stupeň horšie a to stupňom B ako priemerný, priaznivý stav. Podobne ako u veľkosti areálu a trendov aj hodnotenie hniezdných biotopov, potravného biotopu a biotopov počas zimovania je hodnotené len ako priemerný priaznivý stav, teda stupňom B.

##### *1.6.3.2.4. Hlucháň hôrny (Tetrao urogallus)*

V prípade hlucháňa hôrneho je hodnotenie stavu populácie druhu v CHVÚ Horná Orava jedno z horších medzi druhmi, ktoré sú v území predmetom ochrany. Veľkosť populácie, populačný a areálový trend je hodnotený stupňom C, teda ako nepriaznivý stav. Podobne je však

stupňom C ako nepriaznivý stav hodnotený aj hniezdny biotop. Len v prípade potravného biotopu je hodnotenie pozitívnejšie a to stupňom B ako priemerný, priaznivý stav.

#### 1.6.3.2.5. *Tetrov hoľniak (Tetrao tetrix)*

Celkové hodnotenie stavu tetrova hoľniaka v CHVÚ Horná Orava vyznieva rovnako nepriaznivo ako v prípade hlucháňa hôrneho, len s tým rozdielom, že celková populácia druhu je ešte nižšia, čo však nezohľadňuje klasifikácia hodnotenia priaznivých stavov členená len do troch stupňov. Veľkosť populácie, populačný trend a areálový trend je klasifikovaný pri hodnotení priaznivého stavu stupňom C – nepriaznivý stav. Rovnako stupňom C je klasifikovaný aj stav hniezdného biotopu. Iba stav potravného biotopu a biotopu na zimovanie je klasifikovaný pozitívnejšie a to stupňom B – priemerný, priaznivý stav.

#### 1.6.3.2.6. *Orol krikľavý (Aquila pomarina)*

V hodnotení stavu orla krikľavého je hodnotenie populačných kritérií celkovo negatívnejšie ako kritérií týkajúcich sa biotopov. Ohľadne populačných kritérií v prípade veľkosti populácie, populačného trendu, medzidruhovej interakcie a produktivity populácie je stav týchto kritérií hodnotený stupňom C ako nepriaznivý. V prípade areálového trendu a celistvosti hniezdného a potravného biotopu stupňom B ako priemerný, priaznivý. V prípade hniezdného biotopu je stav hodnotený stupňom C ako nepriaznivý, v prípade potravného a migračného biotopu stupňom A ako dobrý, priaznivý.

#### 1.6.3.2.7. *Bocian biely (Ciconia ciconia)*

Stav populačných charakteristík je u bociana bieleho hodnotený na Hornej Orave, či vo veľkosti populácie, populačného a areálového trendu, veľkosti areálu ako aj hniezdnej úspešnosti rovnako a to ako priemerný priaznivý stav – stupňom B. V prípade biotopov je hodnotenie trochu odlišné. V prípade hniezdných a migračných biotopov je hodnotenie stavu klasifikované stupňom B – priemerný, priaznivý stav. V prípade potravných biotopov je klasifikovanie negatívnejšie a to stupňom C – nepriaznivý stav.

#### 1.6.3.2.8. *Bocian čierny (Ciconia nigra)*

Hodnotenie stavu populácie bociana čierneho je mierne negatívnejšie ako v prípade bociana bieleho. Stav veľkosti populácie a populačného trendu je síce hodnotený stupňom B – priemerný, priaznivý stav, no areálový trend je už hodnotený stupňom C ako nepriaznivý stav. Pozitívnejšie vyznieva hodnotenia biotopov druhu. Hniezdny a migračný a translokačný biotop je hodnotený stupňom B – priaznivý, priemerný stav, no potravný biotop je hodnotený už stupňom A ako dobrý, priaznivý stav.

#### 1.6.3.2.9. *Včelár lesný (Pernis apivorus)*

Včelár lesný patrí medzi druhy, u ktorých je hodnotenie stavu celkovo lepšie ako iných druhov, ktoré sú predmetom ochrany v CHVÚ Horná Orava. Veľkosť populácie a areálový trend je tak hodnotený stupňom A – dobrý, priaznivý stav. Mierne negatívnejšie je hodnotený populačný trend, stupňom B – priemerný, priaznivý stav, čo ale znamená, že populačný trend je stabilný pri dobrej úrovni populácie. V prípade hniezdného biotopu včelára je stav klasifikovaný stupňom B – priemerný priaznivý stav, v prípade potravného a migračného biotopu v CHVÚ Horná Orava stupňom A – dobrý, priaznivý stav.

#### 1.6.3.2.10. *Rybár riečny (Sterna hirundo)*

U rybára riečneho sú kritéria populácie v CHVÚ Horná Orava (veľkosť a hustota populácie, populačný trend a areálový trend) pri hodnotení stavu hodnotené stupňom C – nepriaznivý stav. V prípade hniezdneho biotopu je hodnotenie mierne pozitívnejšie a to stupňom B – priemerný, priaznivý stav, v prípade potravného biotopu stupňom A – dobrý, priaznivý stav.

#### 1.6.3.2.11. *Kalužiak červenonohý (Tringa totanus)*

Hodnotenie stavu populačných charakteristík u kalužiaka červenonohého v prípade veľkosti populácie, populačného a areálového trendu v CHVÚ Horná Orava je stanovené na stupni C – nepriaznivý stav. Len v prípade veľkosti areálu bol stav hodnotený stupňom B – priemerný, priaznivý stav. V prípade biotopov stav hniezdneho biotopu bol hodnotený stupňom C – nepriaznivý stav a stav potravného a migračného biotopu stupňom B – priaznivý, priemerný stav.

#### 1.6.3.2.12. *Strakoš obyčajný (Lanius collurio)*

Stav veľkosti populácie strakoša obyčajného sa podľa aktuálnej definície priaznivého stavu hodnotí stupňom B ako priemerný priaznivý stav. V prípade populačného trendu je hodnotenie mierne horšie a to na stupni C ako nepriaznivý stav. Hodnotenie stavu populácie preukázalo jej pokles na úroveň 700 – 800 párov v rokoch 2010 – 2015 ako aj mierne zhoršenie kvality biotopov v dôsledku poklesu ich rozlohy.

#### 1.6.3.2.13. *Jariabok hôrny (Bonasa bonasia)*

Celkový stav druhu je hodnotený stupňom A – dobrý, priaznivý. Hodnotenia aktuálneho stavu populácie poukázali na nižší odhad na úrovni 250 – 300 párov v porovnaní s vedeckým návrhom. Za tento stav sú čiastočne zodpovedné úpravy hraníc CHVÚ, pri vyhlasovaní CHVÚ boli viaceré teritória druhu vyčlenené z CHVÚ, preto je stav populácie hodnotený ako stabilný. Veľkosť populácie je hodnotená stupňom A – dobrý priaznivý, veľkosť areálu a areálový trend je hodnotený ako B – priemerný, priaznivý stav čo odpovedá stabilnej populácii.

#### 1.6.3.2.14. *Pôtik kapcavý (Aegolius funereus)*

Na základe aktuálneho monitoringu bol stav populácie určený na 100 – 110 párov, teda stav zhodný so stavom vo vedeckom návrhu. Stav druhu je hodnotený stupňom B – priemerný priaznivý stav. Prevažne priemerným priaznivým stavom (B) sú hodnotené takmer všetky kritériá, či už populačné, biotopové alebo ohrozenia. Veľkosť areálu a stav hniezdneho biotopu dosahuje ešte lepšie hodnoty – stav priaznivý dobrý (A).

#### 1.6.3.2.15. *Tesár čierny (Dryocopus martius)*

Celkový stav druhu je hodnotený stupňom A – dobrý, priaznivý. Tomuto zodpovedá aj hodnotenie populačných kritérií a kritérií týkajúcich sa biotopov u tesára čierneho. Veľkosť populácie, veľkosť areálu a areálový trend je hodnotený stupňom A – dobrý, priaznivý stav. Populačný trend je hodnotený stupňom B – priemerný, priaznivý stav, hniezdny biotop stupňom A – dobrý, priaznivý stav a potravný biotop a biotop počas zimovania je hodnotený stupňom B – priemerný, priaznivý stav.

#### 1.6.3.2.16. Žlna sivá (*Picus canus*)

Populácia druhu *Picus canus* sa v súčasnosti v CHVÚ Horná Orava nachádza v priemernom priaznivom stave (B) ale na základe aktuálneho monitoringu bol zistený stav druhu na úrovni 20-30 párov v porovnaní so 65 párami zistenými v roku 2003. Jedná sa tak o pokles o vyše polovicu. Limitujúcim faktorom sa javí predovšetkým nedostatok vhodných biotopov najmä starších zmiešaných porastov s dostatkom starých stromov s hniezdnymi dutinami.

#### 1.6.3.2.17. Rybárik riečny (*Alcedo atthis*)

Aktuálny monitoring preukázal veľkosť populácie v CHVÚ na úrovni 10 – 20 párov, čo je nižšia úroveň v porovnaní s 30 párami uvedenými vo vedeckom návrhu v roku 2003. Tento pokles však súvisí s úpravou hraníc CHVÚ, pri ktorej došlo ku vyčleneniu intravilánov z CHVÚ a ich okolia a z CHVÚ bolo vylúčených aj niekoľko teritórií rybárika na Polhoranke a Bielej Orave. V skutočnosti je populácia tohto druhu v území stabilná a v celkovom hodnotení je druh rybárik riečny (*Alcedo atthis*) v CHVÚ Horná Orava v stave B - priaznivom priemernom. Limitujúcim faktorom sú najmä úpravy vodných tokov z dôvodu nápravy povodňových škôd a ťažbou riečneho materiálu.

#### 1.6.3.2.18. Lelek lesný (*Caprimulgus europaeus*)

Na základe aktuálneho monitoringu boli zistené v CHVÚ len jednotlivé záznamy leleka. Malý počet záznamov neumožňuje spoľahlivo posúdiť stav trendu, je však možné očakávať, že poklesol obdobne ako celková veľkosť globálnej populácie, čoho dôsledkom je aj minimálny počet záznamov v CHVÚ. Na základe zadefinovaných kritérií hodnotenia bol lelek lesný (*Caprimulgus europaeus*) v území CHVÚ Horná Orava v celkovom hodnotení zaradený do stavu C nepriaznivý stav s hodnotou 50 %.

#### 1.6.3.2.19. Výr skalný (*Bubo bubo*)

Populačné kritéria (veľkosť populácie, populačný trend a areálový trend) sú zhodne u výra skalného hodnotené stupňom C ako nepriaznivý stav. V prípade hniezdného biotopu je stav hodnotený stupňom B ako priemerný, priaznivý stav a v prípade potravného biotopu a biotopu zimovania stupňom A – dobrý, priaznivý stav.

#### 1.6.3.2.20. Sova dlhochvostá (*Strix uralensis*)

Veľkosť populácie a populačný trend je hodnotený u sovy dlhochvostej v hodnotení priaznivého stavu stupňom B – priemerný, priaznivý stav. Areál a areálový trend stupňom A – dobrý, priaznivý stav. Priaznivo sú klasifikované aj kritéria týkajúce sa biotopu, hniezdný biotop stupňom A – dobrý, priaznivý stav a potravný biotop stupňom B – priemerný, priaznivý stav.

#### 1.6.3.2.21. Chriašť bodkovaný (*Porzana porzana*)

Pri hodnotení aktuálneho stavu populácie boli v území zistené len 0 – 1 páry, jedná sa tak o výrazný pokles oproti stavu z roku 2003 (12 párov). A to napriek tomu, že kvalita a stav hniezdných biotopov sa výrazne nezhoršil. Na základe zadefinovaných kritérií hodnotenia bol chriašť bodkovaný (*Porzana porzana*) v území CHVÚ Horná Orava v celkovom hodnotení do stavu C nepriaznivý stav.

#### 1.6.3.2.22. Orol skalný (*Aquila chrysaetos*)

Populačné kritéria sú u orla skalného v prípade veľkosti populácie a populačného trendu hodnotené stupňom B – priemerný, priaznivý stav a v prípade veľkosti areálu, areálového trendu a hniezdnej úspešnosti stupňom A – dobrý, priaznivý stav. Hniezdny biotop a biotopy počas zimovania boli zhodnotené v hodnotení priaznivého stavu stupňom B – priemerný, priaznivý stav a potravný biotop stupňom A – dobrý, priaznivý stav.

#### 1.6.3.2.23. Chriašť malý (*Porzana parva*)

Pri hodnotení aktuálneho stavu populácie boli v území zistené len 0 – 1 páry, jedná sa tak o výrazný pokles oproti stavu z roku 2003 (2,5 páru). A to napriek tomu, že kvalita a stav hniezdných biotopov sa nezhoršil. Na základe zadaných kritérií hodnotenia bol chriašť malý v území CHVÚ Horná Orava v celkovom hodnotení do stavu C – nepriaznivý stav s hodnotou 50 %.

#### 1.6.3.2.24. Prepelica poľná (*Coturnix coturnix*)

V súčasnosti je stav populácie prepelice poľnej odhadovaný na základe aktuálneho monitoringu z rokov 2010 – 2012 na úrovni 200 – 400 párov. Tento stav je porovnateľný s inými predošlými odhadmi, preto je stav trendu populácie hodnotený ako stabilný. Na základe zadaných kritérií hodnotenia bola prepelica poľná zaradená v celkovom hodnotení do stupňa B – priaznivý priemerný stav. K výraznejšiemu ohrozeniu dochádza najmä v súvislosti s poľnohospodárskymi prácami počas hniezdného obdobia.

#### 1.6.3.2.25. Žltouchvost hôrny (*Phoenicurus phoenicurus*)

Žltouchvost hôrny patrí v CHVÚ Horná Orava medzi druhy, ktoré sú predmetom ochrany s horším hodnotením kritérií v rámci hodnotenia priaznivého stavu. V prípade populačných kritérií len v prípade veľkosti areálu bol stav hodnotený stupňom B ako priemerný, priaznivý. V prípade ostatných populačných kritérií (veľkosť populácie, populačný trend a areálový trend) bol stav hodnotený stupňom C – nepriaznivý stav. V prípade hniezdného a potravného biotopu bol stav hodnotený stupňom B – priemerný, priaznivý stav.

#### 1.6.3.2.26. Strakoš veľký (*Lanius excubitor*)

V prípade strakoša veľkého hodnotenie všetkých populačných kritérií a aj kritérií týkajúce sa biotopu druhu v CHVÚ bolo stanovené stupňom B – priemerný, priaznivý stav.

### 1.6.3.4. Cieľový stav druhov, na ochranu ktorých sa vyhlasuje Chránené vtáčie územie Horná Orava

**Cieľový stav druhu** bol určený u jednotlivých druhov na základe významu druhu pre zachovanie populácie druhu na Slovensku, resp. v sústave CHVÚ, podľa dosiahnuteľnosti cieľu, ako aj výnimočnosti daného druhu ako zástupcu danej taxonomickej skupiny.

#### 1.6.3.4.1. Cieľový stav druhu kuvička vrabčí (*Glaucidium passerinum*)

V súčasnosti je stav populácie kuvička hodnotený stupňom A ako dobrý, priaznivý a celkový priaznivý stav druhu v CHVÚ stupňom B ako priemerný, priaznivý. Veľkosť populácie kuvička vrabčieho v CHVÚ Horná Orava bola v čase vytvárania sústavy CHVÚ v rámci Slovenska druhá najvyššia po CHVÚ Nízke Tatry čo sa týka území, kde je druh predmetom ochrany. Podľa



aktuálneho zhodnotenia je druhá najvyššia po CHVÚ Veľká Fatra v dôsledku poklesu populácie v Nízkych Tatrách. Vzhľadom ku významu populácie tohto druhu na Hornej Orave by preto cieľom opatrení v CHVÚ malo byť **zlepšiť hodnotenie priaznivého stavu pri jeho hodnotení na stupeň A**.

#### 1.6.3.4.2. Cieľový stav druhu chrapkáč poľný (*Crex crex*)

Celkový stav chrapkáča je na Hornej Orave hodnotený stupňom B – priaznivý, priemerný stav. V čase vytvárania sústavy CHVÚ bol odhadovaný počet na území Hornej Oravy tretí najvyšší na Slovensku po Bukovských vrchoch a Laboreckej vrchovine. Podľa aktuálneho zhodnotenia bol v rokoch 2010-2012 zistený vyšší počet aj v CHVÚ Medzibodrožie, CHVÚ Slanské vrchy, CHVÚ Vihorlatské vrchy a CHVÚ Levočské vrchy. To, že bol v týchto územiach zistený vyšší počet, je spôsobené predovšetkým nezahrnutím širšieho okolia intravilánov na Hornej Orave do CHVÚ, inak by platilo poradie významnosti rovnaké ako v čase tvorby sústavy CHVÚ. Vzhľadom k celkovému významu populácie chrapkáčov na Hornej Orave v rámci Slovenska by tak cieľom opatrení v tomto CHVÚ malo byť **zlepšiť súčasný stav druhu – t. j. zlepšiť na stav ohodnotený stupňom A – dobrý, priaznivý stav**.

#### 1.6.3.4.3. Cieľový stav druhu d'ubník trojprstý (*Picoides tridactylus*)

Celkový stav d'ubníka je na Hornej Orave hodnotený stupňom B – priemerný, priaznivý stav a veľkosť populácie stupňom A – dobrý, priaznivý stav. V čase vytvárania sústavy CHVÚ bola veľkosť populácie na Hornej Orave (spolu s Malou Fatrou a Volovskými vrchmi, kde bol počet rovnaký) štvrtá najvyššia po CHVÚ Nízke Tatry a Veľká Fatra. Dnes je z dôvodu poklesu v Nízkych Tatrách a mierneho poklesu vo Volovských vrchoch populácia v Hornej Orave tretia najvyššia v rámci CHVÚ, kde je d'ubník predmetom ochrany (po Veľkej Fatre a Malej Fatre). Ide tak o vyššie počty ako napríklad v CHVÚ Tatry, kde je druh tiež predmetom ochrany. Z dôvodu významu CHVÚ Horná Orava pre ochranu d'ubníka na celoslovenskej úrovni by tak malo byť cieľom udržať alebo optimálne **zlepšiť súčasný stav, t.j. aktuálne hodnotenie priaznivého stavu druhu na stupni B – priemerný, priaznivý stav**.

#### 1.6.3.4.4. Cieľový stav druhu hlucháň hôrny (*Tetrao urogallus*)

Celkový stav hlucháňa hôrneho v CHVÚ Horná Orava je hodnotený stupňom C – nepriaznivý, rovnako ako veľkosť jeho populácie a populačný trend. V čase vytvárania sústavy CHVÚ bola pritom populácia hlucháňa hôrneho na Hornej Orave hodnotená ako druhá najvyššia na Slovensku po Nízkych Tatrách v CHVÚ, kde je druh predmet ochrany. Aj napriek dramatickému poklesu o viac ako polovicu však CHVÚ Horná Orava stále ostáva významným územím pre zachovanie tohto druhu a v súčasnosti ide o územie so štvrtou najvyššou populáciou (po Nízkych Tatrách, Tatrách a Veľkej Fatre), kde je druh predmetom ochrany. Vzhľadom ku významu CHVÚ Horná Orava pre zachovanie tohto druhu a vzhľadom ku celkovému poklesu tohto druhu na Slovensku a celkovej hrozbe jeho vyhynutia je nutné prijať opatrenia, ktoré v dobe realizácie programu starostlivosti povedú ku zastaveniu poklesu a zvráteniu tohto stavu. Cieľom, ktorý je potrebné dosiahnuť je taký nárast populácie a zlepšenie stavu biotopov, aby tento druh mohol v hodnotení priaznivého stavu **dosiahnuť aspoň stupeň B – priaznivý, priemerný stav**.

#### 1.6.3.4.5. Cieľový stav druhu tetrov hol'niak (*Tetrao tetrix*)

Stav tetrova hol'niaka v CHVÚ Horná Orava celkovo, rovnako ako veľkosť jeho populácie je v súčasnosti hodnotená stavom C – nepriaznivý stav. Dôvodom je veľmi nízka početnosť druhu v území, kedy tu prežívajú posledné jedince, u ktorých sa skôr jedná o jedince zo susedného

CHVÚ v Poľsku prežívajúce medzi obcami Piekelnik a Podczerwone, ktoré sporadicky zalietavajú na lokality na Slovensko. Pritom v minulosti pri vyčlenení sústavy CHVÚ bola Horná Orava tretím najvýznamnejším územím pre zachovanie druhu v rámci území, kde bol hoľniak predmetom ochrany po Nízkych Tatrách a Tatrách. Vzhľadom k nízkemu stavu druhu a jeho súčasnej závislosti od populácie v Poľsku by cieľom malo byť predovšetkým zastavenie poklesu, zabránenie vyhynutiu druhu v CHVÚ Horná Orava a obnovenie hniezdných biotopov tak, aby súčasný stav (kedy sú hniezdne biotopy hodnotené stupňom C – nepriaznivý stav) bol **zlepšený minimálne do stupňa B – priemerný, priaznivý stav**.

#### 1.6.3.4.6. Cieľový stav druhu orol krikľavý (*Aquila pomarina*)

Celkové zhodnotenie stavu orla krikľavého hodnotí jeho stav v CHVÚ Horná Orava stupňom – C, nepriaznivý stav, pričom týmto stupňom sú hodnotené aj kritériá veľkosť populácie a hniezdny biotop, pričom potravný biotop je hodnotený naopak stupňom A – dobrý, priaznivý stav. V dôsledku rôzneho hodnotenia jednotlivých kritérií je zaradenie druhu do stavu C dôsledkom súhrnného nesplnenia kritérií o jednotky percent. V prípade zlepšenia stavu jednotlivých kritérií je tak možné celkový stav prehodnotiť. V čase vytvárania sústavy CHVÚ bola Horná Orava najvýznamnejším územím pre ochranu tohto druhu na Slovensku, keďže tu bola zistená najvyššia početnosť. Aj napriek aktuálnemu poklesu početnosti je CHVÚ Horná Orava stále tretím najvýznamnejším územím, kde je druh predmetom ochrany (po CHVÚ Laborecká vrchovina a CHVÚ Slanské vrchy). Kvôli vysokému významu CHVÚ Horná Orava a možnosti zvrátiť súčasný stav by tak cieľom opatrení vykonávaných v CHVÚ malo byť zastavenie poklesu, jeho zvrátenie a to tak, aby mohol byť celkový stav druhu hodnotený **aspoň stupňom B – priemerný, priaznivý stav**.

#### 1.6.3.4.7. Cieľový stav druhu bocian biely (*Ciconia ciconia*)

Celkový stav druhu v CHVÚ Horná Orava je dnes hodnotený stupňom B – priemerný, priaznivý stav. Pri vymedzovaní sústavy CHVÚ na Slovensku bolo CHVÚ Horná Orava územie s tretou najvyššou populáciou bociana bieleho na Slovensku (po Medzibodroží a Poiplí) v územiach, kde bol druh predmetom ochrany. Dnes je poradie iné a pred Hornú Oravu sa významom dostali aj územia ako Laborecká vrchovina, Ondavská rovina, Košická kotlina. Zmena poradia je síce trochu spôsobená aj miernym poklesom populácie (ako pokles sa v tomto prípade nehodnotí fakt, že v samotnom CHVÚ je oproti pôvodnému návrhu umiestnených minimum hniezd v dôsledku vylúčenia intravilánov z CHVÚ. Potravné teritória sú naďalej umiestnené v CHVÚ, preto sú tieto teritória zarátavané ako prítomné páry v CHVÚ), ale predovšetkým nárastom populácie v uvedených troch CHVÚ. Preto by cieľovým stavom malo byť v CHVÚ **zlepšenie priaznivého stavu na úroveň A – dobrý, priaznivý stav**.

#### 1.6.3.4.8. Cieľový stav druhu bocian čierny (*Ciconia nigra*)

V súčasnosti je celkový stav bociana čierneho v CHVÚ Horná Orava hodnotený stupňom B – priemerný, priaznivý stav, horšie je hodnotené kritérium areálového trendu – stupňom C – nepriaznivý stav. V čase vyhlasovania sústavy CHVÚ na Slovensku bol počet bocianov čiernych v CHVÚ Horná Orava najvyšší medzi územiami, kde bol druh predmetom ochrany. Napriek miernemu poklesu populácie Horná Orava ostáva stále najvýznamnejším územím pre ochranu tohto druhu na Slovensku. Preto kvôli významu tohto územia pre jeho ochranu by malo byť cieľom zastavenie úbytku v niektorých častiach CHVÚ (v okolí Oravskej priehrady), zvrátenie tohto stavu. Celkovým cieľom by vzhľadom ku významu CHVÚ Horná Orava pre ochranu tohto

druhu malo byť **zlepšenie súčasného celkového priaznivého stavu na úroveň A – dobrý, priaznivý stav.**

#### 1.6.3.4.9. Cieľový stav druhu včelár lesný (*Pernis apivorus*)

V súčasnosti je celkový stav včelára lesného v CHVÚ Horná Orava hodnotený stupňom A ako dobrý, priaznivý stav. V čase vymedzovania sústavy CHVÚ na Slovensku bola početnosť včelára stanovená v rámci CHVÚ Horná Orava ako štvrtá najvyššia v rámci tých území, kde je včelár predmet ochrany. Dnes je stav podobný, no kvôli upresneniu populácie vo Vihorlatských vrchoch, ktoré Hornú Oravu prebehli, je dnes Horná Orava (spolu so Strážovskými vrchmi) piatym najvýznamnejším územím pre ochranu tohto druhu na Slovensku. Kvôli veľkému významu územia pre ochranu tohto druhu je preto potrebné **zachovať súčasný celkový priaznivý stav druhu v CHVÚ Horná Orava na úrovni A – dobrý, priaznivý stav.**

#### 1.6.3.4.10. Cieľový stav druhu rybár riečny (*Sterna hirundo*)

Celkové zhodnotenie stavu rybára riečneho je hodnotené stupňom C – nepriaznivý stav. Vzhľadom k tomu, že na Slovensku sa nachádza len niekoľko málo hniezdnych kolónií rybára riečneho (väčšie len v CHVÚ Dunajské luhy, Slňava, Záhorské Pomoravie a CHVÚ Horná Orava) je dôležité zabezpečiť riadnu ochranu každej z väčších kolónií. Cieľom by tak malo byť zvýšenie populácie rybára riečneho v CHVÚ Horná Orava, aby celkový priaznivý stav mohol byť hodnotený minimálne stupňom B – priemerný priaznivý stav. Tento cieľ by sa mal dosiahnuť predovšetkým prostredníctvom zlepšenia kvality hniezdnych biotopov tak, aby ich **stav mohol byť hodnotený stupňom A – dobrý, priaznivý stav** (dnes je hodnotený stav hniezdnych biotopov stupňom B).

#### 1.6.3.4.11. Cieľový stav druhu kalužiak červenonohý (*Tringa totanus*)

Celkový stav kalužiaka červenonohého je dnes v CHVÚ Horná Orava hodnotený stupňom C – nepriaznivý stav. Vzhľadom k tomu, že CHVÚ Horná Orava je jedným z posledných aktívnych hniezdísk tohto druhu na Slovensku, v súčasnosti by cieľom malo byť zlepšenie stavu tak, aby celkový priaznivý stav druhu bol hodnotený v CHVÚ Horná Orava **minimálne stupňom B – priemerný priaznivý stav.**

#### 1.6.3.4.12. Cieľový stav druhu strakoš obyčajný (*Lanius collurio*)

Oproti stavu v čase vymedzovania sústavy CHVÚ na Slovensku poklesol počet párov strakoša obyčajného na zhruba polovicu pôvodného stavu. Z pôvodných 1 500 párov na 700-800 párov. Tento pokles je čiastočne spôsobený vyňatím okolia intravilánov z CHVÚ na tých miestach, ktoré mali byť pôvodne súčasťou CHVÚ a z ktorými rátajú pôvodné údaje o veľkosti populácie a čiastočne celkovým poklesom populácie v Európe spôsobený zhoršením situácie na zimoviskách a spoločnou poľnohospodárskou politikou. Cieľom opatrení by tak malo byť zachovanie minimálne súčasnej úrovne strakoša obyčajného v CHVÚ na úrovni 700-800 párov, alebo jej nárast a to prostredníctvom zachovávanía dostatočného porastu krovín a nelesnej vegetácie v poľnohospodárskej krajine a prostredníctvom opatrení, ktoré sú zamerané pre iné druhy poľnohospodárskej krajiny, ako je napríklad strakoš veľký. Cieľovým stavom je **zachovanie a zlepšenie súčasného celkove priaznivého stavu druhu na úrovni A – dobrý, priaznivý stav.**

#### 1.6.3.4.13. Cieľový stav druhu jariabok hôrny (*Bonasa bonasia*)

Súčasný odhad populácie jariabka hôrneho (250-300 párov) je v CHVÚ Horná Orava na úrovni mierne nižšej, ako bol odhad uvádzaný v čase vymedzovania sústavy CHVÚ na Slovensku

(400 párov v CHVÚ Horná Orava). Je dôležité, aby sa zachovala početnosť tohto druhu minimálne na aktuálnej úrovni a zabránilo sa ďalšiemu poklesu populácie, keďže jariabok je spolu s prepelicou spomedzi našich kurovitých vtákov dotknutý celkovým poklesom populácií kúr najmenej. Cieľovým stavom je **zachovanie a zlepšenie súčasného celkove priaznivého stavu druhu na úrovni A – dobrý, priaznivý stav**.

#### 1.6.3.4.14. Cieľový stav druhu pôtik kapcavý (*Aegolius funereus*)

Súčasná úroveň populácie na úrovni 100-110 párov je takmer na identickej úrovni, ako bol odhad populácie v CHVÚ Horná Orava v čase vymedzovania národnej sústavy CHVÚ (110 párov). Cieľom programu starostlivosti by malo byť tento stav **(priemerný priaznivý v kategórii B) minimálne udržať**, a to prostredníctvom opatrení, ktoré sú uvádzané pre kuvička vrabčieho, s ktorým obýva rovnaké biotopy (ochrane napomôžu aj opatrenia pre ďalšie lesného druhu, napríklad pre tesára čierneho).

#### 1.6.3.4.15. Cieľový stav druhu tesár čierny (*Dryocopus martius*)

Celkový stav tesára čierneho v CHVÚ Horná Orava je v súčasnosti hodnotený stupňom A – dobrý, priaznivý stav. Aj keď CHVÚ Horná Orava nepatrí medzi prvých päť území najvýznamnejších pre tento druh, ochrana tohto druhu by mala mať vysokú prioritu, keďže tento druh je významný pre tvorenie hniezdnych dutín ďalších predmetov ochrany v CHVÚ Horná Orava. Preto by cieľom opatrení pri manažmente územia malo byť **udržanie súčasného priaznivého stavu druhu na úrovni A – dobrý, priaznivý stav**.

#### 1.6.3.4.16. Cieľový stav druhu žlna sivá (*Picus canus*)

V čase vymedzovania sústavy CHVÚ na Slovensku bola celková populácia žlny sivej v CHVÚ Horná Orava odhadnutá na úrovni 65 párov. V súčasnosti v dôsledku poklesu je jej populácia odhadovaná na 20 – 30 párov. Cieľom by malo byť zastavenie poklesu a jeho zvrátenie a to prostredníctvom opatrení, ktoré sú navrhované pre ostatné dutinové hniezdiče (lesné sovy, tesára čierneho, dhubníka trojprstého, žltouchvosta hôrneho). Je teda potrebné zlepšiť súčasný priemerný priaznivý (kategória B) **na kategóriu A - dobrý priaznivý**.

#### 1.6.3.4.17. Cieľový stav druhu rybárik riečny (*Alcedo atthis*)

V čase vymedzovania sústavy CHVÚ na Slovensku bola celková populácia rybárika riečneho v CHVÚ Horná Orava uvedená na úrovni 30 párov. Výsledky aktuálneho monitoringu poukazujú na úroveň hniezdnej populácie vo výške 10 – 20 párov. Cieľovým stavom je **zachovanie a zlepšenie súčasného celkove priaznivého stavu druhu na úrovni A – dobrý, priaznivý stav**. Cieľom programu starostlivosti by malo byť uvedenú populáciu mierne zvýšiť a udržať na úrovni 40 párov vzhľadom ku jednoduchosti opatrení, ktoré môžu k zvýšeniu populácie viesť a dostatočnej rezerve pre rast populácie tohto druhu v CHVÚ.

#### 1.6.3.4.18. Cieľový stav druhu lelek lesný (*Caprimulgus europaeus*)

Pri aktuálnom monitoringu bol potvrdený výskyt 0 – 1 páru v CHVÚ Horná Orava. V porovnaní s pôvodným odhadom udaným pri vymedzovaní sústavy CHVÚ na Slovensku, ktorý bol na úrovni 30 párov, tak ide v súčasnosti o marginálny význam územia pre ochranu tohto druhu a druh je v kategórii **C - nepriaznivý stav**. Lelek lesný pritom nebol vybratý ako predmet ochrany na základe toho, že by spĺňal kritérium, pre ktoré by sa malo vyhlásiť samotné CHVÚ. Nebol teda kritériovým druhom, ale druhom, ktorý dosiahol 1 % úroveň populácie v CHVÚ Horná

Orava, a preto bol pridaný k predmetom ochrany v tomto CHVÚ. Vzhľadom k jeho celkovému poklesu populácie v Európe a vzhľadom k tomu, že opatrenia pre ostatné lesné druhy v CHVÚ Horná Orava by mali byť dostatočné pre udržanie jeho populácie, nie je potrebné aby bol naďalej predmetom ochrany v CHVÚ Horná Orava. Preto pri prehodnotení vyhlášky MŽP SR č. 173/2005 Z. z. by sa mal lelek lesný **vyradiť spomedzi predmetov ochrany**.

#### 1.6.3.4.19. Cieľový stav druhu výr skalný (*Bubo bubo*)

Celkový stav výra skalného v CHVÚ Horná Orava je v súčasnosti hodnotený stupňom B – priemerný, priaznivý stav. Program starostlivosti by mal prispieť k tomu, aby sa **stav na uvedenej úrovni B udržal**.

#### 1.6.3.4.20. Cieľový stav druhu sova dlhochvostá (*Strix uralensis*)

Celkový stav sovy dlhochvostej v CHVÚ Horná Orava je hodnotený stupňom B – priemerný priaznivý stav. Sova dlhochvostá síce v CHVÚ Horná Orava nie je medzi predmety ochrany zaradený ako kritériový druh, ale len ako druh, ktorý dosiahol 1 % limit celkovej národnej populácie. Napriek tomu však význam ochrany tohto druhu v území je vysoký, keďže Horná Orava leží blízko západnej hranice areálu tohto druhu. Preto je dôležité **zlepšiť aktuálny priaznivý stav tohto druhu na úroveň A – dobrý, priaznivý stav**.

#### 1.6.3.4.21. Cieľový stav druhu chriašť bodkovaný (*Porzana porzana*)

Pri aktuálnom monitoringu bol potvrdený výskyt 0-1 páru v CHVÚ Horná Orava. V porovnaní s pôvodným odhadom udaným pri vymedzovaní sústavy CHVÚ na Slovensku, ktorý bol na úrovni 12 párov, v CHVÚ Horná Orava tak ide v súčasnosti o marginálny význam územia pre ochranu tohto druhu. Chriašť bodkovaný pritom nebol vybratý ako predmet ochrany na základe toho, že by spĺňal kritérium, pre ktoré by sa malo vyhlásiť samotné CHVÚ. Nebol teda kritériovým druhom, ale druhom, ktorý dosiahol 1% úroveň populácie v CHVÚ Horná Orava, a preto bol pridaný k predmetom ochrany v tomto CHVÚ. Vzhľadom k jeho celkovému nízkemu stavu v území, fluktuáciám početnosti a vzhľadom k tomu, že v iných územiach sústavy CHVÚ, kde je druh kritériovým druhom, boli pri monitoringu zistené silné populácie, nie je potrebné, aby bol naďalej predmetom ochrany v tomto CHVÚ. Preto pri prehodnotení vyhlášky MŽP SR č. 173/2005 Z. z. by sa mal chriašť bodkovaný **vyradiť spomedzi predmetov ochrany**.

#### 1.6.3.4.22. Cieľový stav druhu orol skalný (*Aquila chrysaetos*)

Celkový stav orla skalného v CHVÚ Horná Orava je hodnotený stupňom B – priemerný, priaznivý stav. Vzhľadom k celkovo malej populácii orla skalného v CHVÚ, ale aj na Slovensku, je dôležité zabezpečiť zvýšenie a udržanie početnosti populácie orla skalného na minimálne 6 obsadených revírov, a teda **zachovanie súčasného stavu populácie, čiže priaznivého stavu na úrovni B**.

#### 1.6.3.4.23. Cieľový stav druhu chriašť malý (*Porzana parva*)

Pri aktuálnom monitoringu nebol potvrdený žiadneho hniezdneho páru v CHVÚ Horná Orava. V porovnaní s pôvodným odhadom udaným pri vymedzovaní sústavy CHVÚ na Slovensku, ktorý bol v CHVÚ Horná Orava na úrovni 2,5 páru, tak ide v súčasnosti o marginálny význam územia pre ochranu tohto druhu. Chriašť malý pritom nebol vybratý ako predmet ochrany na základe toho, že by spĺňal kritérium, pre ktoré by sa malo vyhlásiť samotné CHVÚ. Nebol teda kritériovým druhom, ale druhom, ktorý dosiahol 1 % úroveň populácie v CHVÚ Horná Orava,

a preto bol pridaný k predmetom ochrany v tomto CHVÚ. Vzhľadom k jeho celkovému nízkemu stavu v území, fluktuáciám početnosti a vzhľadom k tomu, že v iných územiach sústavy CHVÚ, kde je druh kritériovým druhom, boli pri monitoringu zistené silnejšie populácie, nie je potrebné aby bol naďalej predmetom ochrany v CHVÚ Horná Orava. Preto pri prehodnotení vyhlášky MŽP SR č. 173/2005 Z. z. by mal byť chrášť malý **vyraďený spomedzi predmetov ochrany**.

#### 1.6.3.4.24. Cieľový stav druhu prepelica poľná (*Coturnix coturnix*)

Aktuálny monitoring zistil úroveň populácie prepelice poľnej v CHVÚ Horná Orava na úrovni 200-400 párov. Jedná sa tak o vyšší počet, ako bol udávaný v CHVÚ v období vymedzovania sústavy chránených vtáčích území na Slovensku. Cieľom ochrany v území by tak malo byť zlepšenie súčasného priemerného priaznivého stavu (kategória B) **na kategóriu A (dobrý priaznivý)** s fluktuáciami v závislosti od poveternostných podmienok, pričom pre udržanie stavu prepelice primerane postačujú navrhnuté opatrenia uvedené pre chrapkáča poľného.

#### 1.6.3.4.25. Cieľový stav druhu žltouchvost hôrneho (*Phoenicurus phoenicurus*)

Aktuálne zhodnotenie stavu žltouchvosta hôrneho v CHVÚ Horná Orava hodnotí celkový stav druhu stupňom C – nepriaznivý stav. Tento stav je spôsobený okrem iného celkovým poklesom početnosti druhu na Slovensku. Ochrana tohto ubúdajúceho druhu by sa tak mala zamerať na zastavenie a zvrátenie poklesu a na vykonanie opatrení, ktoré napomôžu tomu, aby sa priaznivý stav druhu mohol hodnotiť **aspoň na úrovni B – priemerný, priaznivý stav**.

#### 1.6.3.4.26. Cieľový stav druhu strakoš veľký (*Lanius excubitor*)

Celkový stav strakoša veľkého je v súčasnosti v CHVÚ Horná Orava hodnotený stupňom B – priemerný, priaznivý. Nakoľko opatrenia na ochranu tohto druhu majú význam nielen pre ochranu strakoša veľkého, ale aj ostatné predmety ochrany a aj druhy, ktoré nie sú predmetom ochrany, mali by opatrenia na realizáciu programu starostlivosti smerovať k zvýšeniu a udržaniu populácie, a teda k udržaniu stavu strakoša veľkého **minimálne na úrovni B ako priemerný, priaznivý stav**.

### 1.6.3.4. Osobitné záujmy

#### 1.6.3.4.1. Osobitné záujmy u druhu kvičok vrabčí (*Glaucidium passerinum*)

V prípade kvička vrabčieho ako neznámeho druhu vo verejnosti neexistuje žiadny iný osobitný záujem ohľadne jeho ochrany. Nepriamo však ochrana kvička vrabčieho môže vo výnimočných prípadoch zasiahnuť do záujmov lesného hospodárenia. Tie sa však väčšinou týkajú len ochrany hniezdnych stromov, preto potenciálny konflikt je minimálny a riešiteľný vhodnou formou komunikácie. V prípade kalamitných ťažieb na väčšom rozsahu porastov môže byť konflikt výraznejší, keďže tomuto druhu nepostačuje na prežitie v takomto prípade len ponechanie niekoľkých zdravých stromov na dožitie.

#### 1.6.3.4.2 Osobitné záujmy u druhu chrapkáč poľný (*Crex crex*)

V prípade chrapkáča poľného ako neznámeho druhu vo verejnosti neexistuje žiadny iný osobitný záujem ohľadne jeho ochrany. Nepriamo však ochrana chrapkáča poľného môže vo výnimočných prípadoch zasiahnuť do záujmov poľnohospodárstva a to napríklad posunutím termínu kosenia na neskorší termín. Takéto posunutie zároveň znamená zníženie kvality tráv, plodín získaných pri neskoršom kosení, a teda aj negatívny dopad na hospodárenie dotknutých

subjektov. Jedná sa však plošne o malé plochy, preto je tento konflikt malého rozsahu a riešiteľný vhodnou formou komunikácie, resp. využitím iných nástrojov.

#### 1.6.3.4.3 Osobitné záujmy u druhu dubník trojprstý (*Picoides tridactylus*)

V prípade dubníka trojprstého ako neznámeho druhu vo verejnosti neexistuje žiadny iný osobitný záujem ohľadne jeho ochrany. Nepriamo však ochrana dubníka trojprstého môže vo výnimočných prípadoch zasiahnuť do záujmov lesného hospodárstva a to pri požiadavke na ponechanie hniezdnych stromov, kedy sa jedná o menší konflikt, alebo o ponechanie vhodných porastov, kedy sa v prípade výskytu škodlivých činiteľov v týchto porastoch môže jednať o výraznejší konflikt, ktorý vyžaduje aj využitie nástrojov finančných náhrad pre dotknutých vlastníkov a správcov lesných porastov.

#### 1.6.3.4.4. Osobitné záujmy u druhu hlucháň hôrneho (*Tetrao urogallus*)

Ochrana hlucháňa hôrneho sa stretáva so záujmami poľovného využívania tohto druhu, keďže je v poľovníckej legislatíve zaradený ako zver. V dôsledku nízkej početnosti a takmer všeobecného úbytku tohto druhu na Slovensku však v súčasnosti vyhláška Ministerstva pôdohospodárstva Slovenskej republiky č. 344/2009 Z. z., ktorou sa vykonáva zákon o poľovníctve [a o zmene a doplnení niektorých zákonov](#) v znení neskorších predpisov (ďalej len „**vyhláška MP SR č. 344/2009 Z. z.**“) nestanovuje dobu lovu pre hlucháňa a ponecháva tento druh celoročne chránený. V súčasnosti tak ciele ochrany sú v súlade s rámcom poľovníckej legislatívy, v záujme poľovníckeho hospodárenia a aj ochrany prírody je zvýšiť súčasnú nízku kritickú úroveň stavov hlucháňa hôrneho. Toto však vo viacerých územiach zakladá konflikt s lesným hospodárstvom, vzhľadom k tomu, že zastavenie úbytku tohto druhu a zvrátenie poklesu znamená veľké požiadavky na nastavenie opatrení v lesnom hospodárení (ponechanie starších porastov, úprava hospodárenia na niektorých väčších plochách lesných porastov). Zachovanie väčších, starších lesných porastov v dobrom stave však na druhej strane môže zvýšiť estetickú hodnotu územia a jeho atraktivitu pre turistov a pre rozvoj mäkkých foriem cestovného ruchu. Naopak rozvoj väčších stredísk cestovného ruchu, napríklad lyžiarskych, môže byť v rozpore so záujmami ochrany hlucháňa hôrneho, keďže jeho lokality výskytu na Hornej Orave sú spravidla umiestnené vo vyšších polohách, teda na miestach s dostatkom snehu (príkladom konfliktného územia je lyžiarske stredisko Vasil'ovská hoľa).

#### 1.6.3.4.6. Osobitné záujmy u druhu tetrov hoľniak (*Tetrao tetrix*)

Ochrana tetrova hoľniaka sa stretáva so záujmami poľovného využívania tohto druhu, keďže je v poľovníckej legislatíve zaradený ako zver. V dôsledku nízkej početnosti a takmer všeobecného úbytku tohto druhu na Slovensku však v súčasnosti vyhláška MP SR č. 344/2009 Z. z. nestanovuje dobu lovu pre hoľniaka a ponecháva tento druh celoročne chránený. V súčasnosti tak ciele ochrany nie sú v rozpore s rámcom poľovníckej legislatívy, naopak v prípade záujmov poľovníckeho hospodárenia a aj ochrany prírody je zvýšiť súčasnú nízku kritickú úroveň stavov tetrova hoľniaka. Vzhľadom k tomu, že tetrov hoľniak sa vyskytuje predovšetkým na poľnohospodárskej pôde, nie je tu taký významný konflikt s hospodárskym využitím územia ako v prípade hlucháňa hôrneho. Naopak pre ochranu tohto druhu je potrebné znížiť rozsah porastenia nevhodnými drevinami, stromami na miestach jeho výskytu, čo vychádza v ústrety aj dlhodobému poľnohospodárskemu využívaniu územia. Väčším problémom môže byť záujem na rozvoji väčších stredísk cestovného ruchu na miestach jeho výskytu, obzvlášť na zimoviskách, kde rozvoj lyžiarskych stredísk môže byť v priamom rozpore so záujmami ochrany tetrova hoľniaka.

Ak sú takéto projekty umiestnené na jeho lokalitách, vždy je potrebné pri posudzovaní dopadov pred povolením riadne zvážiť dopady na tetra holniaka.

#### 1.6.3.4.6. Osobitné záujmy u druhu orol krikľavý (*Aquila pomarina*)

V prípade orla krikľavého, ako neznámeho druhu vo verejnosti, neexistuje žiadny iný osobitný záujem ohľadne jeho ochrany. Nepriamo však ochrana orla krikľavého môže zasiahnuť do záujmov lesného hospodárstva a to pri požiadavke na vytvorenie zón ochrany okolo hniezd orla krikľavého. Konflikt pri vytváraní takýchto zón je však riešiteľný vhodnou a včasnou formou komunikácie zainteresovaných, keďže na väčšine z plochy takýchto zón okolo hniezdísk sa požaduje len posunutie termínov lesného hospodárenia do mimo hniezdneho obdobia. Menšia, jadrová časť týchto zón ochrany okolo hniezdísk orla krikľavého vyžaduje ponechanie porastov bez zásahu (okrem kalamít, ktorých spracovanie sa realizuje po vyhniezdení). V prípade, že takéto porasty sú v rubnej dobe a s týmito opatreniami neráta program starostlivosti o les je potrebné, aby sa na obmedzenia vyplývajúce z ponechania časti porastu využili aj finančné nástroje, ktoré predpokladá zákon č. 543/2002 Z.z. Nakoľko však v prípade orla krikľavého ide o orla, presadzovanie ochranných zón v okolí hniezdísk nepredpokladá vznik väčšieho konfliktu vo verejnosti, keďže prevažuje vnímanie potreby ochrany vzácnych druhov dravcov, a to napriek tomu, že často sú menej vzácne, ako niektoré iné druhy vtáctva, ktoré potrebujú na prežitie realizáciu rovnakých opatrení.

#### 1.6.3.4.7. Osobitné záujmy u druhu bocian biely (*Ciconia ciconia*)

Ochrana bociana bieleho a jeho hniezdísk priamo je vo verejnosti široko akceptovaná a žiadaná vzhľadom k tomu, že bocian je vnímaný ako symbol vidieka na Slovensku pozitívne. Tieto požiadavky však často prichádzajú do konfliktu so záujmami konkrétnych obyvateľov, ak je hniezdo umiestnené na streche rodinného domu, alebo na stĺpoch elektrického vedenia a dochádza z tohto dôvodu k výpadkom elektrického prúdu. Vznik takýchto konfliktov je riešiteľný prekládkou hniezd na osobitné podložky na nekonfliktných miestach. Väčším problémom môže byť konflikt záujmov medzi požiadavkami na zachovanie lovisk, ktorými sú často mokrade a lúky, a záujmov na ich odvodnení, rozoraní alebo zastavaní.

#### 1.6.3.4.8. Osobitné záujmy u druhu bocian čierny (*Ciconia nigra*)

Podobne ako v prípade bociana bieleho je ochrana bociana čierneho širokou verejnosťou vnímaná ako potrebná, keďže sa jedná o vzácny druh. V prípade jeho ochrany tak tu nie sú iné priame osobitné záujmy týkajúce sa ochrany alebo využívania tohto druhu, ktoré by boli v rozpore s cieľmi jeho ochrany. Nepriamo však ochrana bociana čierneho môže zasiahnuť do záujmov lesného hospodárstva, a to pri požiadavke na vytvorenie zón ochrany okolo hniezd bociana čierneho. Konflikt pri vytváraní takýchto zón je však riešiteľný vhodnou a včasnou formou komunikácie zainteresovaných, keďže na väčšine z plochy takýchto zón okolo hniezdísk sa požaduje len posunutie termínov lesného hospodárenia do mimo hniezdneho obdobia. Menšia, jadrová časť týchto zón ochrany okolo hniezdísk bociana čierneho vyžaduje ponechanie porastov bez zásahu. V prípade, že takéto porasty sú v rubnej dobe a s týmito opatreniami neráta PSL je potrebné aby sa na obmedzenia vyplývajúce z ponechania časti porastu využili aj finančné nástroje, ktoré predpokladá zákon č. 543/2002 Z.z. Vzhľadom k tomu, že ide o vzácny druh, je bocian čierny atraktívnym ako cieľ pre fotografy, čím vzniká potenciálny konflikt medzi fotografiou a ochranou prírody v blízkosti hniezdísk tohto druhu.



#### 1.6.3.4.9. Osobitné záujmy u druhu včelár lesný (*Pernis apivorus*)

V prípade včelára lesného ako neznámeho druhu vo verejnosti neexistuje žiadny iný osobitný záujem ohľadne jeho ochrany. Rovnako neboli zatiaľ na Hornej Orave zaregistrované konflikty ohľadne včelárstva a ochrany tohto druhu. Výnimočne v odôvodnených prípadoch však v môže prípade ochrana včelára lesného vzniknúť požiadavka na vytvorenie zón ochrany okolo hniezda. Konflikt pri vytváraní takýchto zón je však riešiteľný vhodnou a včasnou formou komunikácie zainteresovaných, keďže na väčšine z plochy takýchto zón okolo hniezdísk sa požaduje len posunutie termínov lesného hospodárenia do mimo hniezdneho obdobia. Menšia, jadrová časť týchto zón ochrany okolo hniezdísk bociana čierneho vyžaduje ponechanie porastov bez zásahu. V prípade, že takéto porasty sú v rubnej dobe a s týmito opatreniami neráta program starostlivosti o les, je potrebné, aby sa na obmedzenia vyplývajúce z ponechania časti porastu využili aj finančné nástroje, ktoré predpokladá zákon č. 543/2002 Z.z. Tento konflikt však nedosahuje potenciálnu mieru obmedzení ako pri orlovi kriľavom alebo bocianovi čiernom (v prípade Hornej Oravy ide u týchto dvoch druhov asi o najväčší počet hniezdísk, kde môžu vzniknúť požiadavky na vytvorenie zón ochrany), keďže sa v prípade včelára očakáva len minimálny počet žiadostí na vytvorenie ochranných zón (aj z dôvodu ťažkej dohľadateľnosti hniezd tohto druhu v porastoch na Hornej Orave).

#### 1.6.3.4.12. Osobitné záujmy u druhu rybár riečny (*Sterna hirundo*)

V prípade ochrany rybára riečného ako neznámeho druhu vo verejnosti neexistuje žiadny iný osobitný záujem ohľadne jeho ochrany. Takisto vzhľadom k tomu, že loví menšie ryby, tu nie je ani priamy konflikt medzi jeho ochranou a rybárskym využívaním územia.

#### 1.6.3.4.11. Osobitné záujmy u druhu kalužiak červenonohý (*Tringa totanus*)

V prípade kalužiaka červenonohého ako neznámeho druhu vo verejnosti neexistuje žiadny iný osobitný záujem ohľadne jeho ochrany. Väčšina jeho hniezdísk je umiestnená aj mimo plôch s poľnohospodárskym využitím, preto takisto možný vznik nepriameho konfliktu s hospodárskym využitím územia je minimálny. Ten však hrozí na lokalitách v okolí Oravskej priehrady, kde na poliach dochádza k rozorávaniu, resp. zániku trávnych porastov, resp. pasienkov, ktorých ochrana je naopak v priamom záujme ochrany kriticky nízkej populácie kalužiaka červenonohého. Udržanie dostatočnej rozlohy pasienkov je však na týchto plochách ťažko realizovateľné, pokiaľ finančné nástroje v poľnohospodárskej politike tu budú nastavené tak, že sa viac oplatí rozoranie týchto lokalít a využívanie území pre produkciu vybratých poľnohospodárskych plodín.

#### 1.6.3.4.12. Osobitné záujmy u druhu strakoš obyčajný (*Lanius collurio*)

V prípade strakoša obyčajného ako neznámeho druhu vo verejnosti neexistuje žiadny iný osobitný záujem ohľadne jeho ochrany. Nepriamo však môžu vznikať konflikty pri požiadavkách na ponechanie dostatočnej rozlohy hniezdnych biotopov, t.j. krovín na ornej pôde, ktorých ponechanie však zároveň znižuje dotácie pre dotknutých poľnohospodárov. Preto je v jednotlivých CHVÚ potrebné pre elimináciu týchto konfliktov vhodne nastaviť režim dotácií tak, aby verejný záujem ochrany prírody a poľnohospodárstva neboli v konflikte.

#### 1.6.3.4.13. Osobitné záujmy u druhu jariabok hôrny (*Bonasa bonasia*)

Jariabok hôrny je v súčasnosti klasifikovaný ako poľovná zver s určenou dobou lovu. Táto doba lovu a minimálny záujem na love tohto druhu však spôsobuje, že súčasné nastavenie

poľovníckej legislatívy a ochrany prírody na druhej strane v prípade tohto druhu nie sú v rozpore s cieľmi ochrany stanovenými pre CHVÚ Horná Orava.

#### 1.6.3.4.14. Osobitné záujmy u druhu pôtik kapcavý (*Aegolius funereus*)

V prípade pôtika kapcavého ako neznámeho druhu vo verejnosti neexistuje žiadny iný osobitný záujem ohľadne jeho ochrany. Nepriamo však ochrana pôtika kapcavého môže vo výnimočných prípadoch zasiahnuť do záujmov lesného hospodárenia. Tie sa však väčšinou týkajú len ochrany hniezdných stromov, preto potenciálny konflikt je minimálny a riešiteľný vhodnou formou komunikácie.

#### 1.6.3.4.15. Osobitné záujmy u druhu tesár čierny (*Dryocopus martius*)

Vzhľadom ku celkovému pozitívnemu vnímaniu datľov vo verejnosti existuje záujem na ochrane týchto druhov nielen v dôsledku toho, že sú predmetmi ochrany v CHVÚ, ale aj v dôsledku zachovania kultúrneho dedičstva. Pri ochrane tesára môžu v CHVÚ Horná Orava vzniknúť nepriamo konflikty pri presadzovaní ochrany hniezdných stromov. Vzhľadom k tomu, že však ide o len jednotlivé stromy sú tieto požiadavky na ochranu riešiteľné vhodnou a včasnou formou komunikácie.

#### 1.6.3.4.16. Osobitné záujmy u druhu žlna sivá (*Picus canus*)

Vzhľadom ku celkovému pozitívnemu vnímaniu datľov vo verejnosti existuje záujem na ochrane týchto druhov nielen v dôsledku toho, že sú predmetmi ochrany v CHVÚ, ale aj v dôsledku zachovania kultúrneho dedičstva. Pri ochrane žlny sivej môžu v CHVÚ Horná Orava vzniknúť nepriamo konflikty pri presadzovaní ochrany hniezdných stromov. Vzhľadom k tomu, že však ide len o jednotlivé stromy sú tieto požiadavky na ochranu riešiteľné vhodnou a včasnou formou komunikácie. Väčším konfliktom v prípade ochrany tohto druhu však budú požiadavky na ochranu vhodných porastov. Na druhej strane však je potrebné podotknúť, že porasty, ktorých sa toto týka sú už dnes súčasťou vyšších stupňov ochrany národnej sústavy chránených území, preto tento konflikt nie je v území v prípade ochrany žlny sivej hodnotený ako významný.

#### 1.6.3.4.17. Osobitné záujmy u druhu rybárik riečny (*Alcedo atthis*)

Rybárik riečny je vo verejnosti vďaka svojmu sfarbeniu dobre známy a obľúbený druh, preto ochrana tohto druhu je široko akceptovaná. Vzhľadom k spektru jeho potravy, ktorou sú drobné rybky, nie je ochrana tohto druhu ani v konflikte so záujmami rybárskeho využívania lokalít. Na druhej strane pestré sfarbenie druhu vyvoláva veľký záujem na fotografovaní tohto druhu, ktorý však môže viesť k nadmernému rušeniu a byť teda v rozpore so záujmami ochrany rybárika. Preto je v tomto prípade potrebné regulovať v okolí hniezdísk rušivé vplyvy, vrátane fotografovania. Nepriamo môže dojsť k ohrozeniu hniezdísk v dôsledku úprav tokov a ich brehov. Preto je vhodné predchádzať ohrozeniu hniezdných lokalít vhodnou komunikáciou so správcami tokov.

#### 1.6.3.4.18. Osobitné záujmy u druhu lelek lesný (*Caprimulgus europaeus*)

Vzhľadom k tomu, že sa navrhuje vylúčenie lelka lesného spomedzi predmetov ochrany prírody v CHVÚ Horná Orava (a preto sa nenavrhujú ani osobitné opatrenia pre tento druh), nie je relevantné hodnotenie osobitných záujmov.

#### 1.6.3.4.19. Osobitné záujmy u druhu výr skalný (*Bubo bubo*)

Ochrana výra skalného a jeho hniezdísk na Hornej Orave sa týka len kameňolomov, kde už nie sú aktívne využívané dobývacie priestory, preto sa tu ani neočakáva vznik konfliktov a ochrana tohto druhu sa nedotýka iných záujmov verejnosti.

#### 1.6.3.4.20. Osobitné záujmy u druhu sova dlhochvostá (*Strix uralensis*)

V prípade sovy dlhochvostej ako neznámeho druhu vo verejnosti neexistuje žiadny iný osobitný záujem ohľadne jeho ochrany. Nepriamo môže vzniknúť na jej hniezdiskách konflikt v prípade ochrany hniezdísk, jedná sa však o menej náročný druh (vzhľadom k jej šíreniu a nárastu populácie), kde vytvorením náhradných hniezdných podmienok (v búdkach) je možné dostatočne zabezpečiť jej ochranu.

#### 1.6.3.4.21 Osobitné záujmy u druhu chriašť bodkovaný (*Porzana porzana*)

Vzhľadom k tomu, že sa navrhuje vylúčenie chriašťa bodkovaného spomedzi predmetov ochrany prírody v CHVÚ Horná Orava (a preto sa nenavrhujú ani osobitné opatrenia pre tento druh), nie je relevantné hodnotenie osobitných záujmov.

#### 1.6.3.4.22. Osobitné záujmy u druhu orol skalný (*Aquila chrysaetos*)

V prípade orla skalného ako symbolu ohrozenosti a symbolu slovenských hôr verejnosť všeobecne akceptuje potrebu ochrany tohto druhu. Ochrana orla skalného tak nie je potrebná len ako predmetu ochrany CHVÚ, ale aj ako kultúrneho dedičstva. Nepriamo však ochrana orla skalného môže zasiahnuť do záujmov lesného hospodárstva a to pri požiadavke na vytvorenie zón ochrany okolo jeho hniezd. Konflikt pri vytváraní takýchto zón je však riešiteľný vhodnou a včasnou formou komunikácie zainteresovaných, keďže na väčšine z plochy takýchto zón okolo hniezdísk sa požaduje len posunutie termínov lesného hospodárenia do mimo hniezdného obdobia. Menšia, jadrová časť týchto zón ochrany okolo hniezdísk orla skalného vyžaduje ponechanie porastov bez zásahu. V prípade, že takéto porasty sú v rubnej dobe a s týmito opatreniami neráta program starostlivosti o les, je potrebné, aby sa na obmedzenia vyplývajúce z ponechania časti porastu využili aj finančné nástroje, ktoré predpokladá zákon č. 543/2002 Z.z.

#### 1.6.3.4.23. Osobitné záujmy u druhu chriašť malý (*Porzana parva*)

Vzhľadom k tomu, že sa navrhuje vylúčenie chriašťa malého spomedzi predmetov ochrany prírody v CHVÚ Horná Orava (a preto sa nenavrhujú ani osobitné opatrenia pre tento druh), nie je relevantné hodnotenie osobitných záujmov.

#### 1.6.3.4.24. Osobitné záujmy u druhu prepelica poľná (*Coturnix coturnix*)

Ochrana prepelice poľnej ako symbolu poľnohospodárskej krajiny vo verejnosti je záujmom nielen z dôvodu jej určenia ako predmetu ochrany v CHVÚ Horná Orava, ale aj z dôvodu zachovania kultúrneho dedičstva. Vzhľadom k tomu, že ide o nenáročný druh, nie je predpoklad vzniku väčšieho konfliktu s hospodárskym využitím územia z dôvodu požiadavky realizácie špeciálnych opatrení (s výnimkou obmedzenia využívania chemických prípravkov).

#### 1.6.3.4.25. Osobitné záujmy u druhu žltouchvost hôrny (*Phoenicurus phoenicurus*)

V prípade žltouchvosta hôrneho ako neznámeho druhu vo verejnosti neexistuje žiadny iný osobitný záujem ohľadne jeho ochrany. Nepriamo však ochrana žltouchvosta hôrneho môže vo

výnimočných prípadoch zasiahnuť do záujmov lesného hospodárenia. Tie sa však väčšinou týkajú len ochrany hniezdných stromov, preto potenciálny konflikt je minimálny a riešiteľný vhodnou formou komunikácie. Väčším konfliktom v prípade ochrany tohto druhu však budú požiadavky na ochranu vhodných porastov. Na druhej strane však je potrebné podotknúť, že porasty, ktorých sa toto týka sú už dnes súčasťou vyšších stupňov ochrany národnej siete sústavy chránených území, preto tento konflikt nie je v území v prípade ochrany žltouchvosta hôrneho hodnotený ako významný. Rovnako potenciálne konfliktným je potreba zachovania stromovej vegetácie na hniezdiskách žltouchvosta hôrneho priamo v intravilánoch obcí (Oravská Lesná, Novot' a iné).

#### 1.6.3.4.26. Osobitné záujmy u druhu strakoš veľký (*Lanius excubitor*)

V prípade strakoša veľkého ako neznámeho druhu vo verejnosti neexistuje žiadny iný osobitný záujem ohľadne jeho ochrany. Nepriamo sa však ochrana strakoša veľkého môže dostať do konfliktu so záujmami poľnohospodárskeho sektoru, keďže strakoš veľký na svoje prežívanie potrebuje dostatok stromovej zelene, dostatok vhodnej potravy vrátane hmyzu a na Hornej Orave sa mu viac darí v mozaikovitej krajine. Niektoré preferované spôsoby hospodárenia sú však dnes v rozpore s týmito jeho topickými požiadavkami.

#### 1.6.4. Hodnotenie ďalších osobitných záujmov ochrany prírody a krajiny v území

Územie CHVÚ sa vo vymedzených hraniciach prekrýva s územím **CHKO Horná Orava, na území ktorej platí druhý stupeň ochrany** podľa zákona č. 543/2002 Z. z.. Podrobnosti sú uvedené v mapových prílohách č. 6.7.1.

5,7 % CHVÚ Horná Orava (zobrazené v prílohe č. 6.7.1) sa **prekrýva s územiami európskeho významu (SKUEV)**. Sú to:

1. SKUEV0189 Babia hora,
2. SKUEV0188 Pilsko,
3. SKUEV0187 Rašeliniská Oravských Beskyd,
4. SKUEV0190 Slaná voda,
5. SKUEV0191 Rašeliniská Bielej Oravy,
6. SKUEV0304 Oravská vodná nádrž,
7. SKUEV0658 Ústie Bielej Oravy,
8. SKUEV0659 Kolečná,
9. SKUEV0660 Macangov Beskyd,
10. SKUEV0661 Hruštínska hoľa,
11. SKUEV0662 Vasilovská hoľa,
12. SKUEV0185 Pramene Hruštinky,
13. SKUEV0222 Jelešňa,
14. SKUEV0057 Rašeliniská Oravskej kotliny
15. SKUEV0193 Zimník.

14,1 % CHVÚ Horná Orava sa prekrýva s ramsarskou lokalitou Mokrade Oravskej kotliny. Podrobnosti sú v mapovej prílohe č. 6.7.1.

V rámci územného systému ekologickej stability je územie pokryté pomerne hustou sieťou prvkov. Na území CHVÚ sa nachádzajú **biocentrá nadregionálneho významu** Pilsko, Babia hora, Žiar – Oravská priehrada, Oravská priehrada - Sosnina a časť biocentra Bzinská hoľa – Minčol. Na regionálnej úrovni sú vyčlenené biocentrá Sihelniansky hrádok, Magura, Vahanov – Kopanica – Brestovka, Pod Modralovou, Ostrý vrch, Paráč - Štibiel', Vydrovka, Náveterný, Beňadovské rašelinisko, Ústie Polhoranky, Spálený Grúnik, Fajkova grapa, veľký kopec, Gonkuľa, Predná Filová, Pod Rusnáčkou.

Do územia CHVÚ zasahujú terestrické **biokoridory nadregionálneho významu** Okružlica – Črchľa, Kamenný vrch – Brestovka, Brestovka – Poprovka, ktoré prepájajú vyčlenené nadregionálne biocentrá. Na **regionálnej úrovni spája biocentrá vymedzený terestrický biokoridor** Vlkov vrch - Náveterný a hydricko-terestrické regionálne biokoridory vodný tok Polhoranky, vodný tok Bielej Oravy, vodný tok Mútňanky a vodný tok Jelešňa.

Podľa aktuálneho zhodnotenia monitoringu hniezdiacich vodných vtákov na Slovensku došlo k **zmenám distribúcie kačice chriplavky**, pre ktorú sú na Slovensku vyhlásené tri CHVÚ (Dunajské luhy, Veľkoblavovské rybníky a Záhorské Pomoravie) podľa kritéria K3. Ďalšie územia v čase vymedzovania súdtavy CHVÚ v roku 2003 toto kritérium piatich najvýznamnejších území nespĺňali. Zmena distribúcie však viedla k tomu, že v súčasnosti je na Hornej Orave pravidelne zisťovaná najvyššia hniezdna početnosť tohto druhu na Slovensku. Preto je pri prehodnotení vyhlášky MŽP SR č. 173/2005 Z. z. potrebné **zvážiť potenciálne pridanie tohto druhu medzi predmety ochrany** podľa kritéria K3.

### 1.7. Výsledky kompletného zisťovania stavu lesa

LPF je obhospodarovaný podľa programov starostlivosti o les (PSoL), prípadne lesných hospodárskych plánov (LHP). V nasledujúcej tabuľke je prehľad **15 PSoL (LHP)** v CHVÚ Horná Orava.

| Názov PSoL pre Lesný celok (LHP)                             | Platnosť PSoL | Výmera PSoL v CHVÚ v ha |
|--------------------------------------------------------------|---------------|-------------------------|
| BÝVALÍ URBARIALISTI OBCE DOLNÝ KUBÍN, POZEMKOVÉ SPOLOČENSTVO | 2006-2015     | 384,959                 |
| OSTATNÉ LESY NA LHC ORAVSKÝ PODZÁMOK                         | 2006-2015     | 0,193                   |
| PASIENKOVÉ SPOLOČENSTVO DOLNÁ LEHOTA                         | 2006-2015     | 1,773                   |
| PD HRUŠTÍN                                                   | 2006-2015     | 195,801                 |
| POZEMKOVÉ SPOLOČENSTVO MOKRAĎSKÁ HOĽA BABÍN                  | 2006-2015     | 0,099                   |
| ŠTÁTNE LESY NA LHC ORAVSKÝ PODZÁMOK                          | 2006-2015     | 476,062                 |
| URBÁR VELIČNÁ                                                | 2006-2015     | 3,694                   |
| ORAVICE                                                      | 2007-2016     | 762,777                 |
| LOKCA                                                        | 2012-2021     | 5 971,635               |
| ORAVSKÁ POLHORA                                              | 2015-2024     | 5 492,565               |
| PARÁČ                                                        | 2012-2021     | 4 937,815               |
| ZÁKAMENNÉ                                                    | 2012-2021     | 4 688,486               |
| TRSTENÁ                                                      | 2015-2024     | 1 150,491               |
| NÁMESTOVO                                                    | 2015-2024     | 5 433,169               |
| ZUBROHLAVA                                                   | 2015-2024     | 4 348,645               |
| <b>Spolu</b>                                                 |               | <b>33 848,16</b>        |

Rozdiel oproti výmere LPF v súčasnom katastri nehnuteľností je spôsobený stavom jeho registra C v čase vyhotovenia programu starostlivosti o les.

Zoznam dielcov zasahujúcich do územia CHVÚ v členení podľa **15 lesných celkov (LC)** a **lesných územných celkov (LUC)**.

| LUC, LC                                                      | Dielec                             |
|--------------------------------------------------------------|------------------------------------|
| BÝVALÍ URBARIALISTI OBCE DOLNÝ KUBÍN, POZEMKOVÉ SPOLOČENSTVO | 455 - 456, 460 - 487, 551          |
| OSTATNÉ LESY NA LHC ORAVSKÝ PODZÁMOK                         | 550                                |
| PASIENKOVÉ SPOLOČENSTVO DOLNÁ LEHOTA                         | 66, 70                             |
| PD HRUŠTÍN                                                   | 522 - 535, 537, 538, 540, 543, 546 |

|                                               |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |           |
|-----------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------|
| POZEMKOVÉ SPOLOČENSTVO MOKRAĎSKÁ HOL' A BABÍN |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  | 182       |
| 01997                                         |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  | 488 - 521 |
| URBÁR VELIČNÁ                                 |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  | 260       |
| ORAVICE                                       |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  | 122 - 168 |
| LOKCA                                         | 77 - 93, 95 - 141, 143 - 152, 154 - 540, 544, 546 - 547, 564 - 591, 1001 - 1016, 2009 - 2023, 2054 - 2057, 2105 - 2106, 2108                                                                                                                                                                                                                     |           |
| ORAVSKÁ POLHORA                               | 3 - 14, 17, 18, 21, 24 - 307, 347 - 385, 1000, 1107 - 1123, 1180 - 1184, 1299, 1318 - 1320, 1323 - 1360, 1391, 2302                                                                                                                                                                                                                              |           |
| PARÁČ                                         | 21 - 428, 430, 440 - 449, 460 - 471, 473 - 481, 483 - 484, 486 - 488, 490 - 495, 497 - 507, 510, 513 - 516, 518, 520, 524 - 526, 528, 531, 535 - 536, 538 - 540                                                                                                                                                                                  |           |
| ZÁKAMENNÉ                                     | 1 - 8, 21, 24, 26 - 41, 43, 45, 47 - 53, 58 - 257, 259 - 260, 262 - 275, 278 - 282, 284 - 285, 287 - 289, 292 - 294, 296 - 303, 305, 307 - 308, 310, 312 - 442, 450 - 459, 541 - 545, 1016 - 1020, 1085 - 1089, 1429 - 1432, 1434 - 1438                                                                                                         |           |
| TRSTENÁ                                       | 1 - 44, 48 - 51, 56 - 63, 1042, 1045 - 1047, 1050 - 1055, 3084, 3089 - 3092, 3105 - 3118                                                                                                                                                                                                                                                         |           |
| NÁMESTOVO                                     | 51 - 56, 65, 70, 84, 138 - 161, 163 - 165, 171 - 301, 303 - 318, 333 - 413, 415 - 474, 1056, 1065, 1185, 1205 - 1207, 1211 - 1213, 1215 - 1218, 1220 - 1221, 1225, 1241, 1243 - 1244, 1247, 1250 - 1251, 1253 - 1254, 1284, 1287, 1319 - 1332, 1363, 1405, 1421, 1445, 1461, 1465, 1467, 1473, 2308 - 2316, 2318 - 2346, 3341, 3364, 3368 - 3386 |           |
| ZUBROHLAVA                                    | 1 - 106, 124 - 173, 175 - 179, 185 - 191, 193 - 204, 243, 248 - 256, 258 - 259, 362 - 363, 365 - 367, 387 - 402, 404 - 409, 1024, 1082, 1202, 1205 - 1247, 1257, 1260 - 1298, 1300 - 1316, 1396, 2124 - 2137, 2155, 2162, 2166 - 2170                                                                                                            |           |

Zastúpenia kategórií lesa sú v nasledovnej tabuľke, **prevažujú lesy hospodárske**.

| Kategória lesa     | Písmeno kategórie | ha   | Kategória ha | %     |
|--------------------|-------------------|------|--------------|-------|
| hospodársky        |                   |      | 26 586       | 79,75 |
| ochranný           | a                 | 2747 | 4 928        | 14,85 |
|                    | b                 | 1210 |              |       |
|                    | c                 | 250  |              |       |
|                    | d                 | 721  |              |       |
| osobitného určenia | f                 |      | 1 801        | 5,4   |
| Spolu              |                   |      | 33 337       | 100   |

Dominantnou drevinou v porastoch CHVÚ je **smrek s 80 % zastúpením**. Z ostatných drevín majú viac ako 1% zastúpenie: **buk 6 %, jedľa 5 %, borovica 3 % a jelša 1,5 %**.

Zo škodlivých činiteľov majú najväčší vplyv na súčasný zdravotný stav porastov huby, lúpanie zverou, sneh a miestne aj podkôrny hmyz.

V porastoch vyšších vekových stupňov sú významne zastúpené aj viacetážové porasty. **Veková štruktúra porastov** po vekových triedach je spracovaná v nasledujúcej tabuľke.

| Vek v rokoch   | 0-20 | 21-40 | 41-60 | 61-80 | 81-100 | 101-120 | 121-140 | 141-160 | 161-220 |
|----------------|------|-------|-------|-------|--------|---------|---------|---------|---------|
| Zastúpenie v % | 18   | 13    | 13    | 18    | 22     | 11      | 2       | 1       | 2       |

Hlavným hospodárskym spôsobom pri obnove lesa je **podrastový spôsob s jeho maloplošnou formou**. Obnova holorubným spôsobom je plánovaná v 3 % porastov, pričom ide o rekonštrukcie lesa. V porastoch s výberkovým spôsobom obhospodarovania je plánovaný jednotlivý výberkový rub. Podrobnosti sú uvedené v mapovej prílohe č. 6.6.

## 2. SOCIOEKONOMICKÉ POMERY (VYUŽÍVANIE ÚZEMIA A JEHO OKOLIA), POZITÍVNE A NEGATÍVNE FAKTORY

### 2.1. Historický kontext

Horná Orava patrí medzi regióny, kde sa zmeny vo využívaní krajiny po kolektivizácii od roku 1948 dotkli krajiny menej ako na väčšine územia Slovenska. Dôsledkom toho je, že tu v relatívne veľkom rozsahu zostalo zachované hospodárenie maloroľníkov a tým aj **pestrá mozaikovitá krajina**, ktorá je predpokladom pre prežitie viacerých druhov vo vyšších počtoch ako inde na Slovensku. Napriek tomu sa však veľké zmeny vo využívaní krajiny nevyhli úplne ani Hornej Orave, čoho dôsledkom je negatívny ale aj pozitívny dopad na viaceré druhy, ktoré sú predmetom ochrany v území.

Jednou zo zásadných zmien po druhej svetovej vojne bolo **ukončenie pastvy a opustenie políček na niektorých holiach a vo vyšších polohách** v Oravskej Magure a následné cielené (Zákamenská hoľa) alebo sukcesné zarastenie týchto plôch lesom. Zarastanie sukcesiou sa týka plôch na lokalitách Prípor pri Zákamennom, Magura Lomná, hrebeň medzi Lomnou a Hruštínom, Kýčera, vrchy Vráta, Skalnitý a Šutkovka medzi Beňadovom a Brezou, časti Slepčianky nad Námestovom, porasty v okolí Pálenísk pri Liesku a čiastočne aj Hladovský Bor. Takto sa zväčšili vhodné biotopy pre niektoré druhy ako je kuvičok vrabčí, pôtik kapcavý, tesár čierny, žlna sivá, bocian čierny, jariabok hôrny, sova dlhochvostá a zväčšili sa aj plochy vhodných hniezdísk pre orla skalného, orla krikľavého a včelára lesného. Naopak sukcesné zarastanie uvedených území negatívne vplýva predovšetkým na tetruvú hoľniaku, ktorý ešte donedávna niektoré z uvedených lokalít (napríklad Magura Lomná do r. 2000) obýval.

Ďalšou zo zásadných zmien vo využívaní územia bolo **vybudovanie Oravskej priehrady**, ktorá v päťdesiatych rokoch minulého storočia **zatopila 35 km<sup>2</sup> polí, rašelinísk, aluviálnych lúk, pasienkov a zároveň po jej okraji bol vysadený zelený lesný pás**. Zanikli tak hniezdiská tetruvú hoľniaku, ale aj hniezdiská rybárika riečneho popri meandrujúcej Čiernej Orave, Polhoranke a ich prítokoch, ako aj lúky, ktoré boli hniezdiskami popri iných vtákoch aj kalužiaka červenonohého. V prípade rybárika riečneho tieto straty biotopov boli dostatočne vykompenzované vznikom hniezdných biotopov v abrázných stenách na brehu Oravskej priehrady. Zvýšenie hladiny zároveň vytvorili podmáčané biotopy na brehu priehrady, ktoré slúžia aspoň čiastočne ako náhrada biotopov pre kalužiaka červenonohého. Zároveň pri napustení priehrady vznikli dva ostrovy a to **Slanický a Vtáčí ostrov**. Vtáčí ostrov je dnes významným hniezdiskom rybára riečneho, k čomu však prispelo to, že bol z neho vyrúbaný umelo vysadený lesný porast v deväťdesiatych rokoch minulého storočia (práve s cieľom zlepšiť podmienky pre hniezdenie vtáctva).

Napriek menej dôraznému zrealizovaniu kolektivizácie na Hornej Orave, aj tu na mnohých miestach došlo k rozsiahlemu **sceleniu pôvodných drobných políček do väčších lánov a k likvidácii nelesnej stromovej vegetácie**. Príkladmi takýchto miest je okolie Námestova, Bobrova a časti Zákamenného. Takéto scelenie prispelo na niektorých miestach k zhoršeniu hniezdných podmienok pre strakoša veľkého v dôsledku odstránenia stromovej nelesnej vegetácie, avšak aj po scelení ostali často poľnými kultúrami v dôsledku horších klimatických podmienok trávne porasty, v dôsledku čoho ostali zachované vhodné podmienky pre chrapkáča poľného.

Celkovými zmenami v predchádzajúcom storočí prešiel aj celkový prístup k ochrane prírody. **Vyhlásenie národných prírodných rezervácií (NPR)** Pilsko, Paráč a Babia hora a **prírodných rezervácií (PR)** Sosnina a Spálený grúnik viedlo k zachovaniu pôvodných porastov horských smrečín, resp. porastov horských smrečín, ktoré boli na Hornej Orave najmenej dotknuté ľudskou činnosťou. Práve tieto územia sú kvôli vhodnej štruktúre lesa dnes ťažiskom

výskytu hlucháňa hôrneho, ale sú významným hniezdiskom aj pre iné druhy, ktoré sú predmetom ochrany v CHVÚ Horná Orava.

## 2.2. Stručný opis aktuálneho stavu

### Poľnohospodárstvo

V súčasnosti sa **poľnohospodársky využíva 25 % územia** CHVÚ. Z tohto územia tvorí 20 % orná pôda a 80 % trvalé trávnaté porasty. Zastúpenie záhrad a ostatných poľnohospodárskych pôd tvorí menej, ako 0,5 %.

Nesúlad skutočného zastúpenia jednotlivých druhov pozemkov, hlavne pri trvalých trávnych porastoch (TTP) - až 8 % oproti údajom, ktoré sú vedené v katastri nehnuteľností, je spôsobený nevykonávaním poľnohospodárskej činnosti na týchto pozemkoch a ich postupným zarastaním drevinovým a krovitým náletom.

### Lesné hospodárstvo

**Lesný pôdny fond zaberá viac ako polovicu územia CHVÚ.** Rubné porasty sú rozpracované prevažne systematickou ťažbou. Vzhľadom na vekovú štruktúru predrubných porastov bude ich výrazná časť v nasledujúcich 4 decéniach vstupovať do rubného veku. Preto spôsob, akým budú obnovované, významne ovplyvní na dlhé obdobie charakter krajiny v CHVÚ. Lesy SR š. p. obhospodaruje 56 % plochy územia. Ostatnú plochu obhospodarujú urbáre, spoločenstvá a súkromní vlastníci. Lesné hospodárstvo je významné aj z hľadiska zamestnanosti v regióne.

### Rekreácia a šport

CHVÚ je súčasťou **Hornooravskej oblasti cestovného ruchu**, zasahuje do rekreačných krajinných celkov Oravská priehrada, Námestovo a okolie, Oravské Beskydy a Biela Orava. Územie má vysoký prírodný potenciál pre rozvoj cestovného ruchu. Ťažiskovými aktivitami sú letná a zimná turistika, zimné športy, pobyt a rekreácia pri vode, vodné športy, vidiecky turizmus, poznávací turizmus.

Letné aj zimné turistické trasy sú vybudované najmä v horských oblastiach, v Oravskej Magure s vyhľadávanými cieľmi Babia hora a Pilsko v severnej časti CHVÚ, v pohorí Oravskej Magury na juhovýchodnej hranici CHVÚ, v oblasti Oravskej Lesnej. Nedobudovaná je vybavenosť východiskových miest pre turistiku (Oravská Polhora, Oravské Veselé). Nevyužitý potenciál majú zdroje liečivých minerálnych vôd v lokalite Slaná voda.

Územím CHVÚ prechádza západo-východným smerom Oravská cyklomagistrála a ďalšie novovytvorené trasy od Dolného Kubína smerom do Rabčíc a Poľska.

Ťažisková forma cestovného ruchu medzinárodného významu (vodné športy, pobyt pri vode) je viazaná na Oravskú priehradu. Rekreačná vybavenosť je sústredená na južnej strane (Slanická Osada, Ústie nad Priehradou) a na severozápade v okolí Námestova, kde sa navrhuje ďalší rozvoj.

Zimné športy sú sústredené v rámci územia CHVÚ do menších lyžiarskych stredísk v Oravskej Lesnej, Hruštíne, Zakamennom, Oravskej Polhore, Sihelnom, Krušetnici. Významnejšie strediská sú situované v okolí CHVÚ (Kubínska hoľa, Oravice).

V zmysle Územného plánu Veľkého územného celku Žilinský kraj sa navrhuje ďalší rozvoj rekreačnej funkcie v obciach Oravská Lesná, Zakamenné, Novoť, Oravské Veselé, Sihelné, Rabča, Rabčice, Oravská Polhora, Námestovo. Z hľadiska predmetu ochrany CHVÚ je relevantný aj plánovaný rozvoj v území mimo vymedzeného územia CHVÚ, a to v nadväznosti na Oravskú priehradu (Tvrdošín, Trstená, Ústie nad Priehradou, Slanická Osada). Návrhy sa týkajú dobudovania služieb a vybavenosti, rozvoja vidieckej turistiky, využitia prírodných liečivých



zdrojov a pod. Vznik nových veľkých stredísk a nových foriem turizmu sa podľa územného plánu nepredpokladá.

#### Poľovníctvo a rybárstvo

Hlavnou poľovnou zverou v CHVÚ je zver jelenia, čo vyplýva aj z toho, že v dotknutých okresoch sa nachádzajú jedine chovateľské oblasti pre jeleniu zver a to: **JVI Slovenské Beskydy, JVII Oravská Magura, JIX Orava**. V poľovných revíroch je aj početne zastúpená srnčia a diviacia zver. Početne menej je zastúpená drobná srstnatá zver. V CHVÚ je pomerne početná vlčia populácia, ktorá je cennou súčasťou genofondu tohto druhu zveri v Západných Karpatoch, keďže väčšina Hornej Oravy je oblasťou, kde je úplne vylúčený lov vlka dravého. Medveď a rys sú v území oveľa menej početní.

Z pernatej zveri je pomerne hojne zastúpený jariabok, kačica divá a sluka hôrna. Takmer vymizli jarabice poľné. Lokálne sú zastúpené hlucháň hôrny a tetov hoľniak. K migrujúcim druhom pernatej zveri patrí hlavne hus divá, hus siatinná a hus bieločelá.

V súčasnosti podľa vyhlášky MP SR č. 344/2009 Z.z. je **odstrel hlucháňa a tetova zakázaný a chránia sa celý rok. Chránené sú aj dravce**. Z pernatej zveri je povolený lov jariabka hôrneho od 1.októbra do 15.novembra, sluky hôrnej od 1. septembra do 30. novembra, jarabice poľnej od 16. septembra do 15. októbra, holuba hrivnaka od 1. augusta do 31. októbra, hrdličky záhradnej od 1. augusta do 31. decembra, lysky čiernej od 1. októbra do 15. januára, kačice divej od 1. septembra do 31. januára, husí bieločelých, siatinných a divých od 1. októbra do 20. januára, chochlačky sivej a chochlačky vrkočatej od 1. októbra do 15. januára a sojky, straky a vrany v mimohniezdnom období. CHVÚ poľovne obhospodaruje celkovo **23 poľovníckych združení v 32 poľovných revíroch**.

Škody spôsobené zverou v revíroch sú primerané zazvereniu revírov a riešené s vlastníkmi resp. s užívateľmi lesných a poľnohospodárskych pozemkov vzájomnou dohodou, prípadne komisionálnym jednaním. Odstrel zveri sa riadi podľa schváleného plánu chovu a lovu zveri. V poľovných revíroch sa vykonáva prikrmovanie zveri a to hlavne v zimných mesiacoch, roznesenie soli, každoročné sčítanie zveri a budujú sa poľovnícke zariadenia.

Rybárska činnosť v navrhovanom CHVÚ je upravená v zákone č.139/2002 Z. z. o rybárstve v znení neskorších predpisov a jeho vykonávacou vyhláškou Ministerstva životného prostredia Slovenskej republiky č. 185/2006 Z. z., ktorou sa vykonáva zákon č. 139/2002 Z. z. o rybárstve v znení neskorších predpisov. Podľa citovanej vyhlášky sa vody členia na **vody lososové a vody kaprové**. V CHVÚ patrí medzi kaprové vody vodná nádrž Oravská priehrada s rozlohou 3 400 ha, ktorej užívateľom revíru je Slovenský rybársky zväz, Rada Žilina a Mestskej organizácie Slovenského rybárskeho zväzu Námestovo. Medzi lososové patria hlavne toky riek: Biela Orava, Polhoranka, Mútňanka, Veselovianka v obhospodarovaní Mestskej organizácie Slovenského rybárskeho zväzu Námestovo a Jelesňa v obhospodarovaní Mestskej organizácii Slovenského rybárskeho zväzu Trstená.

Držitelia rybolovných povolení sa riadia platným rybárskym poriadkom. Navrhované zarybňovacie plány pre príslušný revír vypracúva užívateľ rybárskeho revíru na obdobie 3 rokov na predpísanom tlačive. Zarybňovací plán pre príslušný rybársky revír obsahuje minimálnu zarybňovaciu povinnosť vychádzajúcu zo základných charakteristík, úlovkov predchádzajúcich rokov a produktivity rybárskeho revíru. Zarybňovací plán pre príslušný rok spĺňa minimálnu zarybňovaciu povinnosť v predpísanom druhu a množstve.

Rybárske kaprové revíry sú zarybnené hlavne kaprom, šľukou, zubáčom, ostriežom a ostatnou bielou rybou. Vyskytuje sa tu aj pleskáč, lieň, boleň a sumec. Lososové revíry sú zarybnené hlavne pstruhom a lipňom s výskytom aj ostatných druhov rýb, ako sú hlaváč, čerebľa a iné. V čase neresu do lososových vôd tiahnu aj ryby z Oravskej vodnej nádrže.

### Ťažba nerastných surovín

V juhovýchodnej časti CHVÚ sa eviduje **ložisko nevyhradeného nerastu štrkopieskov a pieskov Trstená**. Ide o bývalé ložisko Štátneho geologického ústavu Dionýza Štúra na viacerých lokalitách v rámci plochy Oravskej priehrady, t. č. so zastavenou ťažbou.

Ložisko nevyhradeného nerastu - stavebného kameňa **Lom Trstená** prevádzkuje Urbár Trstená, pozemkové spoločenstvo ide o ložisko s rozvinutou ťažbou, sčasti zasahuje do juhovýchodnej časti CHVÚ severne od Trstenej.

V lokalite Bobrov je evidované ložisko nevyhradeného nerastu – tehliarske suroviny. Ide o ložisko so zastavenou ťažbou. Severne od Liesku sa nachádza bývalé ložisko nevyhradeného nerastu štrkopieskov a pieskov Liesek I a II so zastavenou ťažbou (Štátny geologický ústav Dionýza Štúra).

V nadväznosti na výskyt minerálnych vôd v lokalite Oravská Polhora - Slaná voda na úpätí Oravských Beskýd bolo určené **chránené ložiskové územie a dobývací priestor výhradného ložiska mineralizovaných I-Br vôd Oravská Polhora**. Ložisko je zatiaľ nevyužívané, o ťažbe sa uvažuje.

### Využitie vody

Výrazným vodohospodárskym prvkom významným aj z hľadiska predmetu ochrany je vodná nádrž Oravská priehrada vybudovaná na sútoku Bielej a Čiernej Oravy. V rámci protipovodňových opatrení sú **viaceré úseky vodných tokov, najmä v zastavanom území obcí, upravené**.

Na území CHVÚ sa nachádzajú **viaceré vodárenské zdroje a ich ochranné pásma 2. a 3. stupňa**. Väčšie zdroje sú sústredené najmä v oblasti Oravských Beskýd a Oravskej Magury, menšie zdroje sa nachádzajú aj v okolí viacerých obcí. V zmysle územného plánu Vyššieho územného celku Žilinský kraj sa navrhuje využitie ďalších zdrojov podzemných vôd a povrchových odberov pre zásobovanie pitnou vodou. Chránená vodohospodárska oblasť do CHVÚ nezasahuje.

Evidované **prírodné minerálne zdroje** sú v Hruštíne, Mútnom, Rabčiciach, Sihelnom, Ťapešove a Vasilove, najvýznamnejšie sú jódobrómové slané vody v Oravskej Polhore, t. č. bez hospodárskeho využitia. Využívané zdroje geotermálnych vôd sa nachádzajú mimo CHVÚ v Oraviciach.

### Ďalšie využitie

V urbanizovaných častiach CHVÚ sa nachádzajú **bývalé skládky komunálneho odpadu, prevažne rekultivované**, prekryté a upravené. V lokalite medzi Bobrovom a Klinom je **využívaná skládka** tuhého komunálneho odpadu Zubrohlava, ktorú prevádzkujú Technické služby mesta Námestovo.

Hospodárska základňa Oravského regiónu je sústredená najmä v dolnej časti územia mimo CHVÚ. Okrem **strojárскеj výroby v Námestove** sa tento sektor obmedzuje na **menšie prevádzky** spotrebného a spracovateľského priemyslu (Námestovo, Vavrečka, Oravská Lesná, Breza). **Významnejšie zdroje znečisťovania sa v rámci CHVÚ nevyskytujú**.

### Kultúrne dedičstvo a náboženské aktivity

K významnejším lokalitám kultúro-historického dedičstva na území CHVÚ patrí **úzkokoľajná lesná železnica v Oravskej Lesnej a pamiatkové objekty** vo viacerých obciach (Klin, Sihelné, Rabčice, Oravská Lesná). Turisticky vyhľadávanými je aj muzeálny komplex na Slanickom ostrove na Oravskej priehrade a Hviezdoslavova horáreň pod Babou horou. Lokálny náboženský význam majú pútnické miesta Klin, Bobrov a Zákamenné. V území sa neevidujú aktivity tohto typu, ktoré by mohli mať dopad na predmet ochrany. Mapa využitia územia je v prílohe č. 6.3.

## 2.3. Návrh zásad a opatrení využívania územia a jeho okolia z hľadiska cieľov ochrany

### 2.3.1. Návrh zásad a opatrení pre jednotlivé predmety ochrany

Návrh zásad a opatrení vychádza z hodnotenia priaznivých stavov jednotlivých druhov, ktoré vyhotovila ŠOP SR v rokoch 2010 – 2012 a odporúčaní navrhnutých expertmi v danom hodnotení, ako aj z odporúčaných opatrení vo vedeckých publikáciách.

**Návrh zásad a opatrení pre jednotlivé druhy je tu uvedený v celom rozsahu nutných opatrení pre udržanie optimálnej populácie dotknutých druhov.** Nakoľko potrebné opatrenia a biotopové nároky jednotlivých druhov si často v rôznom rozsahu protirečia, bolo potrebné tieto opatrenia zosúladiť. Preto taxatívne uvedené opatrenia pre jednotlivé druhy boli nižšie zoskupené do opatrení pre skupiny druhov, ktoré sú prioritou ochrany vo vyčlenených ekologicko-funkčných priestoroch. Návrh týchto finálnych opatrení (ktoré sa odporúčajú na realizáciu) v ekologicko-funkčných priestoroch zohľadnili nároky jednotlivých druhov, preto sú nižšie uvedené v plnom rozsahu.

#### 2.3.1.1. *Návrh zásad a opatrení pre kivička vrabčieho (Glaucidium passerinum)*

Na **udržanie stavu kivička vrabčieho na stupni A priaznivého stavu** je potrebné realizovať v lesných porastoch nasledovné manažmentové opatrenia:

- zachovanie starších lesných porastov v piatom stupni ochrany bez zásahu,
- v lesných porastoch ponechať po ťažbe minimálne 5 stojacich stromov na 1 ha na dožitie,
- uplatňovať ochranu hniezdných dutín v zmysle vyhlášky MŽP SR č. 173/2005 Z. z.
- prípadnú ťažbu presunúť do mimohniezdného obdobia a
- podporovať prírodu blízke obhospodarovania lesa.

#### 2.3.1.2. *Návrh zásad a opatrení pre chrapkáča poľného (Crex crex)*

Na **udržanie stavu chrapkáča poľného na stupni B priaznivého stavu** je potrebné realizovať nasledovné manažmentové opatrenia:

- v rámci stavebných konaní zachytávať prípadné ohrozenia hniezdných lokalít a navrhovať náhradné riešenia (kompenzácie v podobe náhradných lokalít, kde sa zlepšia podmienky pre hniezdenie chrapkáča, napríklad odstránenie zárastu krovín),
- v rámci usmerňovania poľnohospodárskej činnosti prostredníctvom vydávania súhlasov obmedziť používania hnojív a chemických látok na hniezdných lokalitách,
- v rámci územnoplánovacích a iných plánovacích dokumentov požadovať zachovanie trávnatých porastov a vhodnej štruktúry krajiny vrátane medzí a úhorov,
- realizovať informačné a praktické ekovýchovné aktivity pre farmárov a traktoristov o správnom spôsobe kosenia,
- zvýšiť kontrolu dodržiavania predpisov na úseku ochrany prírody v čase kosby so zameraním na zachovanie trávnatých porastov
- v prípade ďalšieho poklesu populácií využiť cielenú ochranu hniezdísk s využitím ustanovení zákona a vyhlášky MŽP SR č. 173/2005 Z. z..

#### 2.3.1.3. *Návrh zásad a opatrení pre d'ubníka trojprstého (Picoides tridactylus)*

Na **udržanie stavu d'ubníka trojprstého na stupni B priaznivého stavu** je potrebné realizovať nasledovné manažmentové opatrenia:

- udržanie vysokého zastúpenia smreka a jedle v lesných porastoch na ekologicky vhodných miestach, udržať dominantné zastúpenia smreka najmä v 7. lesnom vegetačnom stupni,
- vylúčenie fragmentácie horských porastov v jadrových oblastiach výskytu dubníka lesnými cestami a výstavbou lyžiarskych stredísk a iných rozsiahlejších rekreačných zariadení,
- v ochranných a podľa možnosti aj v hospodárskych lesoch ponechávanie stojacich mŕtvych stromov v porastoch v počte 3 – 5 na 1 ha (stromy by mali dosahovať aspoň priemer 30 cm v prsnej výške),
- usmernením lesohospodárskej činnosti pomocou programov starostlivosti o les zabezpečiť v CHVÚ dostatok vhodných lesných porastov (nad 80 rokov) a ich rozmiestnenie v území,
- vylúčiť akúkoľvek aplikáciu insekticídov v lesných porastoch v celom CHVÚ.

#### 2.3.1.4. Návrh zásad a opatrení pre hlucháňa hôrneho (*Tetrao urogallus*)

Na **zlepšenie stavu hlucháňa hôrneho na stupeň B priaznivého stavu** je potrebné realizovať nasledovné manažmentové opatrenia:

- dodržiavať podmienky v osobitných zónach CHVÚ pre kurovité vtáky,
- doplniť vhodné obmedzenia vo vyhláske MŽP SR č. 173/2005 Z.z. umožňujúce zabezpečiť ochranu druhu
- rozšíriť územia CHVÚ Horná Orava o lokality s výskytom hlucháňa v Oravskej Magure
- zamedziť ďalšiemu znižovaniu výmery vhodných porastov prostredníctvom uplatňovania podmienok v programe starostlivosti o les v lesoch osobitného určenia
- po prekategORIZOVANÍ na lesy osobitného určenia upraviť existujúce nevyhovujúce porasty s potenciálom pre šírenie hlucháňa vhodnými lesovými opatreniami (presvetlenie porastov, zvýšenie rôznorodosti, porast čučoriedky, obohatenie štruktúry o mŕtve drevo, zakmenenie znížiť pod 0,6 na kľúčových lokalitách, podrobnejšie viď literatúru)
- na existujúcich lokalitách presunúť lesotechnické zásahy na obdobie mimo rozmnožovania. Prípadnú ťažbu na hniezdnych lokalitách presunúť do obdobia mimo toku alebo hniezdenia
- ekovými aktivitami s organizáciami pôsobiacimi v cestovnom ruchu, športovými motoklubmi a samosprávami a zvýšením kontrolnej činnosti zamedziť vyrušovaniu na lokalitách.
- vylúčiť výstavbu lyžiarskych stredísk na hniezdiskách a zimoviskách hlucháňa a zamedziť fragmentácii týchto lokalít
- dodržiavať obmedzenia zberu lesných plodín v CHKO Horná Orava v príslušných zónach CHKO
- zrušiť vnadenie zveri zrninami a granulami v okolí lokalít výskytu.

#### 2.3.1.5. Návrh zásad a opatrení pre tetrova hoľniaka (*Tetrao tetrix*)

Pre vytvorenie podmienok **na zlepšenie stavu tetrova hoľniaka na stupeň B priaznivého stavu** je potrebné realizovať nasledovné manažmentové opatrenia:

- v spolupráci s užívateľmi a vlastníkmi vykonať manažment hniezdnych a potravných biotopov v lokalite Páleniská a Poľany (najmä preriedenie hustých porastov),
- doplniť vhodné obmedzenia vo vyhláske MŽP SR č. 173/2005 Z.z. umožňujúce zabezpečiť ochranu druhu,
- usmernenie hospodárskych činností na všetkých obsadených lokalitách, jednak z dôvodu obmedzenia vyrušovania, ale aj za účelom podpory vhodného manažmentu,
- v prípade potreby zabezpečiť doplnenie výsadby vhodných druhov drevín (bobuľonosné, breza, jelša jarabina), zabezpečiť ochranu mravenísk,

- zvýšiť kontrolnú činnosť najmä v období toku a dodržiavanie predpisov na úseku ochrany prírody, lesného hospodárstva a poľovníctva najmä v súvislosti s nadmerným vyrušovaním na hniezdnych lokalitách vrátane motorových vozidiel a fotografovania,
- v spolupráci so subjektmi cestovného ruchu usmerniť pohyb návštevníkov mimo hniezdnych lokalít,
- zamedzenie investičných zámerov ohrozujúcich lokality výskytu druhu,
- vylúčiť vnadenie v oblastiach s výskytom tetra, a
- odstrániť čierne skládky, ktoré slúžia ako miesta zberu potravy pre krkavcovité vtáky v oblastiach výskytu tetra a holniaka.

#### 2.3.1.6. Návrh zásad a opatrení pre orla krikľavého (*Aquila pomarina*)

Na zlepšenie stavu orla krikľavého na stupeň B priaznivého stavu je potrebné realizovať nasledovné manažmentové opatrenia:

- zabezpečiť diferencovaný prístup v hospodárení na lesnej pôde nasledovne:
  - a) v lesoch ochranných a lesoch osobitného určenia v CHVÚ Horná Orava v prípade akejkoľvek lesohospodárskej činnosti rešpektovať nižšie uvedené opatrenia potrebné pre udržanie vhodných topických podmienok orla krikľavého,
  - b) v hospodárskych lesoch nachádzajúcich sa v CHVÚ Horná Orava pri obnove lesných porastov zabezpečiť pokiaľ je to možné uplatňovanie výberkového a účelového hospodárskeho spôsobu a uprednostňovať prirodzenú obnovu porastov s cieľom posilniť a zachovať ekologickú stabilitu lesných porastov na hniezdiskách orla krikľavého (obnovenie prirodzeného drevinového zloženia, zlepšenie horizontálnej a vertikálnej štruktúry porastov, vhodnejšie formovanie lesných okrajov),
- zabezpečiť uplatňovanie systému tvorby ochranných zón v okolí všetkých aktívnych hniezd jednotlivých párov orla krikľavého ak tak určí orgán ochrany prírody s nasledovnými podmienkami:
  - a) ochranná zóna sa stanovuje v polomere minimálne 300 m od hniezdného stromu obvykle na dobu 5 rokov,
  - b) v období hniezdzenia sa zakazuje odstrániť alebo poškodiť hniezdny strom,
  - c) v dobe rozmnožovania, t. j. od 16. marca do 31. augusta kalendárneho roka, sa zakazuje vykonávať akúkoľvek plánovanú lesohospodársku činnosť v ochrannej zóne. Spracovanie kalamity bude riešené individuálne podľa konkrétnych podmienok,
  - d) mimo doby rozmnožovania, t. j. od 1. septembra do 15. marca kalendárneho roka:
    - vo vnútornej časti ochrannej zóny v polomere minimálne 100 m od hniezdného stromu nezasahovať do vegetačného a pôdneho krytu okrem spracovania kalamity
    - vo vonkajšej časti ochrannej zóny v okruhu (polomere) minimálne od 100 do 300 m okolo hniezdného stromu resp. na celej ploche takto vymedzenej ochrannej zóny, pri hospodárení v lesných porastoch uplatňovať pokiaľ to podmienky dovoľujú výlučne výberkový hospodársky spôsob (tzn. pri jeho *stromovej forme* uskutočňovať jednotlivý výberkový rub stromový, ktorý sa vykonáva jednotlivým výrubom stromov a pri jeho *skupinovej forme* uskutočňovať skupinový alebo skupinovite výberkový rub s plochou obnoveného rubu max. do 0,2 ha) alebo účelový hospodársky spôsob (tzn. pri jeho *stromovej forme* uskutočňovať stromový účelový rub, ktorý sa vykonáva jednotlivým výrubom stromov a pri jeho *skupinovej forme* uskutočňovať skupinový účelový rub s plochou obnoveného rubu max. do 0,2 ha),
- s cieľom posilniť a zachovať ekologickú stabilitu lesných porastov zabezpečiť poskytnutie agroporadenstva lesohospodárskym subjektom vo veci ich zapojenia sa do opatrení "Lesnícko-environmentálne a klimatické služby a zachovanie lesa" a "Platby týkajúce sa

sústavy Natura 2000" v rámci Programu rozvoja vidieka SR (PRV) 2014-2020 za účelom získania kompenzačných platieb za obmedzenie hospodárenia z dôvodu uplatňovania princípu trvalo udržateľného rozvoja a ochrany prírody a zabezpečiť zapracovanie týchto environmentálnych opatrení do PRV vždy na nové programové obdobie,

- propagovať a presadzovať certifikáciu obhospodarovania lesa za účelom environmentálne vhodného a trvalo udržateľného obhospodarovania lesov,
- zabezpečiť vhodné obhospodarovanie trvalých trávnych porastov pravidelnou kosbou lúk a odvozom biomasy, extenzívnym pasením oviec a hovädzieho dobytku, v odôvodnených prípadoch aj mulčovaním a pri tvorbe trvalých trávnych porastov použiť stanovištné vyhovujúce druhy tráv,
- na plochách trvalých trávnych porastov vylúčiť aplikáciu priemyselných hnojív a pesticídov,
- pri aplikácii pesticídov na ornej pôde zabezpečiť odborný kvalifikovaný dozor a použiť len chemické prípravky, ktoré nie sú na zozname zakázaných prípravkov pre chránené vtáče územia (zdroj <http://nrl.uvm.sk/>),
- zabrániť opusteniu poľnohospodárskej pôdy vhodným nastavením poľnohospodárskych platieb tak, aby bolo výhodné pre poľnohospodárov hospodárenie udržiavať,
- s cieľom posilniť a zachovať ekologickú stabilitu potravných biotopov na poľnohospodárskej pôde zabezpečiť poskytnutie agroporadenstva poľnohospodárskym subjektom vo veci ich zapojenia sa do jednotlivých podopatrení "Agroenvironmentálno-klimatického opatrenia" a opatrenia "Ekologické poľnohospodárstvo" v rámci Programu rozvoja vidieka SR 2014-2020 za účelom získania kompenzačných platieb za obmedzenie hospodárenia z dôvodu uplatňovania princípu trvalo udržateľného rozvoja a ochrany prírody a zabezpečiť zapracovanie týchto environmentálnych opatrení do Programu rozvoja vidieka SR na nové programové obdobia,
- na všetkých plochách poľnohospodárskej pôdy realizovať postupy, ktoré minimalizujú negatívny vplyv na populáciu orla krikľavého; pri mulčovaní, kosbe trávnych porastov a žatve poľnohospodárskych kultúr vždy postupovať smerom od stredu k okraju alebo od jednej strany pozemku k druhej strane pozemku, pri kosbe a žatve používať výstražné zariadenia,
- kontrola dodržiavania zákonných požiadaviek hospodárenia (Statutory Management Requirements – SMR) a štandardov dobrých environmentálnych a poľnohospodárskych podmienok (Good Agricultural and Environmental Conditions - GAEC) v rámci uplatňovania krížového plnenia (Cross compliance - CC) poľnohospodárskymi subjektmi,
- zabezpečiť minimalizáciu rizika zranení a úhynu na konštrukciách elektrických vedení ich postupným ošetrovaním zábranami a výstražnými prvkami na vodiče,
- zabrániť likvidácii mokradí a rekultivácii nevyužívaných pozemkov,
- realizovať revitalizáciu mokradí,
- zabezpečiť stálu propagáciu ochrany druhu a informovanosť odbornej (lesníci, poľnohospodári, poľovníci) a laickej verejnosti,
- zabezpečiť elimináciu rizika nezákonného odstrelu v spolupráci s príslušnými inštitúciami (Policajný zbor SR, okresné úrady, Slovenská inšpekcia životného prostredia, členovia stráže prírody),
- zabezpečiť vymožitelnosť práva v prípadoch vtáčej kriminality,
- usmerniť výstavbu infraštruktúry cestovného ruchu,
- doplniť vhodné obmedzenia vo vyhláške MŽP SR č. 173/2005 Z.z. zabezpečujúce ochranu druhu,
- rozšíriť územie CHVÚ Horná Orava o lokality s výskytom orla krikľavého v Oravskej vrchovine.

#### 2.3.1.7. Návrh zásad a opatrení pre bociana bieleho (*Ciconia ciconia*)

Na **udržanie stavu bociana bieleho na stupni B priaznivého stavu** je potrebné realizovať nasledovné manažmentové opatrenia:

- systematicky zabezpečovať prekládky problematických hniezd na elektrických vedeniach alebo iných objektoch,
- zabezpečiť ochranné prvky na elektrických vedeniach proti sadaniu, stavaniu hniezd a nárazom bocianov na hniezdnych i migračných lokalitách,
- v rámci stavebných konaní zachytávať prípadné ohrozenia hniezd a navrhovať náhradné riešenia,
- na vhodných lokalitách v spolupráci so samosprávami poskytovať nové hniezdne podložky,
- pri zásahoch do mokradí uplatňovať vhodné podmienky využívajúce prírodné procesy a v prípade nevyhnutnosti požadovať aj vytvorenie náhradných lokalít,
- v rámci územnoplánovacích a iných dokumentov vyžadovať zachovanie mokradí a vhodnej štruktúry krajiny vrátane mokradí, lúk a pasienkov,
- zvýšiť kontrolu a dodržiavanie predpisov na úseku ochrany prírody, vodného a odpadového hospodárstva, najmä v súvislosti so zasypávaním mokradí,
- realizovať ekovýchové aktivity pre miestne obyvateľstvo, zamerané na ochranu a výskum bocianov a mokradí.

#### 2.3.1.8. Návrh zásad a opatrení pre bociana čierneho (*Ciconia nigra*)

Na **udržanie stavu bociana čierneho na stupni B, resp. jeho zlepšenie na stupeň A priaznivého stavu** je potrebné realizovať nasledovné manažmentové opatrenia:

- zabezpečiť ochranu starých porastov nad 80 rokov a ich fragmentov v dostatočnej rozlohe v blízkosti vhodných lovisk (podiel nesmie v CHVÚ klesnúť pod 20 %),
- zabezpečiť úplnú ochranu hniezdnych stromov a zóny vo vzdialenosti 100 – 200 m od hniezda a zapracovať s tým súvisiace opatrenia do programu starostlivosti o les,
- zabezpečiť počas samotného hniezdenia (od 1. marca do 31. augusta.) vylúčenie lesohospodárskych prác v dostatočnom okruhu (do 300 m) od hniezda (SOS/BirdLife Slovensko 2012),
- zabrániť vyrušovaniu hniezdiacich bocianov čiernych inými aktivitami (napr. turistický ruch, fotografovanie a iné) prostredníctvom vhodných opatrení (upozornením, strážením alebo utajením hniezdnych lokalít a pod.); prípadné návštevy napríklad za účelom ekovýchovej alebo fotografovania je potrebné obmedziť len na hniezdne lokality, ktoré sú prístupné bez vyrušovania hniezdiacich vtákov,
- zamedziť odvodňovaniu mokradí a stavbe malých vodných elektrární so strmými brehmi;
- podporovať rozvoj kanalizácií a zberačov kanalizácie v okrese Námestovo za účelom zlepšenia kvality povrchových vôd.

#### 2.3.1.9. Návrh zásad a opatrení pre včelára lesného (*Pernis apivorus*)

Na **udržanie stavu včelára lesného na stupni A priaznivého stavu** je potrebné realizovať nasledovné manažmentové opatrenia:

- monitoring populácie na celom území s cieľom lokalizácie hniezdísk a maximálneho počtu hniezd,
- zabezpečiť vyhlásenie ochranných pásiem okolo všetkých hniezd v CHVÚ, ktoré si túto ochranu vyžadujú (mimo lesov v 5 stupni ochrany) a kontrolu ich dodržiavania,
- uplatňovaním pripomienok pri tvorbe programov starostlivosti o les zabezpečiť v CHVÚ dostatok vhodných lesných porastov (nad 80 rokov) a ich rozmiestnenie v území,

- postupne zabezpečiť ochranu na všetkých stĺpoch 22 kV vzdušného elektrického vedenia, pričom postupovať od stĺpov v otvorenej krajine k stĺpom na okraji lesov a intravilánov (čiže od najviac k najmenej nebezpečným),
- rôznymi opatreniami (ekovýchova, medializácia pytlíactva) vplývať na relevantnú skupinu obyvateľstva (najmä poľovníci) v záujme minimalizácie priameho prenasledovania,
- spolupráca s veľkými užívateľmi pôdy (poľnohospodárske podniky) pri používaní insekticídov a pesticídov v lokalitách s výskytom hniezdísk.

#### 2.3.1.10. Návrh zásad a opatrení pre rybára riečneho (*Sterna hirundo*)

Na **zlepšenie stavu rybára riečneho na stupeň A priaznivého stavu** je potrebné realizovať nasledovné manažmentové opatrenia:

- dôsledným uplatňovaním vyhlášky MŽP SR č. 173/2005 Z. z. zabezpečiť hniezdne kolónie na ostrove pred vyrušovaním počas hniezdneho obdobia rekreatmi, športovými rybármi, fotografmi a pod.
- zabezpečiť pravidelný manažment existujúceho hniezdneho biotopu pre rybára riečného v nezaplavovaných častiach Vtáčieho ostrova vrátane vytvárania štrkových plôch bez vegetácie na okrajoch vrcholovej plošiny Vtáčieho ostrova s výhľadom na vodnú hladinu,
- zabezpečiť pravidelný manažment hniezdneho biotopu aj pre čajky smeživé, aby sa predišlo vytláčaniu rybárov čajkami,
- vybudovať na vhodných miestach Oravskej priehrady nové ostrovy pre hniezdenie rybárov riečnych v súlade s príslušnými právnymi predpismi a podmienkami správcu vodnej nádrže,
- monitorovať a prípadne eliminovať potenciálny výskyt norka amerického, predátora hniezd vodných vtákov.

#### 2.3.1.11. Návrh zásad opatrení pre kalužiaka červenonohého (*Tringa totanus*)

Na **zlepšenie stavu kalužiaka červenonohého na stav B priaznivého stavu** je potrebné realizovať nasledovné manažmentové opatrenia:

- vykonávať pravidelný manažment Vtáčieho ostrova raz ročne (kosenie, odstraňovanie náletu) a vytvorenie malej vodnej plochy v rámci ostrova, v prípade zarastania biotopov krovínami tento prístup uplatniť aj na iných vybraných lokalitách,
- v spolupráci s poľnohospodármi vytvoriť aspoň jednu hniezdnu lokalitu mimo zátopového územia (podmáčaný zaplavovaný pasienok, poľné mláky na ornej pôde),
- zvýšiť kontrolu a dodržiavanie predpisov na úseku ochrany prírody, vodného a lesného hospodárstva najmä v súvislosti s nadmerným vyrušovaním na hniezdných lokalitách vrátane motorových vozidiel a naopak vytvoriť podmienky na bezpečný vstup verejnosti a ich následné usmernenie a informovanie,
- zamedzenie investičných zámerov ohrozujúcich hniezdne lokality.

#### 2.3.1.12. Návrh zásad a opatrení pre strakoša obyčajného (*Lanius collurio*)

Cieľom opatrení na **zachovanie minimálne súčasnej úrovne strakoša obyčajného** v CHVÚ na úrovni 700-800 párov, alebo jej nárast by malo byť zachovávanie dostatočného porastu krovín a nelesnej vegetácie v poľnohospodárskej krajine a realizácia opatrení, ktoré sú zamerané pre iné poľnohospodárske druhy ako je napríklad strakoš veľký (*Lanius excubitor*).

#### 2.3.1.13. Návrh zásad opatrení pre jariabka hôrneho (*Bonasa bonasia*)

Na **udržanie súčasného stavu jariabka hôrneho, resp. pre nárast populácie**, je potrebné realizovať nasledovné manažmentové opatrenia:



- v programoch starostlivosti o les presadzovať čo najvyššie zastúpenie pionierskych druhov drevín a prostredníctvom pestovateľských zásahov sa snažiť sa o dosiahnutie nižšieho zápoja lesných porastov (pod 80 %)
- sledovať vplyv negatívnych faktorov na výskyt a početnosť druhu na jednotlivých lokalitách
- kontrolovať legislatívne obmedzenia zberu lesných plodov.

#### 2.3.1.14. Návrh zásad a opatrení pre pôtika kapcavého (*Aegolius funereus*)

Na **udržanie súčasného stavu pôtika kapcavého** je potrebné realizovať opatrenia, ktoré sú uvádzané pre kuvička vrabčieho, s ktorým obýva rovnaké biotopy (ochrane napomôžu aj opatrenia pre ďalšie lesného druhu, napríklad pre tesára čierneho).

#### 2.3.1.15. Návrh zásad a opatrení pre tesára čierneho (*Dryocopus martius*)

Na **udržanie stavu tesára čierneho na stupni A** priaznivého stavu je potrebné realizovať nasledovné manažmentové opatrenia:

- do programu starostlivosti o les zabezpečiť ochranu súvislejších lesných porastov optimálnych biotopov (t.j. lesy staršie ako 120 rokov s nižším zakmenením) s rozlohou v jednotkách rádovo km<sup>2</sup> a viac tak, že sa z nich vylúči holorubný spôsob obnovy lesných porastov
- ponechávať zistené hniezdne stromy na dožitie a zapracovať tieto opatrenia do programu starostlivosti o les
- pri obnove programu starostlivosti o les uplatňovať potrebu maximálneho zachovania porastov vo veku nad 80 rokov
- pokiaľ je to možné ponechávať po ukončení ťažby aspoň 3 – 5 stromov/ha na dožitie ako potenciálne hniezdne miesta
- pri aktualizácii programu starostlivosti o les uplatniť opatrenie, aby na obsadených hniezdiskách v hniezdnom období boli vylúčené lesohospodárske zásahy a lesohospodárske práce okrem spracovania kalamity).

#### 2.3.1.16. Návrh zásad a opatrení pre žlnu sivú (*Picus canus*)

Na **zastavenie poklesu a zachovanie minimálne aktuálneho stavu žlny sivej, resp. jeho zvrátenie** je potrebné realizovať opatrenia, ktoré sú navrhované pre ostatné dutinové hniezdiče (lesné sovy, tesár čierny, žltouchvost hôrny).

#### 2.3.1.17. Návrh zásad a opatrení pre rybárika riečného (*Alcedo atthis*)

Na **udržanie alebo zvýšenie súčasnej populácie rybárika riečného** je potrebné realizovať nasledovné manažmentové opatrenia:

- zabezpečiť stály monitoring hniezdných lokalít
- monitorovať populačnú dynamiku a trendy vývoja populácie
- monitorovať znečisťovanie vodných tokov splaškami, odpadkami a vypúšťaním močovky
- monitorovať a eliminovať negatívne vplyvy výkonu rybárskeho práva a rekreačných aktivít
- v nutných prípadoch upravovať hniezdne steny, vytvárať nové hniezdné možnosti rybárika riečného
- spolupracovať so správcami tokov a Miestnou organizáciou Slovenského rybárskeho zväzu pri zabezpečovaní ochrany rybárika a jeho hniezdných lokalít
- organizovať výchovno vzdelávacie podujatia – prednášky a besedy zamerané na vytvorenie pozitívneho vzťahu verejnosti k ochrane rybárika.

#### 2.3.1.18. Návrh zásad a opatrení pre leľka lesného (*Caprimulgus europaeus*)

Pri aktuálnom monitoringu bol v tomto CHVÚ potvrdený výskyt 0 – 1 páru. V porovnaní s pôvodným odhadom udaným pri vymedzovaní sústavy CHVÚ na Slovensku, ktorý bol na úrovni 30 párov, tak ide v súčasnosti o marginálny význam územia pre ochranu tohto druhu. Leľek lesný pritom nebol vybraný ako predmet ochrany na základe toho, že spĺňal kritérium, pre ktoré by sa malo vyhlásiť samotné CHVÚ. Nebol teda kritériovým druhom, ale druhom, ktorý dosiahol 1 % úroveň populácie v CHVÚ Horná Orava, a preto bol pridaný k predmetom ochrany v tomto CHVÚ. Vzhľadom k jeho celkovému poklesu populácie v Európe a vzhľadom k tomu, že opatrenia pre ostatné lesné druhy v CHVÚ Horná Orava by mali byť dostatočné pre udržanie jeho populácie, nie je potrebné, aby bol naďalej predmetom ochrany v CHVÚ Horná Orava. Preto pri prehodnotení vyhlášky MŽP SR č. 173/2005 Z. z., na základe predchádzajúceho cieleného mapovania, **by sa mal leľek lesný vyradiť spomedzi predmetov ochrany**. Z týchto dôvodov sa ani pre tento druh nenavrhuje návrh zásad a opatrení.

#### 2.3.1.19. Návrh zásad a opatrení pre výra skalného (*Bubo bubo*)

Na **udržanie stavu výra skalného na stupni B** priaznivého stavu je potrebné realizovať nasledovné manažmentové opatrenia:

- zabezpečiť ochranu starých redších porastov na strmých stráňach s potvrdeným výskytom výra v minulosti, resp. v súčasnosti a ponechať ich bez zásahu;
- v prípade hniezdných teritórií v aktívnych kameňolomoch vylúčiť ťažbu a minimalizovať návštevnosť a vyrušovanie v hniezdnom období
- v prípade hniezd v kameňolomoch zabezpečiť, aby územné plány dotknutých obcí neumožňovali výstavbu (či bytovú, alebo nebytovú) v tesnom susedstve s dotknutými kameňolomami a zahrnúť do územnoplánovacej dokumentácie tieto lokality v prípade potvrdenia výskytu ako dôležité pre ochranu prírody
- v prípade nájdania stromových hniezd je potrebné zabezpečiť úplnú ochranu hniezdných stromov a v okolí hniezdných stromov vylúčenie lesohospodárskych prác počas hniezdného obdobia.

#### 2.3.1.20. Návrh zásad a opatrení pre sovu dlhochvostú (*Strix uralensis*)

Na **udržanie stavu sovy dlhochvostej na stupni B** priaznivého stavu je potrebné realizovať nasledovné manažmentové opatrenia:

- zachovať staršie lesné porasty vo vyšších stupňoch ochrany bez zásahu
- v lesných porastoch ponechať minimálne 5 stojacich stromov na 1 ha na dožitie
- v spolupráci s užívateľmi uplatňovať ochranné zóny v okolí dohľadaných hniezd v zmysle vyhlášky MŽP SR č. 173/2005 Z. z.
- prípadnú ťažbu na hniezdných lokalitách presunúť do mimohniezdného obdobia
- poskytovať hniezdne príležitosti vyvešovaním búdok, zabezpečiť ich pravidelnú kontrolu a obnovu
- podporovať prírode blízke obhospodarovania lesa (jemnejšie spôsoby ťažby, podpora prirodzeného zmladenia, výsadba stanovištne vhodných druhov drevín, pestovanie viacetážových porastov a pod.).

#### 2.3.1.21. Návrh zásad a opatrení pre chriašťa bodkovaného (*Porzana porzana*)

Pri aktuálnom monitoringu bol potvrdený výskyt 0-1 páru. V porovnaní s pôvodným odhadom udaným pri vymedzovaní sústavy CHVÚ na Slovensku, ktorý bol na úrovni 12 párov, ide v súčasnosti o marginálny význam územia pre ochranu tohto druhu. Chriašť bodkovaný pritom

nebol vybraný ako predmet ochrany na základe splnenia kritérií, pre ktoré by sa malo vyhlásiť samotné CHVÚ. Nebol teda kritériovým druhom, ale druhom, ktorý dosiahol 1 % úrovne, a preto bol pridaný k predmetom ochrany v tomto CHVÚ. Vzhľadom k jeho celkovému nízkemu stavu v území, fluktuáciám početnosti a vzhľadom k tomu, že v iných územiach sústavy CHVÚ, kde je druh kritériovým druhom, boli pri monitoringu zistené silné populácie, nie je potrebné, aby bol naďalej predmetom ochrany v tomto CHVÚ. Preto pri prehodnotení vyhlášky MŽP SR č. 173/2005 Z. z., na základe predchádzajúceho cieleného mapovania, **by sa mal chriašť bodkovaný vyradiť spomedzi predmetov ochrany**. Z týchto dôvodov sa ani pre tento druh nenavrhuje návrh zásad a opatrení.

#### 2.3.1.22. Návrh zásad a opatrení pre orla skalného (*Aquila chrysaetos*)

Na **udržanie stavu orla skalného na stupni B** priaznivého stavu je potrebné realizovať nasledovné manažmentové opatrenia:

- zabezpečiť každoročný monitoring populácie druhu v CHVÚ s dohľadom všetkých obsadených hniezd
- zabezpečiť vyhlásenie ochranných pásiem okolo všetkých hniezd v CHVÚ, ktoré si túto ochranu vyžadujú (mimo lesov v 5. stupni ochrany) a kontrolu ich dodržiavania
- usmerňovaním programov starostlivosti o les zabezpečiť v CHVÚ dostatok vhodných lesných porastov (nad 80 rokov) a ich mozaikovitú rozmiestnenie v území
- postupne zabezpečiť ochranu na všetkých stĺpoch 22 kV vzdušného elektrického vedenia, pričom postupovať od stĺpov v otvorenej krajine k stĺpom na okraji lesov a intravilánov (čiže od najviac k najmenej nebezpečným)
- rôznymi opatreniami (ekovýchova, medializácia pytlíactva) vplývať na relevantnú skupinu obyvateľstva (najmä poľovníci) v záujme minimalizácie priameho prenasledovania
- pri územnom rozvoji regiónu usmerňovať urbanizáciu tak, aby sa minimálne prejavila na zmenšovaní plochy lovísk.

#### 2.3.1.23. Návrh zásad a opatrení pre chriašťa malého (*Porzana parva*)

Pri aktuálnom monitoringu nebol potvrdený žiadneho hniezdneho páru v CHVÚ Horná Orava. V porovnaní s pôvodným odhadom udaným pri vymedzovaní sústavy CHVÚ na Slovensku, ktorý bol v CHVÚ Horná Orava priemerne 2,5 páru, tak toto CHVÚ má v súčasnosti marginálny význam pre ochranu tohto druhu. Chriašť malý pritom nebol vybraný ako predmet ochrany na základe toho, že spĺňal kritérium, pre ktoré by sa malo vyhlásiť samotné CHVÚ. Nebol teda kritériovým druhom, ale druhom, ktorý dosiahol 1 % úroveň populácie v CHVÚ Horná Orava, a preto bol pridaný k predmetom ochrany v tomto CHVÚ. Vzhľadom k jeho celkovému nízkemu stavu v území, fluktuáciám početnosti a vzhľadom k tomu, že v iných územiach sústavy CHVÚ, kde je druh kritériovým druhom, boli pri monitoringu zistené silnejšie populácie, nie je potrebné aby bol naďalej predmetom ochrany v CHVÚ Horná Orava. Preto pri prehodnotení vyhlášky MŽP SR č. 173/2005 Z. z., na základe predchádzajúceho cieleného mapovania, **by mal byť chriašť malý vyradený spomedzi predmetov ochrany**. Z týchto dôvodov sa ani pre tento druh nenavrhuje návrh zásad a opatrení.

#### 2.3.1.24. Návrh zásad a opatrení pre prepelicu poľnú (*Coturnix coturnix*)

Pre **udržanie stavu prepelice** primerane postačujú navrhnuté opatrenia uvedené pre chrapkáča poľného.

#### 2.3.1.25. Návrh zásad a opatrení pre žltouchvosta hôrneho (*Phoenicurus phoenicurus*)

Na zlepšenie stavu žltouchvosta hôrne na stupeň B priaznivého stavu je potrebné realizovať nasledovné manažmentové opatrenia:

- zabezpečiť legislatívne, resp. medzinárodnými dohovormi upravenú ochranu druhu na zimoviskách a počas migrácie (t.j. zabráňovať odlesňovaniu a nelegálnemu odchytu do sietí počas migrácie)
- zabezpečiť ochranu posledných fragmentov starých lesných biotopov (viac ako 100 rokov), t.j. starých riedkych lesov, jedľobučin, jedľosmrečín (okrem časti CHKO Horná Orava patriacich do zón s najvyšším stupňom ochrany, ide o fragmenty v okolí Úšustu, Lomnianskej priehyby, Očkajky a pod.) do obdobia, kým mladšie porasty s rovnakou skladbou drevín nedosiahnu uvedený vek
- zabezpečiť na vhodných miestach vhodnú štruktúru lesných porastov (lesy s menším zápojom korún, zakmenenie maximálne 0,6)
- v intravilánoch s výskytom žltouchvostov hôrných obzvlášť starostlivo dbať na udržanie biotopov druhu, t. j. zabezpečiť ochranu starých drevín v záhradách, resp. parkov v území
- v prípade obcí, ktoré nemajú kapacity svoje právomoci v ochrane drevín vykonávať dostatočne odborne, zabezpečiť, aby si právomoc ochrany drevín opätovne vyhradili okresné úrady
- v intravilánoch zabezpečiť dostatočné hniezdne možnosti napr. vyvesovaním polobúdok pre ich hniezdenie
- zabezpečiť klud na jeho hniezdiskách v hniezdnom období (vylúčenie lesohospodárskych zásahov a lesohospodárskych prác), obzvlášť, ak ide o posledné fragmenty optimálnych biotopov.

#### 2.3.1.26. Návrh zásad a opatrení pre strakoša veľkého (*Lanius excubitor*)

Na udržanie stavu strakoša veľkého na stupni B priaznivého stavu je potrebné realizovať nasledovné manažmentové opatrenia:

- v rámci usmerňovania poľnohospodárskej činnosti prostredníctvom vydávania súhlasov obmedziť používania hnojív a chemických látok na hniezdných lokalitách
- zachovať (prípadne podľa potreby aj vysadiť) vyššie solitérne stromy ako potenciálne miesta hniezdenia a na lov
- v rámci územnoplánovacích a iných plánovacích dokumentov požadovať zachovanie trávnatých porastov a vhodnej mozaikovitej krajiny vrátane medzí a úhorov
- podporovať tradičné mozaikovité využívanie poľnohospodárskej pôdy, najmä pasienky a kosné lúky
- zvýšiť kontrolu dodržiavanie predpisov na úseku ochrany prírody v súvislosti s potenciálnym výrubom drevín rastúcich mimo lesa
- v prípade ďalšieho poklesu populácií využiť cielenú ochranu hniezdísk s využitím ustanovení zákona č. 543/2002 Z. z. a vyhlášky MŽP SR č. 173/2005 Z. z..

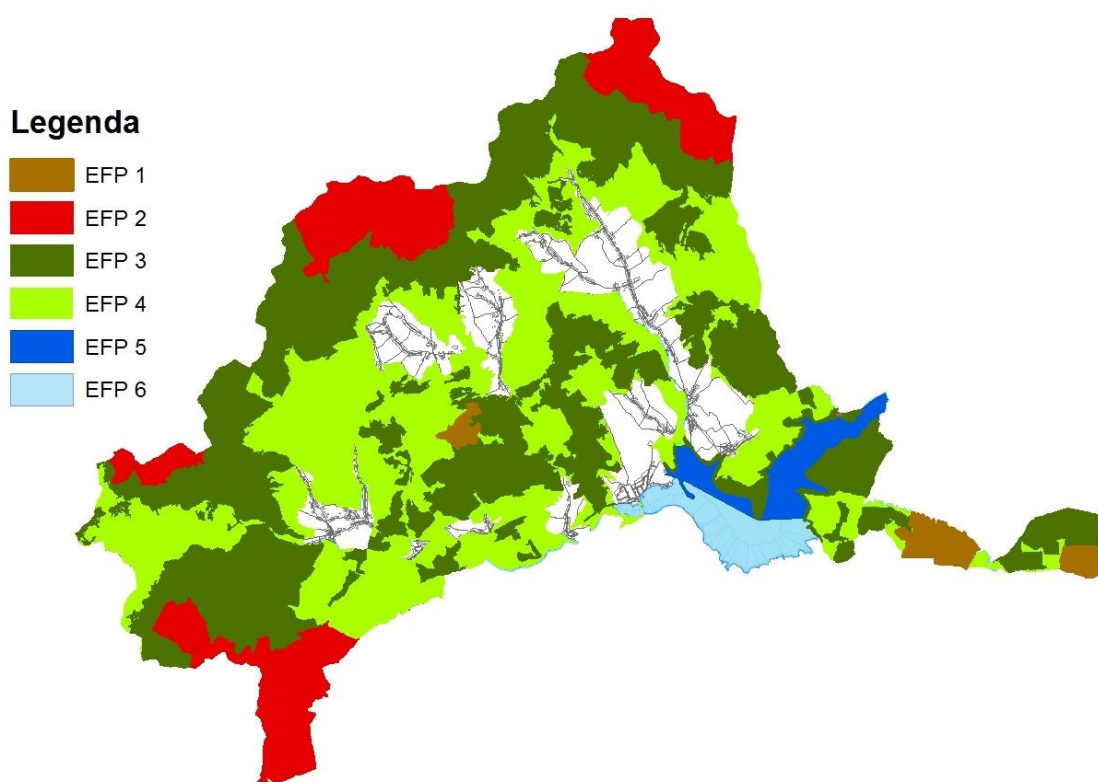
#### 2.3.2. Členenie územia na ekologicko - funkčné priestory (EFP)

V súčasnosti je predmetom ochrany v CHVÚ Horná Orava 26 vtáčích druhov, z toho 3 z nich sa navrhujú na vyradenie. Pre ochranu týchto druhov vzhľadom k vyššie uvedeným cieľovým stavom boli na základe odporúčaní expertov a vedeckých dát navrhnuté zásady opatrení. Mnohé z týchto opatrení sú však podobné a na druhej strane sa viaceré opatrenia vzájomne vylučujú. Aj druhy, ktoré sú predmetom ochrany v CHVÚ, sa nevyskytujú rozptýlene po

celom území, ale väčšinou vo väzbe na konkrétny biotop, štruktúru krajiny alebo lokalitu. Preto je nutné rozčleniť CHVÚ Horná Orava pri návrhu opatrení na niekoľko ekologicko-funkčných priestorov (ďalej len „EFP“), kde sa návrhy opatrení prispôbia druhom, ktorých ochrana bude v danom EFP prioritou. Zároveň sa tak zabezpečí, aby sa realizácia opatrení vzájomne nenegovala, a aby prijaté opatrenia mohli efektívne priniesť výsledky.

Pre optimalizáciu navrhnutých zásad ochrany a opatrení a za účelom efektívneho manažmentu populácií vtáčích druhov sa **CHVÚ Horná Orava člení na nasledovných 6 ekologicko - funkčných priestorov :**

- EFP1 – hniezdiská tetřova hoľňiaka
- EFP2 – hniezdiská hlucháňa hôrneho
- EFP3 – hniezdiská lesných druhov, dutinových hniezdičov a dravcov
- EFP4 – hniezdiská druhov poľnohospodárskej krajiny a loviská dravcov
- EFP5 – hniezdiská vodného vtáctva
- EFP6 – loviská vodného vtáctva.



Členenie CHVÚ Horná Orava na ekologicko - funkčné priestory (podrobnejšia mapa je v prílohe č. 6.4.).

#### 2.3.2.1. Návrh zásad opatrení v EFP1 – hniezdiská tetřova hoľňiaka

**EFP1 – hniezdiská tetřova hoľňiaka** je vyčlenený na lokalitách, kde v súčasnosti prežívajú populácie tetřova. Vyčlenené sú takto tri územia a to pri obci Beňadovo, pri obci Liesek na lokalite Páleniská a pri obci Suchá Hora na lokalite Rudné. Celková rozloha tohto EFP je **992 ha**.

Prevažujúcim druhom pozemku v EFP1 sú v súčasnosti trvalé trávne porasty (71,9 % rozlohy celého EFP), nasledujú ostatné plochy (23,9 %), zastavané plochy a nádvia (1,8 % - tvoria ich najmä cesty), orná pôda (1,7 %), vodná plocha (0,6 %) a lesné pozemky (0,2 %). Nelesná stromová zeleň a kríky majú v území väčšiu výmeru ako samotné lesné pozemky. Z toho vyplýva aj viacero navrhnutých opatrení.

Zásady opatrení v EFP1 vychádzajú predovšetkým z topických a trofických nárokov tetra holniaka, pre ktorého ochranu je toto EFP prioritne vyčlenené. Opatrenia realizované v tomto území však budú prínosom aj pre ochranu ostatných druhov poľnohospodárskej krajiny (chrpák poľný, prepelica poľná, strakoš obyčajný, strakoš veľký), ako aj pre dravce, ktorých loviská sem zasahujú.

Pre zlepšenie podmienok druhov, ktorých ochrana je v EFP1 prioritou, je potrebné realizovať nasledovné opatrenia:

- Zabezpečiť dlhodobé poľnohospodárske využitie pozemkov v tomto EFP vhodnou formou pre tetra (pastva, kosenie) a zabrániť opusteniu poľnohospodárskej pôdy resp. zmenu kultúry na lesný pôdny fond okrem prípadov, kedy je na danej parcele už zavedený les podľa lesníckej legislatívy, ale nie je kultúra les evidovaná podľa katastra nehnuteľností. Za týmto účelom presadzovať aj vhodné nastavenie dotácii v rámci poľnohospodárskej politiky na národnej a európskej úrovni.
- Vylúčiť zmenu trvalých trávnych porastov na ornú pôdu alebo iný druh pozemku (napr. les – okrem prípadov, kedy je na danej parcele už les podľa lesníckej legislatívy, ale nie je ako les evidovaná podľa katastra nehnuteľností), vylúčiť rozoranie trvalých trávnych porastov a presadzovať ich zachovanie aj v rámci územnoplánovacej dokumentácie.
- V spolupráci s užívateľmi a vlastníkami vykonať manažment hniezdnych a potravných biotopov v lokalitách Beňadovo a Páleniská (najmä preriedenie hustých porastov) a následne dlhodobo potláčať vznik hustejších, resp. kompaktnejších porastov kríkov a stromov.
- Usmernenie hospodárskych činností na všetkých obsadených lokalitách, jednak z dôvodu obmedzenia vyrušovania, ale aj za účelom podpory vhodného manažmentu.
- V prípade potreby zabezpečiť doplnenie vhodných druhov drevín (bobuľonosné, breza, jelša, jarabina) ich výsadbou a zabezpečiť ochranu mravenísk.
- Vylúčiť realizáciu investičných zámerov ohrozujúcich hniezdne lokality (napr. cesty, výstavba rekreačných areálov, veterných elektrární).
- Vylúčiť stavbu nových elektrických vedení v tomto EFP a jeho okolí a existujúce ošetriť prvkami minimalizujúcimi kolízie s vtáctvom, alebo ich umiestniť pod zem.
- Vylúčiť zhoršenie stavu mokradí a zabezpečiť revitalizáciu zdevastovaných mokradí.
- Vylúčiť vnadenie diviačej zveri zrninami a dužinatými plodinami.
- Vylúčiť budovanie nových turistických chodníkov a v spolupráci so subjektmi cestovného ruchu usmerniť pohyb návštevníkov mimo hniezdnych lokalít.
- Vylúčiť používanie pesticídov a granulovaných umelých hnojív.
- Vylúčiť vstup motorových vozidiel mimo existujúcej cestnej siete (s výnimkou manažementových opatrení a obhospodarovania pozemkov).
- Zvýšiť kontrolnú činnosť za účelom dodržiavania predpisov na úseku ochrany prírody, lesného hospodárstva a poľovníctva najmä v období toku.
- Zabezpečiť monitoring populácie tetra holniaka a ostatných druhov vtáctva.
- Zabezpečiť aj prieskum negatívnych faktorov vplyvujúcich na početnosť tetra holniaka za účelom upresnenia vhodných manažementových opatrení.
- Realizovať informačné a praktické ekovýchové aktivity pre farmárov a miestnych obyvateľov o význame tejto lokality a správnom hospodárení v nej.
- Zabezpečiť zmenu vyhlášky MŽP SR č. 173/2005 Z. z. za účelom úpravy obmedzení, ktoré majú adresne zabezpečiť ochranu holniaka v CHVÚ.

#### 2.3.2.2. Návrh zásad opatrení v EFP2 – hniezdiská hlucháňa hôrneho

**EFP2 – hniezdiská hlucháňa hôrneho** je vyčlenený v tých častiach CHVÚ Horná Orava, kde dnes prežívajú populácie hlucháňa hôrneho. Vyčlenené sú takto štyri oblasti, a to oblasť

medzi severným cípom Slovenska (vrchom Modralová) a masívom Babej hory, ďalej masív Pil'ska s Krušetnickou hoľou, Minčolom a Pálenicou, ďalej okolie vrchu Úšust s hrebeňom západne od neho a nakoniec oblasť Oravskej Magury od Paráča a Lesnianskej hole až po Kubínsku hoľu. Celková rozloha tohto EFP je **7 924 ha**.

Ide o EFP s najväčšou rozlohou starších zachovalých lesných porastov. Prevažujúcou kultúrou sú tu lesné pozemky (92,7 %), nasledujú trvaléh trávne porasty (6,97 %), zastavaná plocha a nádvorie (0,2 % - sú to najmä lesné cesty), vodná plocha (menej ako 0,2 %), ostatná plocha (menej ako 0,1 %) a záhrady (v zanedbateľnom rozsahu).

Lesy v tomto EFP pokrývajú celkovo rozlohu 6 780 ha. Prevažnú väčšinu porastov tvoria smrekové lesy s prímiesou iných drevín. Lesné porasty staršie ako 80 rokov pokrývajú 46,70 % rozlohy EFP (podľa stavu k r. 2010), porasty vo veku 61-80 rokov pokrývajú 21,12 % rozlohy EFP2, vo veku 41-60 rokov 7,71 %, vo veku 21-40 rokov 10,46 % a vo veku do 20 rokov 13,292 %. Priemerné zakmenenie v porastoch vo veku 81-100 rokov je 0,78, v porastoch 101-120 rokov 0,87, v porastoch 121-140 rokov 1,00, v porastoch 141-160 rokov 0,74, v porastoch 161-180 rokov 0,72 a v porastoch nad 181 rokov 0,62. Na hustom zakmenení vo vyšších vekových triedach sa významné podiela zastúpenie viacetážových porastov.

Zásady opatrení v EFP2 vychádzajú predovšetkým z topických a trofických nárokov hlucháňa hôrneho, pre ktorého ochranu je toto EFP prioritne vyčlenené. Vzhľadom na kvalitu lesných biotopov je však v rámci CHVÚ Horná Orava tento EFP dôležitý aj pre ochranu ďalších lesných druhov, akými sú predovšetkým tesár čierny, dubník trojprstý, jariabok hôrny, pôtik kapcavý, kuvičok vrabčí, orol skalný, sova dlhochvostá, včelár lesný, žlna sivá a žltouchvost hôrny. Preto okrem opatrení prioritne smerovaných na ochranu hlucháňa, musia navrhnuté opatrenia v tomto EFP zohľadňovať aj požiadavky uvedených druhov.

Pre zlepšenie podmienok pre druhy, ktorých ochrana je v EFP2 prioritou, je potrebné realizovať nasledovné opatrenia:

- Pri obnove programu starostlivosti o les uplatňovať potrebu maximálneho zachovania porastov vo veku nad 80 rokov.
- Výhovnými zásahmi do lesných porastov v súlade s lesníckou legislatívou zabezpečiť, aby boli tieto heterogénne s čistinami (napr. ponechaním pramenísk a mokrín bez zalesnenia) a dostatočne riedke tak, aby sa v podrade vyskytovala čučoriedka.
- Všetky hospodárske lesy v tomto EFP na základe súhlasu vlastníka lesných porastov a v súlade s platnou legislatívou na úseku lesného hospodárstva prekategORIZOVAŤ na lesy osobitného určenia.
- Vhodnými zásahmi do porastov vo veku nad 80 rokov po prekategORIZOVANÍ na lesy osobitného určenia na základe súhlasu vlastníka lesných porastov a v súlade s platnou legislatívou na úseku lesného hospodárstva zabezpečiť, aby zakmenenie v nich bolo maximálne 0,7.
- Okraje holí mimo lesných porastov nezalesňovať a udržiavať ich riedke s maximálnym zakmenením 0,5.
- Vylúčiť vykonávanie lesohospodárskej činnosti, s výnimkou spracovania kalamít v období od 1. marca do 30. júna (resp. v hniezdom období) po prekategORIZOVANÍ lesov v tomto EFP na lesy osobitného určenia, alebo po novelizácii vyhlášky MŽP SR č. 173/2005 Z.z., ktorou sa vyhlasuje CHVÚ Horná Orava.
- Vykonávať obnovu všetkých porastov (s výnimkou spracovania kalamít) najmä výberkovým hospodárskym spôsobom, účelovým hospodárskym spôsobom a pri použití maloplošného clonného rubu hlavne skupinovým a skupinovým clonným rubom. Pre obnovu všetkých porastov zapracovať topické a trofické požiadavky hlucháňa hôrneho do programov starostlivosti o les.



- Vylúčiť leteckú a plošnú aplikáciu insekticídov okrem aplikácie na drevnú hmotu uskladnenú na odvozných miestach.
- Vylúčiť výstavbu lyžiarskych stredísk a stredísk cestovného ruchu.
- Vo všetkých porastoch, po ich prekategORIZOVANÍ na lesy osobitného určenia, zvýšiť rubnú dobu na 200 rokov.
- Pri plánovanej výstavbe lesných ciest a zväžnic zohľadniť potrebu ochrany hlucháňa hôrneho.
- Pri investíciách do mäkkých foriem cestovného ruchu (napr. výstavba nových turistických chodníkov, altánkov, rozhľadní) dôsledne zvážiť a posúdiť tieto investície z pohľadu dopadu na predmety ochrany.
- Zabezpečiť kontrolu dodržiavani predpisov obmedzujúcu zber lesných plodín v územiach so 4. a 5. stupňom ochrany.
- Zabezpečiť monitoring všetkých tokanísk hlucháňa hôrneho.
- Zabezpečiť monitoring negatívnych faktorov vplyvujúcich na početnosť hlucháňa hôrneho za účelom upresnenia vhodných manažmentových opatrení.
- Zabezpečiť monitoring ostatných predmetov ochrany, u vzácnejších druhov všetkých hniezdísk, u ostatných vybranej vzorky hniezdísk.
- Zabezpečiť monitoring, resp. kontrolnú činnosť dodržiavania obmedzení z dôvodu ochrany prírody.
- Dohľadávať dutinové stromy a ponechávať ich na dožitie.
- Vyhlasovať v okolí hniezd dravcov a bocianov čiernych ochranné zóny v prípade, ak to je potrebné a stupne ochrany tu nezabezpečujú dostatočnú ochranu. V takom prípade je potrebné vyhlásiť v tomto EFP predovšetkým vnútornú ochrannú zónu s polomerom 100 m (resp. viac alebo menej v závislosti od nárokov druhu), kde budú zakázané akékoľvek plánované lesohospodárske činnosti plánované v programe starostlivosti o lesy. Ak je zásah vo vnútornej zóne potrebný, je ho možné realizovať len po dohode so správou CHKO Horná Orava. V prípade, že hniezdo nebude aktívne, ponechať tento režim päť rokov po opustení hniezda. Vonkajšiu ochrannú zónu v tomto EFP nie je potrebné vyhlasovať vzhľadom k ostatným zásadám hospodárenia, vyhlásiť je ju potrebné iba v prípade, ak je hniezdo umiestnené blízko hranice s iným EFP.
- Ponechávať v lese zlomy, ktoré nepredstavujú hygienické riziko pre ostatné lesné porasty a ktoré zároveň v prsnej výške dosahujú priemer minimálne 30 cm na základe súhlasu vlastníka lesných porastov a v súlade s platnou legislatívou na úseku lesného hospodárstva.
- Vylúčiť stavbu nových elektrických vedení v tomto EFP a jeho okolí a existujúce ošetriť prvkami pre zabránenie kolízií s vtáctvom alebo ich umiestniť pod zem.
- Vylúčiť negatívne zásahy do mokradí a zabezpečiť revitalizáciu poškodených mokradí.
- Vylúčiť vnadenie diviačej zveri zrninami a dužinatými plodinami.
- Usmerniť fotografovanie a filmovanie vtáctva v území tak, aby neohrozovalo vtáky na hniezdiskách a tokaniskách a neviedlo k zmareniu hniezdení.
- Realizovať informačné a praktické ekovýchové aktivity pre lesníkov a miestnych obyvateľov o význame CHVÚ a správnom hospodárení v ňom.
- Pri manažmente lesa, kde je to možné, uplatňovať opatrenia hlucháňovi priateľského manažmentu lesa:
  1. V štádiu rúbaň až mladina – podporovať prirodzené zmladenie, ponechávať jarabinu a iné pionierske dreviny (jarabinu ponechávať aj v starších porastoch), presvetlenie hlúčikov a vytváranie liniek
  2. V porastoch určených na prebierku (po ich prekategORIZOVANÍ na lesy osobitného určenia) – vykonávať s dostatočnou intenzitou, aby sa dosiahlo zakmenenie max. 0,7, pre podporu



čučoriedkových zárastov vytvárať čistiny (porastové medzery) udržiavať jarabinu, prímesové dreviny

- Zpracovať vyššie uvedené relevantné opatrenia ako zásady hospodárenia v lese do novovypracúvaných programov starostlivosti o les.
- Zabezpečiť zmenu vyhlášky MŽP SR č. 173/2005 Z.z. za účelom úpravy obmedzení, ktoré majú adresne zabezpečiť ochranu hlucháňa v CHVÚ tak, aby boli v súlade s vyššie uvedenými zásadami (upraviť termíny obmedzení a upraviť zákazy, ktoré sú nesprávne premietnuté do právneho predpisu).

#### 2.3.2.3. Návrh zásad opatrení v EFP3 – hniezdiská lesných druhov, dutinových hniezdičov a dravcov

**EFP3 – hniezdiská lesných druhov, dutinových hniezdičov a dravcov** je vyčlenená na rozsiahlejších lesných porastoch mimo hniezdísk hlucháňa hôrneho za účelom ochrany dutinových hniezdičov, hniezdísk dravcov a ostatných lesných druhov. EFP3 je tak umiestnený v širokom páse popri štátnej hranici s Poľskom v Oravských Beskydách (časť lesných porastov je tu začlenená do EFP2), v Oravskej Magure medzi osadou Flajšová a dolinou Zimnej vody a okolím, v oblasti masívu Vráta pri Breze, Vahanovho vrchu pri Oravskom Veselom, Poľany južne od Rabčíc a v Oravskej kotline pri Oravskej priehrade na lokalitách Liščák, Za Jelešňou a pri Suche Hore v oblasti Borov. Okrem toho sú menšie plochy tohto EFP roztrúsené aj na ďalších miestach CHVÚ. Celková rozloha tohto EFP3 je **24 329 ha**.

Ide o EFP s najväčším podielom lesa, ale už menej vhodnou štruktúrou lesa vzhľadom na nároky viac citlivých druhov. Podľa členenia na druhy pozemkov je prevažujúcim pozemkom v tomto EFP lesný pozemok (96,9 % z celkovej rozlohy EFP), nasledujú trvalé trávne porasty (2 %), zastavaná plocha a nádvoria (0,5 %), vodná plocha (0,3 %), ostatná plocha (0,2 %), orná pôda (0,1 %) a zanedbateľná plocha záhrad.

Lesy v tomto EFP pokrývajú celkovú plochu 23 698 ha a najväčšie zastúpenie tu majú lesy vo veku 21-40 rokov (14,8 % z celkovej rozlohy lesa v tomto EFP), nasledujú lesy vo veku 41-60 rokov (14,3 %), vo veku 61-80 rokov (14,2 %), vo veku 1-20 rokov (19,5 %), vo veku 81-100 rokov (21,4 %), vo veku 101-120 rokov (9,9 %), vo veku 121-140 rokov (1,5 %) a zanedbateľný podiel lesa nad 140 rokov. Lesy staršie ako 80 rokov pokrývajú celkovo 32,9 % z jeho celkovej rozlohy.

Prioritou ochrany v EFP3 sú predovšetkým druhy bocian čierny, dubník trojprstý, jariabok hôrny, kuvičok vrabčí, orol krikľavý, orol skalný, pôtik kapcavý, sova dlhochvostá, tesár čierny, včelár lesný, výr skalný, žlna sivá a žltouchvost hôrny. Pre zlepšenie podmienok pre tieto druhy je potrebné realizovať nasledovné opatrenia:

- Pri obnove programu starostlivosti o les uplatňovať potrebu maximálneho zachovania porastov vo veku nad 80 rokov v EFP.
- Ak nie je možné pri spracúvaní kalamít ponechať v poraste 25 % porastov starších ako 80 rokov na 100 ha, potom je potrebné pri spracúvaní kalamít ponechávať na dožitie zdravé stromy, ak je to možné aspoň 5 stromov na 1 ha, takisto ponechávať zlomy, ktoré nepredstavujú hygienické riziko pre lesné porasty a zároveň dosahujú v prsnej výške priemer minimálne 30 cm v súlade s platnou legislatívou na úseku lesného hospodárstva a súhlasom vlastníka porastov.
- Vylúčiť leteckú aplikáciu insekticídov v lesných porastoch.
- Vyhľadávať a nechať na dožitie stromy s dutinami.
- V prípade realizácie investícií do cestovného ruchu, resp. aj iných väčších investícií dôsledne posúdiť ich dopad na predmety ochrany a povoliť ich len v prípade, ak neexistuje riziko významného negatívneho dopadu na predmety ochrany.

- Zabezpečiť výrobu a vyvesenie búdok pre pŕtika a sovu dlhochvostú v porastoch nad 40 rokov tak, aby spolu na 1 km<sup>2</sup> porastoch vo veku 41-100 rokov boli umiestnené minimálne dve búdky pre pŕtika a dve búdky pre sovu dlhochvostú
- Podporiť ostatné dutinové hniezdiče (kuvičok vrabčŕ, ŕltochvost hŕrny) inštaláciou rozmerovo vhodných búdok v počte minimálne 2 búdky/ 100 ha lesa.
- Ponechávať v lese zlomy, ktoré nepredstavujú hygienické riziko pre ostatné lesné porasty, a ktoré zároveň v prsnej výške dosahujú priemer minimálne 30 cm
- Zabezpečiť ochranné zóny okolo hniezd dravcov a bociana čierneho tak, ŕe vo vnútornej časti zóny sa nesmie celý rok zasahovať (v mimohniezdnom období iba výchovne zásahy netýkajúce sa hniezdného stromu, no nie je možné porast vyrábať v tomto období s výnimkou spracovania kalamít) a ak je hniezdo neobsadené minimálne päť rokov, ponechať porast vo vnútornej zóne v rovnakom režime. V prípade vonkajšej zóny zabezpečiť úplné obmedzenie lesohospodárskych zásahov v hniezdnom období. Vnútorná časť zóny by mala mať spravidla polomer minimálne 100 metrov (v závislosti od nárokov druhov) a vonkajšia časť zóny 300 - 500 metrov. Tieto zóny by sa mali vyhlasovať pre ochranu hniezd orla skalného, orla krikľavého, včelára lesného a bociana čierneho, sovy dlhochvostej, pŕtika kapcavého, kuvička vrabčieho (aj v prípade nálezu stromových alebo zemných hniezd) výra skalného.
- V programe starostlivosti o les presadiť čo najvyššie zastúpenie pionierskych drevŕn pre potreby ochrany jariabka hŕrneho.
- Zabezpečiť ochranu hniezdných lokalŕt výra skalného a to kameňolomov, starých redších porastov na strmých stráňach a okolitých lesných porastov v prípade stromových hniezd.
- Pri obnove programov starostlivosti o les uplatňovať požiadavku, aby rozloha lesných porastov so zastúpením buka vyšším ako 10 % a vekom nad 80 rokov sa zvyšovala.
- Zabezpečiť monitoring predmetov ochrany, u vzácnejších druhov všetkých hniezdŕsk, u ostatných vybranej vzorky hniezdŕsk.
- Zabezpečiť kontrolu predpisov obmedzujúcu zber lesných plodŕn v územiach s vyšším stupňom ochrany (tretím, štvrtým a piatym, resp. zónou A, B a C v rámci CHKO Horná Orava).
- Zabezpečiť monitoring a kontrolnú činnosť dodrŕiavania obmedzení z dôvodu ochrany prírody (existujúcich obmedzení vyhlášky MŕP SR č. 173/2005 Z. z., po zmene vyhlášky upravených obmedzení ako aj obmedzení v jednotlivých zónach CHKO Horná Orava patriacich do EFP3).
- Zpracovať uvedené relevantné opatrenia ako zásady hospodárenia v lese do novovypracúvaných programov starostlivosti o les.
- V prípade stavby nových elektrických vedenŕ je potrebné všetky ošetriť prvkami zamedzujúcim kolŕziám a úhynu vtáctva a rovnako ošetriť týmito prvkami aj existujúce vedenia.
- Vylúčiť zásahy do mokradŕ včŕtane ich zalesňovania a zabezpečiť revitalizáciu poškodených mokradŕ.
- Usmerniť fotografovanie a filmovanie vtáctva v územŕ tak, aby neohrozovalo vtáky na hniezdiskách a neviedlo k zmareniu hniezdenŕ.
- Realizovať informačné a praktické ekovýchovné aktivity pre lesníkov a miestnych obyvateľov o význame CHVÚ a správnom hospodárenŕ v ŕom.
- Zabezpečiť zmenu vyhlášky MŕP SR č. 173/2005 Z.z. za účelom úpravy obmedzení, ktoré majú adresne zabezpečiť ochranu prioritných druhov v EFP3 v CHVÚ tak, aby boli v súlade s vyššie uvedenými zásadami (upraviť termŕny obmedzení a upraviť zákazy, ktoré sú

nesprávne premietnuté do legislatívy). Zároveň pri zmene vyhlášky vylúčiť leka lesného z predmetu ochrany.

#### 2.3.2.4. Návrh zásad opatrení v EFP4 – hniezdiská druhov poľnohospodárskej krajiny a loviská dravcov

**EFP4 – hniezdiská druhov poľnohospodárskej krajiny a loviská dravcov** je určený na ochranu poľnohospodárskych druhov vtáctva a zabezpečenie vhodnej trofickej základne pre dravce, bociany biele a čierne hniezdiace v CHVÚ. Tento EFP nezaberá časti poľnohospodárskej krajiny, ktoré sú vyčlenené prioritne na ochranu tetraho hoľniaka. Celková rozloha EFP4 je **22 610 ha**.

V EFP4 sú prevládajúcim druhom pozemku trvalé trávne porasty (64,7 % z celkovej rozlohy EFP), nasledujú lesné pozemky (15 %), orná pôda (11,7 %), ostatná plocha (3,9 %), zastavaná plocha a nádvorie (3,2 %), vodná plocha (1,3 %) a záhrady (0,3 %). Vysoký podiel zastavaných plôch je spôsobený tým, že intravilány 5 obcí, Oravská Lesná, Novoť, Lomná, Beňadovo a Rabčice boli zahrnuté do CHVÚ celé v dôsledku charakteru osídlenia (značný podiel rozptýlenej výstavby), ktoré znemožnilo vyčlenenie obcí z CHVÚ, ako tomu bolo v prípade iných sídiel. V prípade lesných pozemkov ide väčšinou o malé fragmenty nevhodnej štruktúry pre hniezdenie predmetov ochrany. Celková rozloha lesov v EFP4 je 3 404 ha. Podiel lesa nad 80 rokov je tu najmenší spomedzi EFP s významným zastúpením lesa a dosahuje len 14,4 %.

Prioritou ochrany v EFP4 sú predovšetkým druhy chrapkáč poľný, kalužiak červenonohý, strakoš obyčajný, strakoš veľký, prepelica poľná a loviská bociana bieleho, bociana čierneho, orla kriľavého, orla skalného, včelára lesného a výra skalného. Okrem toho na vodných tokoch je potrebné zohľadňovať aj požiadavky na ochranu rybárika riečneho. Pre zlepšenie a udržanie podmienok pre tieto druhy je potrebné realizovať nasledovné opatrenia:

- Zabezpečiť dlhodobé poľnohospodárske využitie pozemkov v tomto EFP vhodnou formou pre predmety ochrany na významnej časti EFP (pastva, kosenie) a zabrániť opusteniu poľnohospodárskej pôdy. Za týmto účelom presadzovať aj vhodné nastavenie dotácií v rámci poľnohospodárskej politiky na národnej a európskej úrovni.
- Zmenu trvalých trávnych porastov na ornú pôdu alebo iný druh pozemku a rozoranie jestvujúcich trvalých trávnych porastov realizovať v minimálnej miere po zohľadnení potreby zachovania biotopov výberových vtáčích druhov, presadzovať zachovanie trvalých trávnych porastov aj v rámci územnoplánovacej dokumentácie.
- Zabezpečiť kosenie trvalých trávnych porastov od 1. mája do 31. júla na súvislej ploche väčšej ako 0,5 ha spôsobom od stredu do kraja, alebo od kraja ku kraju. Vylúčiť kosenie od kraja do stredu.
- V prípade ďalšieho poklesu populácií chrapkáča poľného využiť cielenú ochranu hniezdísk s využitím ustanovení zákona 543/2002 Z.z. a vyhlášky MŽP SR č. 173/2005 Z.z. a vylúčiť kosenie a mulčovanie na hniezdných lokalitách chrapkáča poľného v hniezdnom období.
- Zabezpečiť cielenú ochranu hniezdísk kalužiaka červenonohého s využitím ustanovení zákona č. 543/2002 Z.z. a vyhlášky MŽP SR č. 173/2005 Z.z. a vylúčiť kosenie a mulčovanie v hniezdnom období na hniezdných lokalitách kalužiaka červenonohého,
- V spolupráci s poľnohospodármi vytvoriť aspoň jednu novú hniezdnú lokalitu kalužiaka červenonohého mimo zátopového územia (podmáčaný zaplavovaný pasienok, poľné mláky na ornej pôde) a zachovať jestvujúce.
- V prípade potreby vytvoriť na okrajoch ornej pôdy trávnaté biopásy o šírke 5 - 10 m.
- Zachovávať dostatočné porasty krovín na hniezdných lokalitách strakoša obyčajného.
- Zachovať (prípadne podľa potreby aj vysadiť) vyššie solitérne stromy ako potenciálne miesta hniezdenia a lovu strakoša veľkého a dravcov.

- Cielenu ochranu hniezdísk predmetu ochrany obmedzením používania hnojív a chemických látok realizovať vydávaním rozhodnutí alebo súhlasov príslušného orgánu ochrany prírody v zmysle platných právnych predpisov.
- Spolupracovať so správcami tokov pri zabezpečovaní ochrany rybáríka a jeho hniezdných lokalít.
- Systematicky zabezpečovať prekládky problematických hniezd bociana bieleho na elektrických vedeniach alebo iných objektoch v EFP4 a príľahlých intravilánoch.
- Zabezpečiť realizáciu opatrení a zásad vytvárania ochranných zón aplikovaných v EFP3 aj v lesných porastoch v EFP4.
- V prípade stavby nových elektrických vedení je potrebné všetky ošetriť prvkami minimalizujúcich kolízie a úhyn vtáctva a rovnako ošetriť týmito prvkami aj existujúce vedenia.
- Vylúčiť zásahy zhoršujúce stav mokradí a zabezpečiť revitalizáciu poškodených mokradí. Opravu poškodených meliorácií obmedziť len v prípade, ak sa na dotknutej lokalite nachádza hniezdisko výberového vtáčieho druhu.
- V rámci stavebných konaní (ako aj v procese posudzovania vplyvov na životného prostredie a súvisiacich konaniach) zachytávať prípadné ohrozenia hniezdných lokalít predmetov ochrany (hniezd bociana bieleho, hniezdísk chrapkáča a kalužiaka červenonohého) a navrhovať náhradné riešenia.
- V prípade realizácie investícií do cestovného ruchu, resp. aj iných väčších investícií dôsledne posúdiť ich dopad na predmety ochrany a povoliť ich len v prípade, že neexistuje riziko významne negatívneho dopadu na predmety ochrany.
- V rámci pripomienkovania územnoplánovacích a iných dokumentov požadovať zachovanie mokradí.
- Zabezpečiť monitoring predmetov ochrany, u vzácnejších druhov všetkých hniezdísk, u ostatných vybranej vzorky hniezdísk.
- Zabezpečiť monitoring, resp. kontrolnú činnosť dodržiavania obmedzení z dôvodu ochrany prírody (existujúcich obmedzení vyhlášky MŽP SR č. 173/2005 Z.z., po zmene vyhlášky upravených obmedzení ako aj obmedzení v jednotlivých zónach CHKO Horná Orava patriacich do EFP4).
- Zabezpečiť kontrolu aj s dôrazom na dodržiavanie predpisov na úseku ochrany prírody v čase kosby so zameraním na zachovanie trvalých trávnych porastov.
- Realizovať informačné a praktické ekovýchové aktivity pre farmárov a miestnych obyvateľov o význame CHVÚ a správnom hospodárení v ňom.
- Zabezpečiť zmenu vyhlášky MŽP SR č. 173/2005 Z.z. za účelom úpravy obmedzení, ktoré majú adresne zabezpečiť ochranu predmetov ochrany podľa vyššie uvedených obmedzení v CHVÚ.

#### 2.3.2.5. Návrh zásad opatrení v EFP5 – hniezdiská vodného vtáctva

**EFP5 – hniezdiská vodného vtáctva** je v území vyčlenený pre ochranu hniezdísk vodného vtáctva. Tento EFP je vyčlenený v severnej časti Oravskej priehrady a zahŕňa aj bezprostredné okolie Vtáčieho a Slanického ostrova a tieto ostrovy samotné. Celková rozloha tohto EFP je **1 608 ha**.

Prevažnú väčšinu pozemkov v EFP5 zaberá vodná plocha (98,9 % z celej rozlohy EFP), nasledujú lesné pozemky (0,9 %), ostatná plocha (0,2 %) a v zanedbateľnej miere aj zastavaná plocha a nádvorie.

Prioritou ochrany v tomto EFP sú v súčasnosti predovšetkým hniezdiská kalužiaka červenonohého, rybára riečneho a rybáríka riečneho. Tento EFP však pri dodržaní nižšie uvedených zásad (opatrení) prispeje aj k udržaniu lovisk bociana bieleho a bociana čierneho.

Pre zlepšenie a udržanie podmienok pre tieto druhy je potrebné realizovať nasledovné opatrenia:

- Vykonávať pravidelný manažment Vtáčieho ostrova minimálne raz ročne a to kosenie, odstraňovanie náletu, vrátane vytvárania a obnovy štrkových plôch bez vegetácie.
- Zvýšiť kontrolu dodržiavanie predpisov na úseku ochrany prírody, vodného a lesného hospodárstva najmä v súvislosti s nadmerným vyrušovaním na hniezdnych lokalitách kalužiaka červenonohého a rybára riečneho vrátane vstupu motorových vozidiel a naopak vytvoriť podmienky na bezpečný vstup verejnosti a ich následné usmernenie a informovanie (napríklad prostredníctvom vytvorenia náučného chodníka s prístupom na hranice EFP, pozorovateľní vtáctva, informačných tabúl, prístreškov a altánkov).
- Na vybratých miestach vytvoriť infraštruktúru na odstavenie vozidiel pre prístup rybárov a turistov do územia.
- Technickým zariadeniami zabrániť neoprávnenému vstupu vozidiel do EFP.
- Monitorovať a eliminovať negatívne vplyvy rybárstva a rekreačných aktivít v celom EFP.
- Zabezpečiť dôslednú kontrolu hniezdnej kolónie na Vtáčom ostrove a vodnej plochy EFP5 a minimalizovať vyrušovanie počas hniezdného obdobia rekreatmi, športovými rybármi, fotografmi a pod. Zabezpečiť okrem kontroly vstupu na Vtáčí ostrov aj kontrolu obmedzení plavby motorovým člnom, vodným skútom a inými plavidlami v časti CHVÚ, kde platia tieto obmedzenia.
- Zamedziť výstavbe investičných zámerov ohrozujúcich hniezdne lokality v tomto EFP a jeho okolí.
- Zlikvidovať čierne stavby (rôzne prístrešky, chatky, bungalovy).
- Vybudovanie minimálne 1 hniezdného ostrova ako alternatívneho hniezdiska rybára riečneho a kalužiaka červenonohého. Vybudovanie ostrova sa bude uskutočňovať v súlade s relevantnými právnymi predpismi a podmienkami správcu Oravskej priehrady.
- V nutných prípadoch upravovať hniezdne steny, vytvárať nové hniezdne možnosti rybárika riečneho.
- Spolupracovať so správcami tokov a miestnymi organizáciami Slovenského rybárskeho zväzu pri zabezpečovaní ochrany rybárika a jeho hniezdných lokalít.
- Monitorovať a prípadne eliminovať potenciálny výskyt norka amerického, predátora hniezd vodných vtákov.
- Vylúčiť zásahy do mokradí a zabezpečiť revitalizáciu poškodených mokradí.
- Revitalizácia mŕtvych ramien tokov pri ústí do Oravskej priehrady.
- Vybudovať plytké jazierka na vhodných miestach, napr. v zubrohľavskej, bobrovskej zátoke, alebo pri ústí Čiernej Oravy ako hniezdiská kalužiaka červenonohého.
- Realizovať informačné a praktické ekovýchové aktivity pre vodohospodárov, športových rybárov a miestnych obyvateľov o význame CHVÚ Horná Orava a správnom hospodárení v ňom.
- Zabezpečiť zmenu vyhlášky MŽP SR č. 173/2005 Z.z. za účelom úpravy obmedzení, ktoré majú adresne zabezpečiť ochranu predmetu ochrany podľa vyššie uvedených obmedzení v CHVÚ. Zároveň pri zmene tejto vyhlášky, po predchádzajúcom cielenom mapovaní, vyradiť z predmetu ochrany chriašťa bodkovaného a chriašťa malého a naopak doplniť medzi predmet ochrany kačicu chriplavku.

#### 2.3.2.6. Návrh zásad opatrení v EFP6 – loviská vodného vtáctva

**EFP6 – loviská vodného vtáctva** je v území vyčlenený pre ochranu lovísk vodného vtáctva. Tento EFP je vyčlenený v južnej polovici Oravskej priehrady a zahŕňa aj okolie urbanizovaných brehov Oravskej priehrady. Preto sú navrhované zásady opatrení tu

benevolentnejšie ako v ostatnej časti Oravskej priehrady. Zásady by tu predovšetkým mali viesť k zachovaniu vhodných trofických podmienok pre druhy hniezdiace v EFP5. Celková rozloha tohto EFP je 1 605 ha.

Prevažnú väčšinu pozemkov v tomto EFP zaberá vodná plocha (99,3 % z celej rozlohy EFP), nasledujú lesné pozemky (0,4 %), ostatná plocha (0,2 %), zastavaná plocha a nádvorie (0,1 %) a v zanedbateľnej ploche aj TTP.

Prioritou ochrany v tomto EFP sú v súčasnosti predovšetkým loviská rybára riečneho, rybárika riečneho. Tento EFP však pri dodržaní nižšie uvedených zásad (opatrení) prispeje aj k udržaniu potravných podmienok pre bociana bieleho a bociana čierneho.

Pre zlepšenie a udržanie podmienok pre tieto druhy je potrebné realizovať nasledovné opatrenia:

- Dôsledne posúdiť prípravu investičných zámerov v tomto EFP z pohľadu dopadu na predmety ochrany a povoliť ich v prípade, ak nie je očakávaný významný negatívny dopad na predmety ochrany.
- Spolupracovať so správcami vodných plôch a miestnych organizácií Slovenského rybárskeho zväzu pri zabezpečovaní ochrany rybárika a jeho hniezdnych lokalít.
- Monitorovať a prípadne eliminovať potenciálny výskyt norka amerického, predátora hniezd vodných vtákov.
- Realizovať informačné a praktické ekovýchové aktivity pre vodohospodárov, športových rybárov a miestnych obyvateľov o význame CHVÚ a správnom hospodárení v ňom.
- Zabezpečiť zmenu vyhlášky MŽP SR č. 173/2005 Z.z. za účelom úpravy obmedzení, ktoré majú adresne zabezpečiť ochranu predmetov ochrany podľa vyššie uvedených obmedzení v CHVÚ.

### 3. CIELE STAROSTLIVOSTI A OPATRENIA NA ICH DOSIAHNUTIE

#### 3.1. Stanovenie dlhodobých cieľov starostlivosti v nadväznosti na ekologicko-funkčné

Najneskôr do roku 2046 je cieľom v rámci CHVÚ Horná Orava:

- 1. Zlepšiť súčasný nepriaznivý stav výberových druhov** *Aquila pomarina*, *Phoenicurus phoenicurus*, *Sterna hirundo*, *Tetrao tetrix*, *Tetrao urogallus* a *Tringa totanus* na dobrý.
- 2. Zlepšiť súčasný priaznivý stav druhov vtákov** *Aegolius funereus*, *Alcedo atthis*, *Aquila chrysaetos*, *Bonasa bonasia*, *Bubo bubo*, *Ciconia ciconia*, *Ciconia nigra*, *Coturnix coturnix*, *Crex crex*, *Glaucidium passerinum*, *Lanius collurio*, *Lanius excubitor*, *Picoides tridactylus*, *Picus canus* a *Strix uralensis*.
- 3. Zachovať súčasný priaznivý stav výberových druhov vtákov** *Dryocopus martius* a *Pernis apivorus*.
- 4. Zabezpečiť legislatívny rámec pre zlepšenie kvality biotopov predmetov ochrany** v CHVÚ Horná Orava doplnením a úpravou jestvujúcich obmedzení, prehodnotiť a zmeniť predmet ochrany v CHVÚ Horná Orava u druhov *Caprimulgus europaeus*, *Porzana parva*, *Porzana porzana*, *Anas strepera* a **upraviť hranice CHVÚ Horná Orava** odčlenením intravilánov, urbanizovaných zón a pričlenením zachovalých území s výskytom kritériových druhov v Oravskej Magure a Oravskej vrchovine.

## 5. Zvýšiť **environmentálne** povedomie miestnych obyvateľov a zlepšiť spoluprácu s vlastníkmi a správcami pozemkov pri ochrane vtáctva.

Uvedené dlhodobé ciele sú v CHVÚ Horná Orava uplatňované diferencovane v od jednotlivých EFP a rozpracované do operatívnych cieľov (podrobnosti sú uvedené v časti 3.2 Stanovenie operatívnych cieľov v nadväznosti na ekologicko-funčné priestory) a resp. do opatrení ( v časti 3.4. Navrhované opatrenia, stanovenie harmonogramu ich plnenia, určenie subjektu zodpovedného za ich, stanovenie merateľných indikátorov ich plnenia) tohto dokumentu. Dlhodobé ciele starostlivosti č. 1,2 a 3 sú viazané na definície stavu jednotlivých druhov vtáctva v rámci CHVÚ Horná Orava (uvedených v tabuľkách v časti 1.6.3.1 Súčasný stav druhov).

### Limitujúce a modifikujúce faktory

#### *Vnútné prírodné faktory*

Vnútnymi prírodnými faktormi, ktoré negatívne vplyvajú na populáciu a dlhodobý cieľ č. 1 u všetkých druhov s výnimkou žltouchvosta hôrneho, je predovšetkým **sukcesia**. Obzvlášť závažným je tento faktor v prípade tetra holniaka, kde v dôsledku zarastania jeho hniezdísk a lokalít výskytu hustým porastom drevín a vytvorením ostrej hranice medzi intenzívne obrábanou pôdou a lesom úplne zanikajú jeho biotopy. Preto tento faktor môže značne ovplyvniť dosiahnutie dlhodobého cieľu pre tetra holniaka, no na druhej strane vhodným usmernením hospodárenia (výrubom krovín a obnovou a údržbou hospodárenia na vyčistených porastoch) je možné vplyv tohto faktoru jednoducho minimalizovať. Sukcesia je problémom aj pre dosiahnutie cieľov pre ďalšie druhy uvedené v ciele 1 a to napríklad pre rybára riečneho, kde by už po niekoľkých rokoch bez manažmentu úplne zaniklo jediné hniezdisko tohto druhu na Hornej Orave nachádzajúce sa na Vtáčom ostrove Oravskej priehrady, kde absentujú prirodzené riečne procesy limitujúce pri vyššom vodnom stave vegetačný kryt ostrova. Ostrov by tak v dôsledku vysokého úhrnu zrážok a pôdou pohnojenou vtáčim trusom na Orave rýchlo zarástol vysokou bylinnou a neskôr aj stromovou vegetáciou a stal sa tak úplne nevhodný pre jeho hniezdenie. Minimalizovanie tohto faktoru pre rybára riečneho je však jednoduché každoročne opakovaným manažmentom na jeho hniezdiskách a udržiavaním ich časti bez akejkoľvek vegetácie len so štrkovým substrátom. Keďže na Vtáčom ostrove hniezdia spoločne rybáre riečne s kalužiakom červenonohým, rovnako sa minimalizovanie tohto vplyvu tu týka aj kalužiaka. Ten však pri nižšom stave hladiny Oravskej priehrady hniezdi aj na zatápaných lúčach na brehoch Oravskej priehrady, ktoré sú takisto obzvlášť na plytkých okrajoch vystavené sukcesnému zarastaniu. Rovnako ako v prípade Vtáčieho ostrova by však na pravidelných hniezdiskách kalužiaka na minimalizovanie tohto vplyvu postačoval jednoduchý, v tomto prípade na zatápaných lúčach len nepravidelný manažment. Sukcesia je problémom aj v prípade orla krikľavého, kde obzvlášť v stredných polohách dochádza k opúšťaniu pôdy a následnému zarastaniu lesom, ktorý nie je vhodný pre orla krikľavého ako lovisko. Minimalizovanie tohto vplyvu je väčším problémom práve na týchto rozľahlých plochách a vyžaduje väčšie motivovanie poľnohospodárov pre udržanie hospodárenia na pôde vhodným nastavením dotácií. Na druhej strane problém opúšťania pôdy je na Hornej Orave menší v porovnaní s inými horskými územiami, keďže na Hornej Orave ostala zachovaná aj počas kolektivizácie tradícia maloroľníctva, a preto by sukcesia na opustenej pôde nemala brániť naplneniu cieľu 1 tak, ako v prípade iných území. V menšej miere môže sukcesia vplyvať aj na dosiahnutie cieľu pre hlucháňa hôrneho a to v prípade mladších rozvoľnených porastov môže dôjsť v nižších polohách k zarastaniu trávami, ktoré budú brániť rastu čučoriedok ale aj stromovej vegetácie. Tento vplyv by mal byť preto na hlucháních lokalitách (v EFP2) minimalizovaný vhodným nastavením lesného hospodárstva, aby minimalizovalo nástup týchto heliofytov na rozvoľnených plochách. Na druhej strane v dôsledku umiestnenia hlucháních lokalít vo vyšších polohách budú nástup heliofytov limitovať aj klimatické podmienky. Rovnako ako v prípade orla krikľavého môže byť sukcesia problémom aj pre dosiahnutie cieľa 2 a 3 u druhov orol skalný,

bocian biely, prepelica poľná, chrapkáč poľný, včelár lesný. Je však možné minimalizovať jej dopad rovnakými opatreniami ako v prípade orla kriklavého. Naopak druhom jariabok hôrny, strakoš obyčajný a čiastočne aj strakoš veľký nástup niektorých sukcesných štádií prispeje k naplneniu cieľu 2.

Veľmi významným vnútorným faktorom, u druhov s nízkou početnosťou jedným z najvýznamnejších, sú **extrémy počasia**. U druhov ako hlucháň hôrny a tetov hoľniak je dôležité, aby v čase vodenia mláďat nedochádzalo k vpádu chladného vzduchu a intenzívnym snehovým zrážkam. Vzhľadom ku globálnej zmene klímy je však nástup jarného oteplenia skôr ako v minulosti, a teda skorší nástup hniezdenia. Napriek tomu sa však aj v neskorších týždňoch hniezdenia opakujú vlny s chladnejším počasím a často aj s napadnutím vysokej vrstvy snehu, ktorá môže byť pre prežitie mláďat kurovitých vtákov kritická. O opakovanie takýchto nepriaznivých poveternostných podmienok môže prispieť k poklesu populácie predovšetkým vtedy, ak je úspešnosť hniezdenia minimálna. Pre obmedzenie tohto vplyvu je potrebné udržiavanie populácie na dostatočne veľkej úrovni (a teda aj dostatočne rozsiahlych vhodných biotopov), ktorá bude odolná voči niektorým sezónam s nižšou mierou hniezdnej úspešnosti. Podobne ako v prípade kurovitých vtákov sa týkajú extrémy počasia aj dosiahnutia cieľov u rybára riečneho. Jeho hniezdiská sa totiž nachádzajú na Vtáčom ostrove, ktorý v prípade extrémnych zrážok môže byť úplne zatopený. Pravidelne sa však v minulosti opakovalo vytopenie kolónie rybára riečneho, keďže tá nebola umiestnená na najvyššom bode Vtáčieho ostrova v dôsledku toho, že optimálne biotopy boli umiestnené na okrajoch ostrova. Pre minimalizovanie tohto faktoru je preto potrebné pri manažmente Vtáčieho ostrova vhodné biotopy pre rybára riečneho vytvoriť aj na najvyšších miestach ostrova. Okrem toho pre úplné vylúčenie tohto faktoru by bolo vhodné vytvorenie nového umelého ostrova na vhodnom mieste (napríklad na šiji spájajúcej Vtáčí a Slanický ostrov, alebo v zátokke Čiernej Oravy), ktorého najvyššia kóta by bola nad najvyššou možnou hladinou Oravskej priehrady.

Vnútorným prírodným faktorom značne ovplyvňujúcim niektoré druhy, a teda dosiahnutie cieľu 1 a aj 2 u týchto druhov je **vzájomná kompetícia s druhmi, ktoré nie sú predmetom ochrany v CHVÚ**. Okrem rybára riečneho hniezdi na Vtáčom ostrove na Oravskej priehrade aj okolo 1 000 párov čajky smejivej (*Larus ridibundus*) a okolo 500 párov čajky bielohlavej (*Larus cachinnans*). Obzvlášť v prípade druhého menovaného druhu dochádza k vytlačaniu rybára riečneho na okraj Vtáčieho ostrova a možnej predácii. Podobná situácia je známa aj z iných lokalít s nedostatkom hniezdných možností. Riešením by tu tak bolo vytvorenie nových hniezdných ostrovov, menej vyhovujúcim kompetičným druhom. Problémom však môže byť aj nárast početnosti niektorých druhov dravcov, resp. zahniezdenie nových druhov dravcov. Z Nemecka je známe, že hniezdenie orliaka morského (*Haliaeetus albicilla*) vytláča hniezdne páry bociana čierneho do väčšej vzdialenosti od orliaka. Je možné, že vznik staronového hniezdiska orliaka morského pri Oravskej priehrade tak spôsobilo vymiznutie bociana čierneho z juhovýchodnej časti Oravskej priehrady, kde bolo donedávna najvýznamnejšie hniezdisko bocianov čiernych na Hornej Orave. Vzhľadom ku vzácnosti orliaka morského a iných druhov však limitovanie tohto faktoru nie je žiadúce. Jediným opatrením je posilnenie ochrany hniezdísk dotknutých druhov (bociana čierneho) na lokalitách bez vplyvu tohto faktoru.

Vnútorným prírodným faktorom s dopadom na lesné druhy je aj **pôsobenie škodlivých činiteľov v lese**. Tými sú napríklad vetrové polomy alebo kalamitné pôsobenie hmyzu, akým je lykožrút potenciálne negatívne ovplyvňujúce dosiahnutie cieľov 1, 2 a 3. V prípade vetrových polomov ak dôjde k polomu na väčšej ploche, môžu mať negatívny dopad na hniezdiská niektorých dravcov, ktorým môžu zaniknúť dostupné hniezdne biotopy. CHVÚ Horná Orava v predošlých rokoch zasiahlo viacero vetrových polomov, napriek tomu si však hniezdiace dravce vždy našli náhradné hniezdne biotopy, keďže väčšie polomy boli obmedzené lokálne a v širšom okolí bol dostatok vhodných porastov na hniezdenie. Na zníženie dopadov tohto faktoru je



dôležité, aby pri hospodárení v lese boli porasty dostatočne štrukturované a minimalizované rovnoveké kultúry. Tým sa podarí vplyv na porasty, a teda aj na hniezdiská druhov značne obmedziť. Problémom však môže byť vznik vetrových polomov v hniezdnom období spôsobujúci zmarenie hniezdenia. Jeho minimalizácia je možná vhodným štruktúrovaním porastov, ako aj udrжанím populácií druhov na dostatočne veľkej úrovni, aby dokázala prekonať aj roky s nižšou hniezdnou úspešnosťou. Väčším problémom môže byť veľkoplošné spracovanie takýchto kalamít. V tomto prípade dochádza k úplnému zániku hniezdných biotopov. Týka sa to nielen dravcov a kurovitých vtákov, ale aj ostatných druhov naviazaných na lesné prostredie. Preto je pre minimalizovanie ich dopadu veľmi dôležité hľadať spôsoby, ako zachovať aspoň niektoré biotopy druhov, ktoré sú predmetom ochrany v CHVÚ. Takými možnosťami je pri kalamitnej ťažbe ponechávať zdravé stromy (ich skupiny) alebo zlomy, ktoré nepredstavujú hygienické riziko pre okolité porasty, ideálne v počte aspoň 5 jedincov na hektár na dožitie (v prípade zdravých stromov). Takýto zásah minimalizuje dopad na niektoré hniezdiče, ktoré sa dokážu dočasne prispôbiť aj životu na polomoch ak ostanú zachované hniezdne stromy (tesár, pôtik a iné). Zároveň je však nutné ponechávať aj súvislejšie fragmenty biotopov bez zásahu. Na to by mala byť prioritne určená A zóna Chránenej krajiny oblasti Horná Orava, ktorá je zároveň celá umiestnená v EFP2 dôležitom pre zachovanie hlucháňa hôrneho.

#### *Vnútné človekom podmienené faktory*

Splnenie dlhodobých cieľov 1 – 5 môže byť značne limitované, alebo modifikované viacerými človekom podmienenými faktormi.

Na populáciu, ktoré sú predmetmi ochrany v CHVÚ, môže limitujúco vplývať **poľnohospodárstvo**. V tomto ohľade je dôležité predovšetkým **opúšťanie pôdy, rozorávanie trvalých trávnych porastov a zmena plodín**. Všetky uvedené zmeny v poľnohospodárskej praxi vedú k zníženiu dostupnosti hniezdných biotopov pre predmety ochrany, ako je napríklad chrapkáč poľný, prepelica poľná, ale aj k zníženiu dostupnosti potravy pre dravce, ale aj bociana bieleho a iné druhy. Z tohto pohľadu je obzvlášť problematická intenzifikácia hospodárenia vedúca k rozorávaniu trvalých trávnych porastov, zmene preferovaných plodín a veľkoplošnému pestovaniu hustosiatych plodín, ako napríklad repka, ktoré značne limitujú dostupnosť potravy, a teda vedú buď k zníženiu hniezdnej úspešnosti, alebo priamo k opusteniu niektorých hniezdných teritórií. Je preto veľmi dôležité monitorovať dopad týchto zmien v území a zasadzovať sa za také nastavenie dotácií pre poľnohospodárov, ktoré ich bude motivovať k poľnohospodárstvu šetrnému k prírode v rámci CHVÚ a zároveň aj dostatočne motivovať, aby nedochádzalo k opúšťaniu pôdy.

Limitujúcim faktorom môže byť aj **intenzívne lesné hospodárenie** obzvlášť vo vzťahu k dosiahnutiu cieľa 1, a to zlepšiť súčasný stav hlucháňa hôrneho. Intenzívne využívanie hospodárskych lesov, kde sa vyskytuje tento druh, môže mať pre prítomnosť hlucháňa fatálne následky, ak nedostane zachovaný dostatočný rozsah biotopov s vhodnou štruktúrou. Obzvlášť problematickými sú lesy s vysokým zakmenením, ako aj nízkym vekom. Vhodným usmernením hospodárenia, ktoré program starostlivosti predpokladá, sa však môže úplne predísť nenaplneniu uvedeného cieľa. Intenzívne lesné hospodárenie v prípade spracovania kalamít na veľkých plochách môže byť značne limitujúce aj pre dosiahnutie cieľa 2. Aby sa tomu predišlo, je veľmi dôležité pri plánovanej obnove lesa vhodne štruktúrovať porasty a pri náhodných ťažbách je dôležité ponechávať na dožitie zdravé stromy podľa minimálnych nárokov druhov, prípadne zlomy ako hniezdne podmienky. Pri zohľadnení ekologických nárokov druhov je možné skĺbiť hospodárenie v lese a to aj náhodnú ťažbu tak, aby sa minimalizoval negatívny dopad na uvedené dlhodobé ciele.

V prípade Hornej Oravy v dôsledku vysokého populačného rastu dochádza aj k **rýchlej urbanizácii územia**. V dôsledku toho sa rozširujú mnohé obce, často na úkor mokradí, trávnych porastov a dochádza tak aj k ohrozeniu hniezdísk vtáctva. Takto sa nerozširuje len individuálna

bytová výstavba v dôsledku vysokého prírastku obyvateľstva v okrese Námestovo a Tvrdošín, ale aj priemyselné zóny so vznikom nových pracovných miest. Preto je veľmi dôležité, aby rozvoj osídlenia bol prísne regulovaný podľa územných plánov, tie prešli pri schvaľovaní procesom posúdenia dopadov na predmety ochrany, a aby sa minimalizovali oportunistické zmeny do schválených územných plánov.

So silnou urbanizáciou nepriamo súvisí aj **rozšírenie nelegálnych stavieb** predovšetkým na miestach oddychu a to v okolí Oravskej priehrady. Tieto nelegálne stavby (prístrešky, hausbóty, chatky, chaty) prispievajú k zvýšenému vyrušovaniu hniezdiaceho vodného vtáctva, ale aj v okolí hniezdísk iných druhov vtáctva a teda k nenaplneniu cieľov 1 a 2. Na eliminovanie pôsobenia tohto faktora je dôležité trvať na dôslednej aplikácii územných plánov, ktoré vylučujú stavbu takýchto objektov ako aj na odstránení čiernych stavieb. Zároveň je sa potrebné zasadiť o odstránenie nelegálnych stavieb aspoň v oblastiach citlivých z pohľadu ochrany hniezdísk vtáctva a v týchto oblastiach usmerniť návštevníkov prostredníctvom vybudovania vhodnej infraštruktúry.

Pre realizáciu ochranných opatrení je dôležité zachovanie **podpory verejnosti pre ochranu prírody** ako takú. Podpora verejnosti môže značne na Hornej Orave variovať v závislosti od celkovej ekonomickej situácie, od spôsobu presadzovania opatrení ochrany prírody a od celkového informovania o ochrane prírody a hodnotách územia. V prípade zhoršenia ekonomickej situácie sa na prioritnejšie pozície vnímania dôležitosti ochrany prírody na Hornej Orave dostanú iné sociálno-ekonomické aspekty života spoločnosti. V takejto situácii je ťažšie hľadať podporu verejnosti na presadzovanie efektívnejšej ochrany prírody a minimalizovať tak dopad tohto faktora. Čiastočne sa dá minimalizovať dopad takejto negatívnej situácie tým, že sa dlhodobo poukazuje na význam ochrany prírody nielen z pohľadu ekonomického, ale celkového prínosu pre kvalitu života (zachovanie lesov pre ochranu pred povodňami ako aj vhodných mikroklimatických podmienok a pod.). Rovnako ako celková ekonomická situácia (v prípade jej negatívneho vývoja) môže zhoršiť vnímanie verejnosti aj nedostatočná komunikácia s verejnosťou pri prijímaní opatrení pre ochranu prírody. Na minimalizovanie tohto faktora je veľmi dôležité vždy v predstihu pred prijatím opatrení o nich rokovať s dotknutými obcami, vlastníkmi, užívateľmi, prípadne aj občianskymi združeniami a iniciatívami. Takýto inkluzívny prístup v konečnom dôsledku nemusí viesť len k vysvetľovaniu potrieb opatrení prijatých pre ochranu prírody a nájdenia optimálneho spôsobu ich realizácie (teda skĺbenie požiadaviek dotknutých vlastníkov, obcí, iných subjektov a ochrany prírody), ale môže viesť aj k nájdeniu nových osôb ochotných aktívne pomáhať ochrane prírody a tak prispieť pozitívne k naplneniu cieľov 1 – 5.

#### *Vonkajšie prírodné faktory*

Na dlhodobé ciele 1, 2, 3 vplýva aj viacero vonkajších prírodných faktorov. Niektoré z nich nie je možné ovplyvniť na národnej úrovni, resp. vôbec. Preto ich je potrebné vziať v úvahu pri hodnotení populácií aj v samotnom CHVÚ Horná Orava pre prípad ak tieto faktory majú dopad na populácie v CHVÚ.

Spomedzi vonkajších prírodných faktorov majú na naše populácie dopad poveternostné podmienky – **extrémy počasia na migračných trasách a zimoviskách**. V prípade druhov ako orol kriklavý, bocian čierny, bocian biely, prepelica poľná, chrapkáč poľný, strakoš obyčajný, žltouchvost hôrny a včelár lesný nie je pre zachovanie populácií týchto druhov dôležité len udržanie vhodných podmienok na hniezdenie v samotnom CHVÚ. Takmer rovnako dôležitú rolu hrajú aj podmienky na zimoviskách a migračných trasách. V prípade suchých rokov vedúcich k nedostatku potravy na zimoviskách tak môže byť mortalita uvedených druhov vyššia a môže viesť aj k nižšiemu obsadeniu revírov po návrate zo zimovísk. Na minimalizovanie tohto vplyvu je možné len udržiavať biotopy uvedených druhov v dobrej kvalite za účelom zvýšenia hniezdnej

úspešnosti, ktorá bude úplne alebo aspoň čiastočne kompenzovať potenciálne straty na zimoviskách a migračných trasách v dôsledku poveternostných extrémov.

Medzi vonkajšími prírodnými faktormi hrá významnú rolu **globálna zmena klímy**. Táto vedie už v súčasnosti k posunu areálu rozšírenia niektorých vtáčích druhov a ovplyvňuje aj druhovú skladbu biotopov. V prípade Hornej Oravy môže mať nárast teploty veľmi významný dopad na charakter územia. Roky s teplými a suchými letami totiž vedú ku gradácii početnosti lykožrútov, celkovému zhoršeniu podmienok pre smrekové porasty a prispievajú ku celkovému hromadnému odumieraniu smrečín. Tento proces zatiaľ zasiahol viac niektoré iné regióny Slovenska, no s rastúcim počtom extrémnych výkyvov počasia (obzvlášť teplých a suchých rokov) nadobudne tento proces pravdepodobne väčšie rozmery aj na Hornej Orave. Pritom viaceré druhy na Hornej Orave sú závislé od významného zastúpenia smreka alebo jedle v lesných porastoch (napríklad ďubník trojprstý, hlucháň hôrny, kuvičok vrabčí, pôtik kapcavý). Rovnako aj prípadné zmeny v zrážkových pomeroch (ich pokles) sa môžu negatívne dotknúť niektorých druhov (napríklad chrapkáča poľného a kalužiaka červenonohého). V prípade chrapkáča poľného tak klimatický atlas hniezdneho rozšírenia vtákov v Európe predpokladá, že v rokoch 2070 – 2099 sa Slovensko ocitne na južnej hranici rozšírenia tohto druhu v Európe. V prípade hlucháňa hôrneho však klimatický model predpokladá, že v rokoch 2070 – 2099 už jeho hniezdna populácia na Slovensku úplne zanikne a v prípade tetra holniaka ostane obmedzená len najvyššie polohy v Tatrách. Podobne klimatický model predpokladá v uvedenom období úplný zánik populácie pôtika, kuvička a ďubníka na Slovensku (Huntley et al. 2007). Vzhľadom ku nepresnosti uvedených modelov na kvadráty 50 x 50 km tieto výsledky síce mohli opomenúť špecifiká pestrej krajinej štruktúry a morfológie terénu na Slovensku, každopádne však pomerne presne upozorňujú na druhy, u ktorých je dosiahnutie dlhodobých cieľov na Hornej Orave ohrozené globálnou zmenou klímy a u ktorých je možné očakávať, že ich areál sa neskôr silno fragmentuje a ostane závislý od konkrétnych ochranných opatrení. Dopad globálnej zmeny klímy môžu čiastočne minimalizovať aj politické opatrenia prijaté na globálnej úrovni. Vzhľadom k prírodným hodnotám, ktoré môže Slovensko stratiť, by pri snahe o dodržanie vyššie uvedených dlhodobých cieľov (a to nielen na Hornej Orave, ale aj v iných chránených územiach) mali slovenské inštitúcie uplatňovať efektívne opatrenia na adaptáciu a zmiernenie zmeny klímy<sup>15</sup>. Je potrebné s pôsobením týchto faktorov u nás rátať a prispôbiť im aj navrhované opatrenia tak, aby viedli k udržaniu tých autochtónnych druhov, u ktorých to je možné a zároveň vytvorili vhodné podmienky pre celkové udržanie stability ekologických funkcií krajiny a jej autoregulačných mechanizmov. Potrebne je pritom udržať lokálne populácie vo vyšších počtoch a súvislejších areáloch. Fragmentované a málo početné subpopulácie zanikajú vplyvom vonkajších podmienok oveľa ľahšie a rýchlejšie.

Vonkajším prírodným faktorom veľmi významne vplyvujúcim na populácie pôvodných druhov vtáctva je **šírenie nepôvodných inváznych druhov šeliem** a ostatných živočíchov. V západnej Európe štúdie preukázali až 40 % pokles populácií vodného vtáctva hniezdiacich v kolóniách na ostrovoch. Obdobné údaje sú podľa predbežných výsledkov známe aj z Dunajských luhov v dôsledku pôsobenia norka amerického (*Mustela vison*). Podobne bol zistený negatívny dopad prítomnosti psíka medvedíkovitého (*Nyctereutes procyonoides*) na vodné vtáctvo v pobaltských krajinách a medvedíka čistotného (*Procyon lotor*) v západnej Európe. Spomedzi uvedených druhov bol v CHVÚ Horná Orava zistený zatiaľ len psík medvedíkovitý, zatiaľ však mimo citlivých lokalít, t.j. kolónií vodného vtáctva. Vzhľadom

<sup>15</sup> Na rokovaní COP 22 v Paríži bola dňa 12. decembra 2015 prijatá nová dohoda (Parížska dohoda) ako výsledok medzinárodného úsilia v oblasti zmeny klímy. Cieľom novej dohody je obmedziť rast globálnej teploty do konca storočia na maximálne 2 °C a podľa možnosti významne pod túto hodnotu, až na 1,5 °C a ďalšie opatrenia a snahy zúčastnených strán v tejto oblasti.

k potenciálnym negatívnym dopadom na dosiahnutie cieľov ochrany a to obzvlášť cieľa 1 je potrebné výskyt oboch druhov monitorovať v celom CHVÚ. V prípade jeho zistenia zabezpečiť eradikáciu výskytu týchto druhov na hniezdiskách vodného vtáctva a v okolí, v prípade psíka medvedíkovitého aj na lokalitách výskytu tetrahoľníka a hlucháňa hôrneho. Výskyt medvedíka čistotného zatiaľ v CHVÚ Horná Orava potvrdený nebol, no jeho šírenie na Morave vyvoláva predpoklad jeho výskytu aj v tomto CHVÚ možno už aj v období realizácie programu starostlivosti o CHVÚ Horná Orava. Prípadný výskyt tohto druhu je viac problematický, ako výskyt predchádzajúcich dvoch druhov vzhľadom k ochrane hniezd dravcov a bociana čierneho, keďže medvedík čistotný je dobrý lezec. Preto je rovnako na minimalizovanie dopadu tohto druhu potrebné monitorovať jeho prípadný výskyt v celom CHVÚ a v prípade zistenia zabezpečiť eradikáciu tohto druhu v celom CHVÚ.

#### *Vonkajšie človekom podmienené faktory*

Viacere antropické faktory s pôvodom mimo územia CHVÚ Horná Orava môžu tiež významne prispieť k horšiemu ako očakávanému naplneniu dlhodobých cieľov starostlivosti o CHVÚ Horná Orava.

Vzhľadom ku blízkosti aglomerácií Katovic a Ostravy a v nej umiestneného banského priemyslu a tepelných elektrární je potrebné brať v úvahu **riziko imisií**. V dôsledku vyšších štandardov ochrany ovzdušia dnes nie sú imisie takým problémom pre ochranu horských lesov, ako tomu bolo pred niekoľkými desaťročiami. Je však stále potrebné pôsobenie tohto faktoru mať na zreteli a monitorovať ho v prípade zosilneného pôsobenie, keďže môže obzvlášť negatívne pôsobiť na vitalitu horských smrečín dôležitých pre dosiahnutie cieľa 1 a 2.

Stavba nových **investičných zámerov za hranicami CHVÚ** v Poľsku takisto predstavuje významné riziko pre dosiahnutie cieľov 1 a 2. Takýmto rizikom je napríklad rozšírenie lyžiarskeho strediska na poľskej strane Pilska s negatívnym dopadom na splnenie cieľov týkajúcich sa hlucháňa hôrneho v CHVÚ Horná Orava. Podobne problematickým je aj navrhovaná výstavba veterného parku pri poľskej obci Lipnica Wielka, ktorý by sa negatívne dotkol cieľov na ochranu bociana čierneho, tetrahoľníka, bociana bieleho, orla kriľavého a ďalších druhov dravcov. Preto je potrebné pozorne monitorovať podobné zábery nielen v samotnom CHVÚ a na Slovensku priľahlom k CHVÚ, ale aj rovnako na poľskej strane hranice CHVÚ, kde môžu investičné zábery vytvoriť závažné riziká pre naplnenie cieľov. Pre ich odvrátenie alebo minimalizovanie je nutné využívať nástroje, ktoré poskytuje proces posudzovania vplyvov na životné prostredie, Smernica o biotopoch a Smernica o vtákoch.

**Nárast počtu turistov v Poľsku** predstavuje potenciálne riziko aj pre predmety ochrany na Slovensku. Viaceré významné poľské turistické centrá sú umiestnené priamo na štátnej hranici so SR. Tieto strediská sa pritom nachádzajú blízko lokalít dôležitých pre ochranu hlucháňa hôrneho alebo iných vzácnych druhov, ktoré naopak potrebujú minimalizovanie návštevnosti. Turistické využívanie týchto priľahlých oblastí v Poľsku pritom akceleruje fakt, že Oravské Beskydy sú po Tatrách druhé najvyššie pohorie v Poľsku a pre obyvateľov rovinatého Poľska tieto malé horské regióny predstavujú atraktívnu alternatívu trávenia voľného času. V oblasti hraníc tak dochádza k veľkému rozptylu turistov, preto obzvlášť na vrchole sezóny a počas hniezdneho obdobia bude dôležité kvôli minimalizovaniu vyrušovania (a teda možností zmarenia hniezdenia a limitovania dosiahnutia dlhodobých cieľov) zabezpečiť pravidelnú kontrolu dodržiavania predpisov ochrany prírody.

V prípade cieľov 1, 2 a 3 hrá významnú úlohu aj ochrana biotopov sťahovavých druhov na zimoviskách a migračných trasách ako aj samotných druhov počas migrácie a zimovania. **Odlesňovanie, intenzifikácia poľnohospodárstva na zimoviskách a nelegálny lov počas migrácie** pritom predstavujú jedno z hlavných rizík pre sťahovavé druhy. Nelegálny lov počas migrácie sa týka predovšetkým krajín v okolí Stredomoria ako je Turecko, Cyprus, Libanon a Egypt. Nelegálnym lovom tu nie sú ohrozené len bežné druhy, ale aj mnohé vzácne druhy,

migrujúce bociany, dravce. Vzhľadom ku nestabilnej politickej situácii v týchto krajinách sa nedá očakávať zmena legislatívy na ochranu vtáctva v týchto štátoch ani pri tlaku verejnosti z Európy. Preto je možné očakávať, že u ďalekých migrantov zimujúcich v Afrike sa tento nelegálny lov môže aj významne podpísať na negatívnom trende predmetného druhu aj v samotnom CHVÚ. Na minimalizovanie pôsobenia tohto faktoru je tak potrebné zabezpečiť vhodné podmienky na hniezdenie druhov v CHVÚ za účelom zvýšenia hniezdnej úspešnosti. Podobne ťažko ovplyviteľným procesom je aj proces odlesňovania v subsaharskej Afrike vplyvajúci negatívne na dostupnosť zimovísk žltouchvosta hôrneho ako aj intenzifikácia poľnohospodárstva v týchto krajinách. Preto jediným efektívnym opatrením je potreba zabezpečenia podmienok na hniezdenia a dožadovanie plnenia medzinárodných dohovorov (Dohovor o mokradiach majúcich medzinárodný význam predovšetkým ako biotopy vodného vtáctva, Dohoda o ochrane africko-euroázijských druhov sťahovavého vodného vtáctva a iné).

Na naplnenie cieľov 1, 2, 3 a 4 môže negatívne pôsobiť aj celková nepriaznivá **ekonomická a sociálna situácia v Európe**. V prípade nepriaznivého hospodárskeho vývoja môžu byť prioritou iné opatrenia, a teda aj celkové vnímanie ochrany prírody ako priority sa môže posunúť na nižšie úrovne a sťažiť tak dosiahnutie dlhodobých cieľov. Na minimalizovanie dopadu tohto vplyvu, je potrebné systematicky upozorňovať na prínosy zachovalej prírody, ktoré poskytujú služby spoločnosti nezávisle od ekonomickej situácie (napr. vodozadržná schopnosť zachovalých lesov, pričom zachovalé lesy sú dôležité aj pre prežitie predmetov ochrany a pod.).

### 3.2. Stanovenie operatívnych cieľov v nadväznosti na ekologicko-funkčné priestory

Spolu 5 dlhodobých cieľov je rozpracovaných do nasledovných operatívnych cieľov:

1. **Zlepšiť súčasný nepriaznivý stav výberových druhov *Aquila pomarina*, *Phoenicurus phoenicurus*, *Sterna hirundo*, *Tetrao tetrix*, *Tetrao urogallus* a *Tringa totanus* na dobrý**
  - 1.1. Zvýšiť a udržať úroveň populácie orla krikľavého (*Aquila pomarina*) na úrovni minimálne 50 obsadených revírov.
  - 1.2. Zlepšiť stav biotopov na lokalitách tetraova hoľniaka (*Tetrao tetrix*) na viac ako 75 % obsadených lokalít.
  - 1.3. Zlepšiť stav biotopov na lokalitách žltouchvosta hôrneho (*Phoenicurus phoenicurus*) v intravilánoch obcí priľahlých k CHVÚ a zvýšením súčasného podielu starých lesných porastov.
  - 1.4. Zvýšiť a udržať úroveň populácie rybára riečneho (*Sterna hirundo*) na úrovni vyššej ako 50 obsadených hniezd.
  - 1.5. Zvýšiť a udržať úroveň populácie hlucháňa hôrneho (*Tetrao urogallus*) na úrovni vyššej ako 40 kohútov.
  - 1.6. Zvýšiť a držať úroveň populácie kalužiaka červenonohého (*Tringa totanus*) na úrovni vyššej ako 10 obsadených revírov.
  - 1.7. Obmedziť dostupnosť potravy pre druhy predujúce hlucháňa hôrneho a tetraova hoľniaka na lokalitách ich výskytu a v bezprostrednom okolí a znížiť riziko predácie týmito druhmi.
2. **Zlepšiť súčasný priaznivý stav druhov vtákov *Aegolius funereus*, *Alcedo atthis*, *Aquila chrysaetos*, *Bonasa bonasia*, *Bubo bubo*, *Ciconia ciconia*, *Ciconia nigra*, *Coturnix coturnix*, *Crex crex*, *Glaucidium passerinum*, *Lanius collurio*, *Lanius excubitor*, *Picoides tridactylus*, *Picus canus* a *Strix uralensis*.**
  - 2.1. Zvýšiť a udržať populáciu pôtika kapcavého (*Aegolius funereus*) na priemernej úrovni minimálne 110 obsadených revírov.

- 2.2. Zvýšiť a udržať populáciu rybárika riečneho (*Alcedo atthis*) na priemernej úrovni minimálne 40 obsadených revírov.
- 2.3. Zvýšiť a udržať populáciu orla skalného (*Aquila chrysaetos*) na priemernej úrovni minimálne 6 obsadených revírov.
- 2.4. Zvýšiť a udržať populáciu jariabka hôrneho (*Bonasa bonasia*) na priemernej úrovni minimálne 275 obsadených revírov.
- 2.5. Zvýšiť a udržať populáciu výra skalného (*Bubo bubo*) na priemernej úrovni minimálne 15 obsadených revírov.
- 2.6. Zvýšiť a udržať populáciu bociana bieleho (*Ciconia ciconia*) na priemernej úrovni minimálne 35 obsadených revírov.
- 2.7. Zvýšiť a udržať populáciu bociana čierneho (*Ciconia nigra*) na minimálnej úrovni 45 obsadených revírov.
- 2.8. Zvýšiť a udržať populáciu prepelice poľnej (*Coturnix coturnix*) na minimálnej úrovni 400 volajúcich samcov.
- 2.9. Zvýšiť a udržať populáciu chrapkáča poľného (*Crex crex*) na minimálnej úrovni 160 volajúcich samcov.
- 2.10. Zvýšiť a udržať populáciu strakoša obyčajného (*Lanius collurio*) na priemernej úrovni minimálne 750 obsadených revírov.
- 2.11. Zvýšiť a udržať populáciu strakoša veľkého (*Lanius excubitor*) na priemernej úrovni minimálne 55 obsadených revírov.
- 2.12. Zvýšiť a udržať populáciu kivička vrabčieho (*Glaucidium passerinum*) na priemernej úrovni minimálne 250 obsadených revírov.
- 2.13. Udržať populáciu dúbnička trojprstého (*Picoides tridactylus*) na priemernej úrovni minimálne 150 obsadených revírov.
- 2.14. Zvýšiť a udržať populáciu žlny sivej (*Picus canus*) na priemernej úrovni minimálne 35 obsadených revírov.
- 2.15. Zvýšiť a udržať populáciu sovy dlhochvostej (*Strix uralensis*) na priemernej úrovni minimálne 30 obsadených revírov.
- 2.16. Zabezpečiť aby v území počas platnosti programu starostlivosti podiel bukových a jedľobukových porastov vo veku nad 80 rokov a zastúpením buka nad 10 % neklesol pod 700 ha a zároveň aby sa v intravilánoch obcí stabilizovalo a zvýšilo zastúpenie stromovej zelene.
- 3. Zachovať súčasný priaznivý stav výberových druhov vtákov *Dryocopus martius* a *Pernis apivorus*.**
  - 3.1. Zabezpečiť aby podiel lesa vo veku nad 80 rokov zostal v EFP3 minimálne 25 %
  - 3.2. Udržať populáciu tesára čierneho (*Dryocopus martius*) na minimálnej úrovni 100 obsadených revírov.
  - 3.3. Udržať populáciu včelára lesného (*Pernis apivorus*) na minimálnej úrovni 40 obsadených revírov.
- 4. Zabezpečiť legislatívny rámec pre zlepšenie kvality biotopov predmetov ochrany v CHVÚ Horná Orava úpravou jestvujúcich a doplnením nových obmedzení, prehodnotiť a zmeniť predmet ochrany v CHVÚ Horná Orava u druhov *Caprimulgus europaeus*, *Porzana parva*, *Porzana porzana*, *Anas strepera* a upraviť hranice CHVÚ Horná Orava odčlenením intravilánov, urbanizovaných zón a pričlenením zachovalých území s výskytom kritériových druhov v Oravskej Magure a Oravskej vrchovine.**
  - 4.1. Na základe zmapovania druhov zabezpečiť aktualizáciu vyhlášky MŽP SR č. 173/2005 Z. z. s cieľom vylúčenia druhov leľka lesného (*Caprimulgus europaeus*), chriašťa bodkovaného (*Porzana porzana*), chriašťa malého (*Porzana parva*) a

doplnenia druhu kačica chriplavka (*Anas strepera*) do zoznamu predmetov ochrany a prehodnotenia zakázaných činností tak, aby boli adresné k požiadavkám predmetov ochrany.

- 4.2. Vyhodnotiť legislatívneho rámca pre ochranu predmetov ochrany úpravou jestvujúcich a doplnením nových obmedzení.
- 4.3. Na základe prieskumu predmetu ochrany upraviť hranice CHVÚ Horná Orava odčlenením intravilánov, urbanizovaných zón a pričlenením zachovalých území s výskytom kritériových druhov v Oravskej Magure (masív Kubínskej hole) a Oravskej vrchovine (masív Uhlísk a Hálečkovej).

#### **5. Zvýšiť environmentálne povedomie miestnych obyvateľov a zlepšiť spoluprácu s vlastníckmi a správcami pozemkov pri ochrane vtáctva**

- 5.1. Zlepšiť úroveň poznania vtáctva, propagovať myšlienku ochrany významnej ornitologickej lokality a vybudovať infraštruktúru pre pozorovanie vtáctva na lokalite.
- 5.2. Zapájať miestnych obyvateľov do praktickej ochrany vtáctva, zapájať vlastníkov pozemkov do vykonávania praktického manažmentu.

Jednotlivé operatívne ciele na dosiahnutie priaznivého stavu výberových vtáčích druhov sú v CHVÚ Horná Orava uplatňované diferencovane v jednotlivých ekologicko - funkčných priestoroch, podrobnosti sú uvedené v časti 3.4. (Navrhované opatrenia, stanovenie harmonogramu ich plnenia, určenie subjektu zodpovedného za ich, stanovenie merateľných indikátorov ich plnenia) tohto dokumentu.

### **3.3. Rámcové plánovanie a modely hospodárenia pre lesné biotopy**

Základné rozhodnutia a ciele hospodárenia sú spracované pre lesné porasty podľa identifikátorov v modeloch hospodárenia. Kompletý výstup platných modelov pre jednotlivé PSoL je súčasťou Všeobecnej časti programu starostlivosti o les pre jednotlivé Lesné celky (LC). Kombináciou identifikátorov na území CHVÚ vzniká celkovo niekoľko tisíc modelov. V tabuľke na nasledujúcich stranách sú uvedené **základné rámce vybrané z modelov pre hlavné identifikátory platné pre plochy nad 100 ha. Ich sumárne výmera pokrýva 80 % plochy CHVÚ.**

Rubné doby, obnovné doby a cieľové drevinové zastúpenie sú optimalizované najmä s ohľadom na kategóriu lesa, drevinovú skladbu a stanovištné podmienky danej lesnej oblasti. Konštrukcia modelov umožňuje reagovať aj na zhoršený zdravotný stav, keďže výrazne zvýšený stupeň ohrozenia porastu umožňuje znížiť rubnú dobu, prípadne upraviť obnovnú dobu. V cieľovom zastúpení drevín je v modeloch hospodárenia zapracovaná potreba zmeny výrazného zastúpenia smreka a jeho monokultúr na stanovištné vhodnejšie a potencialne odolnejšie zmesi buka, jedle a smreka s prímiesou ostatných drevín. Hospodárske spôsoby uvedené v modeloch hospodárenia sú maximálne prípustnou formou obnovy lesa a zmena na jemnejšie formy je v právomoci odborného lesného hospodára. Vzhľadom na stav prirodzenej obnovy, prípadne jej potencial a zákonom stanovené podmienky pre použitie holorubného spôsobu sa odporúča vo všetkých modeloch uvádzať na prvom mieste hospodársku formu a spôsob maloplošný podrostový. Za predpokladu nárastu podielu trvale etážových porastov a porastov s výberkovou štruktúrou je dôležitá ich identifikácia v teréne počas nasledujúcich obnov PSoL, aby mohli byť obnovované v súlade s modelmi, ktoré sú nastavené na ich optimálnu obnovu.

**Výber základných rámcov z Modelov hospodárenia pre hlavné identifikátory s najväčším plošným zastúpením (plochy nad 100 ha)**

(Vysvetlivky: Lesné oblasti: 33-Stredné Beskydy, 44-Oravská kotlina; Lesné podoblasti: A-Oravské Beskydy, Podbeskydská brázda, Podbeskydská vrchovina, Oravská Magura, Kategória lesa: H-les hospodársky, O-les ochranný, U-les osobitného určenia; Tvar lesa: V-les vysoký; Spôsob obhospodarovania lesa: b-bez zásahu, t-trvalo etážový porast, v-výberkový porast; Písmeno kategórie (lesa osobitného určenia): a-lesy v ochranných pásmach vodárenských zdrojov, b-kúpelné lesy, c-rekreačné lesy, f-lesy na zachovanie genetických zdrojov; Hospodársky súbor porastových typov (HSLT): 505-kyslé jedľové bučiny, 511-živné jedľové bučiny, 513-vlhké jedľové bučiny, 605-kyslé jedľovo-bukové smrečiny, 611-živné jedľovo-bukové smrečiny, 613-vlhké jedľové bučiny, 614-podmáčané jedľové smrečiny, 615-podmáčané jedľové bučiny so smrekom, 719-vysokohorské smrečiny, 830-smreková kosodrevina; Porastový typ: 11-kosodrevina s ihličňami, 15-smrečiny, 16-bukovo-jedľové smrečiny, 17-jedľové smrečiny, 18-bukové smrečiny, 20-borovicové smrečiny, 21-porasty smreka s listnáčmi, 29-boriny s ihličňami; Stupne ochrany prírody (SOP): stupne podľa zákona č. 534/2002 Z.z.; Rubná doba: čísla sú roky; Obnovná doba: čísla sú roky; Hospodársky spôsob I: JV-jednotlivý výber, MH-maloplošný holorub, MP-maloplošný podrastový, SU-skupinový účelový; Hospodársky spôsob II: JU-jednotlivý účelový, JV-, MH-maloplošný holorub, MP-maloplošný podrastový; Dreviný: BK-buk lesný, BO-borovica sosna, BR-breza bradavičnatá, CL-cenné listnaté dreviný, DR-drevina, JB-jarabina vtáčia, JD-jedľa biela, JH-javor horský, JX-jelša sivá, KS-borovica horská, OL-ostatné listnaté dreviný; SC-smrekovec opadavý, SM-smrek obyčajný)

| Lesná oblasť | Podoblasť | Kategória | Tvar | Spôsob obhosp. | Písmeno kategórie | HSLT | Porastový typ | SOP | Rubná doba | Obnovná doba | Hosp. spôsob | Hosp. spôsob | Cieľové drevinové zloženie |       |    |       |    |       |    |      |    |       |    |      |    |      |    |     | Výmera<br>v CHVÚ<br>v ha |
|--------------|-----------|-----------|------|----------------|-------------------|------|---------------|-----|------------|--------------|--------------|--------------|----------------------------|-------|----|-------|----|-------|----|------|----|-------|----|------|----|------|----|-----|--------------------------|
|              |           |           |      |                |                   |      |               |     |            |              |              |              | DR                         | %     | DR | %     | DR | %     | DR | %    | DR | %     | DR | %    | DR | %    | DR | %   |                          |
| 33           | A         | H         | V    |                |                   | 505  | 15            | 2   | 100        | 30           | MP           | MH           | SM                         | 40-50 | BK | 20-35 | JD | 10-25 | SC | 5-15 | CL | 0-5   | JB | 0-5  |    |      |    |     | 3613                     |
| 33           | A         | H         | V    |                |                   | 505  | 15            | 3   | 100        | 30           | MP           | MH           | SM                         | 40-50 | BK | 20-35 | JD | 10-25 | SC | 5-15 | CL | 0-5   | JB | 0-5  |    |      |    |     | 305                      |
| 33           | A         | H         | V    |                |                   | 505  | 16            | 2   | 100        | 40           | MP           |              | SM                         | 40-50 | BK | 20-35 | JD | 10-30 | SC | 0-10 | CL | 0-5   | JB | 0-5  |    |      |    |     | 287                      |
| 33           | A         | H         | V    |                |                   | 505  | 17            | 2   | 110        | 40           | MP           | MH           | SM                         | 40-55 | BK | 20-35 | JD | 15-40 | SC | 0-10 | CL | 0-5   | JB | 0-5  |    |      |    |     | 806                      |
| 33           | A         | H         | V    |                |                   | 505  | 18            | 2   | 100        | 40           | MP           |              | SM                         | 40-50 | BK | 20-35 | JD | 10-30 | SC | 0-10 | CL | 0-5   | JB | 0-5  |    |      |    |     | 263                      |
| 33           | A         | H         | V    |                |                   | 505  | 20            | 2   | 100        | 30           | MP           | MH           | SM                         | 40-55 | BK | 20-35 | JD | 10-20 | SC | 0-10 | CL | 0-5   | JB | 0-5  | BO | 5-15 |    | 0-0 | 114                      |
| 33           | A         | H         | V    |                |                   | 505  | 21            | 2   | 100        | 30           | MP           | MH           | SM                         | 40-50 | BK | 20-35 | JD | 10-30 | SC | 0-10 | CL | 0-5   | JB | 0-5  | JX | 0-5  | BR | 0-5 | 265                      |
| 33           | A         | H         | V    |                |                   | 511  | 15            | 2   | 100        | 30           | MH           | MP           | BK                         | 30-50 | SM | 30-40 | JD | 10-20 | SC | 0-10 | CL | 0-10  |    |      |    |      |    |     | 1342                     |
| 33           | A         | H         | V    |                |                   | 511  | 15            | 3   | 100        | 30           | MH           | MP           | BK                         | 30-50 | SM | 30-40 | JD | 10-20 | SC | 0-10 | CL | 0-10  |    |      |    |      |    |     | 220                      |
| 33           | A         | H         | V    |                |                   | 511  | 16            | 2   | 110        | 40           | MP           |              | BK                         | 35-50 | SM | 30-50 | JD | 10-25 | SC | 0-10 | CL | 0-10  |    |      |    |      |    |     | 364                      |
| 33           | A         | H         | V    |                |                   | 511  | 16            | 3   | 110        | 40           | MP           |              | BK                         | 35-50 | SM | 30-50 | JD | 10-25 | SC | 0-10 | CL | 0-10  |    |      |    |      |    |     | 310                      |
| 33           | A         | H         | V    |                |                   | 511  | 17            | 2   | 100        | 40           | MP           | MH           | BK                         | 30-50 | SM | 25-45 | JD | 20-30 | SC | 0-10 | CL | 0-10  |    |      |    |      |    |     | 372                      |
| 33           | A         | H         | V    |                |                   | 511  | 18            | 2   | 110        | 40           | MP           |              | BK                         | 35-50 | SM | 30-50 | JD | 10-25 | SC | 0-10 | CL | 0-10  |    |      |    |      |    |     | 140                      |
| 33           | A         | H         | V    |                |                   | 511  | 18            | 3   | 110        | 40           | MP           |              | BK                         | 35-50 | SM | 30-50 | JD | 10-25 | SC | 0-10 | CL | 0-10  |    |      |    |      |    |     | 154                      |
| 33           | A         | H         | V    |                |                   | 511  | 21            | 2   | 100        | 30           | MP           | MH           | BK                         | 25-50 | SM | 30-50 | JD | 10-20 | SC | 0-10 | CL | 5-15  | OL | 0-10 |    |      |    |     | 101                      |
| 33           | A         | H         | V    |                |                   | 513  | 15            | 2   | 100        | 40           | MP           | MH           | BK                         | 15-40 | SM | 40-55 | JD | 15-30 | JX | 0-10 | CL | 5-15  |    |      |    |      |    |     | 496                      |
| 33           | A         | H         | V    |                |                   | 513  | 16            | 2   | 100        | 40           | MP           | MH           | BK                         | 10-30 | SM | 30-55 | JD | 10-20 | JX | 0-10 | CL | 10-20 |    |      |    |      |    |     | 311                      |
| 33           | A         | H         | V    |                |                   | 513  | 21            | 2   | 100        | 40           | MP           | MH           | BK                         | 10-30 | SM | 30-55 | JD | 10-20 | JX | 0-10 | CL | 10-20 |    |      |    |      |    |     | 107                      |
| 33           | A         | H         | V    |                |                   | 605  | 15            | 2   | 110        | 40           | MH           | MP           | SM                         | 45-60 | BK | 20-30 | JD | 10-20 | SC | 5-10 | CL | 0-5   | JB | 0-5  |    |      |    |     | 3095                     |
| 33           | A         | H         | V    |                |                   | 605  | 15            | 3   | 110        | 40           | MH           | MP           | SM                         | 45-60 | BK | 20-30 | JD | 10-20 | SC | 5-10 | CL | 0-5   | JB | 0-5  |    |      |    |     | 2422                     |
| 33           | A         | H         | V    |                |                   | 605  | 15            | 4   | 110        | 40           | MP           |              | SM                         | 50-65 | BK | 15-25 | JD | 10-20 | SC | 0-10 | CL | 0-5   | JB | 0-5  |    |      |    |     | 438                      |
| 33           | A         | H         | V    |                |                   | 605  | 16            | 2   | 110        | 40           | MP           |              | SM                         | 40-50 | BK | 25-35 | JD | 10-20 | SC | 0-10 | CL | 0-5   | JB | 0-5  |    |      |    |     | 651                      |
| 33           | A         | H         | V    |                |                   | 605  | 16            | 3   | 110        | 40           | MP           |              | SM                         | 40-50 | BK | 25-35 | JD | 10-20 | SC | 0-10 | CL | 0-5   | JB | 0-5  |    |      |    |     | 1200                     |
| 33           | A         | H         | V    |                |                   | 605  | 17            | 2   | 110        | 40           | MP           | MH           | SM                         | 40-55 | BK | 25-30 | JD | 15-30 | SC | 5-10 | CL | 0-5   | JB | 0-5  |    |      |    |     | 212                      |
| 33           | A         | H         | V    |                |                   | 605  | 17            | 3   | 110        | 40           | MP           | MH           | SM                         | 40-55 | BK | 25-30 | JD | 15-30 | SC | 5-10 | CL | 0-5   | JB | 0-5  |    |      |    |     | 195                      |
| 33           | A         | H         | V    |                |                   | 605  | 18            | 2   | 110        | 40           | MP           | MH           | SM                         | 40-50 | BK | 30-40 | JD | 10-20 | SC | 0-10 | CL | 0-5   | JB | 0-5  |    |      |    |     | 219                      |



| Lesná oblasť | Podoblasť | Kategória | Tvar | Spôsob ohosp. | Písmeno kategórie | HSLT | Porastový typ | SOP | Rubná doba | Obnovná doba | Hosp. spôsob | Hosp. spôsob | Cieľové drevinové zloženie |        |    |        |    |        |    |       |    |       |    |       |    |      |    |   | Výmera<br>v CHVÚ<br>v ha |
|--------------|-----------|-----------|------|---------------|-------------------|------|---------------|-----|------------|--------------|--------------|--------------|----------------------------|--------|----|--------|----|--------|----|-------|----|-------|----|-------|----|------|----|---|--------------------------|
|              |           |           |      |               |                   |      |               |     |            |              |              |              | DR                         | %      | DR | %      | DR | %      | DR | %     | DR | %     | DR | %     | DR | %    | DR | % |                          |
| 33           | A         | H         | V    |               |                   | 605  | 18            | 3   | 110        | 40           | MP           | MH           | SM                         | 40 -50 | BK | 30 -40 | JD | 10 -20 | SC | 0 -10 | CL | 0 -5  | JB | 0 -5  |    |      |    |   | 384                      |
| 33           | A         | H         | V    |               |                   | 611  | 15            | 2   | 100        | 30           | MP           | MH           | SM                         | 40 -50 | BK | 30 -45 | JD | 10 -20 | SC | 0 -10 | CL | 0 -5  | JB | 0 -5  |    |      |    |   | 446                      |
| 33           | A         | H         | V    |               |                   | 611  | 15            | 3   | 100        | 30           | MP           | MH           | SM                         | 40 -50 | BK | 30 -45 | JD | 10 -20 | SC | 0 -10 | CL | 0 -5  | JB | 0 -5  |    |      |    |   | 1103                     |
| 33           | A         | H         | V    |               |                   | 611  | 15            | 4   | 100        | 30           | MP           |              | SM                         | 40 -50 | BK | 30 -45 | JD | 10 -20 | SC | 5 -10 | CL | 0 -5  | JB | 0 -5  |    |      |    |   | 157                      |
| 33           | A         | H         | V    |               |                   | 611  | 16            | 2   | 110        | 40           | MP           |              | SM                         | 45 -60 | BK | 20 -35 | JD | 10 -20 | SC | 0 -10 | CL | 0 -5  | JB | 0 -5  |    |      |    |   | 160                      |
| 33           | A         | H         | V    |               |                   | 611  | 16            | 3   | 110        | 40           | MP           |              | SM                         | 45 -60 | BK | 20 -35 | JD | 10 -20 | SC | 0 -10 | CL | 0 -5  | JB | 0 -5  |    |      |    |   | 879                      |
| 33           | A         | H         | V    |               |                   | 611  | 17            | 3   | 110        | 40           | MP           | MH           | SM                         | 45 -60 | BK | 20 -35 | JD | 15 -25 | SC | 0 -10 | CL | 0 -5  | JB | 0 -5  |    |      |    |   | 107                      |
| 33           | A         | H         | V    |               |                   | 611  | 18            | 2   | 110        | 40           | MP           |              | SM                         | 45 -60 | BK | 20 -35 | JD | 10 -20 | SC | 0 -10 | CL | 0 -5  | JB | 0 -5  |    |      |    |   | 254                      |
| 33           | A         | H         | V    |               |                   | 611  | 18            | 3   | 110        | 40           | MP           |              | SM                         | 45 -60 | BK | 20 -35 | JD | 10 -20 | SC | 0 -10 | CL | 0 -5  | JB | 0 -5  |    |      |    |   | 253                      |
| 33           | A         | H         | V    |               |                   | 613  | 15            | 2   | 110        | 40           | MP           | MH           | SM                         | 45 -60 | BK | 20 -30 | JD | 10 -25 | JX | 0 -10 | CL | 5 -10 | JB | 0 -5  |    |      |    |   | 107                      |
| 33           | A         | H         | V    |               |                   | 613  | 15            | 3   | 110        | 40           | MP           | MH           | SM                         | 45 -60 | BK | 20 -30 | JD | 10 -25 | JX | 0 -10 | CL | 5 -10 | JB | 0 -5  |    |      |    |   | 189                      |
| 33           | A         | H         | V    |               |                   | 613  | 16            | 3   | 110        | 40           | MP           |              | SM                         | 45 -55 | BK | 20 -40 | JD | 10 -25 | JX | 0 -10 | CL | 5 -10 | JB | 0 -5  |    |      |    |   | 201                      |
| 33           | A         | H         | V    |               |                   | 613  | 18            | 3   | 110        | 40           | MP           | MH           | SM                         | 40 -50 | BK | 30 -40 | JD | 5 -25  | JX | 0 -10 | CL | 5 -10 | JB | 0 -5  |    |      |    |   | 101                      |
| 33           | A         | H         | V    |               |                   | 615  | 15            | 3   | 110        | 40           | MH           | MP           | SM                         | 50 -60 | JD | 10 -30 | BK | 10 -20 | BR | 0 -5  | JX | 0 -5  | JB | 0 -5  | JH | 0 -5 |    |   | 102                      |
| 33           | A         | H         | V    | t             |                   | 611  | 15            | 3   | 100        | 60           | MP           |              | SM                         | 45 -60 | BK | 20 -35 | JD | 10 -20 | SC | 0 -10 | CL | 0 -5  | JB | 0 -5  |    |      |    |   | 135                      |
| 33           | A         | H         | V    | t             |                   | 611  | 16            | 3   | 110        | 60           | MP           |              | SM                         | 45 -60 | BK | 20 -35 | JD | 10 -20 | SC | 0 -10 | CL | 0 -5  | JB | 0 -5  |    |      |    |   | 202                      |
| 33           | A         | H         | V    | v             |                   | 605  | 15            | 2   | 100        | 99           | JV           |              | SM                         | 45 -60 | BK | 20 -25 | JD | 10 -20 | SC | 0 -10 | CL | 0 -5  | JB | 0 -5  |    |      |    |   | 342                      |
| 33           | A         | H         | V    | v             |                   | 605  | 15            | 3   | 100        | 99           | JV           |              | SM                         | 45 -60 | BK | 20 -25 | JD | 10 -20 | SC | 0 -10 | CL | 0 -5  | JB | 0 -5  |    |      |    |   | 373                      |
| 33           | A         | O         | V    |               | a                 | 614  | 15            | 2   | 150        | 99           | SU           | JU           | SM                         | 60 -80 | JD | 10 -30 | BO | 0 -15  | JX | 0 -10 | BR | 0 -10 |    |       |    |      |    |   | 109                      |
| 33           | A         | O         | V    |               | a                 | 614  | 15            | 4   | 150        | 99           | SU           | JU           | SM                         | 60 -80 | JD | 10 -30 | BO | 0 -15  | JX | 0 -10 | BR | 0 -10 |    |       |    |      |    |   | 102                      |
| 33           | A         | O         | V    |               | b                 | 719  | 15            | 3   | 180        | 99           | SU           | JU           | SM                         | 70 -90 | JB | 0 -20  | KS | 0 -5   | SC | 0 -15 | BK | 0 -5  | JD | 0 -5  | JH | 0 -5 |    |   | 111                      |
| 33           | A         | O         | V    | b             | b                 | 719  | 15            | 5   | 180        | 98           |              |              | SM                         | 70 -90 | JB | 0 -20  | KS | 0 -5   | SC | 0 -15 | BK | 0 -5  | JD | 0 -5  | JH | 0 -5 |    |   | 624                      |
| 33           | A         | O         | V    | b             | c                 | 830  | 11            | 5   | 150        | 98           |              |              | KS                         | 40 -80 | SM | 20 -60 | JB | 0 -10  | SC | 0 -5  |    |       |    |       |    |      |    |   | 143                      |
| 33           | A         | U         | V    | v             | f                 | 605  | 15            | 2   | 110        | 99           | SU           | JV           | SM                         | 50 -65 | BK | 15 -25 | JD | 10 -20 | SC | 0 -10 | CL | 0 -5  | JB | 0 -5  |    |      |    |   | 455                      |
| 33           | A         | U         | V    | v             | f                 | 605  | 15            | 3   | 110        | 99           | SU           | JV           | SM                         | 50 -65 | BK | 15 -25 | JD | 10 -20 | SC | 0 -10 | CL | 0 -5  | JB | 0 -5  |    |      |    |   | 416                      |
| 33           | A         | U         | V    | v             | f                 | 611  | 15            | 2   | 110        | 99           | SU           | JV           | SM                         | 45 -60 | BK | 20 -35 | JD | 10 -20 | SC | 0 -10 | CL | 0 -5  | JB | 0 -5  |    |      |    |   | 145                      |
| 33           | A         | U         | V    | v             | f                 | 611  | 15            | 3   | 110        | 99           | SU           | JV           | SM                         | 45 -60 | BK | 20 -35 | JD | 10 -20 | SC | 0 -10 | CL | 0 -5  | JB | 0 -5  |    |      |    |   | 178                      |
| 44           |           | O         | V    |               | a                 | 614  | 15            | 2   | 150        | 99           | SU           | JU           | SM                         | 40 -80 | JD | 10 -30 | BO | 0 -30  | JX | 0 -10 | BR | 0 -20 |    |       |    |      |    |   | 190                      |
| 44           |           | O         | V    |               | a                 | 614  | 20            | 2   | 150        | 99           | SU           | JU           | SM                         | 40 -80 | JD | 10 -30 | BO | 0 -30  | JX | 0 -10 | BR | 0 -20 |    |       |    |      |    |   | 167                      |
| 44           |           | O         | V    |               | a                 | 614  | 21            | 2   | 150        | 99           | SU           | JU           | SM                         | 60 -80 | JD | 10 -30 | BO | 0 -15  | JX | 0 -10 | BR | 0 -10 | BK | 0 -10 |    |      |    |   | 210                      |
| 44           |           | O         | V    |               | a                 | 614  | 21            | 3   | 150        | 99           | SU           | JU           | SM                         | 60 -80 | JD | 10 -30 | BO | 0 -15  | JX | 0 -10 | BR | 0 -10 | BK | 0 -10 |    |      |    |   | 182                      |
| 44           |           | O         | V    |               | a                 | 614  | 29            | 2   | 200        | 99           | SU           | JU           | SM                         | 30 -60 | JD | 10 -30 | BO | 10 -60 | JX | 0 -20 | BR | 0 -20 |    |       |    |      |    |   | 110                      |
| 44           |           | O         | V    |               | a                 | 614  | 29            | 4   | 200        | 99           | SU           | JU           | SM                         | 30 -60 | JD | 10 -30 | BO | 10 -60 | JX | 0 -20 | BR | 0 -20 |    |       |    |      |    |   | 119                      |

### 3.4. Navrhované opatrenia, stanovenie harmonogramu ich plnenia, určenie subjektu zodpovedného za ich plnenie, stanovenie merateľných indikátorov ich plnenia

Opatrenia na dosiahnutie operatívnych cieľov sú spracované v tabuľke, s vyznačením lokality a priority

(Vysvetlivky: EIA – posudzovanie vplyvov na životné prostredie, CHVÚ – Chránené vtáčie územie Horná Orava, NP – nízka priorita, PS – program, starostlivosti, PRV – program rozvoja vidieka, PSoL – program starostlivosti o les, SP – stredná priorita, TTP – trvalé trávne porasty, VP – vysoká priorita)

| Číslo opatrenia                                                                                                                                     | Opatrenie                                                                                                                                                                                                                                      | Lokalita         | Priorita |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------|----------|
| <b>Operatívny cieľ č. 1.1.: Zvýšiť a udržať úroveň populácie orla krikľavého (<i>Aquila pomarina</i>) na úrovni minimálne 50 obsadených revírov</b> |                                                                                                                                                                                                                                                |                  |          |
| 1.1.1.                                                                                                                                              | Zabezpečiť monitoring všetkých hniezdnych okrskov orla krikľavého každoročne a každoročne dohľadávať hniezda minimálne v porastoch ohrozených ťažbou lesných porastov a celkovo kontrolovať hniezdnu úspešnosť aspoň na 50 % hniezd.           | CHVÚ             | VP       |
| 1.1.2.                                                                                                                                              | Zabezpečiť po vyhnízení opravu všetkých známych nestabilných hniezd a v prípade pádu na vhodných stromoch vyložiť náhradné hniezdne podložky                                                                                                   | CHVÚ             | VP       |
| 1.1.3.                                                                                                                                              | V okolí obsadených hniezd zabezpečiť vyhlásenie ochranných zón v zmysle platného usmernenia                                                                                                                                                    | EFP2, EFP3, EFP4 | VP       |
| 1.1.4.                                                                                                                                              | Pri obnove programu starostlivosti o les uplatňovať potrebu maximálneho zachovania porastov vo veku nad 80 rokov                                                                                                                               | EFP3             | VP       |
| 1.1.5.                                                                                                                                              | Dôsledne posúdiť dopad investícií do cestovného ruchu a iných investícií na predmety ochrany                                                                                                                                                   | EFP3, EFP4       | VP       |
| 1.1.6.                                                                                                                                              | Zabezpečiť kontrolnú činnosť dodržiavania obmedzení z dôvodov ochrany prírody                                                                                                                                                                  | CHVÚ             | VP       |
| 1.1.7.                                                                                                                                              | Zpracovať relevantné opatrenia ako zásady hospodárenia v lese do novovypracúvaných PSoL                                                                                                                                                        | EFP2, EFP3       | VP       |
| 1.1.8.                                                                                                                                              | Zmenu TTP na ornú pôdu alebo iný druh pozemku a rozoranie jestvujúcich TTP realizovať v minimálnej miere zohľadňujúc potrebu zachovania lovných biotopov orla krikľavého a presadzovať zachovanie TTP aj v rámci územnoplánovacej dokumentácie | EFP4             | VP       |
| 1.1.9.                                                                                                                                              | Zabezpečiť dlhodobé poľnohospodárske využitie pozemkov vhodnou formou (pastva, kosenie) a zabrániť opusteniu poľnohospodárskej pôdy.                                                                                                           | EFP4             | VP       |
| 1.1.10.                                                                                                                                             | Nové elektrické vedenia ošetriť prvkami zamedzujúcim kolíziám a rovnako ošetriť aj existujúce vedenia                                                                                                                                          | CHVÚ             | VP       |
| 1.1.11.                                                                                                                                             | Vylúčiť zásahy do mokradí okrem opráv meliorácií a zabezpečiť revitalizáciu poškodených mokradí                                                                                                                                                | EFP1, EFP4       | SP       |
| 1.1.12.                                                                                                                                             | Usmerniť fotografovanie orlov v blízkosti hniezdísk                                                                                                                                                                                            | EFP2, EFP3       | SP       |
| <b>Operatívny cieľ č. 1.2. Zlepšiť stav biotopov na lokalitách tetra hol'niaka (<i>Tetrao tetrix</i>) na viac ako 75 % obsadených lokalít</b>       |                                                                                                                                                                                                                                                |                  |          |
| 1.2.1.                                                                                                                                              | V spolupráci s užívateľmi a vlastníkami vykonať manažment hniezdnych a potravných biotopov v lokalitách Beňadovo a Páleniská (najmä preriedenie hustých porastov) a udržiavať novovytvorený stav                                               | EFP1             | VP       |
| 1.2.2.                                                                                                                                              | Zabezpečiť dlhodobé poľnohospodárske využitie pozemkov vhodnou formou pre tetra hol'niaka                                                                                                                                                      | EFP1             | VP       |
| 1.2.3.                                                                                                                                              | Zmenu TTP na ornú pôdu alebo iný druh pozemku a rozoranie jestvujúcich TTP realizovať v minimálnej miere po zohľadnení potreby zachovania biotopu hol'niaka a presadzovať zachovanie TTP aj v rámci územnoplánovacej dokumentácie              | EFP1             | VP       |

| Číslo opatrenia                                                                                                                                                                                                       | Opatrenie                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              | Lokalita            | Priorita |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------|----------|
| 1.2.4.                                                                                                                                                                                                                | Každoročný monitoring celej populácie tetrova hoľniaka                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 | CHVÚ                | VP       |
| 1.2.5.                                                                                                                                                                                                                | Kontrola dodržiavania legislatívy ochrany prírody a usmernenie hospodárskych činností na všetkých obsadených lokalitách, jednak z dôvodu obmedzenia vyrušovania, ale aj za účelom podpory vhodného manažmentu                                                                                                                                                                                                                                                          | EFP1                | VP       |
| 1.2.6.                                                                                                                                                                                                                | Ponechať pri výchove vhodné druhy drevín (bobuľonosné, breza, jelša, jarabina) ich výsadbou a zabezpečiť ochranu mravenísk                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             | EFP1                | SP       |
| 1.2.7.                                                                                                                                                                                                                | Vylúčiť realizáciu investičných zámerov ohrozujúcich hniezdne lokality                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 | EFP1                | VP       |
| 1.2.8.                                                                                                                                                                                                                | Presunúť stavbu nových elektrických vedení a existujúce ošetriť prvkami minimalizujúcimi kolízie s vtáctvom alebo ich umiestniť pod zem                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                | EFP1                | VP       |
| 1.2.9.                                                                                                                                                                                                                | Vylúčiť zhoršenie stavu mokradí a zabezpečiť revitalizáciu zdevastovaných mokradí                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      | EFP1                | VP       |
| 1.2.10.                                                                                                                                                                                                               | Vylúčiť vnadenie poľovnej zveri zrnami a dužinatým krmivom                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             | EFP1 a okolie       | VP       |
| 1.2.11.                                                                                                                                                                                                               | Vylúčiť budovanie nových turistických chodníkov a v spolupráci so subjektmi cestovného ruchu usmerniť pohyb návštevníkov mimo hniezdných lokalít                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       | EFP1                | VP       |
| 1.2.12.                                                                                                                                                                                                               | Vylúčiť používanie pesticídov a granulovaných umelých hnojív                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           | EFP1                | VP       |
| 1.2.13.                                                                                                                                                                                                               | Vylúčiť vstup motorových vozidiel mimo existujúcej cestnej siete                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       | EFP1                | VP       |
| 1.2.14.                                                                                                                                                                                                               | Zabezpečiť monitoring negatívnych faktorov vplývajúcich na tetrova hoľniaka                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            | EFP1 a okolie       | SP       |
| <b>Operatívny cieľ č. 1.3. Zlepšiť stav biotopov na lokalitách žltouchvosta hôrneho (<i>Phoenicurus phoenicurus</i>) v intravilánoch obcí prilehlých k CHVÚ a zvýšením súčasného podielu starých lesných porastov</b> |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |                     |          |
| 1.3.1.                                                                                                                                                                                                                | Pri obnove programov starostlivosti o les uplatňovať požiadavku, aby rozloha lesných porastov so zastúpením buka vyšším ako 10 % a vekom nad 80 rokov sa zvyšovala                                                                                                                                                                                                                                                                                                     | EFP3                | VP       |
| 1.3.2.                                                                                                                                                                                                                | Vylúčiť aplikáciu insekticídov v lesných porastoch                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     | EFP2, EFP3          | VP       |
| 1.3.3.                                                                                                                                                                                                                | Zabezpečiť každoročne monitoring vybranej vzorky hniezdných lokalít žltouchvosta hôrneho                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               | EFP2, EFP3, EFP4    | VP       |
| 1.3.4.                                                                                                                                                                                                                | Ak nie je možné pri spracúvaní kalamít ponechať v poraste 25 % porastov starších ako 80 rokov na 100 ha, potom je potrebné pri spracúvaní kalamít ponechávať na dožitie zdravé stromy, ak je to možné aspoň 5 stromov na 1 ha, takisto ponechávať zlomy, ktoré nepredstavujú hygienické riziko pre lesné porasty a zároveň dosahujú v prsnej výške priemer minimálne 30 cm v súlade s platnou legislatívou na úseku lesného hospodárstva a súhlasom vlastníka porastov | EFP2, EFP3          | VP       |
| 1.3.5.                                                                                                                                                                                                                | Vyhľadávať a nechať na dožitie stromy s dutinami                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       | EFP2, EFP3          | VP       |
| 1.3.6.                                                                                                                                                                                                                | Podporiť hniezdne podmienky pre žltouchvosta hôrneho vyvesením búdok                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   | EFP3, EFP4          | SP       |
| 1.3.7.                                                                                                                                                                                                                | Pri obnove programu starostlivosti o les uplatňovať potrebu maximálneho zachovania porastov vo veku nad 80 rokov                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       | EFP3                | VP       |
| 1.3.8.                                                                                                                                                                                                                | Zpracovať relevantné opatrenia ako zásady hospodárenie v lese do novovypracúvaných PSoL                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                | EFP3                | VP       |
| <b>Operatívny cieľ č. 1.4. Zvýšiť a udržať úroveň populácie rybára riečneho (<i>Sterna hirundo</i>) na úrovni vyššej ako 50 obsadených hniezd.</b>                                                                    |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |                     |          |
| 1.4.1.                                                                                                                                                                                                                | Vykonávať pravidelný manažment Vtáčieho ostrova minimálne raz ročne                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    | EFP5 – Vtáci ostrov | VP       |
| 1.4.2.                                                                                                                                                                                                                | Zabezpečiť každoročný monitoring celej populácie rybára riečneho                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       | EFP5                | VP       |
| 1.4.3.                                                                                                                                                                                                                | Zvýšiť kontrolu dodržiavanie predpisov na úseku ochrany prírody                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        | EFP5                | VP       |
| 1.4.4.                                                                                                                                                                                                                | Zamedziť výstavbe investičných zámerov ohrozujúcich hniezdne lokality                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  | EFP5                | VP       |
| 1.4.5.                                                                                                                                                                                                                | Dôsledne posúdiť investičné zámery ohrozujúce potravné biotopy z pohľadu dopadu na predmet ochrany                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     | EFP6                | VP       |
| 1.4.6.                                                                                                                                                                                                                | Vybudovanie minimálne jedného nového hniezdného ostrova ako                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            | EFP5                | SP       |

| Číslo opatrenia                                                                                                                                            | Opatrenie                                                                                                                                   | Lokalita      | Priorita |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------|----------|
|                                                                                                                                                            | alternatívneho hniezdiska                                                                                                                   |               |          |
| 1.4.7.                                                                                                                                                     | Monitorovať a prípadne eliminovať potenciálny výskyt inváznych živočíchov                                                                   | CHVÚ          | VP       |
| <b>Operatívny cieľ č. 1.5. Zvýšiť a udržať úroveň populácie hlucháňa hôrneho (<i>Tetrao urogallus</i>) na úrovni vyššej ako 40 kohútov</b>                 |                                                                                                                                             |               |          |
| 1.5.1.                                                                                                                                                     | Pri obnove programu starostlivosti o les uplatňovať potrebu maximálneho zachovania porastov vo veku nad 80 rokov                            | EFP2          | VP       |
| 1.5.2.                                                                                                                                                     | Výchovnými porastmi zabezpečiť, aby boli vhodné pre výskyt hlucháňa (heterogénne, zakmenenie maximálne 0,7 a pod.)                          | EFP2          | VP       |
| 1.5.3.                                                                                                                                                     | Zabezpečiť, aby sa nezalesňovali existujúce okraje horských holí                                                                            | EFP2          | VP       |
| 1.5.4.                                                                                                                                                     | Všetky hospodárske lesy prekategORIZOVAŤ na lesy osobitného určenia                                                                         | EFP2          | VP       |
| 1.5.5.                                                                                                                                                     | Obnovu lesných porastov vykonávať spôsobom vhodným pre hlucháňa                                                                             | EFP2          | VP       |
| 1.5.6.                                                                                                                                                     | Vylúčiť vykonávanie lesohospodárskej činnosti od 1.3. do 30.6. okrem spracovania kalamity                                                   | EFP2          | VP       |
| 1.5.7.                                                                                                                                                     | Vylúčiť leteckú a plošnú aplikáciu insekticídov okrem aplikácie na drevnú hmotu uskladnenú na odvozných miestach                            | EFP2, EFP3    | VP       |
| 1.5.8.                                                                                                                                                     | Pre obnovu porastov vypracovať projekty obnovy podľa nárokov hlucháňa hôrneho                                                               | EFP2          | VP       |
| 1.5.9.                                                                                                                                                     | Vylúčiť výstavbu lyžiarskych stredísk a väčších stredísk cestovného ruchu                                                                   | EFP2 a okolie | VP       |
| 1.5.10.                                                                                                                                                    | Vo všetkých porastoch zvýšiť rubnú dobu na 200 rokov                                                                                        | EFP2          | VP       |
| 1.5.11.                                                                                                                                                    | Dôsledne posúdiť výstavbu výstavbu ďalších lesných ciest a zväžnic z hľadiska ochrany hlucháňa                                              | EFP2          | VP       |
| 1.5.12.                                                                                                                                                    | Investície do mäkkých foriem cestovného ruchu dôsledne posúdiť z pohľadu dopadu na predmet ochrany                                          | EFP2          | VP       |
| 1.5.13.                                                                                                                                                    | Zabezpečiť dodržiavanie predpisov obmedzujúcu zber lesných plodín v územiach so 4. a 5. stupňom ochrany                                     | EFP2          | VP       |
| 1.5.14.                                                                                                                                                    | Zabezpečiť monitoring všetkých tokanísk hlucháňa hôrneho                                                                                    | EFP2          | VP       |
| 1.5.15.                                                                                                                                                    | Zabezpečiť monitoring negatívnych faktorov vplyvujúcich na početnosť hlucháňa hôrneho za účelom upresnenia vhodných manažmentových opatrení | EFP2          | VP       |
| 1.5.16.                                                                                                                                                    | Zabezpečiť kontrolnú činnosť dodržiavania obmedzení z dôvodu ochrany prírody                                                                | EFP2          | VP       |
| 1.5.17.                                                                                                                                                    | Vylúčiť stavbu nových elektrických vedení a existujúce ošetriť prvkami pre zabránenie kolízií s vtáctvom alebo ich umiestniť pod zem        | EFP2          | VP       |
| 1.5.18.                                                                                                                                                    | Usmerniť fotografovanie a filmovanie vtáctva v území                                                                                        | EFP2          | SP       |
| 1.5.19.                                                                                                                                                    | Zpracovať relevantné opatrenia ako zásady hospodárenia v lese do novovypracúvaných PSoL                                                     | EFP2          | VP       |
| <b>Operatívny cieľ č. 1.6. Zvýšiť a držať úroveň populácie kalužiaka červenonohého (<i>Tringa totanus</i>) na úrovni vyššej ako 10 obsadených revírov.</b> |                                                                                                                                             |               |          |
| 1.6.1.                                                                                                                                                     | Zabezpečiť každoročný monitoring celej populácie kalužiaka červenonohého                                                                    | EFP4, EFP5    | VP       |
| 1.6.2.                                                                                                                                                     | Vylúčiť kosenie a mulčovanie príslušným orgánom štátnej ochrany prírody určených hniezdných lokalitách                                      | EFP4          | VP       |
| 1.6.3.                                                                                                                                                     | Vylúčiť zmenu TTP na ornú pôdu alebo iný druh pozemku na hniezdiskách druhu a zabrániť opusteniu pôdy                                       | EFP4          | VP       |
| 1.6.4.                                                                                                                                                     | V rámci stavebných konaní a EIA zachytávať ohrozenia hniezdných lokalít                                                                     | EFP4, EFP5    | VP       |
| 1.6.5.                                                                                                                                                     | Zabezpečiť cielenú ochranu hniezdisk kalužiaka červenonohého s využitím ustanovení zákona 543/2002 Z.z. a vyhlášky MŽP SR č. 173/2005 Z.z.  | EFP4          | VP       |
| 1.6.6.                                                                                                                                                     | V rámci územnoplánovacích a iných dokumentov požadovať zachovanie mokradí                                                                   | EFP4, EFP5    | SP       |
| 1.6.7.                                                                                                                                                     | V spolupráci s poľnohospodármi vytvoriť aspoň jednu novú hniezdnu lokalitu kalužiaka červenonohého mimo zátopového územia (napr. podmáčaný  | EFP4, EFP5    | VP       |

| Číslo opatrenia                                                                                                                                                                                             | Opatrenie                                                                                                                                                       | Lokalita            | Priorita |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------|----------|
|                                                                                                                                                                                                             | zaplavovaný pasienok, alebo lúka) a zachovať jestvujúce                                                                                                         |                     |          |
| 1.6.8.                                                                                                                                                                                                      | V prípade realizácie väčších investícií dôsledne posúdiť ich dopad na predmet ochrany                                                                           | EFP4                | VP       |
| 1.6.9.                                                                                                                                                                                                      | Vylúčiť zásahy do mokradí a zabezpečiť revitalizáciu poškodených mokradí                                                                                        | EFP4, EFP5          | VP       |
| 1.6.10.                                                                                                                                                                                                     | Vykonávať pravidelný manažment Vtáčieho ostrova raz ročne                                                                                                       | EFP5 – Vtáčí ostrov | VP       |
| 1.6.11.                                                                                                                                                                                                     | Zvýšiť kontrolu dodržiavanie predpisov na úseku ochrany prírody                                                                                                 | EFP5                | VP       |
| 1.6.12.                                                                                                                                                                                                     | Na vybraných miestach vytvoriť infraštruktúru na odstavenie vozidiel pre prístup rybárov a turistov do územia                                                   | EFP5                | SP       |
| 1.6.13.                                                                                                                                                                                                     | Technickým zariadeniami zabrániť neoprávnenému vstupu vozidiel do EFP                                                                                           | EFP5                | SP       |
| 1.6.14.                                                                                                                                                                                                     | Monitorovať a eliminovať negatívne vplyvy rybárstva a rekreačných aktivít                                                                                       | EFP5                | VP       |
| 1.6.15.                                                                                                                                                                                                     | Zabezpečiť dôslednú kontrolu hniezdnej kolónie na Vtáčom ostrove a minimalizovať vyrušovanie počas hniezdneho obdobia rekreatmi, športovými rybármi, fotografmi | EFP5 – Vtáčí ostrov | VP       |
| 1.6.16.                                                                                                                                                                                                     | Zamedziť realizácii investičných zámerov ohrozujúcich hniezdne lokality                                                                                         | EFP5                | VP       |
| 1.6.17.                                                                                                                                                                                                     | Zlikvidovať čierne stavby (rôzne prístrešky, chatky, bungalovy)                                                                                                 | EFP5                | VP       |
| 1.6.18.                                                                                                                                                                                                     | Vybudovanie minimálne jedného nového hniezdneho ostrova ako alternatívneho hniezdiska                                                                           | EFP5                | VP       |
| 1.6.19.                                                                                                                                                                                                     | Monitorovať a prípadne eliminovať potenciálny výskyt invázných nepôvodných živočíchov                                                                           | CHVÚ                | VP       |
| 1.6.20.                                                                                                                                                                                                     | Zabezpečiť revitalizáciu mŕtvych ramien tokov pri ústí do Oravskej priehrady                                                                                    | EFP5                | SP       |
| 1.6.21.                                                                                                                                                                                                     | Vybudovanie plytkých jazier na vhodných miestach, napr. v zubrohavskej, bobrovskej zátoke, alebo pri ústí Čiernej Oravy ako hniezdisk                           | EFP4, EFP5          | SP       |
| 1.6.21.                                                                                                                                                                                                     | Zabezpečiť aspoň nepravdivé pokosenie lúk zaplavovaných Oravskou priehradou na hniezdiskách druhu                                                               | EFP5                | SP       |
| 1.6.22.                                                                                                                                                                                                     | Dôsledne posúdiť dopad investičných zámerov na predmety ochrany                                                                                                 | EFP6                | VP       |
| <b>Operatívny cieľ č. 1.7. Obmedziť dostupnosť potravy pre druhy predujúce hlucháňa hôrneho a tetra holniaka na lokalitách ich výskytu a v bezprostrednom okolí a znížiť riziko predácie týmito druhmi.</b> |                                                                                                                                                                 |                     |          |
| 1.7.1.                                                                                                                                                                                                      | Vylúčiť vnadenie poľovnej zveri zrninami a dužinatým krmivom                                                                                                    | EFP1, EFP2 a okolie | VP       |
| 1.7.2.                                                                                                                                                                                                      | Monitorovať výskyt diviaka a ostatných predátorov na lokalitách hlucháňa a tetra holniaka                                                                       | EFP1, EFP2          | SP       |
| <b>Operatívny cieľ č. 2.1. Zvýšiť a udržať populáciu pôtika kapcavého (Aegolius funereus) na priemernej úrovni minimálne 110 obsadených revírov.</b>                                                        |                                                                                                                                                                 |                     |          |
| 2.1.1.                                                                                                                                                                                                      | Pri obnove programu starostlivosti o les uplatňovať potrebu maximálneho zachovania porastov vo veku nad 80 rokov                                                | EFP3                | VP       |
| 2.1.2.                                                                                                                                                                                                      | Ponechať pri spracúvaní kalamít na dožitie zdravé stromy, ak je to možné aspoň 5 stromov na 1 ha, takisto ponechávať zlomy                                      | EFP3                | VP       |
| 2.1.3.                                                                                                                                                                                                      | Vylúčiť leteckú a plošnú aplikáciu insekticídov okrem aplikácie na drevnú hmotu uskladnenú na odvozných miestach                                                | EFP2, EFP3          | VP       |
| 2.1.4.                                                                                                                                                                                                      | Vyhľadávať a nechať na dožitie stromy s dutinami                                                                                                                | EFP2, EFP3          | VP       |
| 2.1.5.                                                                                                                                                                                                      | Zabezpečiť výrobu a vyvesenie búdok                                                                                                                             | EFP3                | VP       |
| 2.1.6.                                                                                                                                                                                                      | Zpracovať relevantné opatrenia do PSOL                                                                                                                          | EFP3                | VP       |
| 2.1.7.                                                                                                                                                                                                      | Zabezpečiť pravidelne monitoring vybranej vzorky populácie pôtika                                                                                               | EFP2, EFP3          | VP       |
| 2.1.8.                                                                                                                                                                                                      | Usmerniť fotografovanie a filmovanie vtáctva v území                                                                                                            | EFP2, EFP3          | NP       |
| <b>Operatívny cieľ č. 2.2. Zvýšiť a udržať populáciu rybárika riečného (Alcedo atthis) na priemernej úrovni minimálne 40 obsadených revírov.</b>                                                            |                                                                                                                                                                 |                     |          |
| 2.2.1.                                                                                                                                                                                                      | Zabezpečiť pravidelne monitoring vybranej vzorky populácie rybárika                                                                                             | EFP4, EFP5, EFP6    | VP       |

| Číslo opatrenia                                                                                                                                          | Opatrenie                                                                                                                                                                    | Lokalita         | Priorita |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------|----------|
| 2.2.2.                                                                                                                                                   | Na vhodných lokalitách v nutných prípadoch upravovať hniezdne steny a vytvárať nové hniezdne možnosti pre rybárika                                                           | EFP4, EFP5, EFP6 | VP       |
| 2.2.3.                                                                                                                                                   | Spolupracovať so správcami tokov a vodných plôch pri zabezpečovaní ochrany rybárika a jeho hniezdných lokalít                                                                | EFP4, EFP5, EFP6 | VP       |
| 2.2.4.                                                                                                                                                   | Zvýšiť kontrolu dodržiavania predpisov na úseku ochrany prírody                                                                                                              | EFP5, EFP6       | VP       |
| 2.2.5.                                                                                                                                                   | Zamedziť výstavbe investičných zámerov ohrozujúcich hniezdne lokality                                                                                                        | EFP5             | VP       |
| 2.2.6.                                                                                                                                                   | Dôsledne posúdiť nové investičné zábery ohrozujúce hniezdne lokality                                                                                                         | EFP6             | VP       |
| 2.2.7.                                                                                                                                                   | Zlikvidovať/upozorniť na čierne stavby (rôzne prístrešky, chatky, bungalovy)                                                                                                 | EFP5             | SP       |
| <b>Operatívny cieľ č. 2.3. Zvýšiť a udržať populáciu orla skalného (<i>Aquila chrysaetos</i>) na priemernej úrovni minimálne 6 obsadených revírov.</b>   |                                                                                                                                                                              |                  |          |
| 2.3.1.                                                                                                                                                   | Zabezpečiť monitoring všetkých hniezdných okrskov orla skalného každoročne a každoročne dohľadávať hniezda v porastoch ohrozených ťažbou lesných porastov                    | CHVÚ             | VP       |
| 2.3.2.                                                                                                                                                   | Zabezpečiť po vyhnízení opravu všetkých známych nestabilných stromových hniezd a v prípade pádu na vhodných stromoch vyložiť náhradné hniezdne podložky                      | CHVÚ             | VP       |
| 2.3.3.                                                                                                                                                   | V okolí hniezd zabezpečiť vyhlásenie ochranných zón                                                                                                                          | EFP2, EFP3, EFP4 | VP       |
| 2.3.4.                                                                                                                                                   | Pri obnove programu starostlivosti o les uplatňovať potrebu maximálneho zachovania porastov vo veku nad 80 rokov.                                                            | EFP3             | VP       |
| 2.3.5.                                                                                                                                                   | Dôsledne posúdiť dopad investícií do cestovného ruchu a iných investícií na predmety ochrany                                                                                 | EFP3, EFP4       | VP       |
| 2.3.6.                                                                                                                                                   | Zabezpečiť kontrolnú činnosť dodržiavania obmedzení z dôvodov ochrany prírody                                                                                                | CHVÚ             | VP       |
| 2.3.7.                                                                                                                                                   | Zpracovať relevantné opatrenia ako zásady hospodárenia v lese do novovypracúvaných PSoL                                                                                      | EFP2, EFP3       | VP       |
| 2.3.8.                                                                                                                                                   | Nové elektrické vedenia ošetriť prvkami zamedzujúcim kolíziám a rovnako ošetriť aj existujúce vedenia                                                                        | CHVÚ             | VP       |
| 2.3.9.                                                                                                                                                   | Usmerniť fotografovanie orlov v blízkosti ich hniezdísk                                                                                                                      | EFP2, EFP3       | SP       |
| <b>Operatívny cieľ č. 2.4. Zvýšiť a udržať populáciu jariabka hôrneho (<i>Bonasa bonasia</i>) na priemernej úrovni minimálne 275 obsadených revírov.</b> |                                                                                                                                                                              |                  |          |
| 2.4.1.                                                                                                                                                   | Pri obnove programu starostlivosti o les uplatňovať potrebu maximálneho zachovania porastov vo veku nad 80 rokov                                                             | EFP3             | VP       |
| 2.4.2.                                                                                                                                                   | Vylúčiť aplikáciu insekticídov v lesných porastoch                                                                                                                           | EFP3             | VP       |
| 2.4.3.                                                                                                                                                   | Presadiť čo najvyššie zastúpenie pionierskych drevín v PSoL                                                                                                                  | EFP3             | VP       |
| 2.4.4.                                                                                                                                                   | Zabezpečiť pravidelný monitoring vybranej vzorky populácie                                                                                                                   | EFP3             | VP       |
| 2.4.5.                                                                                                                                                   | Zabezpečiť kontrolu predpisov obmedzujúcu zber lesných plodín v územiach s vyšším stupňom ochrany                                                                            | EFP2, EFP3       | SP       |
| 2.4.6.                                                                                                                                                   | Zpracovať relevantné opatrenia ako zásady hospodárenia v lese do novovypracúvaných PSoL                                                                                      | EFP3             | VP       |
| <b>Operatívny cieľ č. 2.5. Zvýšiť a udržať populáciu výra skalného (<i>Bubo bubo</i>) na priemernej úrovni minimálne 15 obsadených revírov.</b>          |                                                                                                                                                                              |                  |          |
| 2.5.1.                                                                                                                                                   | Zabezpečiť v prípade potreby vyhlásenie ochrannej zóny v okolí hniezda výra skalného                                                                                         | EFP3, EFP4       | VP       |
| 2.5.2.                                                                                                                                                   | V prípade realizácie investícií do cestovného ruchu, resp. aj iných väčších investícií dôsledne posúdiť ich dopad na predmet ochrany                                         | EFP3, EFP4       | VP       |
| 2.5.3.                                                                                                                                                   | Zabezpečiť ochranu hniezdných lokalít, a to kameňolomov, starých redších porastov na strmých stráňach a okolitých lesných porastov v prípade stromových alebo zemných hniezd | EFP3, EFP4       | VP       |
| 2.5.4.                                                                                                                                                   | Zabezpečiť pravidelný monitoring celej populácie výra                                                                                                                        | EFP3, EFP4       | VP       |

| Číslo opatrenia                                                                                                                                         | Opatrenie                                                                                                                                                                                                                             | Lokalita                   | Priorita |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------|----------|
| <b>Operatívny cieľ č. 2.6. Zvýšiť a udržať populáciu bociana bieleho (<i>Ciconia ciconia</i>) na priemernej úrovni minimálne 35 obsadených revírov.</b> |                                                                                                                                                                                                                                       |                            |          |
| 2.6.1.                                                                                                                                                  | Zabezpečiť pravidelný monitoring celej populácie a hniezdnej úspešnosti bociana bieleho                                                                                                                                               | EFP4 a okolité intravilány | VP       |
| 2.6.2.                                                                                                                                                  | Zmenu TTP na ornú pôdu alebo iný druh pozemku a rozoranie jestvujúcich TTP realizovať v minimálnej miere po zohľadnení potreby zachovania lovných biotopov druhu, presadzovať zachovanie TTP aj v rámci územnoplánovacej dokumentácie | EFP4                       | VP       |
| 2.6.3.                                                                                                                                                  | V rámci stavebných konaní (ako aj v procese EIA a súvisiacich konaniach) zachytávať prípadné ohrozenia hniezdných lokalít predmetov ochrany                                                                                           | EFP4 a okolité intravilány | VP       |
| 2.6.4.                                                                                                                                                  | V rámci územnoplánovacích a iných dokumentov požadovať zachovanie mokradí                                                                                                                                                             | EFP4                       | SP       |
| 2.6.5.                                                                                                                                                  | Systematicky zabezpečovať prekládky problematických hniezd bociana bieleho na elektrických vedeniach alebo iných objektoch                                                                                                            | EFP4 a okolité intravilány | VP       |
| 2.6.6.                                                                                                                                                  | V prípade stavby nových elektrických vedení je potrebné všetky ošetriť prvkami minimalizujúcich kolízie a úhyn vtáctva a rovnako ošetriť týmito prvkami aj existujúce vedenia                                                         | EFP4                       | VP       |
| 2.6.7.                                                                                                                                                  | Vylúčiť zásahy do mokradí a zabezpečiť revitalizáciu poškodených mokradí                                                                                                                                                              | EFP4                       | VP       |
| <b>Operatívny cieľ č. 2.7. Zvýšiť a udržať populáciu bociana čierneho (<i>Ciconia nigra</i>) na minimálnej úrovni 45 obsadených revírov.</b>            |                                                                                                                                                                                                                                       |                            |          |
| 2.7.1.                                                                                                                                                  | Zabezpečiť monitoring vybranej vzorky hniezdných okrskov bociana čierneho každoročne a každoročne dohľadávať hniezda v porastoch ohrozených ťažbou lesných porastov.                                                                  | EFP3                       | VP       |
| 2.7.2.                                                                                                                                                  | Zabezpečiť po vyhnízení opravu všetkých známych nestabilných hniezd a v prípade pádu na vhodných stromoch vyložiť náhradné hniezdne podložky                                                                                          | CHVÚ                       | VP       |
| 2.7.3.                                                                                                                                                  | V okolí hniezd zabezpečiť vyhlásenie ochranných zón                                                                                                                                                                                   | EFP2, EFP3, EFP4           | VP       |
| 2.7.4.                                                                                                                                                  | Pri obnove programu starostlivosti o les uplatňovať potrebu maximálneho zachovania porastov vo veku nad 80 rokov                                                                                                                      | EFP3                       | VP       |
| 2.7.5.                                                                                                                                                  | Dôsledne posúdiť dopad investícií do cestovného ruchu a iných investícií na predmety ochrany                                                                                                                                          | EFP3, EFP4, EFP5, EFP6     | VP       |
| 2.7.6.                                                                                                                                                  | Zabezpečiť kontrolnú činnosť dodržiavania obmedzení z dôvodov ochrany prírody                                                                                                                                                         | CHVÚ                       | VP       |
| 2.7.7.                                                                                                                                                  | Zpracovať relevantné opatrenia ako zásady hospodárenia v lese do novovypracúvaných PSoL                                                                                                                                               | EFP2, EFP3                 | VP       |
| 2.7.8.                                                                                                                                                  | Nové elektrické vedenia ošetriť prvkami zamedzujúcim kolíziám a rovnako ošetriť aj existujúce vedenia                                                                                                                                 | CHVÚ                       | VP       |
| 2.7.9.                                                                                                                                                  | Vylúčiť negatívne zásahy do mokradí a zabezpečiť revitalizáciu poškodených mokradí                                                                                                                                                    | EFP1, EFP4                 | SP       |
| 2.7.10.                                                                                                                                                 | Usmerniť fotografovanie bocianov čiernych v blízkosti ich hniezdísk                                                                                                                                                                   | EFP2, EFP3                 | SP       |
| <b>Operatívny cieľ č. 2.8. Zvýšiť a udržať populáciu prepelice poľnej (<i>Coturnix coturnix</i>) na minimálnej úrovni 400 volajúcich samcov.</b>        |                                                                                                                                                                                                                                       |                            |          |
| 2.8.1.                                                                                                                                                  | Zmenu TTP na ornú pôdu alebo iný druh pozemku a rozoranie jestvujúcich TTP realizovať v minimálnej miere po zohľadnení potreby zachovania lovných biotopov druhu, presadzovať zachovanie TTP aj v rámci územnoplánovacej dokumentácie | EFP4                       | VP       |
| 2.8.2.                                                                                                                                                  | Zabezpečiť kosenie TTP od 1. mája do 31. júla na súvislej ploche väčšej ako 0,5 hektára spôsobom od stredu do kraja, alebo od kraja ku kraju. Vylúčiť                                                                                 | EFP1, EFP4                 | VP       |

| Číslo opatrenia                                                                                                                                               | Opatrenie                                                                                                                                                                                                                     | Lokalita   | Priorita |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------|----------|
|                                                                                                                                                               | kosenie od kraja do stredu.                                                                                                                                                                                                   |            |          |
| 2.8.3.                                                                                                                                                        | Zabezpečiť dlhodobé poľnohospodárske využitie pozemkov vhodnou formou pre predmety ochrany                                                                                                                                    | EFP1, EFP4 | VP       |
| 2.8.4.                                                                                                                                                        | V rámci usmerňovania poľnohospodárskej činnosti prostredníctvom vydávania súhlasov obmedziť používanie hnojív a chemických látok na hniezdných lokalitách                                                                     | EFP1, EFP4 | VP       |
| 2.8.5.                                                                                                                                                        | V prípade potreby vytvoriť na okrajoch ornej pôdy trávnaté biopásky o šírke 5-10 m                                                                                                                                            | EFP4       | SP       |
| 2.8.6.                                                                                                                                                        | Zabezpečiť pravidelný monitoring vybranej vzorky populácie prepelice poľnej                                                                                                                                                   | EFP1, EFP4 | VP       |
| <b>Operatívny cieľ č. 2.9. Zvýšiť a udržať populáciu chrapkáča poľného (<i>Crex crex</i>) na minimálnej úrovni 160 volajúcich samcov.</b>                     |                                                                                                                                                                                                                               |            |          |
| 2.9.1.                                                                                                                                                        | Zmenu TTP na ornú pôdu alebo iný druh pozemku na hniezdiskách druhu, presadzovať zachovanie TTP aj v rámci územnoplánovacej dokumentácie                                                                                      | EFP4       | VP       |
| 2.9.2.                                                                                                                                                        | Zabezpečiť kosenie TTP od 1. mája do 31. júla na súvislej ploche väčšej ako 0,5 hektára spôsobom od stredu do kraja, alebo od kraja ku kraju. Vylúčiť kosenie od kraja do stredu.                                             | EFP1, EFP4 | VP       |
| 2.9.3.                                                                                                                                                        | Zabezpečiť dlhodobé poľnohospodárske využitie pozemkov vhodnou formou pre predmety ochrany                                                                                                                                    | EFP1, EFP4 | VP       |
| 2.9.4.                                                                                                                                                        | Vylúčiť kosenie a mulčovanie príslušným orgánom štátnej ochrany prírody na určených hniezdných lokalitách                                                                                                                     | EFP4       | VP       |
| 2.9.5.                                                                                                                                                        | V rámci stavebných konaní (ako aj v procese EIA a súvisiacich konaniach) zachytávať prípadné ohrozenia hniezdných lokalít                                                                                                     | EFP4       | VP       |
| 2.9.6.                                                                                                                                                        | V prípade ďalšieho poklesu populácií chrapkáča poľného využiť cieľnú ochranu hniezdisk s využitím ustanovení zákona 543/2002 Z.z. a vyhlášky MŽP SR č. 173/2005 Z.z.                                                          | EFP4       | SP       |
| 2.9.7.                                                                                                                                                        | Vylúčiť zásahy do mokradí a zabezpečiť revitalizáciu poškodených mokradí                                                                                                                                                      | EFP4       | VP       |
| 2.9.8.                                                                                                                                                        | V rámci usmerňovania poľnohospodárskej činnosti prostredníctvom vydávania súhlasov obmedziť používanie hnojív a chemických látok na hniezdných lokalitách                                                                     | EFP1, EFP4 | VP       |
| 2.9.9.                                                                                                                                                        | Zabezpečiť pravidelný monitoring vybranej vzorky populácie chrapkáča poľného                                                                                                                                                  | EFP1, EFP4 | VP       |
| <b>Operatívny cieľ č. 2.10. Zvýšiť a udržať populáciu strakoša obyčajného (<i>Lanius collurio</i>) na priemernej úrovni minimálne 750 obsadených revírov.</b> |                                                                                                                                                                                                                               |            |          |
| 2.10.1.                                                                                                                                                       | Zabezpečiť pravidelný monitoring vybranej vzorky populácie strakoša obyčajného                                                                                                                                                | EFP1, EFP4 | VP       |
| 2.10.2.                                                                                                                                                       | Zmenu TTP na ornú pôdu alebo iný druh pozemku a rozoranie jestvujúcich TTP realizovať v minimálnej miere po zohľadnení potreby zachovania biotopov druhu, presadzovať zachovanie TTP aj v rámci územnoplánovacej dokumentácie | EFP1, EFP4 | VP       |
| 2.10.3.                                                                                                                                                       | Zabezpečiť dlhodobé poľnohospodárske využitie pozemkov vhodnou formou                                                                                                                                                         | EFP1, EFP4 | VP       |
| 2.10.4.                                                                                                                                                       | Zachovávať dostatočné porasty krovín na hniezdných lokalitách                                                                                                                                                                 | EFP4       | VP       |
| <b>Operatívny cieľ č. 2.11. Zvýšiť a udržať populáciu strakoša veľkého (<i>Lanius excubitor</i>) na priemernej úrovni minimálne 55 obsadených revírov.</b>    |                                                                                                                                                                                                                               |            |          |
| 2.11.1.                                                                                                                                                       | Zabezpečiť pravidelný monitoring vybranej vzorky populácie strakoša veľkého                                                                                                                                                   | EFP1, EFP4 | VP       |
| 2.11.2.                                                                                                                                                       | Zmenu TTP na ornú pôdu alebo iný druh pozemku a rozoranie jestvujúcich TTP realizovať v minimálnej miere po zohľadnení potreby zachovania biotopov druhu, presadzovať zachovanie TTP aj v rámci územnoplánovacej dokumentácie | EFP1, EFP4 | VP       |
| 2.11.3.                                                                                                                                                       | Zabezpečiť dlhodobé poľnohospodárske využitie pozemkov vhodnou formou                                                                                                                                                         | EFP1, EFP4 | VP       |
| 2.11.4.                                                                                                                                                       | Zachovávať dostatočné porasty krovín na hniezdných lokalitách                                                                                                                                                                 | EFP4       | VP       |
| 2.11.5.                                                                                                                                                       | Zachovať (prípadne podľa potreby aj vysadiť) vyššie solitérne stromy ako                                                                                                                                                      | EFP4       | VP       |



| Číslo opatrenia                                                                                                                                                   | Opatrenie                                                                                                                                                           | Lokalita   | Priorita |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------|----------|
|                                                                                                                                                                   | potenciálne miesta hniezdenia a lovu strakoša veľkého                                                                                                               |            |          |
| <b>Operatívny cieľ č. 2.12. Zvýšiť a udržať populáciu kuvička vrabčieho (<i>Glaucidium passerinum</i>) na priemernej úrovni minimálne 250 obsadených revírov.</b> |                                                                                                                                                                     |            |          |
| 2.12.1.                                                                                                                                                           | Pri obnove programu starostlivosti o les uplatňovať potrebu maximálneho zachovania porastov vo veku nad 80 rokov                                                    | EFP3       | VP       |
| 2.12.2.                                                                                                                                                           | Ponechať pri spracúvaní kalamít na dožitie zdravé stromy, ak je to možné aspoň 5 stromov na 1 ha, takisto ponechávať zlomy                                          | EFP3       | VP       |
| 2.12.3.                                                                                                                                                           | Vylúčiť aplikáciu insekticídov v lesných porastoch                                                                                                                  | EFP2, EFP3 | VP       |
| 2.12.4.                                                                                                                                                           | Vyhľadávať a nechať na dožitie hniezdne stromy s dutinami                                                                                                           | EFP2, EFP3 | VP       |
| 2.12.5.                                                                                                                                                           | Zabezpečiť výrobu a vyvesenie búdok                                                                                                                                 | EFP3       | VP       |
| 2.12.6.                                                                                                                                                           | Zpracovať relevantné opatrenia do PSoL                                                                                                                              | EFP3       | VP       |
| 2.12.7.                                                                                                                                                           | Zabezpečiť pravidelne monitoring vybranej vzorky populácie kuvička                                                                                                  | EFP2, EFP3 | VP       |
| 2.12.8.                                                                                                                                                           | Usmerniť fotografovanie a filmovanie vtáctva v území                                                                                                                | EFP2, EFP3 | NP       |
| <b>Operatívny cieľ č. 2.13. Udržať populáciu d'ubníka trojprstého (<i>Picoides tridactylus</i>) na priemernej úrovni minimálne 150 obsadených revírov.</b>        |                                                                                                                                                                     |            |          |
| 2.13.1.                                                                                                                                                           | Pri obnove programu starostlivosti o les uplatňovať potrebu maximálneho zachovania porastov vo veku nad 80 rokov                                                    | EFP3       | VP       |
| 2.13.2.                                                                                                                                                           | Vylúčiť leteckú a plošnú aplikáciu insekticídov okrem aplikácie na drevnú hmotu uskladnenú na odvozných miestach                                                    | EFP2, EFP3 | VP       |
| 2.13.3.                                                                                                                                                           | Vyhľadávať a nechať na dožitie hniezdne stromy s dutinami                                                                                                           | EFP2, EFP3 | VP       |
| 2.13.4.                                                                                                                                                           | Zpracovať relevantné opatrenia do PSoL                                                                                                                              | EFP3       | VP       |
| 2.13.5.                                                                                                                                                           | Zabezpečiť pravidelne monitoring vybranej vzorky populácie d'ubníka                                                                                                 | EFP2, EFP3 | VP       |
| 2.13.6.                                                                                                                                                           | Usmerniť fotografovanie a filmovanie vtáctva v území                                                                                                                | EFP2, EFP3 | NP       |
| <b>Operatívny cieľ č. 2.14. Zvýšiť a udržať populáciu žlny sivej (<i>Picus canus</i>) na priemernej úrovni minimálne 35 obsadených revírov.</b>                   |                                                                                                                                                                     |            |          |
| 2.14.1.                                                                                                                                                           | Pri obnove programov starostlivosti o les uplatňovať požiadavku, aby rozloha lesných porastov so zastúpením buka vyšším ako 10 % a vekom nad 80 rokov sa zvyšovala  | EFP3       | VP       |
| 2.14.2.                                                                                                                                                           | Vylúčiť aplikáciu insekticídov v lesných porastoch                                                                                                                  | EFP2, EFP3 | VP       |
| 2.14.3.                                                                                                                                                           | Vyhľadávať a nechať na dožitie hniezdne stromy s dutinami                                                                                                           | EFP2, EFP3 | VP       |
| 2.14.4.                                                                                                                                                           | Pri obnove programov starostlivosti o les uplatňovať požiadavku, aby rozloha lesných porastov so zastúpením buka vyšším ako 10 % a vekom nad 80 rokov sa zvyšovala  | EFP3       | VP       |
| 2.14.5.                                                                                                                                                           | Zpracovať relevantné opatrenia do PSoL                                                                                                                              | EFP3       | VP       |
| 2.14.6.                                                                                                                                                           | Zabezpečiť pravidelne monitoring vybranej vzorky populácie žlny sivej                                                                                               | EFP2, EFP3 | VP       |
| 2.14.7.                                                                                                                                                           | Usmerniť fotografovanie a filmovanie vtáctva v území                                                                                                                | EFP2, EFP3 | NP       |
| <b>Operatívny cieľ č. 2.15. Zvýšiť a udržať populáciu sovy dlhochvostej (<i>Strix uralensis</i>) na priemernej úrovni minimálne 30 obsadených revírov.</b>        |                                                                                                                                                                     |            |          |
| 2.15.1.                                                                                                                                                           | Pri obnove programu starostlivosti o les uplatňovať potrebu maximálneho zachovania porastov vo veku nad 80 rokov                                                    | EFP3       | VP       |
| 2.15.2.                                                                                                                                                           | Vylúčiť aplikáciu insekticídov v lesných porastoch                                                                                                                  | EFP2, EFP3 | VP       |
| 2.15.3.                                                                                                                                                           | Vyhľadávať a nechať na dožitie hniezdne stromy s dutinami                                                                                                           | EFP2, EFP3 | VP       |
| 2.15.4.                                                                                                                                                           | Zabezpečiť výrobu a vyvesenie búdok v porastoch nad 40 rokov tak, aby spolu na 1 km <sup>2</sup> v porastoch vo veku 41-100 rokov boli umiestnené minimálne 2 búdky | EFP3       | VP       |
| 2.15.5.                                                                                                                                                           | Zpracovať relevantné opatrenia do PSoL                                                                                                                              | EFP3       | VP       |
| 2.15.6.                                                                                                                                                           | Zabezpečiť pravidelne monitoring vybranej vzorky populácie sovy dlhochvostej                                                                                        | EFP2, EFP3 | VP       |
| 2.15.7.                                                                                                                                                           | Usmerniť fotografovanie a filmovanie vtáctva v území                                                                                                                | EFP2, EFP3 | NP       |

| Číslo opatrenia                                                                                                                                   | Opatrenie                                                                                                                                         | Lokalita      | Priorita |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------|----------|
| <b>Operatívny cieľ č. 2.16. Pri obnove programu starostlivosti o les uplatňovať potrebu maximálneho zachovania porastov vo veku nad 80 rokov.</b> |                                                                                                                                                   |               |          |
| 2.16.1.                                                                                                                                           | Monitorovať pravidelne zastúpenie porastov so zastúpením buka nad 10 %                                                                            | EF3           | VP       |
| 2.16.2.                                                                                                                                           | Zabezpečiť relevantnú ochranu väčším fragmentom starších porastov s vyšším zastúpením buka                                                        | EF3           | VP       |
| 2.16.3.                                                                                                                                           | Pri obnove programu starostlivosti o les uplatňovať potrebu maximálneho zachovania porastov vo veku nad 80 rokov                                  | EF3           | VP       |
| 2.16.4.                                                                                                                                           | V územnoplánovacej dokumentácii presadzovať vysoké zastúpenie stromovej zelene v intravilánoch s výskytom žltouchvosta hôrneho                    | EF4           | VP       |
| 2.16.5.                                                                                                                                           | Vyhľadávať hniezdne stromy žltouchvosta hôrneho a v prípade, že ide o staršie stromy zabezpečiť ich ochranu                                       | EF4           | VP       |
| 2.16.6.                                                                                                                                           | V prípade, že niektoré obce nezvládajú výkon kompetencií na ochranu drevín, preniesť tieto kompetencie na okresný úrad                            | EF4           | VP       |
| 2.16.7.                                                                                                                                           | V lesných porastoch nedosahujúcich vek 80 rokov alebo nedosahujúcich vhodnú štruktúru pre hniezdenie žltouchvosta hôrneho vyvesiť hniezdne búdky  | EF3, EF4      | VP       |
| <b>Operatívny cieľ č. 3.1. Zabezpečiť aby podiel lesa vo veku nad 80 rokov zostal v EF3 minimálne 25 %.</b>                                       |                                                                                                                                                   |               |          |
| 3.1.1.                                                                                                                                            | Monitorovať pravidelne zastúpenie porastov vo veku nad 80 rokov                                                                                   | EF3           | VP       |
| 3.1.2.                                                                                                                                            | Kontrolovať dodržiavanie legislatívy na úseku ochrany prírody a hospodárenia v lese pri obnovných ťažbách                                         | EF3           | VP       |
| 3.1.3.                                                                                                                                            | Pri obnove programu starostlivosti o les uplatňovať potrebu maximálneho zachovania porastov vo veku nad 80 rokov                                  | EF3           | VP       |
| <b>Operatívny cieľ č. 3.2. Udržať populáciu tesára čierneho (<i>Dryocopus martius</i>) na minimálnej úrovni 100 obsadených revírov.</b>           |                                                                                                                                                   |               |          |
| 3.2.1.                                                                                                                                            | Pri obnove programu starostlivosti o les uplatňovať potrebu maximálneho zachovania porastov vo veku nad 80 rokov                                  | EF3           | VP       |
| 3.2.2.                                                                                                                                            | Ponechať pri spracúvaní kalamít na dožitie zdravé stromy, ak je to možné aspoň 5 stromov na 1 ha, takisto ponechávať zlomy                        | EF3           | VP       |
| 3.2.3.                                                                                                                                            | Vylúčiť aplikáciu insekticídov v lesných porastoch                                                                                                | EF2, EF3      | VP       |
| 3.2.4.                                                                                                                                            | Vyhľadávať a nechať na dožitie hniezdne stromy s dutinami                                                                                         | EF2, EF3      | VP       |
| 3.2.5.                                                                                                                                            | Zpracovať relevantné opatrenia do PSoL                                                                                                            | EF3           | VP       |
| 3.2.6.                                                                                                                                            | Zabezpečiť pravidelne monitoring vybranej vzorky populácie tesára                                                                                 | EF2, EF3      | VP       |
| 3.2.7.                                                                                                                                            | Usmerniť fotografovanie a filmovanie vtáctva v území                                                                                              | EF2, EF3      | NP       |
| <b>Operatívny cieľ č. 3.3. Udržať populáciu včelára lesného (<i>Pernis apivorus</i>) na minimálnej úrovni 40 obsadených revírov.</b>              |                                                                                                                                                   |               |          |
| 3.3.1.                                                                                                                                            | Zabezpečiť pravidelne monitoring vybraných hniezdných okrskov včelára lesného                                                                     | CHVÚ          | VP       |
| 3.3.2.                                                                                                                                            | V okolí vybraných hniezd zabezpečiť vyhlásenie ochranných zón                                                                                     | EF2, EF3, EF4 | VP       |
| 3.3.3.                                                                                                                                            | Pri obnove programu starostlivosti o les uplatňovať potrebu maximálneho zachovania porastov vo veku nad 80 rokov                                  | EF3           | VP       |
| 3.3.4.                                                                                                                                            | Dôsledne posúdiť dopad investícií do cestovného ruchu a iných investícií na predmety ochrany                                                      | EF3, EF4      | VP       |
| 3.3.5.                                                                                                                                            | Zabezpečiť kontrolnú činnosť dodržiavania obmedzení z dôvodov ochrany prírody                                                                     | CHVÚ          | VP       |
| 3.3.6.                                                                                                                                            | Zpracovať relevantné opatrenia ako zásady hospodárenia v lese do novovypracúvaných PSoL                                                           | EF2, EF3      | VP       |
| 3.3.7.                                                                                                                                            | Zmenu TTP na ornú pôdu alebo iný druh pozemku a rozoranie jestvujúcich TTP realizovať v minimálnej miere po zohľadnení potreby zachovania lovných | EF4           | VP       |

| Číslo opatrenia                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         | Opatrenie                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   | Lokalita    | Priorita |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------|----------|
|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         | biotopov druhu, presadzovať zachovanie TTP aj v rámci územnoplánovacej dokumentácie                                                                                                                                                                                                                                                         |             |          |
| 3.3.8.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  | Zabezpečiť dlhodobé poľnohospodárske využitie pozemkov vhodnou formou (pastva, kosenie) a zabrániť opusteniu poľnohospodárskej pôdy.                                                                                                                                                                                                        | EFP4        | VP       |
| 3.3.9.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  | Nové elektrické vedenia ošetriť prvkami zamedzujúcim kolíziám a rovnako ošetriť aj existujúce vedenia                                                                                                                                                                                                                                       | CHVÚ        | VP       |
| 3.3.10.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 | Vylúčiť negatívne zásahy do mokradí a zabezpečiť revitalizáciu poškodených mokradí                                                                                                                                                                                                                                                          | EFP1, EFP4  | SP       |
| 3.3.11.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 | Usmerniť fotografovanie včelárov v blízkosti hniezdísk                                                                                                                                                                                                                                                                                      | EFP2, EFP3  | NP       |
| <b>Operatívny cieľ č. 4.1. Zabezpečiť aktualizáciu vyhlášky MŽP SR č. 173/2005 Z. z. s cieľom vylúčenia druhov leka lesného (<i>Caprimulgus europaeus</i>), chriašťa bodkovaného (<i>Porzana porzana</i>), chriašťa malého <i>Porzana parva</i>) a doplnenia druhu kačica chriplavka (<i>Anas strepera</i>) do zoznamu predmetov ochrany a prehodnotenia zakázaných činností tak, aby boli adresné k požiadavkám predmetov ochrany.</b> |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |             |          |
| 4.1.1.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  | Overiť veľkosť populácie chriašťa bodkovaného, chriašťa malého a leka lesného v CHVÚ Horná Orava cieľným mapovaním v rozsahu minimálne 5 rokov nasledujúcich po sebe                                                                                                                                                                        | CHVÚ        | VP       |
| 4.1.2.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  | Monitorovať celú populáciu kačice chriplavky v CHVÚ pravidelne                                                                                                                                                                                                                                                                              | EFP5        | VP       |
| 4.1.3.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  | Zhodnotiť efektívnosť súčasných obmedzení platných v CHVÚ a pokrytie opatrení navrhnutých v PS vyhláškou MŽP SR č. 173/2005 Z.z. a platnou legislatívou                                                                                                                                                                                     | CHVÚ        | VP       |
| 4.1.4.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  | Vylúčiť z predmetov ochrany leka lesného, chriašťa bodkovaného a chriašťa malého, ak opakovane nespĺnia kritériá pre zaradenie medzi predmety ochrany z dôvodov, ktoré nie sú podmienené negatívnymi antropickými faktormi                                                                                                                  | CHVÚ        | VP       |
| 4.1.5.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  | Doplniť medzi predmety ochrany kačicu chriplavku, ak po dobu 5 rokov za sebou splní kritériá pre zaradenie medzi predmety ochrany                                                                                                                                                                                                           | CHVÚ        | VP       |
| 4.1.6.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  | Aktualizovať zoznam zakázaných činností vo vyhláške MŽP SR č 173/2005 Z.z. aby kopíroval relevantné usmernenia a zásady hospodárenia vychádzajúce z programu starostlivosti o CHVÚ Horná Orava                                                                                                                                              | CHVÚ        | VP       |
| <b>Operatívny cieľ č. 4.2. Vyhodnotiť adresnosť legislatívneho rámca pre ochranu predmetov ochrany a presadiť potrebné úpravy.</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |             |          |
| 4.2.1.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  | Vyhodnotiť, či sektorová legislatíva (poľnohospodárska, lesnícka, poľovnícka a i.) vrátane dotačných programov pre poľnohospodárov, subjekty hospodáriace v lese a iných užívateľov, umožňuje realizáciu opatrení navrhovaných v PS.                                                                                                        | CHVÚ        | VP       |
| 4.2.2.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  | Zasadiť sa za zmenu v národnej legislatíve v prípade ak realizácia niektorých opatrení navrhovaných v PS CHVÚ Horná Orava naráža na legislatívne prekážky (napríklad zníženie zakmenenia) a upraviť existujúce dotačné programy (napr. PRV 2014-2020) s cieľom podpory navrhovaných opatrení v lesnom hospodárstve a pri poľnohospodárstve. | CHVÚ        | VP       |
| <b>Operatívny cieľ č. 4.3. Upraviť hranice CHVÚ Horná Orava odčlenením intravilánov, urbanizovaných zón a pričlenením zachovalých území s výskytom kritériových druhov v Oravskej Magure (masív Kubínskej hole) a Oravskej vrchovine (masív Uhlísk a Háleckovej).</b>                                                                                                                                                                   |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |             |          |
| 4.3.1.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  | Zmonitorovať kompletne výskyt predmetov ochrany v intravilánoch začlenených do CHVÚ a v urbanizovaných zonach                                                                                                                                                                                                                               | EFP4        | VP       |
| 4.3.2.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  | Zmonitorovať kompletne výskyt predmetov ochrany vo vybraných územiach priľahlých k CHVÚ so zameraním na lokality potenciálne vhodné k začleneniu do CHVÚ                                                                                                                                                                                    | okolie CHVÚ | VP       |
| 4.3.3.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  | Vyčleniť z CHVÚ intravilány bez výskytu predmetov ochrany a bez                                                                                                                                                                                                                                                                             | EFP4        | VP       |

| Číslo opatrenia                                                                                                                                                                                | Opatrenie                                                                                                                                                                                                                                             | Lokalita               | Priorita |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------|----------|
|                                                                                                                                                                                                | predpokladu pre výskyt týchto druhov                                                                                                                                                                                                                  |                        |          |
| 4.3.4.                                                                                                                                                                                         | Pričleniť k CHVÚ územia hraničiace s ním s významným výskytom predmetov ochrany                                                                                                                                                                       | CHVÚ                   | VP       |
| <b>Operatívny cieľ č. 5.1. Zlepšiť úroveň poznania vtáctva, propagovať myšlienku ochrany významnej ornitologickej lokality a vybudovať infraštruktúru pre pozorovanie vtáctva na lokalite.</b> |                                                                                                                                                                                                                                                       |                        |          |
| 5.1.1.                                                                                                                                                                                         | Realizovať informačné a praktické ekovýchové aktivity pre farmárov, lesníkov, rybárov, poľovníkov a miestnych obyvateľov o význame tejto lokality                                                                                                     | CHVÚ                   | VP       |
| 5.1.2.                                                                                                                                                                                         | Pri investíciách do mäkkých foriem cestovného ruchu (napr. výstavba nových turistických chodníkov, altánkov, rozhľadní) zvážiť a posúdiť tieto investície z pohľadu dopadu na predmety ochrany                                                        | CHVÚ                   | VP       |
| 5.1.3.                                                                                                                                                                                         | Usmerniť fotografovanie a filmovanie vtáctva v území tak, aby neohrozovalo vtáky na hniezdiskách a nevedlo k zmareniu hniezdení                                                                                                                       | CHVÚ                   | SP       |
| 5.1.4.                                                                                                                                                                                         | Usmerniť návštevnosť na hniezdiskách vodného vtáctva mimo citlivých lokalít. Vybudovať preto vhodnú infraštruktúru (zábrany na vjazd motorových vozidiel, záchytné menšie parkoviská a prístupové náhradné chodníky na menej citlivé lokality a pod.) | EFP5                   | VP       |
| 5.1.5.                                                                                                                                                                                         | Na vhodných miestach vybudovať pozorovateľne vtáctva, náučný chodník, fotokryty a úkryty (drobné útulne) pre turistov za účelom usmernenia návštevnosti územia                                                                                        | CHVÚ                   | VP       |
| 5.1.6.                                                                                                                                                                                         | Každoročne organizovať exkurzie s pozorovaním vtáctva pre verejnosť                                                                                                                                                                                   | CHVÚ                   | VP       |
| 5.1.7.                                                                                                                                                                                         | Pravidelne organizovať prednášky a ďalšie ekovýchové aktivity na všetkých školách v obciach a mestách dotknutých CHVÚ                                                                                                                                 | CHVÚ a okolie          | VP       |
| 5.1.8.                                                                                                                                                                                         | Vydávať letáky a iné vhodné propagačné materiály o lokalite a umiestňovať pravidelne súvisiace články aj do regionálnych médií a vydať film o CHVÚ.                                                                                                   | CHVÚ                   | VP       |
| 5.1.9.                                                                                                                                                                                         | Vhodnou formou propagovať prírodné hodnoty Hornej Oravy v zahraničí s cieľom zvýšenia počtu návštevníkov využívajúcich mäkké formy cestovného ruchu                                                                                                   | CHVÚ                   | SP       |
| 5.1.10.                                                                                                                                                                                        | Realizovať rôzne ekovýchové a vzdelávacie podujatia za účelom získať pre mapovanie a ochranu obyvateľov (napr. tábory, semináre, školenia a pod.)                                                                                                     | CHVÚ                   | SP       |
| <b>Operatívny cieľ č. 5.2. Zapájať miestnych obyvateľov do praktickej ochrany vtáctva, zapájať vlastníkov pozemkov do vykonávania praktického manažmentu.</b>                                  |                                                                                                                                                                                                                                                       |                        |          |
| 5.2.1.                                                                                                                                                                                         | Realizovať informačné aktivity pre farmárov, lesníkov, rybárov, poľovníkov a miestnych obyvateľov o správnom hospodárení v CHVÚ                                                                                                                       | CHVÚ                   | VP       |
| 5.2.2.                                                                                                                                                                                         | Spolupracovať so správcami tokov a vodných plôch pri zabezpečovaní ochrany rybárstva a jeho hniezdných lokalít                                                                                                                                        | EFP4, EFP5, EFP6       | VP       |
| 5.2.3.                                                                                                                                                                                         | Spolupracovať so správcami elektrických rozvodných sietí na prekládkach hniezd bociana bieleho a pri ošetrovaní prvkami zabraňujúcimi kolíziám vtáctva                                                                                                | CHVÚ                   | VP       |
| 5.2.4.                                                                                                                                                                                         | V spolupráci s miestnymi vlastníkami odstrániť čierne stavby stojace na ich pozemkoch a eliminovať vznik nových                                                                                                                                       | CHVÚ – prednostne EFP5 | VP       |
| 5.2.6.                                                                                                                                                                                         | Zabezpečiť dostatočné posunutie informácií vlastníkom a užívateľom pozemkov o možnostiach čerpania finančných prostriedkov, ktoré môžu prispieť k zlepšeniu podmienok pre ochranu druhov v území (operačné programy, PRV a pod.)                      | CHVÚ                   | VP       |
| 5.2.7.                                                                                                                                                                                         | V prípade záujmu vlastníkov zrealizovať výmeny pozemkov s väčšími obmedzeniami (pozemky v zóne A, resp. spadajúce do EFP2) za pozemky s menšími obmedzeniami v hospodárení                                                                            | CHVÚ                   | VP       |

## Aktivity na realizáciu navrhovaných opatrení

|                                      |                                                                                                                                                                                                                              |
|--------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 1. Názov a kód <b>aktivity</b>       | <b>SKCHVU008-01 Ochrana hniezd a hniezdných stromov výberových vtáčích druhov</b>                                                                                                                                            |
| 2. Príslušný operatívny cieľ         | 1.1., 1.3., 2.1., 2.3., 2.5., 2.7., 2.9., 2.12., 2.13., 2.14., 2.15., 2.16., 3.2., 3.3.                                                                                                                                      |
| 3. Príslušné opatrenie               | 1.1.3., 1.3.5., 2.1.4., 2.3.3., 2.5.1., 2.7.3., 2.9.6., 2.12.4., 2.13.3., 2.14.3., 2.15.3., 2.16.5., 3.2.4., 3.3.2.                                                                                                          |
| 4. Stručný popis                     | Lokalizácia hniezd a hniezdných (dutinových) stromov a následné vyhlasovanie ochranných opásí okolo aktívnych hniezd, ponechávanie dutinových stromov na dožitie                                                             |
| 5. Priorita                          | Vysoká                                                                                                                                                                                                                       |
| 6. Miesto realizácie                 | EFP2, EFP3, EFP4                                                                                                                                                                                                             |
| 7. Dátum realizácie                  | Každoročne                                                                                                                                                                                                                   |
| 8. Spôsob realizácie                 | Z vlastných zdrojov, dodávateľsky                                                                                                                                                                                            |
| 9. Možný realizátor                  | ŠOP SR (vyhlasovanie ochranných pásiem, kontrola dodržiavania ochranných opatrení), organizácia aktívna v ochrane prírody <sup>16</sup> (lokalizácia hniezd a dutinových stromov, kontrola dodržiavania ochranných opatrení) |
| 10. Odhadované výdavky               | Spolu 64 000 €, priemerné výdavky za rok 2 133 €/rok <sup>17</sup>                                                                                                                                                           |
| 11. Predpokladaný zdroj financovania | Eurofondy <sup>18</sup> , rozpočet ŠOP SR                                                                                                                                                                                    |
| 12. Obdobie vyhodnocovania výsledkov | Každoročne po skončení hniezdnej sezóny                                                                                                                                                                                      |
| 13. Spôsob vyhodnotenia realizácie   | Záverečná správa po ukončení sezóny                                                                                                                                                                                          |
| 14. Poznámka                         | Vzhľadom na pomerne časté menenie hniezd a dutinových stromov je potrebná ich každoročná lokalizácia                                                                                                                         |

|                                      |                                                                                                                            |
|--------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 1. Názov a kód <b>aktivity</b>       | <b>SKCHVU008-02 Zníženie mortality vtákov na elektrických vedeniach</b>                                                    |
| 2. Príslušný operatívny cieľ         | 1.1., 1.2., 1.5., 2.3., 2.6., 2.7., 3.3.                                                                                   |
| 3. Príslušné opatrenie               | 1.1.10., 1.2.8., 1.5.17., 2.3.8., 2.6.6., 2.7.8., 3.3.9.                                                                   |
| 4. Stručný popis                     | Inštalácia zábran proti zosadaniu, resp. kolízii s vtáctvom na doteraz takto neošetrených vzdušných elektrických vedeniach |
| 5. Priorita                          | Stredná                                                                                                                    |
| 6. Miesto realizácie                 | CHVÚ                                                                                                                       |
| 7. Dátum realizácie                  | Priebežne                                                                                                                  |
| 8. Spôsob realizácie                 | Dodávateľsky                                                                                                               |
| 9. Možný realizátor                  | Subjekt prevádzkujúci príslušné elektrické vedenie                                                                         |
| 10. Odhadované výdavky               | Spolu 49 000 €, priemerné výdavky za rok 1 633 €/rok                                                                       |
| 11. Predpokladaný zdroj financovania | Iné zdroje <sup>19</sup>                                                                                                   |
| 12. Obdobie vyhodnocovania výsledkov | Priebežne po skončení stavby nového vedenia, resp. po ošetrení existujúceho vedenia systémom zábran proti zosadaniu, resp. |

<sup>16</sup> Ide o subjekt, ktorý má dostatočné odborné teoretické a praktické vedomosti, skúsenosti a možnosti v požadovanej kvalite a rozsahu zabezpečiť realizáciu jednotlivých projektov

<sup>17</sup> Priemerné výdavky na rok sú zaokrúhlené na celé Euro nadol

<sup>18</sup> Európske štrukturálne a investičné fondy

<sup>19</sup> Predpokladá sa zapojenie podnikateľských subjektov prevádzkujúcich elektrické rozvodné zariadenia

|                                           |                                                                                                              |
|-------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                           | kolízii s vtáctvom                                                                                           |
| <b>13. Spôsob vyhodnotenia realizácie</b> | Záverečná správa po ukončení sezóny                                                                          |
| <b>14. Poznámka</b>                       | Projekt sa realizuje vždy pri rekonštrukcii jestvujúcich alebo budovaní nových vzdušných elektrických vedení |

|                                             |                                                                                                                                                                     |
|---------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <b>1. Názov a kód aktivity</b>              | <b>SKCHVU008-03 Zvýšenie hniezdných príležitostí výberových vtáčích druhov</b>                                                                                      |
| <b>2. Príslušný operatívny cieľ</b>         | 1.1., 1.3., 1.4., 1.6., 2.1., 2.2., 2.3., 2.6., 2.7., 2.12., 2.15., 2.16.                                                                                           |
| <b>3. Príslušné opatrenie</b>               | 1.1.2., 1.3.6., 1.4.6., 1.6.7., 1.6.18., 2.1.5., 2.2.2., 2.2.3., 2.3.2., 2.6.5., 2.6.7., 2.7.2., 2.12.5., 2.15.4., 2.16.5., 2.16.7.                                 |
| <b>4. Stručný popis projektu</b>            | Oprava jestvujúcich a budovanie umelých hniezd, inštalácia vtáčích búdok, úprava a udržiavanie vhodných stien pre rybáriky, vybudovanie ostrovov pre vodné vtáctvo. |
| <b>5. Priorita</b>                          | Vysoká                                                                                                                                                              |
| <b>6. Miesto realizácie</b>                 | EFP2, EFP3, EFP4, EFP5, EFP6                                                                                                                                        |
| <b>7. Dátum realizácie</b>                  | Priebežne                                                                                                                                                           |
| <b>8. Spôsob realizácie</b>                 | Dodávateľsky                                                                                                                                                        |
| <b>9. Možný realizátor</b>                  | ŠOP SR, organizácia aktívna v ochrane prírody, vlastník/ užívateľ územia                                                                                            |
| <b>10. Odhadované výdavky</b>               | Spolu 259 000 € <sup>20</sup> , priemerné výdavky za rok 8 633 €/rok                                                                                                |
| <b>11. Predpokladaný zdroj financovania</b> | Eurofondy, rozpočet ŠOP SR, iné zdroje                                                                                                                              |
| <b>12. Obdobie vyhodnocovania výsledkov</b> | Každoročne po skončení hniezdnej sezóny v prípade realizácie projektu                                                                                               |
| <b>13. Spôsob vyhodnotenia realizácie</b>   | Záverečná správa z projektu, neskôr záverečná správa z každoročného monitoringu hniezdných príležitostí                                                             |
| <b>14. Poznámka</b>                         | Realizácia projektu sa uskutoční v rôznom období v závislosti od finančných možností a zamerania na dané opatrenie                                                  |

|                                     |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |
|-------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <b>1. Názov a kód aktivity</b>      | <b>SKCHVU008-04 Zlepšenie stavu hniezdných biotopov výberových vtáčích druhov</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |
| <b>2. Príslušný operatívny cieľ</b> | 1.1., 1.2., 1.3., 1.4., 1.5., 1.6., 1.7., 2.1., 2.2., 2.3., 2.4., 2.5., 2.6., 2.7., 2.8., 2.9., 2.10., 2.11., 2.12., 2.13., 2.14., 2.15., 2.16., 3.1., 3.2., 3.3., 5.1.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |
| <b>3. Príslušné opatrenie</b>       | 1.1.4., 1.1.7., 1.1.8., 1.1.9., 1.1.11., 1.2.1., 1.2.2., 1.2.3., 1.2.8., 1.2.6., 1.2.7., 1.2.9., 1.2.11., 1.2.12., 1.3.1., 1.3.2., 1.3.4., 1.3.7., 1.3.8., 1.4.1., 1.4.4., 1.5.1., 1.5.2., 1.5.3., 1.5.4., 1.5.5., 1.5.6., 1.5.6., 1.5.7., 1.5.8., 1.5.9., 1.5.10., 1.5.11., 1.5.12., 1.5.19., 1.6.2., 1.6.3., 1.6.4., 1.6.5., 1.6.6., 1.6.7., 1.6.8., 1.6.9., 1.6.10., 1.6.16., 1.6.20., 1.6.21., 1.6.22., 1.7.1., 2.1.1., 2.1.2., 2.1.3., 2.1.6., 2.2.5., 2.2.6., 2.3.4., 2.3.5., 2.3.7., 2.4.1., 2.4.2., 2.4.3., 2.4.6., 2.5.2., 2.5.3., 2.6.2., 2.6.3., 2.6.4., 2.6.7., 2.7.4., 2.7.5., 2.7.7., 2.7.9., 2.8.1., 2.8.2., 2.8.3., 2.8.4., 2.8.5., 2.9.1., 2.9.2., 2.9.3., 2.9.4., 2.9.5., 2.9.6., 2.9.7., 2.9.8., 2.10.2., 2.10.3., 2.10.4., 2.11.2., 2.11.3., 2.11.4., 2.11.5., 2.12.1., 2.12.2., 2.12.3., 2.12.6., 2.13.1., 2.13.2., 2.13.4., 2.14.1., 2.14.2., 2.14.4., 2.14.5., 2.15.1., 2.15.2., 2.15.5., 2.16.2., 2.16.3., 2.16.4., 2.16.5., 2.16.6., 3.1.3., |

<sup>20</sup> V prvých rokoch realizácie sa na zlepšenie hniezdných príležitostí urobia väčšie zásahy, ktoré neskôr stačí udržiavať. Odhadované výdavky na realizáciu aktivity sú tak v prvých rokoch realizácie programu starostlivosti o CHVÚ Horná Orava vyššie ako priemerná hodnota.

|                                             |                                                                                                                                                                                                                                                 |
|---------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                             | 3.2.1., 3.2.2., 3.2.3., 3.2.5, 3.3.3., 3.3.4., 3.3.6., 3.3.7., 3.3.8., 3.3.10., 5.1.2., 5.1.3.                                                                                                                                                  |
| <b>4. Stručný popis</b>                     | Realizácia manažmentu mokradí (zlepšenie vodného režimu, odstránenie náletu), usmernenie lesohospodárskej činnosti vrátane prekategORIZOVANIA lesov v EFP2 na lesy osobitného určenia, odstránenie náletu v EFP1, usmernenie využívania krajiny |
| <b>5. Priorita</b>                          | Vysoká                                                                                                                                                                                                                                          |
| <b>6. Miesto realizácie</b>                 | EFP1, EFP2, EFP3, EFP4, EFP5, EFP6                                                                                                                                                                                                              |
| <b>7. Dátum realizácie</b>                  | Priebežne                                                                                                                                                                                                                                       |
| <b>8. Spôsob realizácie</b>                 | Dodávateľsky                                                                                                                                                                                                                                    |
| <b>9. Možný realizátor</b>                  | ŠOP SR, organizácia aktívna v ochrane prírody, vlastník/ užívateľ územia                                                                                                                                                                        |
| <b>10. Odhadované výdavky</b>               | Spolu 1 223 900 € <sup>21</sup> , priemerné výdavky za rok 40 796 €/rok                                                                                                                                                                         |
| <b>11. Predpokladaný zdroj financovania</b> | Eurofondy, rozpočet ŠOP SR, iné zdroje                                                                                                                                                                                                          |
| <b>12. Obdobie vyhodnocovania výsledkov</b> | Každoročne po skončení hniezdnej sezóny v prípade realizácie projektu                                                                                                                                                                           |
| <b>13. Spôsob vyhodnotenia realizácie</b>   | Záverečná správa z projektu, neskôr záverečná správa z každoročného monitoringu hniezdísk a potrebných zásahov.                                                                                                                                 |
| <b>14. Poznámka</b>                         | Realizácia projektu sa uskutoční v rôznom období v závislosti od finančných možností a nadväzujúcich činností (napr. schvaľovanie programov starostlivosti o les)                                                                               |

|                                     |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |
|-------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <b>1. Názov a kód aktivity</b>      | <b>SKCHVU008-05 Zvýšenie kontrolnej činnosti v oblasti ochrany prírody</b>                                                                                                                                                                                                                                                      |
| <b>2. Príslušný operatívny cieľ</b> | 1.1., 1.2., 1.3., 1.4., 1.5., 1.6., 2.1., 2.2., 2.3., 2.4., 2.7., 2.8., 2.12., 2.13., 2.14., 2.15., 2.16., 3.1., 3.2., 3.3., 5.1., 5.2.                                                                                                                                                                                         |
| <b>3. Príslušné opatrenie</b>       | 1.1.5., 1.1.6., 1.1.12., 1.2.3., 1.2.5., 1.2.7., 1.2.13., 1.4.3., 1.4.4., 1.4.5., 1.5.13., 1.5.16., 1.5.18., 1.6.5., 1.6.11., 1.6.12., 1.6.13., 1.6.14., 1.6.15., 1.6.17., 2.1.8., 2.2.4., 2.2.7., 2.3.6., 2.3.9., 2.4.5., 2.7.6., 2.7.10., 2.12.8., 2.13.6., 2.14.7., 2.15.7., 3.1.2., 3.2.7., 3.3.5., 3.3.11., 5.1.4., 5.2.4. |
| <b>4. Stručný popis</b>             | Zvýšenie kontrolnej činnosti dodržiavania platných právnych predpisov v oblasti ochrany prírody, kontroly dodržiavania opatrení v ochranných pásmach okolo hniezd, zákazov vjazdov do lesa a na brehy vôd, zberu lesných plodov, dodržiavania podmienok vydaných rozhodnutí,                                                    |
| <b>5. Priorita</b>                  | Vysoká                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |
| <b>6. Miesto realizácie</b>         | CHVÚ                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |
| <b>7. Dátum realizácie</b>          | Každoročne                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |
| <b>8. Spôsob realizácie</b>         | Z vlastných zdrojov                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |
| <b>9. Možný realizátor</b>          | ŠOP SR                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |

<sup>21</sup> V prvých rokoch realizácie programu starostlivosti o CHVÚ Horná Orava sa zásadne zlepši stav biotopov vtákov na lokalitách, kde sa dlhodobo manažment nerealizoval. Následne sa bude stav len udržiavať, s rôznou periodicitou a intenzitou v závislosti od nárokov predmetov ochrany. Preto sú v niektorých rokoch odhadované finančné nároky na realizáciu vyššie ako priemerná ročná hodnota.

|                                             |                                                                                                                           |
|---------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <b>10. Odhadované výdavky</b>               | Spolu 159 000 € <sup>22</sup> , priemerné výdavky za rok 5 300 €/rok                                                      |
| <b>11. Predpokladaný zdroj financovania</b> | Eurofondy, rozpočet ŠOP SR                                                                                                |
| <b>12. Obdobie vyhodnocovania výsledkov</b> | Každoročne po skončení hniezdnej sezóny v prípade realizácie projektu                                                     |
| <b>13. Spôsob vyhodnotenia realizácie</b>   | Správy z kontrolnej činnosti, prípadne záverečná správa po ukončení sezóny v prípade finančnej podpory projektu           |
| <b>14. Poznámka</b>                         | Rozsah a intenzita kontrolnej činnosti je závislá od finančných zdrojov a navýšenia personálnych kapacít (počtu strážcov) |

|                                             |                                                                                                                                                                                                                                                                         |
|---------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <b>1. Názov a kód aktivity</b>              | <b>SKCHVU008-06 Monitoring a eradikácia predátorov, vrátane invázných druhov živočíchov výberových vtáčích druhov</b>                                                                                                                                                   |
| <b>2. Príslušný operatívny cieľ</b>         | 1.2., 1.4., 1.6., 1.7.                                                                                                                                                                                                                                                  |
| <b>3. Príslušné opatrenie</b>               | 1.2.10., 1.4.7., 1.6.19., 1.7.1., 1.7.2.                                                                                                                                                                                                                                |
| <b>4. Stručný popis</b>                     | Monitoring stavu predátorov (najmä kuny, diviak, krkavec, norok), eradikácia minka a ostatných invázných šeliem (psík medvedíkovitý, medvedík čistotný), vylúčenie vnadenia zveri jadrovým a dužnatým krmivom v EFP1 a EFP2, minimalizácia stavov diviakov v týchto EFP |
| <b>5. Priorita</b>                          | Nízka                                                                                                                                                                                                                                                                   |
| <b>6. Miesto realizácie</b>                 | CHVÚ                                                                                                                                                                                                                                                                    |
| <b>7. Dátum realizácie</b>                  | Každoročne                                                                                                                                                                                                                                                              |
| <b>8. Spôsob realizácie</b>                 | Z vlastných zdrojov, dodávateľsky                                                                                                                                                                                                                                       |
| <b>9. Možný realizátor</b>                  | Užívateľ príslušného poľovného revíru                                                                                                                                                                                                                                   |
| <b>10. Odhadované výdavky</b>               | Spolu 38 000 € <sup>23</sup> , priemerné výdavky za rok 1 266 €/rok                                                                                                                                                                                                     |
| <b>11. Predpokladaný zdroj financovania</b> | Eurofondy, rozpočet ŠOP SR                                                                                                                                                                                                                                              |
| <b>12. Obdobie vyhodnocovania výsledkov</b> | Každoročne po skončení sezóny v prípade realizácie projektu                                                                                                                                                                                                             |
| <b>13. Spôsob vyhodnotenia realizácie</b>   | Záverečná správa po ukončení sezóny v prípade finančnej podpory projektu                                                                                                                                                                                                |
| <b>14. Poznámka</b>                         | Hoci je eradikácia i monitoring predátorov náročný, malo by sa minimálne zamedziť podpore diviakov vylúčením ich vnadenia na lokalitách hlucháňa a tetrova                                                                                                              |

|                                     |                                                                                                                                                                                                                           |
|-------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <b>1. Názov a kód aktivity</b>      | <b>SKCHVU008-07 Monitoring populácií vtákov a negatívnych faktorov naň pôsobiach</b>                                                                                                                                      |
| <b>2. Príslušný operatívny cieľ</b> | 1.1., 1.2., 1.3., 1.4., 1.5., 1.6., 2.1., 2.2., 2.3., 2.4., 2.5., 2.6., 2.7., 2.8., 2.9., 2.10., 2.11., 2.12., 2.13., 2.16., 2.14., 2.15., 3.1., 3.2., 3.3., 4.1., 4.3.                                                   |
| <b>3. Príslušné opatrenie</b>       | 1.1.1., 1.2.4., 1.2.14., 1.3.3., 1.4.2., 1.5.14., 1.5.15., 1.6.1., 2.1.7., 2.2.1., 2.3.1., 2.4.4., 2.5.4., 2.6.1., 2.7.1., 2.8.6., 2.9.9., 2.10.1., 2.11.1., 2.12.7., 2.13.6., 2.14.6., 2.15.6., 2.16.1., 3.1.1., 3.2.6.. |

<sup>22</sup> V prvých rokoch realizácie programu starostlivosti o CHVÚ Horná Orava je potrebné zabezpečiť investície do infraštruktúry na zlepšenie kontrolnej činnosti, následne nároky zahŕňajú hlavne kontrolnú činnosť, resp. údržbu infraštruktúry. V niektorých rokoch (obzvlášť prvých rokoch realizácie) sú tak predpokladané výdavky vyššie ako priemerná ročná hodnota.

<sup>23</sup> Rozdiely v predpokladaných výdavkoch v jednotlivých rokoch sú spôsobené rozličnou periodicitou a intenzitou monitoringu u jednotlivých invázných nepôvodných druhov, preto nároky v niektorých rokoch sú vyššie ako priemerná ročná hodnota.



|                                             |                                                                                                                                                                               |
|---------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                             | 3.3.1., 4.1.1., 4.1.2., 4.3.1., 4.3.2.                                                                                                                                        |
| <b>4. Stručný popis</b>                     | Monitorovanie výberových vtáčích druhov, ich biotopov a negatívnych faktorov naň pôsobiach                                                                                    |
| <b>5. Priorita</b>                          | Stredná                                                                                                                                                                       |
| <b>6. Miesto realizácie</b>                 | CHVÚ                                                                                                                                                                          |
| <b>7. Dátum realizácie</b>                  | Priebežne                                                                                                                                                                     |
| <b>8. Spôsob realizácie</b>                 | Z vlastných zdrojov, dodávateľsky                                                                                                                                             |
| <b>9. Možný realizátor</b>                  | ŠOP SR, organizácia aktívna v ochrane prírody                                                                                                                                 |
| <b>10. Odhadované výdavky</b>               | Spolu 172 500 € <sup>24</sup> , priemerné výdavky za rok 5 750 €/rok                                                                                                          |
| <b>11. Predpokladaný zdroj financovania</b> | Eurofondy, rozpočet ŠOP SR                                                                                                                                                    |
| <b>12. Obdobie vyhodnocovania výsledkov</b> | Každoročne po skončení sezóny v prípade realizácie projektu                                                                                                                   |
| <b>13. Spôsob vyhodnotenia realizácie</b>   | Záverečná správa po ukončení sezóny v prípade finančnej podpory projektu, údaje zapísané do databáz príjemcu projektu                                                         |
| <b>14. Poznámka</b>                         | Monitoring sa z kapacitných a finančných dôvodov bude realizovať jednak s viacročnou periodicitou, jednak u početnejších druhov len u časti opopulácie resp. na časti územia. |

|                                             |                                                                                                                                                                                                                                                          |
|---------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <b>1. Názov a kód aktivity</b>              | <b>SKCHVU008-08 Zvýšenie povedomia a zlepšenie vzťahu obyvateľstva k CHVÚ</b>                                                                                                                                                                            |
| <b>2. Príslušný operatívny cieľ</b>         | 5.1., 5.2.                                                                                                                                                                                                                                               |
| <b>3. Príslušné opatrenie</b>               | 5.1.1., 5.1.5., 5.1.6., 5.1.7., 5.1.8., 5.1.9., 5.1.10., 5.2.1., 5.2.2., 5.2.3., 5.2.6.                                                                                                                                                                  |
| <b>4. Stručný popis</b>                     | Ekovýchovné aktivity (budovanie náučných chodníkov, vydávanie tlačovín, realizácia podujatí, web stránka a pod.). Poradenská činnosť pre vlastníkov/užívateľov pozemkov kvôli podpore získania financií za obmedzenie užívania z dôvodu ochrany prírody. |
| <b>5. Priorita</b>                          | Stredná                                                                                                                                                                                                                                                  |
| <b>6. Miesto realizácie</b>                 | CHVÚ                                                                                                                                                                                                                                                     |
| <b>7. Dátum realizácie</b>                  | Každoročne                                                                                                                                                                                                                                               |
| <b>8. Spôsob realizácie</b>                 | Z vlastných zdrojov, dodávateľsky                                                                                                                                                                                                                        |
| <b>9. Možný realizátor</b>                  | ŠOP SR, iné zdroje                                                                                                                                                                                                                                       |
| <b>10. Odhadované výdavky</b>               | Spolu 119 500 € <sup>25</sup> , priemerné výdavky za rok 3 983 €/rok                                                                                                                                                                                     |
| <b>11. Predpokladaný zdroj financovania</b> | Eurofondy, rozpočet ŠOP SR                                                                                                                                                                                                                               |
| <b>12. Obdobie vyhodnocovania výsledkov</b> | Každoročne po skončení sezóny v prípade realizácie projektu                                                                                                                                                                                              |
| <b>13. Spôsob vyhodnotenia realizácie</b>   | Záverečná správa po ukončení sezóny v prípade finančnej podpory projektu, údaje zapísané do databáz príjemcu projektu                                                                                                                                    |
| <b>14. Poznámka</b>                         | Cieľom je zlepšiť vzťah verejnosti k ochrane CHVÚ                                                                                                                                                                                                        |

<sup>24</sup> Rozdiely vo výdavkoch v jednotlivých rokoch sú spôsobené rozličnou periodicitou a intenzitou monitoringu u jednotlivých predmetov ochrany. Preto sú výdavky v niektorých rokoch vyššie ako priemerná ročná hodnota.

<sup>25</sup> Rozdiely v prvých rokoch realizácie programu starostlivosti o CHVÚ sú spôsobené vyššími predpokladanými výdavkami do neperiodických publikácií a prípravy filmu, podobne aj rozdiely v ďalších rokoch. Preto odhadované výdavky v niektorých rokoch sú vyššie ako priemerná ročná hodnota.

|                                      |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |
|--------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 1. Názov a kód <b>aktivity</b>       | <b>SKCHVU008-09 Novelizácia všeobecne záväzného právneho predpisu, ktorým sa vyhlasuje CHVÚ Horná Orava</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |
| 2. Príslušný operatívny cieľ         | 4.1., 4.2., 4.3.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |
| 3. Príslušné opatrenie               | 4.1.3., 4.1.4., 4.1.5., 4.1.6., 4.2.1., 4.2.2., 4.3.3., 4.3.4.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |
| 4. Stručný popis                     | Na základe vyhodnotenia mapovania vylúčiť zo zoznamu výberových vtáčích druhov pre toto CHVÚ chriašťa bodkovaného, chriašťa malého, lelka lesného a doplniť k výberovým vtáčim druhom kačicu chriplavku. Odčleniť z CHVÚ všetky intravilány a inak urbanizované priestory a pričleniť cenné lokality s výskytom výberových vtáčích druhov v masíve Kubínskej hole (najmä hlucháň) a masíve Háleckovej pri Trstenej (najmä orol krikľavý). Spresniť vymedzenie príloh vyhlášky v súlade s reálnym stavom. Súčasne doplniť opatrenia na podporu ochrany výberových vtáčích druhov, nakoľko v súčasnosti sú nedostatočné a nekompletné. |
| 5. Priorita                          | Vysoká                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |
| 6. Miesto realizácie                 | CHVÚ                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |
| 7. Dátum realizácie                  | 2017 - 2020                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |
| 8. Spôsob realizácie                 | Z vlastných zdrojov                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |
| 9. Možný realizátor                  | ŠOP SR                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |
| 10. Odhadované výdavky               | Spolu 30 000 € <sup>26</sup> , priemerné výdavky za rok 1 000 €/rok v rokoch realizácie                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |
| 11. Predpokladaný zdroj financovania | rozpočet ŠOP SR                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |
| 12. Obdobie vyhodnocovania výsledkov | Každoročne                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |
| 13. Spôsob vyhodnotenia realizácie   | Zaslanie návrhu novelizácie vyhlášky na MŽP SR                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |
| 14. Poznámka                         | Pripravenie podkladov pre novelizáciu vyhlášky MŽP SR č. 173/2005 Z.z., vrátane prerokovania jej návrhu so zainteresovanými subjektmi                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |

|                                |                                                                                                                                                                                                                                |
|--------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 1. Názov a kód <b>aktivity</b> | <b>SKCHVU008-10 Získanie pozemkov so zachovalými biotopmi pre výberové vtáčie druhy s navrhovaným bezzásahovým režimom do správy ŠOP SR</b>                                                                                    |
| 2. Príslušný operatívny cieľ   | 5.2.                                                                                                                                                                                                                           |
| 3. Príslušné opatrenie         | 5.2.7.                                                                                                                                                                                                                         |
| 4. Stručný popis               | Kúpa, zámena, alebo prenájom pozemkov (zväčša lesov) s výskytom hlucháňa, na ktorých sa plánuje realizovať bezzásahový režim. Do úvahy pripadajú aj mokradňové lokality v Oravskej kotline s výskytom kalužiaka červenonohého. |
| 5. Priorita                    | Stredná                                                                                                                                                                                                                        |
| 6. Miesto realizácie           | CHVÚ, vrátane miest navrhnutých na rozšírenie CHVÚ v masíve Kubínskej hole                                                                                                                                                     |
| 7. Dátum realizácie            | Priebežne                                                                                                                                                                                                                      |
| 8. Spôsob realizácie           | Z vlastných zdrojov                                                                                                                                                                                                            |
| 9. Možný realizátor            | ŠOP SR                                                                                                                                                                                                                         |

<sup>26</sup> Náklady sú vyčíslené len v tých rokoch, kedy sa bude novelizácia všeobecne záväzného predpisu pripravovať.

|                                             |                                                                                                          |
|---------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <b>10. Odhadované výdavky</b>               | Spolu 24 000 € <sup>27</sup> , priemerné výdavky za rok 800 €/rok                                        |
| <b>11. Predpokladaný zdroj financovania</b> | Eurofondy, rozpočet ŠOP SR                                                                               |
| <b>12. Obdobie vyhodnocovania výsledkov</b> | Po ukončení získania pozemku                                                                             |
| <b>13. Spôsob vyhodnotenia realizácie</b>   | Záverečná správa po ukončení aktivity. V prípade finančnej podpory projektu podľa projektových podmienok |
| <b>14. Poznámka</b>                         | Takéto plochy sa nachádzajú na juhozápade CHVÚ v Oravskej Magure a na východe v Oravskej vrchovine.      |

---

<sup>27</sup> Rozdielne predpokladané výdavky v jednotlivých rokoch sú spôsobené dlhším procesom prípravy na získanie pozemkov, ktoré sa budú realizovať po jednotlivých etapách za účelom zefektívnenia procesu. Preto nároky v niektorých rokoch sú vyššie ako priemerná ročná hodnota.

**Súhrnný prehľad aktivít na realizáciu opatrení a predpokladaných výdavkov programu starostlivosti**

| Kód aktivity     | Názov aktivity                                                                                                           | Rok (€)       |                |                |                |                |                |               |               |               |               |               |               |               |               |               |               |
|------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------|----------------|----------------|----------------|----------------|----------------|---------------|---------------|---------------|---------------|---------------|---------------|---------------|---------------|---------------|---------------|
|                  |                                                                                                                          | 2017          | 2018           | 2019           | 2020           | 2021           | 2022           | 2023          | 2024          | 2025          | 2026          | 2027          | 2028          | 2029          | 2030          | 2031          | 2032          |
| SKCHVU008-01     | Ochrana hniezd a hniezdných stromov výberových vtáčích druhov                                                            | 3500          | 4300           | 4300           | 4300           | 4300           | 4300           | 1000          | 2000          | 1000          | 2000          | 2000          | 2000          | 2000          | 1000          | 1000          | 2000          |
| SKCHVU008-02     | Zníženie mortality vtáctva na elektrických vedeniach                                                                     | 0             | 6000           | 7000           | 6000           | 6000           | 0              | 0             | 1500          | 0             | 2500          | 1500          | 500           | 3500          | 0             | 0             | 2500          |
| SKCHVU008-03     | Zvýšenie hniezdných príležitostí výberových vtáčích druhov                                                               | 10500         | 57500          | 77500          | 46500          | 25500          | 10500          | 1000          | 2000          | 2000          | 1000          | 1000          | 1000          | 1000          | 1000          | 1000          | 2000          |
| SKCHVU008-04     | Zlepšenie stavu hniezdných biotopov výberových vtáčích druhov                                                            | 11233         | 182333         | 270334         | 239333         | 196333         | 108834         | 9000          | 10000         | 9000          | 10000         | 8000          | 8000          | 10000         | 9000          | 9000          | 10000         |
| SKCHVU008-05     | Zvýšenie kontrolnej činnosti v oblasti ochrany prírody                                                                   | 13000         | 34000          | 32000          | 26000          | 20500          | 9500           | 1000          | 1000          | 1000          | 1000          | 1000          | 1000          | 1000          | 1000          | 1000          | 1000          |
| SKCHVU008-06     | Monitoring a eradikácia predátorov, vrátane inváznych druhov živočíchov výberových vtáčích druhov                        | 4500          | 7500           | 5000           | 5000           | 1000           | 3000           | 500           | 1000          | 500           | 1000          | 1000          | 1000          | 1000          | 500           | 500           | 1000          |
| SKCHVU008-07     | Monitoring populácií vtákov a negatívnych faktorov naň pôsobiach                                                         | 14000         | 21000          | 21000          | 21000          | 8500           | 20000          | 3000          | 3000          | 3000          | 3000          | 2000          | 2000          | 3000          | 3000          | 3000          | 3000          |
| SKCHVU008-08     | Zvýšenie povedomia a zlepšenie vzťahu obyvateľstva k CHVÚ                                                                | 7000          | 26000          | 18000          | 15000          | 26000          | 3500           | 1000          | 1000          | 1000          | 1000          | 1000          | 1000          | 1000          | 1000          | 1000          | 1000          |
| SKCHVU008-09     | Novelizácia všeobecne záväzného právneho predpisu, ktorým sa vyhlasuje CHVÚ Horná Orava                                  | 0             | 3000           | 10000          | 10000          | 7000           | 0              | 0             | 0             | 0             | 0             | 0             | 0             | 0             | 0             | 0             | 0             |
| SKCHVU008-10     | Získanie pozemkov so zachovalými biotopmi pre výberové vtáacie druhy s navrhovaným bezzásahovým režimom do správy ŠOP SR | 0             | 4000           | 8000           | 8000           | 4000           | 0              | 0             | 0             | 0             | 0             | 0             | 0             | 0             | 0             | 0             | 0             |
| <b>Spolu (€)</b> |                                                                                                                          | <b>63 733</b> | <b>345 633</b> | <b>453 134</b> | <b>381 133</b> | <b>299 133</b> | <b>159 634</b> | <b>16 500</b> | <b>21 500</b> | <b>17 500</b> | <b>21 500</b> | <b>17 500</b> | <b>16 500</b> | <b>22 500</b> | <b>16 500</b> | <b>16 500</b> | <b>22 500</b> |

| Kód aktivity     | Názov aktivity                                                                                                          | Rok (€)       |               |               |               |               |               |               |               |               |               |               |               |               |               | Spolu (€)        |
|------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------|---------------|---------------|---------------|---------------|---------------|---------------|---------------|---------------|---------------|---------------|---------------|---------------|---------------|------------------|
|                  |                                                                                                                         | 2033          | 2034          | 2035          | 2036          | 2037          | 2038          | 2039          | 2040          | 2041          | 2042          | 2043          | 2044          | 2045          | 2046          | 2017 - 2046      |
| SKCHVU008-01     | Ochrana hniezd a hniezdnych stromov výberových vtáčích druhov                                                           | 1000          | 2000          | 2000          | 3000          | 2000          | 1000          | 1000          | 2000          | 2000          | 2000          | 1000          | 2000          | 1000          | 1000          | 64 000           |
| SKCHVU008-02     | Zníženie mortality vtáctva na elektrických vedeniach                                                                    | 0             | 1500          | 1500          | 2500          | 1500          | 500           | 500           | 1500          | 500           | 500           | 0             | 1500          | 0             | 0             | 49 000           |
| SKCHVU008-03     | Zvýšenie hniezdnych príležitostí výberových vtáčích druhov                                                              | 1000          | 1000          | 1000          | 1000          | 1000          | 1000          | 1000          | 2000          | 1000          | 1000          | 1500          | 2000          | 1500          | 2000          | 259 000          |
| SKCHVU008-04     | Zlepšenie stavu hniezdnych biotopov výberových vtáčích druhov                                                           | 9000          | 8000          | 8000          | 10000         | 8000          | 9000          | 9000          | 10000         | 8000          | 8000          | 9000          | 10000         | 9000          | 8500          | 1 223 900        |
| SKCHVU008-05     | Zvýšenie kontrolnej činnosti v oblasti ochrany prírody                                                                  | 1000          | 1000          | 1000          | 1000          | 1000          | 1000          | 1000          | 1000          | 1000          | 1000          | 1000          | 1000          | 1000          | 1000          | 159 000          |
| SKCHVU008-06     | Monitoring a eradikácia predátorov, vrátane inváznych druhov živočíchov výberových vtáčích druhov                       | 500           | 500           | 0             | 1000          | 0             | 0             | 0             | 1000          | 0             | 0             | 0             | 1000          | 0             | 0             | 38 000           |
| SKCHVU008-07     | Monitoring populácií vtákov a negatívnych faktorov naň pôsobiach                                                        | 3000          | 3000          | 2000          | 2000          | 2000          | 3000          | 3000          | 3000          | 3000          | 3000          | 3000          | 3000          | 3000          | 3000          | 172 500          |
| SKCHVU008-08     | Zvýšenie povedomia a zlepšenie vzťahu obyvateľstva k CHVÚ                                                               | 1000          | 1000          | 1000          | 1000          | 1000          | 1000          | 1000          | 1000          | 1000          | 1000          | 1000          | 1000          | 1000          | 1000          | 119 500          |
| SKCHVU008-09     | Novelizácia všeobecne záväzného právneho predpisu, ktorým sa vyhlasuje CHVÚ Horná Orava                                 | 0             | 0             | 0             | 0             | 0             | 0             | 0             | 0             | 0             | 0             | 0             | 0             | 0             | 0             | 30 000           |
| SKCHVU008-10     | Získanie pozemkov so zachovalými biotopmi pre výberové vtáčie druhy s navrhovaným bezzásahovým režimom do správy ŠOP SR | 0             | 0             | 0             | 0             | 0             | 0             | 0             | 0             | 0             | 0             | 0             | 0             | 0             | 0             | 24 000           |
| <b>Spolu (€)</b> |                                                                                                                         | <b>16 500</b> | <b>18 000</b> | <b>16 500</b> | <b>21 500</b> | <b>16 500</b> | <b>16 500</b> | <b>16 500</b> | <b>21 500</b> | <b>16 500</b> | <b>16 500</b> | <b>16 500</b> | <b>21 500</b> | <b>16 500</b> | <b>16 500</b> | <b>2 138 900</b> |

**Prehľad odhadovaných výdavkov na realizáciu programu starostlivosti a predpokladaných zdrojov financovania**

| Zdroj financovania    | Rok realizácie programu starostlivosti (suma v €) |                |                |                |                |                |               |               |               |               |               |               |               |               |               |               |
|-----------------------|---------------------------------------------------|----------------|----------------|----------------|----------------|----------------|---------------|---------------|---------------|---------------|---------------|---------------|---------------|---------------|---------------|---------------|
|                       | 2017                                              | 2018           | 2019           | 2020           | 2021           | 2022           | 2023          | 2024          | 2025          | 2026          | 2027          | 2028          | 2029          | 2030          | 2031          | 2032          |
| ŠOP SR vlastné zdroje |                                                   |                |                |                |                |                | 3 300         | 3 300         | 3 300         | 3 300         | 3 300         | 3 300         | 3 300         | 3 300         | 3 300         | 3 300         |
| ŠOP SR rozpočet       |                                                   |                |                |                |                |                | 13 200        | 13 200        | 13 200        | 13 200        | 13 200        | 13 200        | 13 200        | 13 200        | 13 200        | 13 200        |
| Eurofondy             | 63 733                                            | 337 133        | 446 134        | 374 133        | 293 133        | 158 634        |               |               |               |               |               |               |               |               |               |               |
| Iné zdroje            | 0                                                 | 8 500          | 7 000          | 7 000          | 6 000          | 1 000          | 0             | 5 000         | 1 000         | 5 000         | 1 000         | 0             | 6 000         | 0             | 0             | 6 000         |
| <b>Spolu</b>          | <b>63 733</b>                                     | <b>345 633</b> | <b>453 134</b> | <b>381 133</b> | <b>299 133</b> | <b>159 634</b> | <b>16 500</b> | <b>21 500</b> | <b>17 500</b> | <b>21 500</b> | <b>17 500</b> | <b>16 500</b> | <b>22 500</b> | <b>16 500</b> | <b>16 500</b> | <b>22 500</b> |

| Zdroj financovania    | Rok realizácie programu starostlivosti (suma v €) |               |               |               |               |               |               |               |               |               |               |               |               |               |                  |
|-----------------------|---------------------------------------------------|---------------|---------------|---------------|---------------|---------------|---------------|---------------|---------------|---------------|---------------|---------------|---------------|---------------|------------------|
|                       | 2033                                              | 2034          | 2035          | 2036          | 2037          | 2038          | 2039          | 2040          | 2041          | 2042          | 2043          | 2044          | 2045          | 2046          | 2017 - 2046      |
| ŠOP SR vlastné zdroje | 3 300                                             | 3 300         | 3 300         | 3 300         | 3 300         | 3 300         | 3 300         | 3 300         | 3 300         | 3 300         | 3 300         | 3 300         | 3 300         | 3 300         | <b>79 200</b>    |
| ŠOP SR rozpočet       | 13 200                                            | 13 200        | 13 200        | 13 200        | 13 200        | 13 200        | 13 200        | 13 200        | 13 200        | 13 200        | 13 200        | 13 200        | 13 200        | 13 200        | <b>316 800</b>   |
| Eurofondy             |                                                   |               |               |               |               |               |               |               |               |               |               |               |               |               | <b>1 672 900</b> |
| Iné zdroje            | 0                                                 | 1 500         | 0             | 5 000         | 0             | 0             | 0             | 5 000         | 0             | 0             | 0             | 5 000         | 0             | 0             | <b>70 000</b>    |
| <b>Spolu</b>          | <b>16 500</b>                                     | <b>18 000</b> | <b>16 500</b> | <b>21 500</b> | <b>16 500</b> | <b>16 500</b> | <b>16 500</b> | <b>21 500</b> | <b>16 500</b> | <b>16 500</b> | <b>16 500</b> | <b>21 500</b> | <b>16 500</b> | <b>16 500</b> | <b>2 138 900</b> |

#### 4. SPÔSOB VYHODNOCOVANIA PLNENIA PROGRAMU STAROSTLIVOSTI

##### Logická matica vyhodnocovania<sup>28</sup> programu starostlivosti

(Vysvetlivky: CHVÚ – chránené vtáčie územie, JKS – jarné kmeňové stavy, JPRL – jednotka priestorového rozloženia lesa, OP – ochrana prírody, PSoL – program starostlivosti o les, TTP – trvalé trávne porasty)

| Štruktúra programu starostlivosti                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        | Objektívne overiteľný indikátor úspešnosti                                     | Spôsob overenia                                              | Stav realizácie                                                                                                                                                                                                                                          |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <b>Dlhodobé ciele</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |                                                                                |                                                              |                                                                                                                                                                                                                                                          |
| 1. Zlepšiť súčasný nepriaznivý stav výberových druhov <i>Aquila pomarina</i> , <i>Phoenicurus phoenicurus</i> , <i>Sterna hirundo</i> , <i>Tetrao urogallus</i> a <i>Tringa totanus</i> na dobrý                                                                                                                                                                                                                                                                         | Kategória priaznivého stavu                                                    | Pravidelné vyhodnotenie priaznivého stavu (raz za 5-6 rokov) | Plní sa / neplní sa                                                                                                                                                                                                                                      |
| 2. Zlepšiť súčasný priaznivý stav druhov vtákov <i>Aegolius funereus</i> , <i>Alcedo atthis</i> , <i>Aquila chrysaetos</i> , <i>Bonasa bonasia</i> , <i>Bubo bubo</i> , <i>Ciconia ciconia</i> , <i>Ciconia nigra</i> , <i>Coturnix coturnix</i> , <i>Crex crex</i> , <i>Glaucidium passerinum</i> , <i>Lanius collurio</i> , <i>Lanius excubitor</i> , <i>Picoides tridactylus</i> , <i>Picus canus</i> a <i>Strix uralensis</i> .                                      | Kategória priaznivého stavu                                                    | Pravidelné vyhodnotenie priaznivého stavu (raz za 5-6 rokov) | Plní sa / neplní sa                                                                                                                                                                                                                                      |
| 3. Zachovať súčasný priaznivý stav výberových druhov vtákov <i>Dryocopus martius</i> a <i>Pernis apivorus</i> .                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          | Kategória priaznivého stavu                                                    | Pravidelné vyhodnotenie priaznivého stavu (raz za 5-6 rokov) | Plní sa / neplní sa                                                                                                                                                                                                                                      |
| 4. Zabezpečiť adresný legislatívny rámec pre zlepšenie kvality biotopov predmetov ochrany v CHVÚ Horná Orava, prehodnotiť a zmeniť predmet ochrany v CHVÚ Horná Orava u druhov <i>Caprimulgus europaeus</i> , <i>Porzana parva</i> , <i>Porzana porzana</i> , <i>Anas strepera</i> a upraviť hranice CHVÚ Horná Orava odčlenením intravilánov, urbanizovaných zón a pričlenením zachovalých území s výskytom kritériových druhov v Oravskej Magure a Oravskej vrchovine. | Schválená úprava vyhlášky                                                      | Zoznam adresných zakázaných činností v úprave                | Plní sa (ak sú zákazy v zmene pre rybára adresné, ak sú upravené predmety ochrany, ak sú adekvátne upravené hranice)/ Plní sa čiastočne / Neplní sa (ak zmeny nie sú adresné, ak nie sú upravené predmety ochrany, ak nie sú adekvátne upravené hranice) |
| 5. Zvýšiť environmentálne povedomie miestnych obyvateľov a zlepšiť spoluprácu s vlastníckmi a správcami pozemkov pri ochrane vtáctva                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     | Počet návštevníkov vybraných lokalít (prichádzajúcich za účelom jej spoznania) | Monitoring návštevníkov raz ročne                            | Plní sa (ak rastie) / Neplní sa (ak stagnuje či klesá)                                                                                                                                                                                                   |
| <b>Operatívne ciele</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |                                                                                |                                                              |                                                                                                                                                                                                                                                          |
| 1.1. Zvýšiť a udržať úroveň populácie orla krikľavého ( <i>Aquila pomarina</i> ) na úrovni minimálne 50 obsadených revírov                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               | Počet párov                                                                    | Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne                   | Plní sa / neplní sa                                                                                                                                                                                                                                      |
| 1.2. Zlepšiť stav biotopov na lokalitách tetraova hoľniaka ( <i>Tetrao tetrix</i> ) na viac ako 75% obsadených lokalít                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   | Rozloha vhodných a nevhodných biotopov                                         | Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne                   | Plní sa / neplní sa                                                                                                                                                                                                                                      |
| 1.3. Zlepšiť stav biotopov na lokalitách žltouchvosta hôrneho ( <i>Phoenicurus phoenicurus</i> ) v intravilánoch obcí priľahlých k CHVÚ a zvýšením súčasného podielu starých lesných porastov                                                                                                                                                                                                                                                                            | Rozloha vhodných a nevhodných biotopov                                         | Zhodnotenie raz za päť rokov                                 | Plní sa / neplní sa                                                                                                                                                                                                                                      |

<sup>28</sup> Frekvencia hodnotenia závisí od podmienok zdroja financovania, napr. v prípade aktivít podporených z Operačného programu Kvalita životného prostredia 2014 – 2020 by bolo potrebné hodnotiť ukazovatele k 31. 12. 2018, k 31. 12. 2020 a k 31. 12. 2023.

| Štruktúra programu starostlivosti                                                                                                                                                   | Objektívne overiteľný indikátor úspešnosti | Spôsob overenia                            | Stav realizácie                                                          |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------|--------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------|
| 1.4. Zvýšiť a udržať úroveň populácie rybára riečneho ( <i>Sterna hirundo</i> ) na úrovni vyššej ako 50 obsadených hniezd                                                           | Počet párov                                | Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne | Plní sa / neplní sa                                                      |
| 1.5. Zvýšiť a udržať úroveň populácie hlucháňa hôrneho ( <i>Tetrao urogallus</i> ) na úrovni vyššej ako 40 kohútov                                                                  | Počet kohútov                              | Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne | Plní sa / neplní sa                                                      |
| 1.6. Zvýšiť a držať úroveň populácie kalužiaka červenonohého ( <i>Tringa totanus</i> ) na úrovni vyššej ako 10 obsadených revírov                                                   | Počet párov                                | Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne | Plní sa / neplní sa                                                      |
| 1.7. Obmedziť dostupnosť potravy pre druhy predujúce hlucháňa hôrneho a tetraova hoľniaka na lokalitách ich výskytu a v bezprostrednom okolí a znížiť riziko predácie týchto druhov | JKS diviakov lesných v dotknutých revíroch | Každoročné zhodnotenie                     | Plní sa (ak počet klesá) / neplní sa (ak je počet stabilný alebo rastie) |
| 2.1. Zvýšiť a udržať populáciu pôtika kapcavého ( <i>Aegolius funereus</i> ) na priemernej úrovni minimálne 110 obsadených revírov                                                  | Počet párov                                | Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne | Plní sa / neplní sa                                                      |
| 2.2. Zvýšiť a udržať populáciu rybárika riečneho ( <i>Alcedo atthis</i> ) na priemernej úrovni minimálne 40 obsadených revírov                                                      | Počet párov                                | Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne | Plní sa / neplní sa                                                      |
| 2.3. Zvýšiť a udržať populáciu orla skalného ( <i>Aquila chrysaetos</i> ) na priemernej úrovni minimálne 6 obsadených revírov                                                       | Počet párov                                | Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne | Plní sa / neplní sa                                                      |
| 2.4. Zvýšiť a udržať populáciu jariabka hôrneho ( <i>Bonasa bonasia</i> ) na priemernej úrovni minimálne 275 obsadených revírov                                                     | Počet párov                                | Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne | Plní sa / neplní sa                                                      |
| 2.5. Zvýšiť a udržať populáciu výra skalného ( <i>Bubo bubo</i> ) na priemernej úrovni minimálne 15 obsadených revírov                                                              | Počet párov                                | Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne | Plní sa / neplní sa                                                      |
| 2.6. Zvýšiť a udržať populáciu bociana bieleho ( <i>Ciconia ciconia</i> ) na priemernej úrovni minimálne 35 obsadených revírov                                                      | Počet párov                                | Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne | Plní sa / neplní sa                                                      |
| 2.7. Zvýšiť a udržať populáciu bociana čierneho ( <i>Ciconia nigra</i> ) na minimálnej úrovni 45 obsadených revírov                                                                 | Počet párov                                | Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne | Plní sa / neplní sa                                                      |
| 2.8. Zvýšiť a udržať populáciu prepelice poľnej ( <i>Coturnix coturnix</i> ) na minimálnej úrovni 400 volajúcich samcov                                                             | Počet párov                                | Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne | Plní sa / neplní sa                                                      |
| 2.9. Zvýšiť a udržať populáciu chrapkáča poľného ( <i>Crex crex</i> ) na minimálnej úrovni 160 volajúcich samcov                                                                    | Počet párov                                | Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne | Plní sa / neplní sa                                                      |
| 2.10. Zvýšiť a udržať populáciu strakoša obyčajného ( <i>Lanius collurio</i> ) na priemernej úrovni minimálne 750 obsadených revírov                                                | Počet párov                                | Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne | Plní sa / neplní sa                                                      |
| 2.11. Zvýšiť a udržať populáciu strakoša veľkého ( <i>Lanius excubitor</i> ) na priemernej úrovni minimálne 55 obsadených revírov                                                   | Počet párov                                | Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne | Plní sa / neplní sa                                                      |
| 2.12. Zvýšiť a udržať populáciu kivička vrabčieho ( <i>Glaucidium passerinum</i> ) na priemernej úrovni minimálne 250 obsadených revírov                                            | Počet párov                                | Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne | Plní sa / neplní sa                                                      |
| 2.13. Udržať populáciu d'ubníka trojprstého ( <i>Picoides tridactylus</i> ) na priemernej úrovni minimálne 150 obsadených revírov                                                   | Počet párov                                | Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne | Plní sa / neplní sa                                                      |
| 2.14. Udržať populáciu žlny sivej ( <i>Picus canus</i> ) na priemernej úrovni minimálne 35 obsadených revírov                                                                       | Počet párov                                | Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne | Plní sa / neplní sa                                                      |
| 2.15. Udržať populáciu sovy dlhochvostej ( <i>Strix</i>                                                                                                                             | Počet párov                                | Každoročné                                 | Plní sa / neplní sa                                                      |



| Štruktúra programu starostlivosti                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     | Objektívne overiteľný indikátor úspešnosti                                | Spôsob overenia                                                                                                           | Stav realizácie                                                                                                                                                                                                                                                            |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <i>uralensis</i> ) na priemernej úrovni minimálne 30 obsadených revírov                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |                                                                           | zhodnotenie po hniezdnej sezóne                                                                                           |                                                                                                                                                                                                                                                                            |
| 2.16. Zabezpečiť aby v území počas platnosti programu starostlivosti podiel bukových a jedľobukových porastov vo veku nad 80 rokov a zastúpením buka nad 10 % oproti stavu v roku 2016 neklesol a zároveň aby sa v intravilánoch obcí stabilizovalo a zvýšilo zastúpenie stromovej zelene                                                                                                                                             | Rozloha lesných porastov so zastúpením buka nad 10 % a vekom nad 80 rokov | Zhodnotenie raz za päť rokov                                                                                              | Plní sa / neplní sa                                                                                                                                                                                                                                                        |
| 3.1. Zabezpečiť aby sa pri obnove programu starostlivosti o les uplatňovala potreba maximálneho zachovania porastov vo veku nad 80 rokov                                                                                                                                                                                                                                                                                              | Rozloha lesných porastov vo veku nad 80 rokov                             | Zhodnotenie raz za päť rokov                                                                                              | Plní sa / neplní sa                                                                                                                                                                                                                                                        |
| 3.2. Udržať populáciu tesára čierneho ( <i>Dryocopus martius</i> ) na minimálnej úrovni 100 obsadených revírov                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        | Počet párov                                                               | Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne                                                                                | Plní sa / neplní sa                                                                                                                                                                                                                                                        |
| 3.3. Udržať populáciu včelára lesného ( <i>Pernis apivorus</i> ) na minimálnej úrovni 40 obsadených revírov                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           | Počet párov                                                               | Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne                                                                                | Plní sa / neplní sa                                                                                                                                                                                                                                                        |
| 4.1. Po vyhodnotení mapovania dotknutých druhov zabezpečiť aktualizáciu vyhlášky č. 173/2005 Z. z. s cieľom vyškrtnutia druhov leka lesného ( <i>Caprimulgus europaeus</i> ), chriašťa bodkovaného ( <i>Porzana porzana</i> ), chriašťa malého ( <i>Porzana parva</i> ) a doplnenia druhu <i>Anas strepera</i> do zoznamu predmetov ochrany a prehodnotenia zakázaných činností tak, aby boli adresné k požiadavkám predmetov ochrany | Schválená úprava vyhlášky                                                 | Zoznam adresných zakázaných činností v úprave                                                                             | Plní sa (ak sú zákazy v zmene pre rybára adresné, ak sú upravené predmety ochrany)/ Plní sa čiastočne / Neplní sa (ak zmeny nie sú adresné, ak nie sú upravené predmety ochrany)                                                                                           |
| 4.2. Vyhodnotiť adresnosť legislatívneho rámca pre ochranu predmetov ochrany a presadiť potrebné úpravy                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               | Vyhotovená štúdia, prípadne úpravy legislatívy                            | Dodaná štúdia analyzujúca legislatívne limity ochrany predmetov ochrany. Legislatívne úpravy v prospech predmetov ochrany | Plní sa (ak je vypracovaná štúdia a ak sú potrebné úpravy legislatívy, ak sú prijaté) / Neplní sa (ak nie je vypracovaná štúdia alebo ak nie sú prijaté potrebné úpravy legislatívy)                                                                                       |
| 4.3. Na základe výsledkov mapovania výberových vtáčích druhov upraviť hranice CHVÚ Horná Orava odčlenením intravilánov, urbanizovaných zón a pričlenením zachovalých území s výskytom kritériových druhov v Oravskej Magure (masív Kubínskej hole) a Oravskej vrchovine (masív Uhlísk a Háleckovej)                                                                                                                                   | Schválená úprava vyhlášky                                                 | Kontrola území spadajúcich pod ochranu                                                                                    | Plní sa (ak sú z CHVÚ vyčlenené nehodnotné územia intravilánov a pričlenené územia Kubínskej hole, Uhlísk a Háleckovej)/ Plní sa čiastočne / Neplní sa (ak nie sú z CHVÚ vyčlenené nehodnotné územia intravilánov a pričlenené územia Kubínskej hole, Uhlísk a Háleckovej) |
| 5.1. Zlepšiť úroveň poznania vtáctva, propagovať myšlienku ochrany významnej ornitologickej lokality a vybudovať infraštruktúru pre pozorovanie vtáctva na lokalite                                                                                                                                                                                                                                                                   | Počet návštevníkov lokality (prichádzajúcich za účelom jej spoznania)     | Monitoring návštevníkov raz ročne                                                                                         | Plní sa (ak rastie) / Neplní sa (ak stagnuje či klesá)                                                                                                                                                                                                                     |
| 5.2. Zapájať miestnych obyvateľov do praktickej ochrany vtáctva, zapájať vlastníkov pozemkov do vykonávania praktického manažmentu                                                                                                                                                                                                                                                                                                    | Počet obyvateľov podieľajúcich sa na praktickej ochrane vtáctva           | Správy z aktivít praktickej ochrany vtáctva                                                                               | Plní sa / Neplní sa                                                                                                                                                                                                                                                        |

| Štruktúra programu starostlivosti                                                                                                                                                                                                         | Objektívne overiteľný indikátor úspešnosti                                                      | Spôsob overenia                                            | Stav realizácie                                                                                         |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <b>Opatrenia</b>                                                                                                                                                                                                                          |                                                                                                 |                                                            |                                                                                                         |
| 1.1.1. Zabezpečiť monitoring všetkých hniezdných okrskov orla kriľavého každoročne a každoročne dohľadávať hniezda minimálne v porastoch ohrozených ťažbou lesných porastov a celkovo kontrolovať hniezdnú úspešnosť aspoň na 50 % hniezd | Počet párov a hniezd                                                                            | Záznamy z monitoringu zadané do databázy                   | Plní sa (ak sú každoročné aktuálne údaje) / Neplní sa (ak chýbajú v danom roku aktuálne dáta)           |
| 1.1.2. Zabezpečiť po vyhniesdení opravu všetkých známych nestabilných hniezd a v prípade pádu na vhodných stromoch vyložiť náhradné hniezdne podložky                                                                                     | Počet hniezd s vykonanými zásahmi                                                               | Správy a záznamy z opráv                                   | Plní sa (ak boli opravené nestabilné hniezda) / Neplní sa (ak hniezda s nutnou opravou neboli opravené) |
| 1.1.3. V okolí hniezd zabezpečiť vyhlásenie ochranných zón                                                                                                                                                                                | Počet hniezd s vyhlásenými ochrannými zónami                                                    | Rozhodnutia úradov, resp. spísané dohody s užívateľmi lesa | Plní sa / Neplní sa                                                                                     |
| 1.1.4. Pri obnovnej ťažbe zabezpečiť, aby vždy na každú jednotku plochy 100 ha ostalo zachovaných minimálne 25 % obnovných porastov starších ako 80 rokov                                                                                 | Rozloha lesných porastov vo veku nad 80 rokov                                                   | Zhodnotenie raz za päť rokov                               | Plní sa / neplní sa                                                                                     |
| 1.1.5. Dôsledne posúdiť dopad investícií do cestovného ruchu a iných investícií na predmety ochrany                                                                                                                                       | Počet stanovísk k zámerom a činnostiam                                                          | Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP              | Plní sa / neplní sa                                                                                     |
| 1.1.6. Zabezpečiť kontrolnú činnosť dodržiavania obmedzení z dôvodov ochrany prírody                                                                                                                                                      | Počet kontrol v CHVÚ                                                                            | Záznamy z kontroly                                         | Plní sa priebežne / neplní sa priebežne                                                                 |
| 1.1.7. Zpracovať relevantné opatrenia ako zásady hospodárenia v lese do novovypracúvaných PSoL                                                                                                                                            | Počet jednotiek priestorového usporiadania lesa (ďalej len „JPRL“) so zapracovanými zásadami OP | Schválené PSoL                                             | Plní sa / plní sa čiastočne / neplní sa                                                                 |
| 1.1.8. Vylúčiť zmenu TTP na ornú pôdu alebo iný druh pozemku, vylúčiť ich rozoranie okrem obnovy TTP                                                                                                                                      | Počet kontrol v CHVÚ                                                                            | Záznamy z kontroly                                         | Plní sa priebežne / neplní sa priebežne                                                                 |
| 1.1.9. Zabezpečiť dlhodobé poľnohospodárske využitie pozemkov vhodnou formou (pastva, kosenie) a zabrániť opusteniu poľnohospodárskej pôdy                                                                                                | Rozloha pôdy nevhodne obhospodarovanej                                                          | Zhodnotenie raz za päť rokov                               | Plní sa (ak rozloha klesá) / neplní sa (ak rozloha stagnuje alebo rastie)                               |
| 1.1.10. Nové elektrické vedenia ošetriť prvkami zamedzujúcim kolíziám a rovnako ošetriť aj existujúce vedenia                                                                                                                             | Dĺžka vedení bez zábran proti sadaniu / kolíziám vtáctva                                        | Zhodnotenie raz za päť rokov                               | Plní sa (ak dĺžka klesá) / neplní sa (ak rdlžka stagnuje alebo rastie)                                  |
| 1.1.11. Vylúčiť zásahy do mokradí a zabezpečiť revitalizáciu poškodených mokradí                                                                                                                                                          | Počet kontrol v CHVÚ                                                                            | Záznamy z kontroly                                         | Plní sa priebežne / neplní sa priebežne                                                                 |
| 1.2.1. V spolupráci s užívateľmi a vlastníkami vykonať manažment hniezdných a potravných biotopov v lokalitách Beňadovo a Páleniská (najmä preriedenie hustých porastov) a udržiavať novovytvorený stav                                   | Rozloha biotopov vhodných pre tetra holniaka                                                    | Zhodnotenie raz za päť rokov                               | Plní sa (ak rozloha neklesá) / neplní sa (ak rozloha stagnuje alebo klesá)                              |
| 1.2.2. Zabezpečiť dlhodobé poľnohospodárske využitie pozemkov vhodnou formou pre tetra holniaka                                                                                                                                           | Rozloha biotopov vhodných pre tetra holniaka                                                    | Zhodnotenie raz za päť rokov                               | Plní sa (ak rozloha neklesá) / neplní sa (ak rozloha stagnuje alebo klesá)                              |
| 1.2.3. Vylúčiť zmenu TTP na ornú pôdu alebo iný druh pozemku (napr. les), vylúčiť rozoranie TTP a presadzovať zachovanie TTP aj v rámci územnoplánovacej dokumentácie                                                                     | Počet kontrol v EFP1                                                                            | Záznamy z kontroly                                         | Plní sa priebežne / neplní sa priebežne                                                                 |
| 1.2.4. Každoročný monitoring celej populácie tetra holniaka                                                                                                                                                                               | Počet kohútov                                                                                   | Záznamy z monitoringu                                      | Plní sa (ak sú každoročné aktuálne údaje) / Neplní sa                                                   |

| Štruktúra programu starostlivosti                                                                                                                                                                                                                              | Objektívne overiteľný indikátor úspešnosti               | Spôsob overenia                                            | Stav realizácie                                                                               |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                                                                                                                                                                                                                                                |                                                          | zadané do databázy                                         | (ak chýbajú v danom roku aktuálne dáta)                                                       |
| 1.2.5. Kontrola dodržiavania legislatívy ochrany prírody a usmernenie hospodárskych činností na všetkých obsadených lokalitách, jednak z dôvodu obmedzenia vyrušovania, ale aj za účelom podpory vhodného manažmentu                                           | Počet kontrol v EFP1                                     | Záznamy z kontroly                                         | Plní sa priebežne / neplní sa priebežne                                                       |
| 1.2.6. Zabezpečiť doplnenie vhodných druhov drevín (bobuľonosné, breza, jelša, jarabina) ich výsadbou a zabezpečiť ochranu mravenísk                                                                                                                           | Počet vysadených rastlín                                 | Záznamy (správa) z realizácie                              | Plní sa / neplní sa                                                                           |
| 1.2.7. Vylúčiť realizáciu investičných zámerov ohrozujúcich hniezdne lokality                                                                                                                                                                                  | Počet stanovísk k zámerom a činnostiam                   | Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP              | Plní sa / neplní sa                                                                           |
| 1.2.8. Vylúčiť stavbu nových elektrických vedení a existujúce ošetriť prvkami minimalizujúcimi kolízie s vtáctvom alebo ich umiestniť pod zem                                                                                                                  | Dĺžka vedení bez zábran proti sadaniu / kolíziám vtáctva | Zhodnotenie raz za päť rokov                               | Plní sa (ak dĺžka klesá) / neplní sa (ak rdlžka stagnuje alebo rastie)                        |
| 1.2.9. Vylúčiť zhoršenie stavu mokradí a zabezpečiť revitalizáciu zdevastovaných mokradí                                                                                                                                                                       | Počet kontrol v CHVÚ                                     | Záznamy z kontroly                                         | Plní sa priebežne / neplní sa priebežne                                                       |
| 1.2.10. Vylúčiť vnadenie poľovnej zveri zrninami a dužinatým krmivom                                                                                                                                                                                           | Počet kontrol v CHVÚ                                     | Záznamy z kontroly                                         | Plní sa (ak sa nevadí) / neplní sa (ak sa vnadenie realizuje)                                 |
| 1.2.11. Vylúčiť budovanie nových turistických chodníkov a v spolupráci so subjektmi cestovného ruchu usmerniť pohyb návštevníkov mimo hniezdných lokalít                                                                                                       | Počet stanovísk k zámerom a činnostiam                   | Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP              | Plní sa / neplní sa                                                                           |
| 1.2.12. Vylúčiť používanie pesticídov a granulovaných umelých hnojív                                                                                                                                                                                           | Počet kontrol v CHVÚ                                     | Záznamy z kontroly                                         | Plní sa priebežne / neplní sa priebežne                                                       |
| 1.2.13. Vylúčiť vstup motorových vozidiel mimo existujúcej cestnej siete                                                                                                                                                                                       | Počet kontrol v CHVÚ                                     | Záznamy z kontroly                                         | Plní sa priebežne / neplní sa priebežne                                                       |
| 1.2.14. Zabezpečiť monitoring negatívnych faktorov vplývajúcich na tetrova hoľniaka                                                                                                                                                                            | Počet kontrol na lokalitách výskytu tetrova hoľniaka     | Záznamy z kontroly                                         | Plní sa priebežne / neplní sa priebežne                                                       |
| 1.3.1. Pri obnove programu starostlivosti o les uplatňovať potrebu maximálneho zachovania porastov vo veku nad 80 rokov                                                                                                                                        | Rozloha lesných porastov vo veku nad 80 rokov            | Zhodnotenie raz za päť rokov                               | Plní sa / neplní sa                                                                           |
| 1.3.2. Vylúčiť aplikáciu insekticídov v lesných porastoch                                                                                                                                                                                                      | Počet kontrol v CHVÚ                                     | Záznamy z kontroly                                         | Plní sa priebežne / neplní sa priebežne                                                       |
| 1.3.3. Zabezpečiť každoročne monitoring vybranej vzorky hniezdných lokalít žltouchvosta hôrneho                                                                                                                                                                | Zistený počet párov                                      | Záznamy z monitoringu zadané do databázy                   | Plní sa (ak sú každoročné aktuálne údaje) / Neplní sa (ak chýbajú v danom roku aktuálne dáta) |
| 1.3.4. Ak nie je možné pri spracúvaní kalamít ponechať v poraste 25 % porastov starších ako 80 rokov na 100 ha, potom je potrebné pri spracúvaní kalamít ponechávať na dožitie zdravé stromy, ak je to možné aspoň 5 stromov na 1 ha, takisto ponechávať zlomy | Počet kontrol v CHVÚ                                     | Záznamy z kontroly                                         | Plní sa priebežne / neplní sa priebežne                                                       |
| 1.3.5. Vyhľadávať a nechať na dožitie stromy s dutinami                                                                                                                                                                                                        | Počet hniezdných stromov s rozhodnutiami o ochrane       | Stanoviská, rozhodnutia príslušných úradov, organizácie OP | Plní sa / neplní sa                                                                           |
| 1.3.6. Podporiť hniezdne podmienky pre žltouchvosta hôrneho vyvesením búdok                                                                                                                                                                                    | Počet zrealizovaných                                     | Správy z realizácie                                        | Plní sa / plní sa čiastočne / neplní sa                                                       |

| Štruktúra programu starostlivosti                                                                                                                                         | Objektívne overiteľný indikátor úspešnosti                                | Spôsob overenia                               | Stav realizácie                                                                               |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                                                                                                                                                           | projektov vyhotovenia búdok                                               | projektov                                     |                                                                                               |
| 1.3.7. Pri obnove programov starostlivosti o les uplatňovať požiadavku, aby rozloha lesných porastov so zastúpením buka vyšším ako 10 % a vekom nad 80 rokov sa zvyšovala | Rozloha lesných porastov so zastúpením buka nad 10 % a vekom nad 80 rokov | Zhodnotenie raz za päť rokov                  | Plní sa / neplní sa                                                                           |
| 1.3.8. Zpracovať relevantné opatrenia ako zásady hospodárenie v lese do novovypracúvaných PSoL                                                                            | Počet JPRL so zapracovanými zásadami OP                                   | Schválené PSoL                                | Plní sa / plní sa čiastočne / neplní sa                                                       |
| 1.4.1. Vykonávať pravidelný manažment Vtáčieho ostrova minimálne raz ročne                                                                                                | Rozloha zmanažovaných biotopov na ostrove                                 | Záznamy (správa) z manažmentu                 | Plní sa / plní sa čiastočne / neplní sa                                                       |
| 1.4.2. Zabezpečiť každoročný monitoring celej populácie rybára riečneho                                                                                                   | Zistený počet párov                                                       | Záznamy z monitoringu zadane do databázy      | Plní sa (ak sú každoročné aktuálne údaje) / Neplní sa (ak chýbajú v danom roku aktuálne dáta) |
| 1.4.3. Zvýšiť kontrolu dodržiavanie predpisov na úseku ochrany prírody                                                                                                    | Počet kontrol v CHVÚ                                                      | Záznamy z kontroly                            | Plní sa priebežne / neplní sa priebežne                                                       |
| 1.4.4. Zamedziť výstavbe investičných zámerov ohrozujúcich hniezdne lokality                                                                                              | Počet stanovísk k zámerom a činnostiam                                    | Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP | Plní sa / neplní sa                                                                           |
| 1.4.5. Dôsledne posúdiť investičné zámery ohrozujúce potravné biotopy z pohľadu dopadu na predmet ochrany                                                                 | Počet stanovísk k zámerom a činnostiam                                    | Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP | Plní sa / neplní sa                                                                           |
| 1.4.6. Vybudovanie minimálne jedného nového hniezdneho ostrova ako alternatívneho hniezdiska                                                                              | Zrealizovaný projekt výstavby ostrova                                     | Správa z realizácie projektu                  | Plní sa / neplní sa                                                                           |
| 1.4.7. Monitorovať a prípadne eliminovať potenciálny výskyt norka amerického                                                                                              | Počet záznamov                                                            | Záznamy z monitoringu zadane do databázy      | Plní sa (ak sú každoročné aktuálne údaje) / Neplní sa (ak chýbajú v danom roku aktuálne dáta) |
| 1.5.1. Pri obnove programu starostlivosti o les uplatňovať potrebu maximálneho zachovania porastov vo veku nad 80 rokov                                                   | Rozloha lesných porastov s vekom nad 80 rokov                             | Zhodnotenie raz za päť rokov                  | Plní sa / neplní sa                                                                           |
| 1.5.2. Výhovnými porastmi zabezpečiť, aby boli vhodné pre výskyt hlucháňa (heterogénne, zakmenenie maximálne 0,7 a pod.)                                                  | Počet JPRL so zapracovanými zásadami OP                                   | Schválené PSoL                                | Plní sa / plní sa čiastočne / neplní sa                                                       |
| 1.5.3. Zabezpečiť, aby sa nezalesňovali existujúce okraje horských holí                                                                                                   | Počet JPRL so zapracovanými zásadami OP                                   | Schválené PSoL                                | Plní sa / plní sa čiastočne / neplní sa                                                       |
| 1.5.4. Všetky hospodárske lesy prekategORIZOVAŤ na lesy osobitného určenia                                                                                                | Počet JPRL so zapracovanými zásadami OP                                   | Schválené PSoL                                | Plní sa / plní sa čiastočne / neplní sa                                                       |
| 1.5.5. Obnovu lesných porastov vykonávať spôsobom vhodným pre hlucháňa                                                                                                    | Počet JPRL so zapracovanými zásadami OP                                   | Schválené PSoL                                | Plní sa / plní sa čiastočne / neplní sa                                                       |
| 1.5.6. Vylúčiť vykonávanie lesohospodárskej činnosti od 1.3. do 30.6.                                                                                                     | Počet kontrol v CHVÚ                                                      | Záznamy z kontroly                            | Plní sa priebežne / neplní sa priebežne                                                       |
| 1.5.7. Vylúčiť aplikáciu insekticídov v lesných porastoch                                                                                                                 | Počet kontrol v CHVÚ                                                      | Záznamy z kontroly                            | Plní sa priebežne / neplní sa priebežne                                                       |
| 1.5.8. Pre obnovu porastov vypracovať nový PSoL podľa nárokov hlucháňa hôrneho                                                                                            | Počet vypracovaných projektov obnovy                                      | Pripravené projekty                           | Plní sa / plní sa čiastočne / neplní sa                                                       |

| Štruktúra programu starostlivosti                                                                                                                                                                             | Objektívne overiteľný indikátor úspešnosti               | Spôsob overenia                               | Stav realizácie                                                                               |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------|-----------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                                                                                                                                                                                               | projektu lesných porastov                                |                                               |                                                                                               |
| 1.5.9. Vylúčiť výstavbu lyžiarskych stredísk a väčších stredísk cestovného ruchu                                                                                                                              | Počet stanovísk k zámerom a činnostiam                   | Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP | Plní sa / neplní sa                                                                           |
| 1.5.10. Vo všetkých porastoch zvýšiť rubnú dobu na 200 rokov                                                                                                                                                  | Počet JPRL so zapracovanými zásadami OP                  | Schválené PSoL                                | Plní sa / plní sa čiastočne / neplní sa                                                       |
| 1.5.11. Dôsledne posúdiť výstavbu ďalších lesných ciest a zväznic s ohľadom na negatívny vplyv na populáciu hlucháňa                                                                                          | Počet stanovísk k zámerom a činnostiam                   | Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP | Plní sa / neplní sa                                                                           |
| 1.5.12. Investície do mäkkých foriem cestovného ruchu dôsledne posúdiť z pohľadu dopadu na predmet ochrany                                                                                                    | Počet stanovísk k zámerom a činnostiam                   | Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP | Plní sa / neplní sa                                                                           |
| 1.5.13. Zabezpečiť dodržiavanie predpisov obmedzujúcu zber lesných plodín v územiach so 4. a 5. stupňom ochrany                                                                                               | Počet kontrol v CHVÚ                                     | Záznamy z kontroly                            | Plní sa priebežne / neplní sa priebežne                                                       |
| 1.5.14. Zabezpečiť monitoring všetkých tokanísk hlucháňa hôrneho                                                                                                                                              | Zistený počet kohútov                                    | Záznamy z monitoringu zadané do databázy      | Plní sa (ak sú každoročné aktuálne údaje) / Neplní sa (ak chýbajú v danom roku aktuálne dáta) |
| 1.5.15. Zabezpečiť prieskum negatívnych faktorov vplývajúcich na početnosť hlucháňa hôrneho za účelom upresnenia vhodných manažmentových opatrení                                                             | Počet kontrol na lokalitách výskytu hlucháňa hôrneho     | Záznamy z kontroly                            | Plní sa priebežne / neplní sa priebežne                                                       |
| 1.5.16. Zabezpečiť kontrolnú činnosť dodržiavania obmedzení z dôvodu ochrany prírody                                                                                                                          | Počet kontrol v CHVÚ                                     | Záznamy z kontroly                            | Plní sa priebežne / neplní sa priebežne                                                       |
| 1.5.17. Vylúčiť stavbu nových elektrických vedení a existujúce ošetriť prvkami pre zabránenie kolízií s vtáctvom alebo ich umiestniť pod zem                                                                  | Dĺžka vedení bez zábran proti sadaniu / kolíziám vtáctva | Zhodnotenie raz za päť rokov                  | Plní sa (ak dĺžka klesá) / neplní sa (ak rdlžka stagnuje alebo rastie)                        |
| 1.5.18. Usmerniť fotografovanie a filmovanie vtáctva v území                                                                                                                                                  | Počet kontrol v CHVÚ                                     | Záznamy z kontroly                            | Plní sa priebežne / neplní sa priebežne                                                       |
| 1.5.19. Zapracovať relevantné opatrenia ako zásady hospodárenia v lese do novovypracúvaných PSL                                                                                                               | Počet JPRL so zapracovanými zásadami OP                  | Schválené PSoL                                | Plní sa / plní sa čiastočne / neplní sa                                                       |
| 1.6.1. Zabezpečiť každoročný monitoring celej populácie kalužiaka červenonohého                                                                                                                               | Zistený počet párov                                      | Záznamy z monitoringu zadané do databázy      | Plní sa (ak sú každoročné aktuálne údaje) / Neplní sa (ak chýbajú v danom roku aktuálne dáta) |
| 1.6.2. Vylúčiť kosenie a mulčovanie príslušným orgánom štátnej ochrany prírody určených hniezdných lokalitách                                                                                                 | Počet kontrol v CHVÚ                                     | Záznamy z kontroly                            | Plní sa priebežne / neplní sa priebežne                                                       |
| 1.6.3. Zmenu TTP na ornú pôdu alebo iný druh pozemku a rozoranie jestvujúcich TTP realizovať v minimálnej miere po zohľadnení potreby zachovania biotopov výberových vtáčích druhov a zabrániť opusteniu pôdy | Počet kontrol v CHVÚ                                     | Záznamy z kontroly                            | Plní sa priebežne / neplní sa priebežne                                                       |
| 1.6.4. V rámci stavebných konaní a EIA zachytávať ohrozenia hniezdných lokalít                                                                                                                                | Počet stanovísk k zámerom a činnostiam                   | Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP | Plní sa / neplní sa                                                                           |
| 1.6.5. Zabezpečiť cielenú ochranu hniezdísk                                                                                                                                                                   | Počet stanovísk a                                        | Stanoviská                                    | Plní sa / neplní sa                                                                           |

| Štruktúra programu starostlivosti                                                                                                                                                             | Objektívne overiteľný indikátor úspešnosti | Spôsob overenia                               | Stav realizácie                                                                               |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------|-----------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------|
| kalužiaka červenonohého s využitím ustanovení zákona 543/2002 Z.z. a vyhlášky č. 173/2005 Z.z.                                                                                                | rozhodnutí                                 | príslušných úradov, organizácie OP            |                                                                                               |
| 1.6.6. V rámci územnoplánovacích a iných dokumentov požadovať zachovanie mokradí                                                                                                              | Počet stanovísk k zámerom a činnostiam     | Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP | Plní sa / neplní sa                                                                           |
| 1.6.7. V spolupráci s poľnohospodármi vytvoriť aspoň jednu novú hniezdnu lokalitu kalužiaka červenonohého mimo zátopového územia (napr. podmáčaný zaplavovaný pasienok) a zachovať jestvujúce | Počet zrealizovaných projektov             | Správa z realizácie projektu                  | Plní sa / neplní sa                                                                           |
| 1.6.8. V prípade realizácie väčších investícií dôsledne posúdiť ich dopad na predmet ochrany                                                                                                  | Počet stanovísk k zámerom a činnostiam     | Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP | Plní sa / neplní sa                                                                           |
| 1.6.9. Vylúčiť zásahy do mokradí a zabezpečiť revitalizáciu poškodených mokradí                                                                                                               | Počet kontrol v CHVÚ                       | Záznamy z kontroly                            | Plní sa priebežne / neplní sa priebežne                                                       |
| 1.6.10. Vykonávať pravidelný manažment Vtáčieho ostrova raz ročne                                                                                                                             | Rozloha zmanažovaných biotopov na ostrove  | Záznamy (správa) z manažmentu                 | Plní sa / plní sa čiastočne / neplní sa                                                       |
| 1.6.11. Zvýšiť kontrolu dodržiavanie predpisov na úseku ochrany prírody                                                                                                                       | Počet kontrol v CHVÚ                       | Záznamy z kontroly                            | Plní sa priebežne / neplní sa priebežne                                                       |
| 1.6.12. Na vybratých miestach vytvoriť infraštruktúru na odstavenie vozidiel pre prístup rybárov a turistov do územia                                                                         | Počet zrealizovaných projektov             | Správy z realizácie projektov                 | Plní sa / neplní sa                                                                           |
| 1.6.13. Technickým zariadeniami zabrániť neoprávnenému vstupu vozidiel do EFP                                                                                                                 | Počet zrealizovaných projektov             | Správy z realizácie projektov                 | Plní sa / neplní sa                                                                           |
| 1.6.14. Monitorovať a eliminovať negatívne vplyvy rybárstva a rekreačných aktivít                                                                                                             | Počet kontrol v CHVÚ                       | Záznamy z kontroly                            | Plní sa priebežne / neplní sa priebežne                                                       |
| 1.6.15. Zabezpečiť dôslednú kontrolu hniezdnej kolónie na Vtáčom ostrove a minimalizovať vyrušovanie počas hniezdného obdobia rekreatantmi, športovými rybármi, fotografmi                    | Počet kontrol v CHVÚ                       | Záznamy z kontroly                            | Plní sa priebežne / neplní sa priebežne                                                       |
| 1.6.16. Zamedziť výstavbe investičných zámerov ohrozujúcich hniezdne lokality                                                                                                                 | Počet stanovísk k zámerom a činnostiam     | Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP | Plní sa / neplní sa                                                                           |
| 1.6.17. Zlikvidovať čierne stavby (rôzne prístrešky, chatky, bungalovy)                                                                                                                       | Počet zrealizovaných projektov             | Správy z realizácie projektov                 | Plní sa / neplní sa                                                                           |
| 1.6.18. Vybudovanie minimálne jedného nového hniezdného ostrova ako alternatívneho hniezdiska                                                                                                 | Počet zrealizovaných projektov             | Správy z realizácie projektov                 | Plní sa / neplní sa                                                                           |
| 1.6.19. Monitorovať a prípadne eliminovať potenciálny výskyt invázných nepôvodných šeliem                                                                                                     | Počet záznamov                             | Záznamy z monitoringu zadane do databázy      | Plní sa (ak sú každoročné aktuálne údaje) / Neplní sa (ak chýbajú v danom roku aktuálne dáta) |
| 1.6.20. Zabezpečiť revitalizáciu mŕtvych ramien tokov pri ústí do Oravskej priehrady                                                                                                          | Počet zrealizovaných projektov             | Správy z realizácie projektov                 | Plní sa / neplní sa                                                                           |
| 1.6.21. Vybudovanie plytkých jazier na vhodných miestach, napr. v zubrohľavskej, bobrovskej zátoke, alebo pri ústí Čiernej Oravy ako hniezdisk                                                | Počet zrealizovaných projektov             | Správy z realizácie projektov                 | Plní sa / neplní sa                                                                           |
| 1.6.21. Zabezpečiť aspoň nepravidelné pokosenie lúk                                                                                                                                           | Počet                                      | Správy                                        | Plní sa / neplní sa                                                                           |

| Štruktúra programu starostlivosti                                                                                                 | Objektívne overiteľný indikátor úspešnosti         | Spôsob overenia                                            | Stav realizácie                                                                               |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------|------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------|
| zaplavovaných VN Orava na hniezdiskách druhu                                                                                      | zrealizovaných projektov                           | z realizácie projektov                                     |                                                                                               |
| 1.6.22. Dôsledne posúdiť dopad investičných zámerov na predmety ochrany                                                           | Počet stanovísk k zámerom a činnostiam             | Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP              | Plní sa / neplní sa                                                                           |
| 1.7.1. Vylúčiť prikrmovanie poľovnej zveri zrninami a zabezpečiť zníženie stavu diviakov v týchto revíroch na nulu                | JKS diviakov lesných v dotknutých revíroch         | Každoročné zhodnotenie                                     | Plní sa (ak počet klesá) / neplní sa (ak je počet stabilný alebo rastie)                      |
| 1.7.2. Monitorovať výskyt diviaka na lokalitách hlucháňa a tetrova hoľniaka                                                       | Počet kontrol                                      | Záznamy z monitoringu zadané do databázy                   | Plní sa (ak sú každoročné aktuálne údaje) / Neplní sa (ak chýbajú v danom roku aktuálne dáta) |
| 2.1.1. Pri obnove programu starostlivosti o les uplatňovať potrebu maximálneho zachovania porastov vo veku nad 80 rokov           | Rozloha lesných porastov vo veku nad 80 rokov      | Zhodnotenie raz za päť rokov                               | Plní sa / neplní sa                                                                           |
| 2.1.2. Ponechať pri spracúvaní kalamít na dožitie zdravé stromy, ak je to možné aspoň 5 stromov na 1 ha, takisto ponechávať zlomy | Počet kontrol v CHVÚ                               | Záznamy z kontroly                                         | Plní sa priebežne / neplní sa priebežne                                                       |
| 2.1.3. Vylúčiť aplikáciu insekticídov v lesných porastoch                                                                         | Počet kontrol v CHVÚ                               | Záznamy z kontroly                                         | Plní sa priebežne / neplní sa priebežne                                                       |
| 2.1.4. Vyhľadávať a nechať na dožitie stromy s dutinami                                                                           | Počet hniezdných stromov s rozhodnutiami o ochrane | Stanoviská, rozhodnutia príslušných úradov, organizácie OP | Plní sa / neplní sa                                                                           |
| 2.1.5. Zabezpečiť výrobu a vyvesenie búdok                                                                                        | Počet zrealizovaných projektov vyhotovenia búdok   | Správy z realizácie projektov                              | Plní sa / plní sa čiastočne / neplní sa                                                       |
| 2.1.6. Zpracovať relevantné opatrenia na ochranu výberových vtáčích druhov do PSoL                                                | Počet JPRL so zapracovanými zásadami OP            | Schválené PSoL                                             | Plní sa / plní sa čiastočne / neplní sa                                                       |
| 2.1.7. Na lokalitách hlucháňa zabezpečiť ochranu biotopov podľa nárokov hlucháňa ako predpoklad aj pre ochranu pôtika             | Počet JPRL so zapracovanými zásadami OP            | Schválené PSoL                                             | Plní sa / plní sa čiastočne / neplní sa                                                       |
| 2.1.8. Zabezpečiť pravidelne monitoring vybranej vzorky populácie pôtika                                                          | Zistený počet párov                                | Záznamy z monitoringu zadané do databázy                   | Plní sa (ak sú každoročné aktuálne údaje) / Neplní sa (ak chýbajú v danom roku aktuálne dáta) |
| 2.1.9. Usmerniť fotografovanie a filmovanie vtáctva v území                                                                       | Počet kontrol v CHVÚ                               | Záznamy z kontroly                                         | Plní sa priebežne / neplní sa priebežne                                                       |
| 2.2.1. Zabezpečiť pravidelne monitoring vybranej vzorky populácie rybárika                                                        | Zistený počet párov                                | Záznamy z monitoringu zadané do databázy                   | Plní sa (ak sú každoročné aktuálne údaje) / Neplní sa (ak chýbajú v danom roku aktuálne dáta) |
| 2.2.2. Na vhodných lokalitách v nutných prípadoch upravovať hniezdne steny a vytvárať nové hniezdne možnosti pre rybárika         | Počet zrealizovaných projektov                     | Správy z realizácie projektov                              | Plní sa / neplní sa                                                                           |
| 2.2.3. Spolupracovať so správcami tokov a vodných plôch pri zabezpečovaní ochrany rybárika a jeho hniezdných lokalít              | Počet zrealizovaných projektov                     | Správy z realizácie projektov                              | Plní sa / neplní sa                                                                           |
| 2.2.4. Zvýšiť kontrolu dodržiavania predpisov na úseku ochrany prírody                                                            | Počet kontrol v CHVÚ                               | Záznamy z kontroly                                         | Plní sa priebežne / neplní sa priebežne                                                       |
| 2.2.5. Zamedziť výstavbe investičných zámerov                                                                                     | Počet stanovísk                                    | Stanoviská                                                 | Plní sa / neplní sa                                                                           |

| Štruktúra programu starostlivosti                                                                                                                                | Objektívne overiteľný indikátor úspešnosti               | Spôsob overenia                                            | Stav realizácie                                                                                         |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| ohrožujúcich hniezdne lokality                                                                                                                                   | k zámerom a činnostiam                                   | príslušných úradov, organizácie OP                         |                                                                                                         |
| 2.2.6. Dôsledne posúdiť nové investičné zámery ohrožujúce hniezdne lokality                                                                                      | Počet stanovísk k zámerom a činnostiam                   | Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP              | Plní sa / neplní sa                                                                                     |
| 2.2.7. Zlikvidovať čierne stavby (rôzne prístrešky, chatky, bungalovy)                                                                                           | Počet zrealizovaných projektov                           | Správy z realizácie projektov                              | Plní sa / neplní sa                                                                                     |
| 2.3.1. Zabezpečiť monitoring všetkých hniezdných okrskov orla skalného každoročne a každoročne dohľadávať hniezda v porastoch ohrozených ťažbou lesných porastov | Zistený počet párov                                      | Záznamy z monitoringu zadané do databázy                   | Plní sa (ak sú každoročné aktuálne údaje) / Neplní sa (ak chýbajú v danom roku aktuálne dáta)           |
| 2.3.2. Zabezpečiť po vyhnízení opravu všetkých známych nestabilných stromových hniezd a v prípade pádu na vhodných stromoch vyložiť náhradné hniezdne podložky   | Počet hniezd s vykonanými zásahmi                        | Správy a záznamy z opráv                                   | Plní sa (ak boli opravené nestabilné hniezda) / Neplní sa (ak hniezda s nutnou opravou neboli opravené) |
| 2.3.3. V okolí hniezd zabezpečiť vyhlásenie ochranných zón                                                                                                       | Počet hniezd s vyhlásenými ochrannými zónami             | Rozhodnutia úradov, resp. spísané dohody s užívateľmi lesa | Plní sa / Neplní sa                                                                                     |
| 2.3.4. Pri obnove programu starostlivosti o les uplatňovať potrebu maximálneho zachovania porastov vo veku nad 80 rokov                                          | Rozloha lesných porastov vo veku nad 80 rokov            | Zhodnotenie raz za päť rokov                               | Plní sa / neplní sa                                                                                     |
| 2.3.5. Dôsledne posúdiť dopad investícií do cestovného ruchu a iných investícií na predmety ochrany                                                              | Počet stanovísk k zámerom a činnostiam                   | Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP              | Plní sa / neplní sa                                                                                     |
| 2.3.6. Zabezpečiť kontrolnú činnosť dodržiavania obmedzení z dôvodov ochrany prírody                                                                             | Počet kontrol v CHVÚ                                     | Záznamy z kontroly                                         | Plní sa priebežne / neplní sa priebežne                                                                 |
| 2.3.7. Zpracovať relevantné opatrenia ako zásady hospodárenia v lese do novovypracúvaných PSoL                                                                   | Počet JPRL so zapracovanými zásadami OP                  | Schválené PSoL                                             | Plní sa / plní sa čiastočne / neplní sa                                                                 |
| 2.3.8. Nové elektrické vedenia ošetriť prvkami zamedzujúcim kolíziám a rovnako ošetriť aj existujúce vedenia                                                     | Dĺžka vedení bez zábran proti sadaniu / kolíziám vtáctva | Zhodnotenie raz za päť rokov                               | Plní sa (ak dĺžka klesá) / neplní sa (ak dĺžka stagnuje alebo rastie)                                   |
| 2.3.9. Usmerniť fotografovanie orlov v blízkosti ich hniezdísk                                                                                                   | Počet kontrol v CHVÚ                                     | Záznamy z kontroly                                         | Plní sa priebežne / neplní sa priebežne                                                                 |
| 2.4.1. Pri obnove programu starostlivosti o les uplatňovať potrebu maximálneho zachovania porastov vo veku nad 80 rokov                                          | Rozloha lesných porastov vo veku nad 80 rokov            | Zhodnotenie raz za päť rokov                               | Plní sa / neplní sa                                                                                     |
| 2.4.2. Vylúčiť aplikáciu insekticídov v lesných porastoch                                                                                                        | Počet kontrol v CHVÚ                                     | Záznamy z kontroly                                         | Plní sa priebežne / neplní sa priebežne                                                                 |
| 2.4.3. Presadiť čo najvyššie zastúpenie pionierskych drevín v PSoL                                                                                               | Počet JPRL so zapracovanými zásadami ochrany prírody     | Schválené PSoL                                             | Plní sa / plní sa čiastočne / neplní sa                                                                 |
| 2.4.4. Zabezpečiť pravidelný monitoring vybranej vzorky populácie                                                                                                | Zistený počet párov                                      | Záznamy z monitoringu zadané do databázy                   | Plní sa (ak sú každoročné aktuálne údaje) / Neplní sa (ak chýbajú v danom roku aktuálne dáta)           |
| 2.4.5. Zabezpečiť kontrolu predpisov obmedzujúcu zber lesných plodín v územiach s vyšším stupňom ochrany                                                         | Počet kontrol v CHVÚ                                     | Záznamy z kontroly                                         | Plní sa priebežne / neplní sa priebežne                                                                 |



| Štruktúra programu starostlivosti                                                                                                                                                                                                                                | Objektívne overiteľný indikátor úspešnosti               | Spôsob overenia                                            | Stav realizácie                                                                                         |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 2.4.6. Zpracovať relevantné opatrenia ako zásady hospodárenia v lese do novovypracúvaných PSOL                                                                                                                                                                   | Počet JPRL so zapracovanými zásadami OP                  | Schválené PSOL                                             | Plní sa / plní sa čiastočne / neplní sa                                                                 |
| 2.5.1. Zabezpečiť v prípade potreby vyhlásenie ochrannej zóny v okolí hniezda výra skalného                                                                                                                                                                      | Počet hniezd s vyhlásenými ochrannými zónami             | Rozhodnutia úradov, resp. spísané dohody s užívateľmi lesa | Plní sa / Neplní sa                                                                                     |
| 2.5.2. V prípade realizácie investícií do cestovného ruchu, resp. aj iných väčších investícií dôsledne posúdiť ich dopad na predmet ochrany                                                                                                                      | Počet stanovísk k zámerom a činnostiam                   | Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP              | Plní sa / neplní sa                                                                                     |
| 2.5.3. Zabezpečiť ochranu hniezdných lokalít a to kameňolomov, starých redších porastov na strmých stráňach a okolitých lesných porastov v prípade stromových alebo zemných hniezd                                                                               | Počet stanovísk                                          | Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP              | Plní sa / neplní sa                                                                                     |
| 2.5.4. Zabezpečiť pravidelný monitoring celej populácie výra                                                                                                                                                                                                     | Zistený počet párov                                      | Záznamy z monitoringu zadane do databázy                   | Plní sa (ak sú každoročné aktuálne údaje) / Neplní sa (ak chýbajú v danom roku aktuálne dáta)           |
| 2.6.1. Zabezpečiť pravidelný monitoring celej populácie a hniezdnej úspešnosti bociana bieleho                                                                                                                                                                   | Zistený počet párov                                      | Záznamy z monitoringu zadane do databázy                   | Plní sa (ak sú každoročné aktuálne údaje) / Neplní sa (ak chýbajú v danom roku aktuálne dáta)           |
| 2.6.2. Vylúčiť zmenu TTP na ornú pôdu alebo iný druh pozemku a rozoranie jestvujúcich TTP realizovať v minimálnej miere po zohľadnení potreby zachovania biotopov výberových vtáčích druhov, presadzovať zachovanie TTP aj v rámci územnoplánovacej dokumentácie | Počet kontrol v CHVÚ                                     | Záznamy z kontroly                                         | Plní sa priebežne / neplní sa priebežne                                                                 |
| 2.6.3. V rámci stavebných konaní (ako aj v procese EIA a súvisiacich konaniach) zachytávať prípadné ohrozenia hniezdných lokalít predmetov ochrany                                                                                                               | Počet stanovísk k zámerom a činnostiam                   | Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP              | Plní sa / neplní sa                                                                                     |
| 2.6.4. V rámci územnoplánovacích a iných dokumentov požadovať zachovanie mokradí                                                                                                                                                                                 | Počet stanovísk k zámerom a činnostiam                   | Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP              | Plní sa / neplní sa                                                                                     |
| 2.6.5. Systematicky zabezpečovať prekládky problematických hniezd bociana bieleho na elektrických vedeniach alebo iných objektoch                                                                                                                                | Počet preložených hniezd                                 | Záznamy z prekládky                                        | Plní sa / neplní sa                                                                                     |
| 2.6.6. V prípade stavby nových elektrických vedení je potrebné všetky ošetriť prvkami minimalizujúcich kolízie a úhyn vtáctva a rovnako ošetriť týmito prvkami aj existujúce vedenia                                                                             | Dĺžka vedení bez zábran proti sadaniu / kolíziám vtáctva | Zhodnotenie raz za päť rokov                               | Plní sa (ak dĺžka klesá) / neplní sa (ak rdĺžka stagnuje alebo rastie)                                  |
| 2.6.7. Vylúčiť zásahy do mokradí a zabezpečiť revitalizáciu poškodených mokradí                                                                                                                                                                                  | Počet kontrol v CHVÚ                                     | Záznamy z kontroly                                         | Plní sa priebežne / neplní sa priebežne                                                                 |
| 2.7.1. Zabezpečiť monitoring vybranej vzorky hniezdných okrskov bociana čierneho každoročne a každoročne dohľadávať hniezda v porastoch ohrozených ťažbou lesných porastov.                                                                                      | Zistený počet párov                                      | Záznamy z monitoringu zadane do databázy                   | Plní sa (ak sú každoročné aktuálne údaje) / Neplní sa (ak chýbajú v danom roku aktuálne dáta)           |
| 2.7.2. Zabezpečiť po vyhnízení opravu všetkých známych nestabilných hniezd a v prípade pádu na vhodných stromoch vyložiť náhradné hniezdne podložky                                                                                                              | Počet hniezd s vykonanými zásahmi                        | Správy a záznamy z opráv                                   | Plní sa (ak boli opravené nestabilné hniezda) / Neplní sa (ak hniezda s nutnou opravou neboli opravené) |
| 2.7.3. V okolí hniezd zabezpečiť vyhlásenie ochranných zón                                                                                                                                                                                                       | Počet hniezd s vyhlásenými                               | Rozhodnutia úradov, resp.                                  | Plní sa / Neplní sa                                                                                     |

| Štruktúra programu starostlivosti                                                                                                                                                                                                                                | Objektívne overiteľný indikátor úspešnosti               | Spôsob overenia                               | Stav realizácie                                                                               |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------|-----------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                                                                                                                                                                                                                                                  | ochrannými zónami                                        | spísané dohody s užívateľmi lesa              |                                                                                               |
| 2.7.4. Pri obnove programu starostlivosti o les uplatňovať potrebu maximálneho zachovania porastov vo veku nad 80 rokov                                                                                                                                          | Rozloha lesných porastov vo veku nad 80 rokov            | Zhodnotenie raz za päť rokov                  | Plní sa / neplní sa                                                                           |
| 2.7.5. Dôsledne posúdiť dopad investícií do cestovného ruchu a iných investícií na predmety ochrany                                                                                                                                                              | Počet stanovísk k zámerom a činnostiam                   | Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP | Plní sa / neplní sa                                                                           |
| 2.7.6. Zabezpečiť kontrolnú činnosť dodržiavania obmedzení z dôvodov ochrany prírody                                                                                                                                                                             | Počet kontrol v CHVÚ                                     | Záznamy z kontroly                            | Plní sa priebežne / neplní sa priebežne                                                       |
| 2.7.7. Zpracovať relevantné opatrenia ako zásady hospodárenia v lese do novovypracúvaných PSL                                                                                                                                                                    | Počet JPRL so zapracovanými zásadami OP                  | Schválené PSoL                                | Plní sa / plní sa čiastočne / neplní sa                                                       |
| 2.7.8. Nové elektrické vedenia ošetriť prvkami zamedzujúcim kolíziám a rovnako ošetriť aj existujúce vedenia                                                                                                                                                     | Dĺžka vedení bez zábran proti sadaniu / kolíziám vtáctva | Zhodnotenie raz za päť rokov                  | Plní sa (ak dĺžka klesá) / neplní sa (ak rdlžka stagnuje alebo rastie)                        |
| 2.7.9. Vylúčiť negatívne zásahy do mokradí a zabezpečiť revitalizáciu poškodených mokradí                                                                                                                                                                        | Počet kontrol v CHVÚ                                     | Záznamy z kontroly                            | Plní sa priebežne / neplní sa priebežne                                                       |
| 2.7.10. Usmerniť fotografovanie bocianov čiernych v blízkosti ich hniezdísk                                                                                                                                                                                      | Počet kontrol v CHVÚ                                     | Záznamy z kontroly                            | Plní sa priebežne / neplní sa priebežne                                                       |
| 2.8.1. Vylúčiť zmenu TTP na ornú pôdu alebo iný druh pozemku a rozoranie jestvujúcich TTP realizovať v minimálnej miere po zohľadnení potreby zachovania biotopov výberových vtáčích druhov, presadzovať zachovanie TTP aj v rámci územnoplánovacej dokumentácie | Počet kontrol v CHVÚ                                     | Záznamy z kontroly                            | Plní sa priebežne / neplní sa priebežne                                                       |
| 2.8.2. Zabezpečiť kosenie TTP od 1. mája do 31. júla na súvislej ploche väčšej ako 0,5 hektára spôsobom od stredy do kraja, alebo od kraja ku kraju. Vylúčiť kosenie od kraja do stredy.                                                                         | Počet kontrol v CHVÚ                                     | Záznamy z kontroly                            | Plní sa priebežne / neplní sa priebežne                                                       |
| 2.8.3. Zabezpečiť dlhodobé poľnohospodárske využitie pozemkov vhodnou formou pre predmety ochrany                                                                                                                                                                | Rozloha pôdy nevhodne obhospodarovanej                   | Zhodnotenie raz za päť rokov                  | Plní sa (ak rozloha klesá) / neplní sa (ak rozloha stagnuje alebo rastie)                     |
| 2.8.4. V rámci usmerňovania poľnohospodárskej činnosti prostredníctvom vydávania súhlasov obmedziť používanie hnojív a chemických látok na hniezdných lokalitách                                                                                                 | Počet stanovísk                                          | Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP | Plní sa / neplní sa                                                                           |
| 2.8.5. V prípade potreby vytvoriť na okrajoch ornej pôdy trávnaté biopásky o šírke 5-10 m                                                                                                                                                                        | Počet stanovísk                                          | Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP | Plní sa / neplní sa                                                                           |
| 2.8.6. Zabezpečiť pravidelný monitoring vybranej vzorky populácie prepelice poľnej                                                                                                                                                                               | Zistený počet párov                                      | Záznamy z monitoringu zadané do databázy      | Plní sa (ak sú každoročné aktuálne údaje) / Neplní sa (ak chýbajú v danom roku aktuálne dáta) |
| 2.9.1. Vylúčiť zmenu TTP na ornú pôdu alebo iný druh pozemku, vylúčiť rozoranie TTP                                                                                                                                                                              | Počet kontrol v CHVÚ                                     | Záznamy z kontroly                            | Plní sa priebežne / neplní sa priebežne                                                       |
| 2.9.2. Zabezpečiť kosenie TTP od 1. mája do 31. júla na súvislej ploche väčšej ako 0,5 hektára spôsobom od stredy do kraja, alebo od kraja ku kraju. Vylúčiť kosenie od kraja do stredy.                                                                         | Počet kontrol v CHVÚ                                     | Záznamy z kontroly                            | Plní sa priebežne / neplní sa priebežne                                                       |
| 2.9.3. Zabezpečiť dlhodobé poľnohospodárske využitie pozemkov vhodnou formou pre predmety                                                                                                                                                                        | Rozloha pôdy nevhodne                                    | Zhodnotenie raz za päť rokov                  | Plní sa (ak rozloha klesá) / neplní sa (ak rozloha                                            |

| Štruktúra programu starostlivosti                                                                                                                                                            | Objektívne overiteľný indikátor úspešnosti | Spôsob overenia                               | Stav realizácie                                                                               |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------|-----------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------|
| ochrany                                                                                                                                                                                      | obhospodarovanej                           |                                               | stagnuje alebo rastie)                                                                        |
| 2.9.4. Vylúčiť kosenie a mulčovanie príslušným orgánom štátnej ochrany prírody určených hniezdných lokalitách                                                                                | Počet stanovísk                            | Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP | Plní sa / neplní sa                                                                           |
| 2.9.5. V rámci stavebných konaní (ako aj v procese EIA a súvisiacich konaniach) zachytávať prípadné ohrozenia hniezdných lokalít                                                             | Počet stanovísk k zámerom a činnostiam     | Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP | Plní sa / neplní sa                                                                           |
| 2.9.6. V prípade ďalšieho poklesu populácií chrapkáča poľného využiť cieľnú ochranu hniezdisk s využitím ustanovení zákona 543/2002 Z.z. a vyhlášky č. 173/2005 Z.z.                         | Počet stanovísk a rozhodnutí               | Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP | Plní sa / neplní sa                                                                           |
| 2.9.7. Vylúčiť zásahy do mokradí a zabezpečiť revitalizáciu poškodených mokradí                                                                                                              | Počet kontrol v CHVÚ                       | Záznamy z kontroly                            | Plní sa priebežne / neplní sa priebežne                                                       |
| 2.9.8. V rámci usmerňovania poľnohospodárskej činnosti prostredníctvom vydávania súhlasov obmedziť používanie hnojív a chemických látok na hniezdných lokalitách                             | Počet stanovísk a rozhodnutí               | Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP | Plní sa / neplní sa                                                                           |
| 2.9.9. Zabezpečiť pravidelný monitoring vybranej vzorky populácie chrapkáča poľného                                                                                                          | Zistený počet párov                        | Záznamy z monitoringu zadané do databázy      | Plní sa (ak sú každoročné aktuálne údaje) / Neplní sa (ak chýbajú v danom roku aktuálne dáta) |
| 2.10.1. Zabezpečiť pravidelný monitoring vybranej vzorky populácie strakoša obyčajného                                                                                                       | Zistený počet párov                        | Záznamy z monitoringu zadané do databázy      | Plní sa (ak sú každoročné aktuálne údaje) / Neplní sa (ak chýbajú v danom roku aktuálne dáta) |
| 2.10.2. Vylúčiť zmenu TTP na ornú pôdu alebo iný druh pozemku a rozoranie jestvujúcich TTP realizovať v minimálnej miere po zohľadnení potreby zachovania biotopov výberových vtáčích druhov | Počet kontrol v CHVÚ                       | Záznamy z kontroly                            | Plní sa priebežne / neplní sa priebežne                                                       |
| 2.10.3. Zabezpečiť dlhodobé poľnohospodárske využitie pozemkov vhodnou formou                                                                                                                | Rozloha pôdy nevhodne obhospodarovanej     | Zhodnotenie raz za päť rokov                  | Plní sa (ak rozloha klesá) / neplní sa (ak rozloha stagnuje alebo rastie)                     |
| 2.10.4. Zachovávať dostatočné porasty krovin na hniezdných lokalitách                                                                                                                        | Počet stanovísk a rozhodnutí               | Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP | Plní sa / neplní sa                                                                           |
| 2.11.1. Zabezpečiť pravidelný monitoring vybranej vzorky populácie strakoša veľkého                                                                                                          | Zistený počet párov                        | Záznamy z monitoringu zadané do databázy      | Plní sa (ak sú každoročné aktuálne údaje) / Neplní sa (ak chýbajú v danom roku aktuálne dáta) |
| 2.11.2. Vylúčiť zmenu TTP na ornú pôdu alebo iný druh pozemku a rozoranie jestvujúcich TTP realizovať v minimálnej miere po zohľadnení potreby zachovania biotopov výberových vtáčích druhov | Počet kontrol v CHVÚ                       | Záznamy z kontroly                            | Plní sa priebežne / neplní sa priebežne                                                       |
| 2.11.3. Zabezpečiť dlhodobé poľnohospodárske využitie pozemkov vhodnou formou                                                                                                                | Rozloha pôdy nevhodne obhospodarovanej     | Zhodnotenie raz za päť rokov                  | Plní sa (ak rozloha klesá) / neplní sa (ak rozloha stagnuje alebo rastie)                     |
| 2.11.4. Zachovávať dostatočné porasty krovin na hniezdných lokalitách                                                                                                                        | Počet stanovísk a rozhodnutí               | Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP | Plní sa / neplní sa                                                                           |
| 2.11.5. Zachovať (prípadne podľa potreby aj vysadiť) vyššie solitérne stromy ako potenciálne miesta hniezdenia a lovu strakoša veľkého                                                       | Počet stanovísk a rozhodnutí               | Stanoviská príslušných úradov,                | Plní sa / neplní sa                                                                           |

| Štruktúra programu starostlivosti                                                                                                  | Objektívne overiteľný indikátor úspešnosti         | Spôsob overenia                                            | Stav realizácie                                                                               |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------|------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                                                                                                                    |                                                    | organizácie OP                                             |                                                                                               |
| 2.12.1. Pri obnove programu starostlivosti o les uplatňovať potrebu maximálneho zachovania porastov vo veku nad 80 rokov           | Rozloha lesných porastov vo veku nad 80 rokov      | Zhodnotenie raz za päť rokov                               | Plní sa / neplní sa                                                                           |
| 2.12.2. Ponechať pri spracúvaní kalamít na dožitie zdravé stromy, ak je to možné aspoň 5 stromov na 1 ha, takisto ponechávať zlomy | Počet kontrol v CHVÚ                               | Záznamy z kontroly                                         | Plní sa priebežne / neplní sa priebežne                                                       |
| 2.12.3. Vylúčiť aplikáciu insekticídov v lesných porastoch                                                                         | Počet kontrol v CHVÚ                               | Záznamy z kontroly                                         | Plní sa priebežne / neplní sa priebežne                                                       |
| 2.12.4. Vyhľadávať a nechať na dožitie hniezdne stromy s dutinami                                                                  | Počet hniezdných stromov s rozhodnutiami o ochrane | Stanoviská, rozhodnutia príslušných úradov, organizácie OP | Plní sa / neplní sa                                                                           |
| 2.12.5. Zabezpečiť výrobu a vyvesenie búdok                                                                                        | Počet zrealizovaných projektov vyhotovenia búdok   | Správy z realizácie projektov                              | Plní sa / plní sa čiastočne / neplní sa                                                       |
| 2.12.6. Zapracovať relevantné opatrenia do PSoL                                                                                    | Počet JPRL so zapracovanými zásadami OP            | Schválené PSoL                                             | Plní sa / plní sa čiastočne / neplní sa                                                       |
| 2.12.7. Zabezpečiť pravidelne monitoring vybranej vzorky populácie kuvička                                                         | Zistený počet párov                                | Záznamy z monitoringu zadané do databázy                   | Plní sa (ak sú každoročné aktuálne údaje) / Neplní sa (ak chýbajú v danom roku aktuálne dáta) |
| 2.12.8. Usmerniť fotografovanie a filmovanie vtáctva v území                                                                       | Počet kontrol v CHVÚ                               | Záznamy z kontroly                                         | Plní sa priebežne / neplní sa priebežne                                                       |
| 2.13.1. Pri obnove programu starostlivosti o les uplatňovať potrebu maximálneho zachovania porastov vo veku nad 80 rokov           | Rozloha lesných porastov vo veku nad 80 rokov      | Zhodnotenie raz za päť rokov                               | Plní sa / neplní sa                                                                           |
| 2.13.2. Vylúčiť aplikáciu insekticídov v lesných porastoch                                                                         | Počet kontrol v CHVÚ                               | Záznamy z kontroly                                         | Plní sa priebežne / neplní sa priebežne                                                       |
| 2.13.3. Vyhľadávať a nechať na dožitie hniezdne stromy s dutinami                                                                  | Počet hniezdných stromov s rozhodnutiami o ochrane | Stanoviská, rozhodnutia príslušných úradov, organizácie OP | Plní sa / neplní sa                                                                           |
| 2.13.4. Zapracovať relevantné opatrenia do PSoL                                                                                    | Počet JPRL so zapracovanými zásadami OP            | Schválené PSoL                                             | Plní sa / plní sa čiastočne / neplní sa                                                       |
| 2.13.5. Zabezpečiť pravidelne monitoring vybranej vzorky populácie dubníka                                                         | Zistený počet párov                                | Záznamy z monitoringu zadané do databázy                   | Plní sa (ak sú každoročné aktuálne údaje) / Neplní sa (ak chýbajú v danom roku aktuálne dáta) |
| 2.13.6. Usmerniť fotografovanie a filmovanie vtáctva v území                                                                       | Počet kontrol v CHVÚ                               | Záznamy z kontroly                                         | Plní sa priebežne / neplní sa priebežne                                                       |
| 2.14.1. Pri obnove programu starostlivosti o les uplatňovať potrebu maximálneho zachovania porastov vo veku nad 80 rokov           | Rozloha lesných porastov vo veku nad 80 rokov      | Zhodnotenie raz za päť rokov                               | Plní sa / neplní sa                                                                           |
| 2.14.2. Vylúčiť aplikáciu insekticídov v lesných porastoch                                                                         | Počet kontrol v CHVÚ                               | Záznamy z kontroly                                         | Plní sa priebežne / neplní sa priebežne                                                       |
| 2.14.3. Vyhľadávať a nechať na dožitie hniezdne stromy s dutinami                                                                  | Počet hniezdných stromov s rozhodnutiami o ochrane | Stanoviská, rozhodnutia príslušných úradov, organizácie OP | Plní sa / neplní sa                                                                           |

| Štruktúra programu starostlivosti                                                                                                                                             | Objektívne overiteľný indikátor úspešnosti                                | Spôsob overenia                                            | Stav realizácie                                                                               |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------|
| 2.14.4. Pri obnove programov starostlivosti o les uplatňovať požiadavku, aby rozloha lesných porastov so zastúpením buka vyšším ako 10 % a vekom nad 80 rokov sa zvyšovala    | Rozloha lesných porastov so zastúpením buka nad 10 % a vekom nad 80 rokov | Zhodnotenie raz za päť rokov                               | Plní sa / neplní sa                                                                           |
| 2.14.5. Zapracovať relevantné opatrenia na ochranu druhu do PSOL                                                                                                              | Počet JPRL so zapracovanými zásadami OP                                   | Schválené PSOL                                             | Plní sa / plní sa čiastočne / neplní sa                                                       |
| 2.14.6. Zabezpečiť pravidelne monitoring vybranej vzorky populácie žlny sivej                                                                                                 | Zistený počet párov                                                       | Záznamy z monitoringu zadane do databázy                   | Plní sa (ak sú každoročné aktuálne údaje) / Neplní sa (ak chýbajú v danom roku aktuálne dáta) |
| 2.14.7. Usmerniť fotografovanie a filmovanie vtáctva v území                                                                                                                  | Počet kontrol v CHVÚ                                                      | Záznamy z kontroly                                         | Plní sa priebežne / neplní sa priebežne                                                       |
| 2.15.1. Pri obnove programu starostlivosti o les uplatňovať potrebu maximálneho zachovania porastov vo veku nad 80 rokov                                                      | Rozloha lesných porastov vo veku nad 80 rokov                             | Zhodnotenie raz za päť rokov                               | Plní sa / neplní sa                                                                           |
| 2.15.2. Vylúčiť aplikáciu insekticídov v lesných porastoch                                                                                                                    | Počet kontrol v CHVÚ                                                      | Záznamy z kontroly                                         | Plní sa priebežne / neplní sa priebežne                                                       |
| 2.15.3. Vyhľadávať a nechať na dožitie hniezdne stromy s dutinami                                                                                                             | Počet hniezdných stromov s rozhodnutiami o ochrane                        | Stanoviská, rozhodnutia príslušných úradov, organizácie OP | Plní sa / neplní sa                                                                           |
| 2.15.4. Zabezpečiť výrobu a vyvesenie búdok v porastoch nad 40 rokov tak, aby spolu na 1 km <sup>2</sup> v porastoch vo veku 41-100 rokov boli umiestnené minimálne dve búdky | Počet zrealizovaných projektov vyhotovenia búdok                          | Správy z realizácie projektov                              | Plní sa / plní sa čiastočne / neplní sa                                                       |
| 2.15.5. Zapracovať relevantné opatrenia do PSOL                                                                                                                               | Počet JPRL so zapracovanými zásadami OP                                   | Schválené PSOL                                             | Plní sa / plní sa čiastočne / neplní sa                                                       |
| 2.15.6. Zabezpečiť pravidelne monitoring vybranej vzorky populácie sovy dlhochvostej                                                                                          | Zistený počet párov                                                       | Záznamy z monitoringu zadane do databázy                   | Plní sa (ak sú každoročné aktuálne údaje) / Neplní sa (ak chýbajú v danom roku aktuálne dáta) |
| 2.15.7. Usmerniť fotografovanie a filmovanie vtáctva v území                                                                                                                  | Počet kontrol v CHVÚ                                                      | Záznamy z kontroly                                         | Plní sa priebežne / neplní sa priebežne                                                       |
| 2.16.1. Monitorovať pravidelne zastúpenie porastov so zastúpením buka nad 10 %                                                                                                | Rozloha lesných porastov so zastúpením buka nad 10 % a vekom nad 80 rokov | Zhodnotenie raz za päť rokov                               | Plní sa / neplní sa                                                                           |
| 2.16.2. Zabezpečiť relevantnú ochranu väčším fragmentom starších porastov s vyšším zastúpením buka                                                                            | Počet stanovísk                                                           | Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP              | Plní sa / neplní sa                                                                           |
| 2.16.3. Pri obnove programov starostlivosti o les uplatňovať požiadavku, aby rozloha lesných porastov so zastúpením buka vyšším ako 10 % a vekom nad 80 rokov sa zvyšovala    | Počet JPRL so zapracovanými zásadami OP                                   | Schválené PSOL                                             | Plní sa / plní sa čiastočne / neplní sa                                                       |
| 2.16.4. V územnoplánovacej dokumentácii presadzovať vysoké zastúpenie stromovej zelene v intravilánoch s výskytom žltouchvosta hôrneho                                        | Počet stanovísk                                                           | Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP              | Plní sa / neplní sa                                                                           |
| 2.16.5. Vyhľadávať hniezdne stromy žltouchvosta hôrneho a v prípade, že ide o staršie stromy                                                                                  | Počet stanovísk a rozhodnutí                                              | Stanoviská príslušných                                     | Plní sa / neplní sa                                                                           |

| Štruktúra programu starostlivosti                                                                                                                        | Objektívne overiteľný indikátor úspešnosti         | Spôsob overenia                                            | Stav realizácie                                                                               |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------|------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------|
| zabezpečiť ich ochranu                                                                                                                                   |                                                    | úradov, organizácie OP                                     |                                                                                               |
| 2.16.6. V prípade, že niektoré obce nezvládajú výkon kompetencií na ochranu drevín, preniesť tieto kompetencie na okresný úrad                           | Počet stanovísk a rozhodnutí                       | Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP              | Plní sa / neplní sa                                                                           |
| 2.16.7. V lesných porastoch nedosahujúcich vek 80 rokov alebo nedosahujúcich vhodnú štruktúru pre hniezdenie žltouchvosta hôrneho vyvesiť hniezdne búdky | Počet zrealizovaných projektov vyhotovenia búdok   | Správy z realizácie projektov                              | Plní sa / plní sa čiastočne / neplní sa                                                       |
| 3.1.1. Monitorovať pravidelne zastúpenie porastov vo veku nad 80 rokov                                                                                   | Rozloha lesných porastov vo veku nad 80 rokov      | Zhodnotenie raz za päť rokov                               | Plní sa / neplní sa                                                                           |
| 3.1.2. Kontrolovať dodržiavanie legislatívy na úseku ochrany prírody a hospodárenia v lese pri obnovných ťažbách                                         | Počet kontrol v CHVÚ                               | Záznamy z kontroly                                         | Plní sa priebežne / neplní sa priebežne                                                       |
| 3.1.3. Pri obnove programu starostlivosti o les uplatňovať potrebu maximálneho zachovania porastov vo veku nad 80 rokov                                  | Počet JPRL so zapracovanými zásadami OP            | Schválené PSoL                                             | Plní sa / plní sa čiastočne / neplní sa                                                       |
| 3.2.1. Pri obnove programu starostlivosti o les uplatňovať potrebu maximálneho zachovania porastov vo veku nad 80 rokov                                  | Rozloha lesných porastov vo veku nad 80 rokov      | Zhodnotenie raz za päť rokov                               | Plní sa / neplní sa                                                                           |
| 3.2.2. Ponechať pri spracúvaní kalamít na dožitie zdravé stromy, ak je to možné aspoň 5 stromov na 1 ha, takisto ponechávať zlomy                        | Počet kontrol v CHVÚ                               | Záznamy z kontroly                                         | Plní sa priebežne / neplní sa priebežne                                                       |
| 3.2.3. Vylúčiť aplikáciu insekticídov v lesných porastoch                                                                                                | Počet kontrol v CHVÚ                               | Záznamy z kontroly                                         | Plní sa priebežne / neplní sa priebežne                                                       |
| 3.2.4. Vyhľadávať a nechať na dožitie hniezdne stromy s dutinami                                                                                         | Počet hniezdných stromov s rozhodnutiami o ochrane | Stanoviská, rozhodnutia príslušných úradov, organizácie OP | Plní sa / neplní sa                                                                           |
| 3.2.5. Zapracovať relevantné opatrenia do PSL                                                                                                            | Počet JPRL so zapracovanými zásadami OP            | Schválené PSoL                                             | Plní sa / plní sa čiastočne / neplní sa                                                       |
| 3.2.6. Zabezpečiť pravidelne monitoring vybranej vzorky populácie tesára                                                                                 | Zistený počet párov                                | Záznamy z monitoringu zadané do databázy                   | Plní sa (ak sú každoročné aktuálne údaje) / Neplní sa (ak chýbajú v danom roku aktuálne dáta) |
| 3.2.7. Usmerniť fotografovanie a filmovanie vtáctva v území                                                                                              | Počet kontrol v CHVÚ                               | Záznamy z kontroly                                         | Plní sa priebežne / neplní sa priebežne                                                       |
| 3.3.1. Zabezpečiť pravidelne monitoring vybraných hniezdných okrskov včelára lesného                                                                     | Zistený počet párov                                | Záznamy z monitoringu zadané do databázy                   | Plní sa (ak sú každoročné aktuálne údaje) / Neplní sa (ak chýbajú v danom roku aktuálne dáta) |
| 3.3.2. V okolí vybraných hniezd zabezpečiť vyhlásenie ochranných zón                                                                                     | Počet hniezd s vyhlásenými ochrannými zónami       | Rozhodnutia úradov, resp. spísané dohody s užívateľmi lesa | Plní sa / Neplní sa                                                                           |
| 3.3.3. Pri obnove programu starostlivosti o les uplatňovať potrebu maximálneho zachovania porastov vo veku nad 80 rokov                                  | Rozloha lesných porastov vo veku nad 80 rokov      | Zhodnotenie raz za päť rokov                               | Plní sa / neplní sa                                                                           |
| 3.3.4. Dôsledne posúdiť dopad investícií do cestovného ruchu a iných investícií na predmety ochrany                                                      | Počet stanovísk k zámerom a činnostiam             | Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP              | Plní sa / neplní sa                                                                           |

| Štruktúra programu starostlivosti                                                                                                                                                                                                 | Objektívne overiteľný indikátor úspešnosti               | Spôsob overenia                          | Stav realizácie                                                                               |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------|------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------|
| 3.3.5. Zabezpečiť kontrolnú činnosť dodržiavania obmedzení z dôvodov ochrany prírody                                                                                                                                              | Počet kontrol v CHVÚ                                     | Záznamy z kontroly                       | Plní sa priebežne / neplní sa priebežne                                                       |
| 3.3.6. Zpracovať relevantné opatrenia ako zásady hospodárenia v lese do novovypracúvaných PSOL                                                                                                                                    | Počet JPRL so zapracovanými zásadami OP                  | Schválené PSOL                           | Plní sa / plní sa čiastočne / neplní sa                                                       |
| 3.3.7. Vylúčiť zmenu TTP na ornú pôdu alebo iný druh pozemku a rozoranie jestvujúcich TTP realizovať v minimálnej miere po zohľadnení potreby zachovania biotopov výberových vtáčích druhov                                       | Počet kontrol v CHVÚ                                     | Záznamy z kontroly                       | Plní sa priebežne / neplní sa priebežne                                                       |
| 3.3.8. Zabezpečiť dlhodobé poľnohospodárske využitie pozemkov vhodnou formou (pastva, kosenie) a zabrániť opusteniu poľnohospodárskej pôdy.                                                                                       | Rozloha pôdy nevhodne obhospodarovanej                   | Zhodnotenie raz za päť rokov             | Plní sa (ak rozloha klesá) / neplní sa (ak rozloha stagnuje alebo rastie)                     |
| 3.3.9. Nové elektrické vedenia ošetriť prvkami zamedzujúcim kolíziám a rovnako ošetriť aj existujúce vedenia                                                                                                                      | Dĺžka vedení bez zábran proti sadaniu / kolíziám vtáctva | Zhodnotenie raz za päť rokov             | Plní sa (ak dĺžka klesá) / neplní sa (ak dĺžka stagnuje alebo rastie)                         |
| 3.3.10. Vylúčiť negatívne zásahy do mokradí a zabezpečiť revitalizáciu poškodených mokradí                                                                                                                                        | Počet kontrol v CHVÚ                                     | Záznamy z kontroly                       | Plní sa priebežne / neplní sa priebežne                                                       |
| 3.3.11. Usmerniť fotografovanie včelárov v blízkosti hniezdisk                                                                                                                                                                    | Počet kontrol v CHVÚ                                     | Záznamy z kontroly                       | Plní sa priebežne / neplní sa priebežne                                                       |
| 4.1.1. Overiť úroveň populácie chriašťa bodkovaného, chriašťa malého a lelka lesného v CHVÚ Horná Orava cieľným mapovaním v rozsahu minimálne 5 rokov nasledujúcich po sebe                                                       | Zistený počet párov                                      | Záznamy z monitoringu zadane do databázy | Plní sa (ak sú každoročné aktuálne údaje) / Neplní sa (ak chýbajú v danom roku aktuálne dáta) |
| 4.1.2. Monitorovať celú populáciu kačice chriplavky v CHVÚ pravidelne                                                                                                                                                             | Zistený počet párov                                      | Záznamy z monitoringu zadane do databázy | Plní sa (ak sú každoročné aktuálne údaje) / Neplní sa (ak chýbajú v danom roku aktuálne dáta) |
| 4.1.3. Zhodnotiť efektivnosť súčasných obmedzení platných v CHVÚ a pokrytie opatrení navrhnutých v PS existujúcou vyhláškou 173/2005 Z.z. a platnou legislatívou                                                                  | Počet štúdií                                             | Zhotovené štúdie                         | Plní sa / neplní sa                                                                           |
| 4.1.4. Vylúčiť z predmetov ochrany lelka lesného, chriašťa bodkovaného a chriašťa malého ak opakovane nesplnia kritériá pre zaradenie medzi predmety ochrany z dôvodov, ktoré nie sú podmienené negatívnymi antropickými faktormi | Schválená úprava vyhlášky                                | Predmety ochrany novej právnej úpravy    | Plní sa / neplní sa                                                                           |
| 4.1.5. Doplniť medzi predmety ochrany kačicu chriplavku ak po dobu 5 rokov za sebou splní kritériá pre zaradenie medzi predmety ochrany                                                                                           | Schválená úprava vyhlášky                                | Predmety ochrany novej právnej úpravy    | Plní sa / neplní sa                                                                           |
| 4.1.6. Aktualizovať zoznam zakázaných činností vo vyhláške 173/2005 Z.z. aby kopíroval relevantné usmernenia a zásady hospodárenia vychádzajúce z programu starostlivosti o CHVÚ Horná Orava                                      | Schválená úprava vyhlášky                                | Zoznam zakázaných činností               | Plní sa / plní sa čiastočne / neplní sa                                                       |
| 4.2.1. Vyhodnotiť či sektorová legislatíva (poľnohospodárska, lesnícka, poľovnícka a i.) umožňuje realizáciu opatrení navrhovaných v PS                                                                                           | Počet štúdií                                             | Zhotovené štúdie                         | Plní sa / neplní sa                                                                           |
| 4.2.2. Zasadieť sa za zmenu v národnej legislatíve v prípade ak realizácia niektorých opatrení navrhovaných v PS CHVÚ Horná Orava naráža na legislatívne prekážky (napríklad zníženie zakmenenia)                                 | Schválená úprava legislatívy                             | Príslušné legislatívne predpisy          | Plní sa / plní sa čiastočne / neplní sa                                                       |
| 4.3.1. Zmonitorovať kompletne výskyt predmetov ochrany v intravilánoch začlenených do CHVÚ                                                                                                                                        | Zistený počet párov                                      | Záznamy z monitoringu zadane do databázy | Plní sa (ak sú každoročné aktuálne údaje) / Neplní sa (ak chýbajú v danom roku aktuálne dáta) |

| Štruktúra programu starostlivosti                                                                                                                                                                                                                            | Objektívne overiteľný indikátor úspešnosti | Spôsob overenia                               | Stav realizácie                                                                               |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------|-----------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------|
| 4.3.2. Zmonitorovať kompletne výskyt predmetov ochrany vo vybraných územiach priľahlých k CHVÚ                                                                                                                                                               | Zistený počet párov                        | Záznamy z monitoringu zadané do databázy      | Plní sa (ak sú každoročné aktuálne údaje) / Neplní sa (ak chýbajú v danom roku aktuálne dáta) |
| 4.3.3. Na základe výsledkov mapovania výberových vtáčích druhov vyčleniť z CHVÚ intravilány bez výskytu predmetov ochrany a bez predpokladu pre výskyt týchto druhov                                                                                         | Schválená úprava vyhlášky                  | Hranice územia                                | Plní sa / plní sa čiastočne / neplní sa                                                       |
| 4.3.4. Na základe mapovania výbweerových vtáčích druhov pričleniť k CHVÚ územia hraničiace s ním a s významným výskytom predmetov ochrany                                                                                                                    | Schválená úprava vyhlášky                  | Hranice územia                                | Plní sa / plní sa čiastočne / neplní sa                                                       |
| 5.1.1. Realizovať informačné a praktické ekovýchovné aktivity pre farmárov, lesníkov, rybárov, poľovníkov a miestnych obyvateľov o význame tejto lokality                                                                                                    | Počet workshopov, prednášok a stretnutí    | Prezenčné listiny                             | Plní sa / neplní sa                                                                           |
| 5.1.2. Pri investíciách do mäkkých foriem cestovného ruchu (napr. výstavba nových turistických chodníkov, altánkov, rozhľadní) zvážiť a posúdiť tieto investície z pohľadu dopadu na predmety ochrany                                                        | Počet stanovísk k zámerom a činnostiam     | Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP | Plní sa / neplní sa                                                                           |
| 5.1.3. Usmerniť fotografovanie a filmovanie vtáctva v území tak, aby neohrozovalo vtáky na hniezdiskách a nevedlo k zmareniu hniezdení                                                                                                                       | Počet kontrol v CHVÚ                       | Záznamy z kontroly                            | Plní sa priebežne / neplní sa priebežne                                                       |
| 5.1.4. Usmerniť návštevnosť na hniezdiskách vodného vtáctva mimo citlivých lokalít. Vybudovať preto vhodnú infraštruktúru (zábrany na vjazd motorových vozidiel, záchytné menšie parkoviská a prístupové náhradné chodníky na menej citlivé lokality a pod.) | Počet zrealizovaných projektov             | Správy z realizácie projektov                 | Plní sa / plní sa čiastočne / neplní sa                                                       |
| 5.1.5. Na vhodných miestach vybudovať pozorovateľne vtáctva, náučný chodník, fotokryty a úkryty (drobné útulne) pre turistov za účelom usmernenia návštevnosti územia                                                                                        | Počet zrealizovaných projektov             | Správy z realizácie projektov                 | Plní sa / plní sa čiastočne / neplní sa                                                       |
| 5.1.6. Každoročne organizovať exkurzie s pozorovaním vtáctva pre verejnosť                                                                                                                                                                                   | Počet exkurzií                             | Prezenčné listiny                             | Plní sa / neplní sa                                                                           |
| 5.1.7. Pravidelne organizovať prednášky a ďalšie ekovýchovné aktivity na všetkých školách v obciach a mestách dotknutých CHVÚ                                                                                                                                | Počet workshopov, prednášok a stretnutí    | Prezenčné listiny                             | Plní sa / neplní sa                                                                           |
| 5.1.8. Vydávať letáky a iné vhodné propagačné materiály o lokalite a umiestňovať pravidelne súvisiace články aj do regionálnych médií a vydať film o lokalite.                                                                                               | Počet titulov publikácií a článkov         | Výtlačky publikácií a článkov                 | Plní sa / neplní sa                                                                           |
| 5.1.9. Vhodnou formou propagovať prírodné hodnoty Hornej Oravy v zahraničí s cieľom zvýšenia počtu návštevníkov využívajúcich mäkké formy cestovného ruchu                                                                                                   | Počet titulov publikácií a článkov         | Výtlačky publikácií a článkov                 | Plní sa / neplní sa                                                                           |
| 5.1.10. Realizovať rôzne ekovýchovné a vzdelávacie podujatia za účelom získať pre mapovanie a ochranu obyvateľov (napr. tábory, semináre, školenia a pod.)                                                                                                   | Počet workshopov, prednášok a stretnutí    | Prezenčné listiny                             | Plní sa / neplní sa                                                                           |
| 5.2.1. Realizovať informačné aktivity pre farmárov, lesníkov, rybárov, poľovníkov a miestnych obyvateľov o správnom hospodárení v CHVÚ                                                                                                                       | Počet workshopov, prednášok a stretnutí    | Prezenčné listiny                             | Plní sa / neplní sa                                                                           |
| 5.2.2. Spolupracovať so správcami tokov a vodných plôch pri zabezpečovaní ochrany rybárika a jeho hniezdných lokalít                                                                                                                                         | Počet zrealizovaných projektov             | Správy z realizácie projektov                 | Plní sa / plní sa čiastočne / neplní sa                                                       |
| 5.2.3. Spolupracovať so správcami elektrických rozvodných sietí na prekládkach hniezd bociana                                                                                                                                                                | Počet preložených hniezd                   | Správy z prekládky                            | Plní sa / plní sa čiastočne / neplní sa                                                       |



| Štruktúra programu starostlivosti                                                                                                                                                                                                       | Objektívne overiteľný indikátor úspešnosti | Spôsob overenia               | Stav realizácie                         |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------|-------------------------------|-----------------------------------------|
| bieleho a pri ošetrovaní prvkami zabráňujúcimi kolíziám vtáctva                                                                                                                                                                         |                                            | hniezd                        |                                         |
| 5.2.4. V spolupráci s miestnymi vlastníkmi odstrániť čierne stavby stojace na ich pozemkoch a eliminovať vznik nových                                                                                                                   | Počet zrealizovaných projektov             | Správy z realizácie projektov | Plní sa / plní sa čiastočne / neplní sa |
| 5.2.6. Zabezpečiť dostatočné posunutie informácií vlastníkom a užívateľom pozemkov o možnostiach čerpania finančných prostriedkov, ktoré môžu prispieť k zlepšeniu podmienok pre ochranu druhov v území (operačné programy, PRV a pod.) | Počet workshopov, prednášok a stretnutí    | Prezenčné listiny             | Plní sa / neplní sa                     |
| 5.2.7. V prípade záujmu vlastníkov zrealizovať výmeny pozemkov s väčšími obmedzeniami (pozemky v zóne A, resp. spadajúce do EFP2) za pozemky s menšími obmedzeniami v hospodárení                                                       | Počet zrealizovaných zámen pozemkov        | Zámenné zmluvy                | Plní sa / neplní sa                     |

## 5. POUŽITÉ PODKLADY A ZDROJE INFORMÁCIÍ

- Bazálne environmentálne informácie o sídlach Slovenska, Slovenská agentúra životného prostredia, Banská Bystrica, 2009-2013 dostupné na <http://www.beiss.sk/>
- BirdLife International 2004: Birds in Europe: populations, estimates, trends and conservation status. BirdLife Conservation Series No. 12, Cambridge, UK, 374 pp.
- Ciach, M., 2015: Rapid decline of an isolated population of the black grouse *Tetrao tetrix*: the crisis at the southern limit of the range. European Journal of Wildlife Research, 61: 623-627
- Čepelák, J., 1980. Živočíšne regióny. 1:1000 000. In: Atlas SSR. VII. Rastlinstvo, živočíšstvo a fenológia. Veda SAV a SÚGK, Bratislava: 93.
- Černecký J., Darolová A., Fulín M., Chavko J., Karaska D., Krištín A. & Ridzoň J., 2014: Správa o stave vtákov v rokoch 2008 – 2012 na Slovensku. Banská Bystrica: Štátna ochrana prírody Slovenskej republiky.
- Čerovský, J., Feráková, V., Holub, J., Maglocký, Š. & Procházka, F., 1999: Červená kniha ohrozených a vzácných druhov rastlín a živočíchov SR a ČR. Diel 5. Vyššie rastliny. Príroda, Bratislava, 456 pp.
- Danko Š., Darolová A. & Krištín A. (eds.) 2002: Rozšírenie vtákov na Slovensku. Veda, Bratislava, 686 pp.
- Databáza hydrogeologických a geotermálnych vrtov, Geologický ústav Dionýza Štúra, 2014 dostupné na <http://mapserver.geology.sk/hgvrt/>
- David, S., 1996: Červený zoznam a prehľad druhů vážek Slovenské republiky. Rosalia, 11: 135 - 139.
- Demko, M. 1992. Príspevok k poznaniu avifauny severozápadnej Oravy. Diplomová práca. Prírodovedecká fakulta Univerzity Komenského, Bratislava, 94 pp.
- Demko, M. 1995. Vtáctvo severozápadnej Oravy. Zborník Oravského múzea, 12: 96-111.
- Demko M. 2001: Program záchrany kriticky ohrozeného druhu chrapkáč poľný *Crex crex* (Linnaeus, 1758) na území Slovenska. ŠOP SR Banská Bystrica.
- Dítě, D. & Pukajová, D., 2003: *Carex magellanica* subsp. *irrigua* - a new taxon in the Western Carpathians. Biologia, Bratislava, 58: 791 – 796.
- Feráková, V., Maglocký, Š. & Marhold, K. 2001: Červený zoznam papradorastov a semenných rastlín Slovenska. Ochrana prírody, 20 (Supplementum): 44 – 77.
- Jurko, A. & Peciar, V., 1959. Zpráva o výskume rašeliniska pri Suche Hore na Orave. Acta Facultatis rerum Naturalium Universitatis Comenianae, Ser. Botanica, Bratislava, 10-12: 84-88.

- Karaska, D., 1993: Príspevok k rozšíreniu a biológii bociana čierneho (*Ciconia nigra* L.) v okrese Dolný Kubín. Tichodroma, 5: 61-67.
- Karaska D. & Cichocki W. 2014: Hniezdne rozšírenie vtáctva Oravy. SOS/BirdLife Slovensko, Bratislava, 434 pp.
- Karaska, D. & Kocian, L., 1991: Vtáctvo slovenskej časti Babej hory. Vlastivedný zborník Považia, 16:
- Kolektív autorov, 2012: Hlucháňovi priateľský manažment lesa – metodická príručka. OZ Prales.
- Kováčová, M., 2002: Hodnotenie flóry, vegetácie a manažmentu NPR Klinské rašelinisko. Diplomová práca. Prírodovedecká fakulta Univerzity Komenského, Bratislava
- Kubinská A., Janovicová K. & Šoltés R., 2001: Červený zoznam machorastov Slovenska. Ochrana prírody, 20 (Supplementum): 31–43.
- Mapový portál Štátnej ochrany prírody a krajiny, Banská Bystrica, 2014 dostupné na <http://maps.soprs.sk/mapy/map.html>
- Mazúr, E., Lukniš, M. et al., 1986: Geomorfologické členenie SSR a ČSSR 1: 200 000. Časť Slovensko. Slovenská kartografia, Bratislava
- Miklós, L., 2002. Atlas krajiny Slovenskej republiky. I. vyd., Bratislava: Ministerstvo životného prostredia SR; Banská Bystrica: Slovenská agentúra životného prostredia
- Nuhlíčková, S. (ed.), 2014: Chránime vtáctvo v územiach Natura 2000. SOS/BirdLife Slovensko, 40 pp.
- Hraško, J., Linkeš, V., Šály, R. & Šurina, B., 1993. Pôdna mapa Slovenska, Bratislava: Výskumný ústav pôdozneaectva a ochrany pôdy
- Huntley B., Green R. E., Collingham Y. C. & Willis S. G. 2007: A Climatic Atlas of European Breeding Birds. Durham University/ RSPB/ Lynx, UK.
- Maderič B. & Karaska D. 2014: Definovanie priaznivého stavu orla krikľavého (*Aquila pomarina*) v chránenom vtáčom území Horná Orava. RPS, Bratislava.
- Polák, P. & Saxa, A. (eds.), 2005: Priaznivý stav biotopov a druhov európskeho významu. ŠOP SR, Banská Bystrica, 736 pp.
- Pivarčí, M. & Kropitz, P., 1998. Územný plán veľkého územného celku Žilinského kraja, Banská Bystrica: Urkea s.r.o. v znení zmien a doplnkov č. 1 až 4
- Prehľad výhradných ložísk a ložísk nevyhradených nerastov, Geologický ústav Dionýza Štúra, 2014 dostupné na <http://mapserver.geology.sk/loziska>
- Puchmajerová, M., 1942: Oravské rašeliny. Studia botanica čechica, 5, 1-2: 80 – 120.
- Register evidencie navrhovaných, určených, blokováných a zrušených prieskumných území, Geologický ústav Dionýza Štúra, 2014 dostupné na <http://mapserver.geology.sk/pu>
- Register zaevidovaných skládok odpadov na území SR, Geologický ústav Dionýza Štúra, 2014 dostupné na <http://mapserver.geology.sk/skladky/>
- Register zdokumentovaných svahových deformácií na území SR, Geologický ústav Dionýza Štúra, 2014 dostupné na <http://mapserver.geology.sk/zosuvy/>
- Ridzoň, J. 2001. Avifauna Zákamenného a Lomnej. Zborník Oravského múzea, 18: 250 – 290.
- Ridzoň, J. 2006. Vtáčie spoločenstvá Zákamenného a Lomnej. Diplomová práca. Prírodovedecká fakulta Univerzity Komenského, Bratislava, 138 pp.
- Ridzoň, J., Karaska, D. & Topercer, J., 2015: Aktuálny stav výberových druhov vtákov v chránených vtáčích územiach na Slovensku. Štátna ochrana prírody SR, Banská Bystrica, 320 pp.
- Rybanič R., Kaňuch P., Fiala J., Krištín A., Walitzky Z., Nobel P., Danko Š., Maderič D., Karaska D., Rajtár R. & Bobáková L. 2003: Návrh sústavy chránených vtáčích území (SPA) v Slovenskej republike a ich ochranné podmienky. SOVS, Bratislava.
- Rybanič, R., Šutiaková, T. & Benko, Š. 2004: Významné vtáčie územia na Slovensku. Územia významné z pohľadu Európskej únie. Spoločnosť pre ochranu vtáctva na Slovensku, Bratislava, 220 pp.

- Rybníček, K. & Rybníčková, E., 1972: Nálezy vzácných rašelinných měchorostů na Oravě. *Biologie*, 27: 795-798.
- Rybníček, K. & Rybníčková, E., 2002: Vegetation of the Upper Orava region (NW Slovakia) in the last 11000 years. *Acta Palaeobotanica*, 42, 2: 153 – 170.
- SOS/BirdLife Slovensko, 2012: Ochranné pásma vtáčích hniezd. SOS/BirdLife Slovensko, 44 pp.
- SOS/BirdLife Slovensko, 2013: Metodika dlhodobého systematického monitoringu výberových druhov vtákov v chránených vtáčích územiach. Štátna ochrana prírody SR, Banská Bystrica, 180 pp.
- Štátny zoznam osobitne chránených častí prírody a krajiny dostupný na <http://uzemia.enviroportal.sk/>
- Šmarda, J. 1948: Mechy Slovenska. *Časopis Zemského Moravského Musea*, 32: 1 - 75.
- Valachovič, M., (ed.) 2001: Rastlinné spoločenstvá Slovenska. 3. Vegetácia mokradí. Veda, Bratislava, 434 pp.
- Vass, D., 1988: Regionálne geologické členenie Západných Karpát a severných výbežkov Panónskej panvy na území ČSSR, Bratislava. Geologický ústav Dionýza Štúra.
- Výnos Ministerstva životného prostredia Slovenskej republiky č. 3/2004-5.1 zo 14. júla 2004, ktorým sa vydáva národný zoznam území európskeho významu
- Vyhláška Ministerstva životného prostredia Slovenskej republiky č. 173/2005 Z. z., ktorou sa vyhlasuje Chránené vtáčie územie Horná Orava
- Zámečník, V., 2013: Metodická príručka pro praktickou ochranu ptáků v zemědělské krajině. Metodika AOPK ČR. Agentura ochrany přírody a krajiny ČR.

## 6. PRÍLOHY

- 6.1. Mapa predmetu ochrany v Chránenom vtáčom území Horná Orava
- 6.2. Mapa identifikácie vlastnícko - užívateľských vzťahov v Chránenom vtáčom území Horná Orava
- 6.3. Mapa využitia územia Chráneného vtáčieho územia Horná Orava
- 6.4. Mapa ekologicko-funkčných priestorov v Chránenom vtáčom území Horná Orava
- 6.5. Mapa zón Chránenej krajinnej oblasti Horná Orava
- 6.6. Mapa navrhovaných opatrení starostlivosti na jednotlivých parcelách alebo jednotkách priestorového rozdelenia (JPRS, LPIS) Chráneného vtáčieho územia Horná Orava
- 6.7. Iná dokumentácia
  - 6.7.1. Mapa prekryvu ekologicko - funkčných priestorov v Chránenom vtáčom území Horná Orava, zón Chránenej krajinnej oblasti Horná Orava, území európskeho významu a ramsarských lokalít
  - 6.7.2. Mapa prekryvu ekologicko - funkčných priestorov v Chránenom vtáčom území Horná Orava a území podľa príloh vyhlášky MŽP SR č. 173/2005 Z. z.